

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUKLARIN SAĞLIKLI SOSYAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİNDE
ERİŞİLEBİLİR KENT PARKLARININ ETKİSİ:
İRAN'DA TEBRİZ ELGÖLİ PARKI ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aysan DANESHARASTEH

Mimarlık Ana Bilim Dalı

Mimarlık Programı

Haziran 2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUKLARIN SAĞLIKLI SOSYAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİNDE
ERİŞİLEBİLİR KENT PARKLARININ ETKİSİ:
İRAN'DA TEBRİZ ELGÖLİ PARKI ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aysan DANESHARASTEH

(Y1413.050007)

Mimarlık Ana Bilim Dalı

Mimarlık Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Süleyman BALYEMEZ

Haziran 2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Mimarlık Ana Bilim Dalı Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Programı Y1413.050007 numaralı öğrencisi Aysan DANESHARASTEH'ın "ÇOCUKLARIN SAĞLIKLI SOSYAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİNDE ERİŞİLEBİLİR KENT PARKLARININ ETKİSİ: İRAN'DA TEBRİZ ELGÖLİ PARKI ÖRNEĞİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 24.05.2017 tarih ve 2017/12 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *ay.bölge* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *tekel*... edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :06/06/2017

1)Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Süleyman BALYEMEZ

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Lale BERKÖZ

3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Murat Deniz SOYGENİŞ

.....
.....
.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**ÇOCUKLARIN SAĞLIKLI SOSYAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİNDE ERİŞİLEBİLİR KENT PARKLARIN ETKİSİ: İRAN’DA TEBRİZ ELGÖLİ PARKI ÖRNEĞİ**” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (06/06/2017)

Aday/İmza

Aileme ve Eşime,

ÖNSÖZ

“ÇOCUKLARIN SAĞLIKLI SOSYAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİNDE ERİŞİLEBİLİR KENT PARKLARININ ETKİSİ: İRAN’DA ELGÖLİ PARKI ÖRNEĞİ” isimli yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında ilgi ve önerileri ile beni yönlendiren ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Süleyman BALLYEMEZ’e teşekkürlerimi sunarım. Aynı zamanda tez jürime katılıp katkılarını sunan Prof. Dr. Lale BERKÖZ ve Prof. Dr. Murat Deniz SOYGENİŞ hocalarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran 2017

Aysan DANESHARASTEH

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	xi
ÇİZELGE LİSTESİ	xv
ŞEKİL LİSTESİ	xix
ÖZET	xxiii
ABSTRACT	xxv
1. GİRİŞ	1
1.1 Amaç	1
1.2 Yöntem.....	1
1.3 İçerik	2
2. AÇIK VE YEŞİL ALAN KAVRAMI	5
2.1 Açık ve Yeşil Alan Tanımı.....	5
2.2 Yeşil Alanların İşlevleri	8
2.3 Yeşil Alanların Sınıflandırılması.....	9
2.3.1 Fonksiyonlarına göre yeşil alanlar	9
2.3.1.1 Aktif yeşil alanlar	9
2.3.1.2 Pasif yeşil alanlar.....	10
2.3.2 Konumuna göre yeşil alanlar	10
2.3.2.1 Kentsel yeşil alanlar.....	10
2.3.2.2 Kentin çevresindeki açık yeşil alanlar	13
3. PARK KAVRAMI	17
3.1 Parkın Tanımı	17
3.2 Parkların Sınıflandırılması	18
3.2.1 Çocuk bahçeleri.....	19
3.2.2 Mini parklar	20
3.2.3 Mahalle parkları	20
3.2.4 Özel aktivite alanları ve spor merkezleri	20
3.2.5 Yol kenarı parkları	21
3.2.6 Semt parkları.....	21
3.2.7 Milli parklar	22
3.2.8 Kent parkları	23
3.2.9 Bölge parkları.....	24
3.3 Parkların İşlevleri	24
3.4 Parkların Planlama ve Düzenleme İlkeleri ve Standartları	26
3.4.1 Erişim	27
3.4.1.1 Yaya yolları ve kaldırımları	27
3.4.1.2 Merdivenler	32
3.4.1.3 Rampalar	35
3.4.2 Yer döşemeleri	38
3.4.3 Kent mobilyaları.....	42
3.5 Parklarda Yer Alan Donatı Alanları	48
3.5.1 Otopark alanları.....	48

3.5.2 Yeme-içme alanları.....	50
3.5.3 Tuvalet ve sıhhi tesisat alanları.....	52
3.5.4 Dinleme ve oturma alanları.....	52
3.5.5 Oyun alanları.....	53
4. ÇOCUK.....	55
4.1 Çocuğun Gelişimi.....	55
4.1.1 Fiziksel gelişimi.....	56
4.1.2 Zihinsel gelişimi.....	56
4.1.3 Sosyal ve duygusal gelişimi.....	57
4.2 Çocuk ve Oyun.....	58
4.2.1 Oyunun tanımı.....	59
4.2.2 Oyunun çocuk üzerindeki etkisi.....	60
4.2.2.1 Fiziksel etkisi.....	60
4.2.2.2 Sosyal etkisi.....	60
4.2.2.3 Zihinsel etkisi.....	60
4.3.3 Oyun tipleri.....	61
4.3.3.1 Fiziksel oyunlar.....	61
4.3.3.2 Toplu zeka oyunlar.....	61
4.3.3.3 Sosyal oyunlar.....	61
5. ÇOCUK OYUN ALANLARI.....	63
5.1. Çocuk Oyun Alanlarının Tanımı ve Oyun Alanının Önemi.....	63
5.2. Çocuk Oyun Alanlarının Önemi ve Gerekliliği.....	64
5.3 Çocuk Oyun Alanlarının Sınıflandırılması.....	65
5.3.1 Yapım amaçlarına göre çocuk oyun alanları.....	65
5.3.1.1 Geleneksel oyun alanları.....	65
5.3.1.2 Çağdaş oyun alanları.....	66
5.3.1.3 Macera oyun alanları.....	67
5.3.1.4 Özel öğrenme amaçlı çocuk oyun alanları.....	68
5.3.2 Yaş guruplarına göre çocuk oyun alanları.....	69
5.3.2.1 0-3 yaş arasındaki çocuklar için çocuk oyun alanları.....	69
5.3.2.2 4-6 yaş arasındaki çocuklar için çocuk oyun alanları.....	70
5.3.2.3 7-12 yaş arasındaki çocuklar için çocuk oyun alanları.....	72
5.4 Çocuk Oyun Alanlarının Genel Tasarım İlkeleri.....	73
5.4.1 Konum.....	73
5.4.2 Güvenlik.....	73
5.4.3 Oyun elemanları.....	73
5.4.4 Bitkilendirme.....	76
5.4.5 Zemin kaplaması.....	76
5.4.6 Aydınlatma.....	77
5.4.7 Oyun alanlarında gölgeleme elemanları ve oturma birimleri.....	77
5.4.8 Çeşme, tuvaletler, çöp kutusu.....	77
6. SAHA ÇALIŞMASI.....	79
6.1 Alana Yönelik Bilgiler.....	80
6.1.1 Tebriz.....	80
6.1.2 Elgöli Parkı.....	81
6.2 Gözlemlere Dayalı Değerlendirmeler.....	87
6.2.1 Sosyal faktörlere ilişkin değerlendirmeler.....	87
6.2.2 Fiziksel öğelere ilişkin değerlendirmeler.....	89
6.3 Analitik Çalışma.....	114
6.3.1 Uygulama yöntemi.....	115

6.3.2 Anket formunun içeriği	117
6.3.3 İstatistik değerlendirme metodu	117
6.4 Saha alışması Bulguları	120
7. SONUÇ VE DEĞERİNDİRMELELER	171
KAYNAKÇA.....	175
EKLER.....	179
ÖZGEÇMİŞ	187

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1: Kentsel yeşil alan hiyerarşisi (Yıldızcı 1982)	6
Çizelge 3.1: Milli rekreasyon ve park kurulu park standartları (Özkır, 2007)	27
Çizelge 3.2: Yaya yoğunluğuna göre tretuvar genişliği (ÖİB, 2010)	28
Çizelge 3.3: Rampaların eğim, uzunluğu ve yüksekliği	37
Çizelge 6.1: Fiziksel öğelerin değerlendirme sonucu	114
Çizelge 6.2: Anketlerin gerçekleştirildiği noktalar	116
Çizelge 6.3: Deneklerin cinsiyete göre dağılımı	121
Çizelge 6.4: Görüşülen kişinin çocukla zaman geçirme sıklığı	121
Çizelge 6.5: Ailedeki çocuk sayısı	121
Çizelge 6.6: Çocuğun ailedeki konumu	122
Çizelge 6.7: Deneklerin çocuklarının yaş grubuna göre dağılımı	122
Çizelge 6.8: Tebriz nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı ve engelli birey oranları (İran Sosyal Yardım Kurumu 2009 yılı verilerinden yararlanarak Aysan Danesharasteh tarafından oluşturulmuştur)	123
Çizelge 6.9: Örneklemin demografik yaş grubuna göre dağılımı	123
Çizelge 6.10: Örneklemin sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre dağılımı	123
Çizelge 6.11: Örneklemin cinsiyete göre dağılımı	124
Çizelge 6.12: Annenin öğrenim durumu	124
Çizelge 6.13: Babanın öğrenim durumu	125
Çizelge 6.14: Annenin mesleği	125
Çizelge 6.15: Babanın mesleği	126
Çizelge 6.16: Çocukların ailesinin konut sahipliği	126
Çizelge 6.17: Deneklerin ikamet ettiği konut tiplerinin dağılımı	127
Çizelge 6.18: Deneklerin özel araç sahipliği	127
Çizelge 6.19: Deneklerin ortuduğu semt ve ilçelerine göre dağılımı	128
Çizelge 6.20: Parka ulaşım türü	129
Çizelge 6.21: Deneklerin Elgöli Parkına ulaşma sürelerine göre dağılımı	129
Çizelge 6.22: Deneklerin Elgöli Parkını kullanma amacına göre dağılımı	130
Çizelge 6.23: Deneklerin çocukları Elgöli Parkını kullanma sürelerine göre dağılımı	130
Çizelge 6.24: Deneklerin parkı kullanma sıklığına göre dağılımı	131
Çizelge 6.25: Deneklerin parkta geçirilen zaman miktarına göre dağılımı	131
Çizelge 6.26: Deneklerin parktaki işlev alanlarını kullanımına göre dağılımı	132
Çizelge 6.27: Deneklere göre Elgöli Parkında bulunan sorunlar ve eksiklikler	133
Çizelge 6.28: Deneklere göre özürliülerin Elgöli Parkında en çok karşılaştığı sorunlar	133
Çizelge 6.29: Elgöli Parkı içerisindeki yaya dolaşımı hakkındaki düşünceler	134
Çizelge 6.30: Çocuğun annesinin eğitim durumuna göre ANOVA Tablosu	134
Çizelge 6.31: Çocuğun annesinin eğitim durumuna göre bağımsız grup ortalamaları	135
Çizelge 6.32: Kullanıcıların parkı işlev ve kullanım olarak yeterli bulma durumu	135
Çizelge 6.33: Alideki çocuk sayısına göre ANOVA Tablosu	136

Çizelge 6.34: Alideki çocuk sayısına göre bağımsız grup ortalamaları.....	136
Çizelge 6.35: Elgöli Parkında çocuğun en çok tercih ettiği oyun alanına göre ANOVA Tablosu	136
Çizelge 6.36: Elgöli Parkında çocuğun en çok tercih ettiği oyun alanına göre bağımsız grup ortalamaları.....	137
Çizelge 6.37: Kullanıcıların parktan memnun olma düzeyi.....	137
Çizelge 6.38: Çocukların parkta en çok zaman geçirdiği işlev alanları.....	138
Çizelge 6.39: Çocukların parkta en çok gerçekleştirdikleri fiziksel aktivite.....	138
Çizelge 6.40: Parkta kendilerini rahat ve güvende hissetme durumu	139
Çizelge 6.41: En çok tercih edilen oyun alanına göre ANOVA tablosu.....	139
Çizelge 6.42: En çok tercih edilen oyun alanına göre bağımsız grup ortalamaları .	140
Çizelge 6.43: Çocukların Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabilme durumu	140
Çizelge 6.44: Çocuğun demografik yaş gurubu ANOVA Tablosu	141
Çizelge 6.45: Çocuğun demografik yaş gurubuna göre bağımsız grup ortalamaları	141
Çizelge 6.46: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş gurubu T-Test Tablosu	141
Çizelge 6.47: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre bağımsız grup ortalamaları.....	142
Çizelge 6.48: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair ANOVA Tablosu	142
Çizelge 6.49: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair bağımsız grup ortalamaları.....	142
Çizelge 6.50: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı T-Test Tablosu.....	143
Çizelge 6.51: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları.....	143
Çizelge 6.52: Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarına göre ANOVA Tablosu	143
Çizelge 6.53: Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları.....	144
Çizelge 6.54: Elgöli parkındaki çocuk oyun alanlarını yeterli bulma durumu.....	144
Çizelge 6.55: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı T-Test Tablosu.....	145
Çizelge 6.56: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları.....	145
Çizelge 6.57: Katılımcıların Elgöli Parkının çocuklarının fiziksel gelişimi üzerindeki etkisi hakkındaki görüşleri	145
Çizelge 6.58: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu	146
Çizelge 6.59: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları.	146
Çizelge 6.60: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu T-Test Tablosu	146
Çizelge 6.61: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre bağımsız grup ortalamaları.....	146
Çizelge 6.62: Çocuğu ne kadar süredir Elgöli Parkına getirdiğine dair ANOVA Tablosu	147
Çizelge 6.63: Çocuğu ne kadar süredir Elgöli Parkına getirdiğine dair bağımsız grup ortalamaları.....	147
Çizelge 6.64: Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarına göre ANOVA Tablosu	148
Çizelge 6.65: Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları	148

Çizelge 6.66: Elgöli Parkının, çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkisi	148
Çizelge 6.67: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu.....	149
Çizelge 6.68: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları .	149
Çizelge 6.69: Çocuğun Elgöli Parkına ne kadar süredir getirildiğine göre oluşan ANOVA Tablosu.....	149
Çizelge 6.70: Çocuğun Elgöli Parkına ne kadar süredir getirildiğine göre oluşan bağımsız grup ortalamaları	150
Çizelge 6.71: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı T-Test Tablosu	150
Çizelge 6.72: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları	150
Çizelge 6.73: Oyun alanında geçirilen zaman miktarına göre ANOVA Tablosu....	151
Çizelge 6.74: Oyun alanında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları	151
Çizelge 6.75: Çocukların oyun alanları tercihi	152
Çizelge 6.76: Çocukların oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarı.....	152
Çizelge 6.77: Çocukların oyun alanlarında en çok tercih ettiği oyun elemanları	153
Çizelge 6.78: Ebeveynlerin görüşmenin yapıldığı oyun alanındaki oyun elemanlarını yeterli bulma durumu	153
Çizelge 6.79: Oyun alanının konumununa göre ANOVA Tablosu	154
Çizelge 6.80: Oyun alanının konumuna göre bağımsız grup ortalamaları	154
Çizelge 6.81: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu.....	154
Çizelge 6.82: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları .	155
Çizelge 6.83: Ebeveynlerin, görüşme yapılan oyun alanındaki oyun elemanlarını çocuğun yaş grubuna uygun bulma durumu	155
Çizelge 6.84: Ebeveynlerin, görüşme yapılan oyun alanını temiz ve bakımlı bulma düzeyi.....	156
Çizelge 6.85: Oyun alanının konumununa göre ANOVA Tablosu	156
Çizelge 6.86: Oyun alanının konumuna göre bağımsız grup ortalamaları	156
Çizelge 6.87: Görüşme yapılan oyun alanındaki oyun elemanlarının özürülü çocuklara uygun bulunma düzeyi.....	157
Çizelge 6.88: Görüşme yapılan oyun alanındaki elemanlarının form ve malzeme açısından çocuklar için güvenli bulunma düzeyi	157
Çizelge 6.89: Oyun alanının konumununa göre ANOVA Tablosu	158
Çizelge 6.90: Oyun alanının konumuna göre bağımsız grup ortalamaları	158
Çizelge 6.91: Ebeveynlere göre çocukların görüşme yapılan oyun alanında kendilerini rahat ve güvenli hissetme düzeyi.....	158
Çizelge 6.92: Çocukların görüşme yapılan oyun alanındaki oyun elemanlarını yardım almadan kullanabilme durumu	159
Çizelge 6.93: Oyun alanının konumununa göre ANOVA Tablosu	159
Çizelge 6.94: Oyun alanının konumuna göre bağımsız grup ortalamaları	160
Çizelge 6.95: Çocukların oyun elemanlarını ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilme durumu	160
Çizelge 6.96: Çocuğun demografik yaş grubuna göre ANOVA Tablosu	161
Çizelge 6.97: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları .	161
Çizelge 6.98: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu T-Test Tablosu	161
Çizelge 6.99: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu bağımsız grup ortalamaları	161
Çizelge 6.100: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair ANOVA Tablosu	162

Çizelge 6.101: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair bağımsız grup ortalamaları.....	162
Çizelge 6.102: Çocukların yapılan oyun alanındaki oyun elemanlarıyla oynamakta istekli ve hevesli olma düzeyi	162
Çizelge 6.103: Çocukların oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumlu olma düzeyi	163
Çizelge 6.104: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu	163
Çizelge 6.105: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları	164
Çizelge 6.106: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair ANOVA Tablosu	164
Çizelge 6.107: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair bağımsız grup ortalamaları.....	164
Çizelge 6.108: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı T-Test Tablosu	165
Çizelge 6.109: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları.....	165
Çizelge 6.110: Çocukların oyun alanlarında diğer çocuklarla beraber oynama durumu	165
Çizelge 6.111: Engelsiz çocukların oyun alanını kullanan engelli çocuklarla zaman geçirme durumu	166
Çizelge 6.112: Engelli çocukların oyun alanını kullanan engelsiz çocuklarla iletişim kurma düzeyi	166
Çizelge 6.113: Çocukların parkın oyun elemanlarıyla oynarken kendi sıralarını bekleme durumu	167
Çizelge 6.114: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu	167
Çizelge 6.115: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları	168
Çizelge 6.116: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre T-Test Tablosu	168
Çizelge 6.117: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre bağımsız grup ortalamaları.....	168
Çizelge 6.118: Çocuğu ne kadar süredir Elgöli parkına getirildiğine dair ANOVA Tablosu.....	168
Çizelge 6.119: Çocuğu ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair bağımsız grup ortalamaları.....	169
Çizelge 6.120: Kullanıcıların parkın görüşme yapılan oyun alanını çocuklarına uygun bulma düzeyi.....	169
Çizelge 6.121: Oyun alanının konumuna göre ANOVA Tablosu	170
Çizelge 6.122: Oyun alanının konumuna göre bağımsız grup ortalamaları.....	170

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.1: Aktif ve pasif rekreatif fonksiyonlar içeren tipik bir mahalle parkı (Hacıhalioğlu, 2012).....	20
Şekil 3.2: Yaya kaldırım minimum net genişliği ve emniyet şeritleri (ÖİB, 2010)...	28
Şekil 3.3: Tekerlekli sandalyenin dönüş alanı (Gökçe,2012)	29
Şekil 3.4: Yaya kaldırımı ve taşıt yolunda drenaj örneği (TSE, 1999)	29
Şekil 3.5: Yaya kaldırımında ağaçlandırma. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999)	30
Şekil 3.6: Ağaç ve donatıların etrafındaki yükseltilmiş platformlar (ÖİB, 2010)	30
Şekil 3.7: Kaldırımın etrafındaki duyumsanabilir yüzeyler (ÖİB, 2010).....	31
Şekil 3.8: Bisiklet yoluna bitişik yaya kaldırımında uyarıcı yüzey döşemesi (ÖİB, 2010).....	32
Şekil 3.9: Aynı yönde devam eden merdivende sahanlık ölçüsü. Ölçüler cm'dir (DEB, t.y.).....	33
Şekil 3.10: Merdivenlerde duyumsanabilir (hissedilebilir) yüzeyler. Ölçüler cm'dir (ÖİB, 2010).	34
Şekil 3.11: Merdivende rıht ve basamaklar ile basamak ucundaki koruyucu kaymaz şerit ve trabzanlar. Ölçüler cm'dir. (ÖİB, 2010)	34
Şekil 3.12: Rampada eğim ve dinlenme alanı. Ölçüler cm'dir. (ÖİB, 2010)	35
Şekil 3.13: Sahanlıkta rampanın yön değiştirmesi. Ölçüler cm'dir (ÖİB, 2010).....	36
Şekil 3.14: Rampalarda güvenli eğim aralıkları (ÖİB, 2010).....	36
Şekil 3.15: Rampalarda dinlenme ve oturma alanları (ÖİB, 2010).....	37
Şekil 3.16: Rampa çeşitleri (a-düz, b-90, c-180 dönüşlü rampa) (ÖİB, 2010).....	38
Şekil 3.17: Yaya geçitlerinde rampa örnekleri (TSE, 1999).....	38
Şekil 3.18: 10 m'den büyük açıklıklarda kılavuz iz kullanımı. Ölçü m'dir (ÖİB, 2010).....	39
Şekil 3.19: Yaya geçidinde kılavuz iz ve yön değiştirme ögesi kullanımı (ÖİB, 2010)	39
Şekil 3.20: Kılavuz iz genişliği ve yön değiştirme. Ölçüler m'dir. (ÖİB, 2010).....	40
Şekil 3.21: Bordür taşı yükseklikleri. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999)	40
Şekil 3.22: Yaya geçitlerinde bordür ve rampa düzenlemesi. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999).....	41
Şekil 3.23: Yaya kaldırımında ızgaraların konumlandırılması (ÖİB, 2010)	41
Şekil 3.24: Yaya yolunda baş kurtarma yüksekliği. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999)	43
Şekil 3.25: Dinlenme alanlarının konumlandırılması. Ölçüler m'dir. (ÖİB, 2010)...	43
Şekil 3.26: Oturma cebi tasarımı. Ölçüler m'dir. (ÖİB, 2010)	43
Şekil 3.27: Oturma biriminin yüksekliği. Ölçüler m'dir. (ÖİB, 2010)	44
Şekil 3.28: Oturma birimlerinin boyutları. Ölçüler m'dir. (ÖİB,2010).....	44
Şekil 3.29: Açık ve kapalı telefonlara ait ölçüler. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999)	45
Şekil 3.30: Çöp kutusu (TSE, 1999).....	46
Şekil 3.31: Çeşmeler ve sebiller (ÖİB, 2010).....	46
Şekil 3.32: Aydınlatma elemanlarında kullanıcıların ihtiyaçlarını gözetim düzenlemeler (İBB, 2012).....	47

Şekil 3.33: Engelli otopark şeridinin yeri ile ilgili özellikler. Ölçüler cm'dir (TSE, 1999).....	48
Şekil 3.34: Engelli otopark şeridinin ölçüleri(ÖİB, 2010)	49
Şekil 3.35: Erişim koridoru ile düzenlenmiş park yeri (ÖİB, 2010).....	49
Şekil 3.36: Açılı park yerleri (ÖİB, 2010).....	50
Şekil 3.37: Boyut ve yaklaşma mesafesi. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1991)	51
Şekil 3.38: Tekerlekli güvenlik maksadıyla, masa kenarları ve köşeleri yuvarlatılmalıdır (Özdengiş, 2007).....	51
Şekil 3.39: Tuvalet düzeni (TSE, 1999).....	52
Şekil 3.40: Engelli çocuklara yönelik oyun elemanı (Kurşun, 2014).....	53
Şekil 3.41: Engelli çocuklara yönelik yaylı oyun elemanı (Kurşun, 2014).....	54
Şekil 5.1: Geleneksel Oyun alanı (Çetin, 2003).....	66
Şekil 5.2: Çağdaş oyun alanı (Url-2).....	67
Şekil 5.3: Macera oyun alanı (Url-3).....	68
Şekil 5.4: Özel öğretim amaçlı oyun alanı (Yılmaz, 2010).....	69
Şekil 5.5: 0-3 yaş çocuk oyun alanı (Kuşuloğlu, 2013).....	70
Şekil 5.6: 4-6 yaş çocuk oyun alanı (Url-4).....	71
Şekil 5.7: 7-12 yaş çocuk oyun alanı (Url-5).....	72
Şekil 6.1: İran'ın eyaletler haritası (Url-7)	80
Şekil 6.2: Doğu Azerbaycan eyaletinin haritası (Url-8).....	80
Şekil 6.3: Tebriz metropol alan ilçe sınırları (Url-6)	82
Şekil 6.4: Kacar döneminde Elgöli köşkü (Url-11)	83
Şekil 6.5: Pehlevi döneminde Elgöli köşkü (Url-12).....	83
Şekil 6.6: Elgöli köşkünün eski hali (Url-12).....	84
Şekil 6.7: Elgöli köşkün 1945'te inşa edilen hali (Url-12).....	84
Şekil 6.8: Gölün ve Elgöli köşkünün günümüzdeki görünümü (Url-10).....	85
Şekil 6.9: Gölün güney tarafındaki ağaçlı tepe(Url-12).....	85
Şekil 6.10: Gölün güney tarafındaki ağaçlı tepe ve yapma şelale (Url-13)	86
Şekil 6.11: Gölün güney tarafındaki cadde (Url-14)	86
Şekil 6.12: Elgöli gölünün donmuş hali (Url-15)	87
Şekil 6.13: Elgöli parkında kültürel aktivite standları (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi).....	88
Şekil 6.14: Elgöli parkında yapılan kış festivali (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	88
Şekil 6.15: Elgöli Parkı yerleşim planı	89
Şekil 6.16: Birinci giriş alanındaki otopark (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)....	90
Şekil 6.17: Elgöli Parkının üst bölgelerine giden yayaalara ayrılmış cadde (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	91
Şekil 6.18: Göl kenarındaki yürüyüş yolları (Url-10).....	91
Şekil 6.19: Park içinde bir yaya yolu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	92
Şekil 6.20: Elgöli Parkı Sağlık Caddesi (Url-16)	92
Şekil 6.21: Yaya yollarında Engelli bireyler için bulunan erişim yolları (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	93
Şekil 6.22: Yol kenarında bulunan su kanalları (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	93
Şekil 6.23: Sağlık Caddesinde bulunan beton saksılar (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi).....	94
Şekil 6.24: Göl kenarındaki yürüyüş yolları üzerinde bulunan korkuluklar (Url-17)95	
Şekil 6.25: Elgöli Parkında kayrak taşı döşemeli bir yaya yolu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi).....	95

Şekil 6.26: Elgöli Parkında parke taştan döşenmiş bir yaya yolu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	96
Şekil 6.27: Bir numaralı giriş alanında yer alan rampa (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	97
Şekil 6.28: Parkın üst bölgesine giden cadde (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi) ..	98
Şekil 6.29: Göl kenarındaki merviden (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	99
Şekil 6.30: Merdiven başlangıcındaki yer döşemesi (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	99
Şekil 6.31: Merdiven sahanlığı örneği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	100
Şekil 6.32: Merdiven sahanlığı örneği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	100
Şekil 6.33: Parkın kapalı spor alanında bulunan restoran (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	101
Şekil 6.34: Kapalı spor salonu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	101
Şekil 6.35: Birinci oyun alanını çevreleyen çit (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	102
Şekil 6.36: Zeminde kot farkı oluşması (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	103
Şekil 6.37: Birinci oyun alanında salıncak detayı (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	103
Şekil 6.38: İkinci oyun alanındaki tehlik arz eden kaydırak detayı (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	104
Şekil 6.39: Otizm parkında hayvan şeklinde yapılan heykel (Url-2)	105
Şekil 6.40: Otizm parkında bulunan sportif elemanlar (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	106
Şekil 6.41: Otizm parkı (Url-2)	106
Şekil 6.42: Otizm parkında kum havuzu (Url-2)	107
Şekil 6.43: Otizm parkında bulunan su yüzeyi (Url-2)	107
Şekil 6.44: Otizm Parkında sıyrılan zemin kaplaması (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	108
Şekil 6.45: Eğlence parkındaki oyun elemanları (Url-17)	109
Şekil 6.46: Elgöli Parkında aydınlatma elemanı yüksekliği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	110
Şekil 6.47: Elgöli parkının gece manzarası (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi) ..	111
Şekil 6.48: Park girişinin gece görünümü (Aysan danesharasteh kişisel arşivi)	111
Şekil 6.49: Elgöli parkındaki bitkilendirme zenginliği (Url-2)	112
Şekil 6.50: Yürüyüş alanlarında bulunan ağaçlar (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	112
Şekil 6.51: Parkta yer alan çöp kutusu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	113
Şekil 6.52: Parkta yer alan oturma birimi örneği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	113
Şekil 6. 53: Parkta yer alan oturma birimi örneği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)	114
Şekil 6.54: Anket görüşmesi gerçekleştiren konumlar	116

ÇOCUKLARIN SAĞLIKLI SOSYAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİNDE ERİŞİLEBİLİR KENT PARKLARININ ETKİSİ: İRAN'DA TEBRİZ ELGÖLİ PARKI ÖRNEĞİ

ÖZET

19.yüzyılla başlayan sanayileşme süreci içinde kent merkezlerinde hızla artan yapılaşma, yoğunlaşma ve nüfus beraberinde sorunlarını da getirmektedir. Bu durumda, kent merkezlerinde yaşam kalitesi düşmekte ve çocuk gelişimine uygun nitelikli kentsel mekanlar giderek azalmaktadır. Bu yüzden parklar kentte yaşayan bütün insanların, özellikle de çocukların nefes alabileceği, dinlenebileceği ve doğaya olan özlemini giderebileceği rekreasyon alanları olarak artan bir önem kazanmaktadır.

Kentsel açık alan olarak önemli bir işlev üstlenen tüm rekreasyon alanlarının ve bu anlamda parkların erişilebilirliği, engelli ya da engelsiz farkı gözetmeksizin her yaş gurubundaki insanların rahatça kullanabileceği şekilde düzenlemelidir. Parklar bütün insanları özellikle çocukları kent merkezindeki yaşantılardan uzaklaştırarak, onların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu yüzden, parklar ve parklarda bulunan çocuk oyun alanları çocukların özgürce oyun oynamasına ve çeşitli oyun faaliyetlerini gerçekleştirerek gelişmiş sağlıklı nesillerin yetiştirilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca çocukların gelecek hayatında sağlıklı fiziğe sahip olması, kendine güven hissini artırması ve toplumla rahatça iletişim kurması için parklar ve parklardaki oyun alanlarının önemi yadsınmamalıdır.

Bu çalışmada, açık yeşil alan ve park kavramlarının içeriği araştırılmış, kent parklarından başlayarak her tür ve ölçekteki parklarda yer alan mimari ve peysaj öğelerinin planlama ve düzenleme ilkeleri ve standartları incelenmiştir. Bununla birlikte çocuğun gelişim süreci, oyun kavramı ve parkların çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimindeki etkileri üzerinde durulmuştur. Örnek alan olarak seçilen Tebriz Elgöli parkı bu bilgiler bağlamında analiz edilmiş, kullanıcıların Elgöli parkının fiziksel ve işlevsel nitelikleri hakkındaki görüşleri ve park bütünü ile park içerisinde yer alan çocuk oyun alanlarının çocukların sosyal ve fiziksel gelişmeleri üzerindeki etkileri sorgulanmıştır.

Saha çalışması iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada Elgöli parkı gözlemlere dayalı olarak sosyal ve fiziksel faktörler çerçevesinde değerlendirilmiş, bu aşamada TSE standartları referans alınmıştır. İkinci aşamada, bir anket formu aracılığı ile, Elgöli parkı kullanıcılarının mekana ilişkin düşünceleri ve parkın çocukların fiziksel ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkileri sorgulanarak çok değişkenli istatistik analiz metodlarla incelenmiştir.

Elde edilen sonuçlar Elgöli parkının erişilebilirlik açısından sorunlar içerdiğini göstermektedir. Anket görüşmelerine göre Elgöli parkının bir bütün olarak çocukların sosyal ve fiziksel gelişiminde olumlu etkileri olduğu, ancak içerisinde yer alan oyun alanlarının yetersizlikler barındırdığı ve çocuk gelişimindeki olumlu etkilerinin kısıtlı kaldığı ve bu nedenle ebeveynler ve çocuklar tarafından az tercih edilir olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kent parkları, Erişim, Çocuk, Çocuk gelişimi, Çocuk oyun alanları, Tebriz Elgöli Parkı.

THE EFFECTS OF ACCESSIBLE URBAN PARKS ON HEALTHY SOCIAL AND PHYSICAL DEVELOPMENT OF CHILDREN: THE CASE OF ELGOLI PARK IN TABRIZ, IRAN

ABSTRACT

The industrialization process that started in the 19th century brought about the problems of urbanization with the rapid increase in the concentration and population. In this case, the quality of life in urban centers is decreasing and suitable urban spaces for child development are gradually diminishing. As a result, parks are becoming increasingly important as recreation areas where all the people living in the city, especially children, can breathe, relax and enjoy the longing for nature.

Accessibility of all recreational areas, which play an important role on urban open space, in this sense parks, should be arranged in such a way that people of all age groups can freely use them regardless of disabled or non-disabled ones. Due to keeping people, especially children, away from city center life, parks satisfy needs of many people. As a result, parks and playgrounds, which located in them, lead to train healthy generations by allowing children to play freely and perform various play activities. Also, parks and playgrounds play an important role in children's future life including a healthy body, experiencing higher self-confidence and communicating comfortably in the society.

In this study, the contents of open green spaces and park concepts were investigated and planning, regulating principles and standards of architectural and landscaping objects in all types of parks were examined. However, the development process of child, concept of play and effects of the parks on the child's physical, social, emotional and mental development were emphasized. As an example, Tabriz Elgoli Park was analyzed in the context of above mentioned information and users were questioned for the physical and functional qualities of it and also effects of the parks and playgrounds on the social and physical development of the children.

The fieldwork was carried out in two stages. In the first stage, Elgoli Park was assessed based on observations on social and physical factors, with referring to TSE standards. In the second stage, a questionnaire form was used to examine the opinions of the Elgoli park users about the place and the effects of the park on physical and social development of the children, and filled out forms were investigated with multivariate statistical analysis methods.

The results show that Elgoli park has problems in terms of accessibility. According to the interviews, it was determined that Elgoli Park had a positive effect on the social and physical development of children as a whole, but the playgrounds contained the inadequacies and the positive effects of child development were limited and therefore less preferred by parents and children.

Key words: Urban parks, Accessibility, Child, Child development, Children's playgrounds, Tabriz Elgoli Park.

1. GİRİŞ

Sanayi devriminden bu yana kent merkezlerinde yaşanan yapılaşma ve hızla artışa geçen nüfus büyüklüğü ve yoğunluğu kent merkezlerinde yaşayan tüm insanların yaşam kalitesinin düşmesine yol açmaktadır. Bu süreçte özellikle, fiziksel ve sosyal gelişmelerinin sağlıklı ilerlemesi açısından temiz havaya, bol güneşe yaşanabilir bir çevreye, doğayla bütünleşmeye ve bu anlamda açık yeşil alanlara en çok ihtiyaç duyan çocuklar, daha olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenle başta çocuklar olmak üzere kentte yaşayan bütün insanları kentin olumsuz koşullarından uzaklaştırarak doğaya olan özlemin giderilmesinde her tür ölçekteki açık ve yeşil alanların sağlayacağı katkının önemi büyüktür.

Saha çalışması olarak seçilen İranın Tebriz kentindeki Elgöli Parkı, kentin hem en büyük kent parkı, hem de tarihi ve kültürel yapılarından birisidir.

1.1 Amaç

Kentsal açık alanlar içerisinde yer alan parkların, engelli ya da engelsiz bütün yaş gurubundaki insanların rahatça erişebileceği ve kullanabileceği şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Parklar kentte yaşayan insanları özellikle de çocukları biraz da olsa doğaya yaklaştırarak, onların rekreatif ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bununla birlikte, parklar ve parklarda bulunan çocuk oyun alanları çocuğun özgürce oyun oynamasına ve çeşitli oyun aktivitelerini yaparak gelecekte sağlıklı fiziksel gelişime sahip olmasına, kendine güven hissinin artmasına, toplumla rahatça iletişim kurmasına ve sosyal ve fiziksel gelişiminin ilerlemesine önemli katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Bu doğrultuda, çalışmada, Tebriz Elgöli parkının ve içerisinde yer alan çocuk oyun alanlarının kullanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğinin ve çocukların sosyal ve fiziksel gelişmeleri üzerindeki etkilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

1.2 Yöntem

Çalışma öncelikli olarak geniş bir literatür araştırmasına dayanmaktadır. Bu kapsamda, açık yeşil alan ve park kavramlarının içeriği araştırılmış, kent

parklarından başlayarak her tür ve ölçekteki parklarda yer alan mimari ve peysaj öğelerinin planlama ve düzenleme ilkeleri ve standartları incelenmiştir. Bununla birlikte çocuğun gelişim süreci, oyun kavramı ve parkların çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimindeki etkileri üzerinde durulmuştur.

Literatür çalışmaları sonrasında, Tebriz Elgöli parkında iki aşamalı bir saha çalışması yapılmıştır. Birinci aşama tamamen gözlemlere dayalıdır. Bu aşamada Tebriz kenti ve Elgöli Parkı tanıtıldıktan sonra, alanda yapılan gözlemler doğrultusunda parkın mevcut durumu Türkiye'deki standartlar referans alınarak analiz edilmiş ve değerlendirilmeler yapılmıştır.

İkinci aşamada ise analitik bir çalışma yapılmış, bunun için öncelikle yüz yüze anket tekniği ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yürütülen anket çalışması, ebeveynlerin çocuklarının gelişimiyle daha çok ilgilendikleri ve gözlemledikleri dikkate alınarak sadece ebeveynler ile yapılmıştır. Üç bölümden oluşan ankette birinci bölüm deneklerin demografik ve parka erişim ve kullanım bilgilerinin tespiti hedeflenmiştir. İkinci bölümde deneklerin kendileri ve çocukları için Elgöli Parkı hakkındaki düşünceleri, üçüncü bölümde ise görüşmenin gerçekleştiği oyun alanı hakkındaki düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Toplanan veriler istatistik metotlarla değerlendirilerek yorumlanmış ve somut sonuçlara ulaşılmıştır.

1.3 İçerik

Çalışmanın ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümleri literatür araştırmasına ayrılmıştır.

İkinci bölümde açık ve yeşil alan kavramının üzerinde durulmuş, açık ve yeşil alanların tanımı ve işlevleri, yeşil alanların fonksiyonlarına göre ve konumuna göre sınıflandırılması konuları araştırılmıştır. Üçüncü bölümde parklara odaklanılmış, parkların işlevleri, sınıflandırılması, planlama ve düzenleme ilke ve standartları ile mimari ve peysaj öğelerine yer verilmiştir.

Dördüncü bölüm çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimi ile oyunun çocuk gelişimi üzerindeki etkilerine ayrılmıştır. Beşinci bölümde ise çocuk oyun alanları incelenmektedir. Çocuk oyun alanlarının farklı kriterlere göre sınıflandırılması ile bu alanlardaki tasarım ilkeleri bu bölümün konusudur.

Altıncı bölümde saha çalışması yöntemi ve bulguları ayrıntılı olarak verilmekte ve sonuçlar değerlendirerek tartışılmaktadır. Yedinci bölüm ise elde edilen somut bilgilerin birarada değerlendirildiği sonuç bölümüdür.

2. AÇIK VE YEŞİL ALAN KAVRAMI

Açık yeşil alanlar, toplu yaşamın tüm etkinliklerinin sürecelediği, kent insanının her kesiminin yararına açık alanlardır. Kentlinin ortak mekanı olan bu alanlar, kullanıcılarının yoğunluğu ile doğru orantılı olarak önem kazanmakta, başka bir deyişle kullanıcılarına sunduğu olanakların zenginliği düzeyinde toplumu çekmektedirler (Kart, 2002).

2.1 Açık ve Yeşil Alan Tanımı

Kentlerin fiziksel yapısı genel anlamda doluluklar ve boşluklardan oluşur. Kentteki dolulukları yapılar oluştururken, boşluklar ise açık alanlar, yeşil alanlar ve ulaşım yollarından oluşmaktadır. Genel olarak açık alanlar üzerinde yapı yer almayan boşluklardır.

Önder (1997), Keleş (1980)'in açık alan tanımını, üzerinde yapı bulunmayan, doğal halinde bulunabileceği gibi tarımsal veya rekreasyonel işlevlere sahip kent parçası şeklinde aktarmaktadır. Aynı kaynakta yeşil alan ise, insan yerleşmelerinde çevrenin yapılardan oluşan bir yığın haline dönüşmemesi için kent yönetimlerince çocuk oyun alanı, gezinti alanı, ağaçlandırılmış alan gibi işlevlerle donatılmış ortak kullanım alanı olarak tanımlanmaktadır.

Tabanı kısmen veya tamamen yapay malzemeye döşenmiş sirkülasyon alanları ve diğer dış mekan kullanım alanları kentsel açık mekanlar olarak tanımlanabilir. Açık ya da yarı açık oturma mekânları, balkonlar, hayatlar, avlular, bahçeler, oyun alanları, parklar gibi açık alanlar, dış mekân kullanım alanları arasında sayılabilir. Bunlar, kentliye ışık, hava, dışarıda yaşama imkânları sunmakta, öte yandan iç mekânların yaşanılabilirliğini arttırmaktadır. Yapılar ve kentsel alanlar arasındaki yaya ve taşıt erişimini sağlayan, çeşitli kademelerdeki yollar, otoparklar, meydanlar gibi kullanımlar ise sirkülasyon alanları olarak tanımlanmaktadır. Yeşil alanlar da, kent insanının fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayan öğeler olarak açık alanlar arasında yer alan mekânsal kullanımlardandır (Bal, 2005).

Yıldızcı (1978) açık alanların kent dışındaki tarım alanı, orman alanı gibi belli bir işlevi olan arazi kullanımları olabildikleri gibi, kent içindeki belli bir işlevi karşılayan park, bahçe, meydan gibi kullanımlara sahip olabileceklerini belirtmektedir (Önder, 1997).

Yeşil alanlar, oluşum özelliklerine göre olmak üzere iki grupta incelenmektedir: doğal ve kentsel yeşil alanlar. Doğal yeşil alanlar, içinde barındırdıkları fauna ve bitkilerin özellikleri bakımından kentten çevresinde ve yer yer kent içerisinde büyük ölçekli yapılaşmamış alanlardır. Kentsel yeşil alanlar ise, yapılaşmış alan içerisinde insanların çeşitli faaliyetlerde bulunmasını ve doğaya yakınlaşmasını sağlayan ortak kullanım alanlarıdır (Yıldızcı 1982). Yıldızcı'nın (1982) kent içerisindeki açık yeşil alanlar hiyerarşisi, parkların etki alanlarını gruplandırması çizelge 2.1'de verilmiştir.

Çizelge 2.1: Kentsel yeşil alan hiyerarşisi (Yıldızcı 1982)

Kentsel Yeşil Alanlar	İlköğretim Ünitesi Düzeyindeki Yeşil Alanlar	Çocuk Bahçeleri Toplu Konut Bahçeleri
	Mahalle Ünitesi Düzeyindeki Yeşil Alanlar	Mahalle Parkları Meydanlar
	Semt Düzeyindeki Yeşil Alanlar	Semt Parkları
	Kent Ünitesi Düzeyindeki Yeşil Alanlar	Kent Parkları Tema Parkları (Hayvanat Bahçeleri, Kültür Parkları..) Refüjler ve Yaya Yolları
Doğal Yeşil Alanlar	Orman Alanları	
	Bölge Parkları	
	Koruma Alanları	Milli Parklar
		Tabiat Parkları
		Tabiatı Koruma Alanları
		Tabiat Alanları
Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahaları		

Uzun (1990) bazı plancılar açısından açık ve yeşil alan tanımlarının tip ve işlevlere göre değişiklik gösterdiğini belirtmekte, ancak, kent parkları, açık eğlence alanları, çocuk oyun alanları, spor alanları, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, kavşaklar ve meydanların kentsel açık alanlar arasında yer aldığını ifade etmektedir. Kentin

yakın çevresinde olan yer alan, bölge parkları, ulaşım alanları, milli parklar, su yüzeyleri ve kıyıları da kırsal karakterli kent dışı açık ve yeşil alanlar olarak tanımlamaktadır. Pamay (1978) ise, gerek kent içi gerekse kırsal karakterli açık alanların, insanların doğa ile ilişkilerini sürdürdüğü doğal ve kültürel alanlar olduklarına vurgu yapmaktadır (Özdengiş, 2007).

Açık yeşil alanlar, kentsel işlev alanları arasında dengeleyici bir role sahiptir; bir dereceye kadar da olsa kent ile doğa arasındaki ilişkinin yeniden kurulması, sürdürülmesi, geliştirilmesi amacına yönelir. Semt düzeyi açık alanlar eğlence ve dinlenme işlevlerini yüklenirken, kent düzeyi açık alanlar koruma işlevini sağlamakta ve kent dokusuna etki etmektedir. Bölge düzeyindeki açık alanlar ise bir bakıma kırsal alanların uzantısı niteliğinde olup kentsel yayılmayı engelleyici, kentin büyüme yönü ve aşamalarında belirleyici rol üstlenmekte, doğanın korunması işlevi öne çıkmaktadır (Etili, 2004).

Önder (1997)' in aktarımıyla, şehir plancısı Samuel Zisman'a göre açık alanlar temelde üç grupta toplanmaktadır.

1. Yararlanılan açıklıklar: Barajlar, drenaj ve sel kontrolü, hava ulaşım alanları gibi.
2. Yeşil alanlar: Parklar ve rekreasyon alanları, yeşil kuşaklar, yeşil yollar, bina çevreleri, doğayı ve manzarayı koruma alanları.
3. Koridor açıklıklar: Hareket, ulaşım ve geçit yerleri.

Keleş (1998), kentsel yeşil alanları, insanların dinlenmesi, gezmesi, çeşitli rekreasyonel etkinlikler gerçekleştirilmesi ve doğaya yaklaşması amacıyla, kent yönetimleri tarafından düzenlenen, ortak kullanım alanları olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2013). Bir başka ifadeyle, yeşil alanlar barınma, çalışma gibi temel kentsel işlevlerin gerçekleştirildiği zamanların dışında, kentlilerin rekreasyon işlevini sağlamaya yönelik düzenlenen ve kent içinde önemli bir alansal büyüklüğe ulaşması gereken kültürel veya doğal ortak kullanım alanlarıdır.

Pamay (1978)'a göre, kentlerin oluşumunda, sadece yapıların ve ulaşım alanlarının olması yeterli değildir. Ayrıca, kentlerde bütün insanların rahatca ulaşabilmeleri ve kullanılabilmesi için çeşitli donatılar gerekmektedir ve yeşil alanlar en önemli donatılardan birisidir (Özdengiş, 2007).

Kentlerde bulunan yeşil alanların korunmasının ve geliştirilmesinin önemi giderek artmaktadır. Kentsel yeşil alanlar, hava kirliliğinin önlenmesi, gerekli nemin sağlanması, gürültünün azaltılması gibi işlevler yüklenirken, bol güneşe, temiz havaya ve hareket serbestiyetine imkân vererek, kent sakinleri için sağlıklı, dengeli ve yenileyici ortamlar sunarlar. Kent yaşamının yol açtığı olumsuzluklardan bunalan insanlar, yeşil alanlarda ruhsal ve fiziksel olarak dinginleşmekte, güçlenmekte ve yaşama sevinci kazanmaktadırlar (Özdemir, 2013).

Kentte yaşayan insanlar çalışma ve barınma gibi faaliyetler dışındaki zamanlarda açık ve temiz havadan yararlanmak için kentsel yeşil alanları tercih etmektedirler. Bu alanlarda insanlar eğitimsel, kültürel ve rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Ayrıca çocukların güven içinde oynayabildiği ve bitkisel elemanlarda planlı bir biçimde düzenlenmiş bu alanlar, kentin en önemli yaşam alanlarıdır.

2.2 Yeşil Alanların İşlevleri

Değişen ekonomik ve sosyal koşullar sonucu artan düzensiz ve yoğun kentleşme hareketleri, kentlerde insana dönük mekânların kaybolmasına ve aşırı nüfus artışı toplumsal yaşamın ve kentlerdeki yaşam kalitesinin bozulmasına yol açmaktadır. Bu nedenle insanların nefes alabileceği, ruhsal ve bedensel anlamda dinlenebileceği ve insan sağlığı için gerekli olan yeşil alanlar son derece önem kazanmaktadır.

Yeşil alanlar kente güzellik ve estetik değeri verir. Bu alanlar kente yaşayan insanların aktif ve pasif ihtiyaçlarını sağlarken halkın fiziksel, ruhsal ve bilişsel gelişimi yönünden önemli role sahiptir, bu yüzden bu alanlar doğa bilinci olan bir toplumun ileriye gitmesine yardımcı olur.

Doğru bir plana ve iyi bir tasarıma sahip açık alanlar, bilhassa da yeşil alanlar kent ve kentli üzerinde çok yönlü olumlu etkileri vardır. Akdoğan (1972)'a göre açık alanların işlevleri şöyledir:

1. Açık ve yeşil alanlar fiziksel açıdan kentin doluluk-boşluk dengesini sağlamakta ve kentteki farklı kullanım alanları arasında tampon oluşturmaktadırlar.
2. Kentin sağlıklı gelişmesine katkıda bulunur, yapı yoğunluklarının denetlenmesinde yarar sağlarlar. Yapıların ışık ve hava alması, gürültü perdelenmesi ve yaya konforu ve güvenliğinin sağlanması gibi konularda önemli rolleri üstlenirler.

3. Kentte biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesinde temel bileşenler oldukları gibi, çocuk oyun alanları ve spor alanları gibi kullanımlar aktif eğitim için önemli alanlardır.
4. Yeşil alanlar ve yeşil mimari, yüksek yapılaşmanın insanı ezen etkisini yumuşatır, insan ölçeğini gözetken bir denge kurulmasına ve kent estetiğine katkıda bulunur.
5. Yeşil alanlar doğa ve kentleri bir araya getirir, aynı zamanda insanın huzur ve dinleme ortamını karşılarken kentte yaşayan insanların psikolojik doyumunu yükseltir.
6. Oyun, spor, dinlenme gibi işlevlere için mekân ihtiyacını karşılar.
7. Doğru kurulmuş bir açık alan sistemi kentin iklimini iyileştirir (Türkan, 2009).

Kentlerin fiziksel ve organik olarak dengeli bir yapıya sahip olabilmeleri için, her yaş grubundan tüm bireylere hizmet verecek yeter miktarda rekreasyon amaçlı yeşil alanlara sahip olmaları şarttır. Dolayısıyla yeşil alanların özelliklerine göre kent içindeki dağılımı, yoğunluğu ve bilhassa hizmet vereceği rekreasyon türlerine ait standartlarda olmaları gerekmektedir. Yeşil alan sistemi oluşturulurken kentsel doku ile yeşil doku arasındaki ilişkilerin kurulması ve rekreasyon alan kaynaklarının yeniden değerlendirilmesi yapılmalıdır.

2.3 Yeşil Alanların Sınıflandırılması

Yeşil alan planlamasının temel ilkesi, kent dışındaki yeşilin kent içine kadar girmesi ve kent ile bütünleşmesidir. Böylece bir yeşil sistem oluşturulmaya çalışılır. Bu sisteme göre düzenlenen yeşil alanlar; konum, hiyerarşi, işlev ve büyüklük gibi ölçütlere göre sınıflandırılmıştır (Özdingiş, 2007).

2.3.1 Fonksiyonlarına göre yeşil alanlar

Yeşil alanlar işlevlerine göre aktif ve pasif yeşil alanlar olmak üzere iki grupta sınıflandırılmaktadır.

2.3.1.1 Aktif yeşil alanlar

Aktif yeşil alanlar, tüm kentlilerin kullanımına açık olacak şekilde ve dinleme, eğlenme, bedensel aktivitelerde bulunma gibi amaçlarla oluşturulurlar. Park, çocuk oyun alanı, açık spor alanı, bölge parkı, golf sahası, koru, mesire alanı gibi alanlar

aktif yeşil alanlardan sayılır. Büyüklük, işlev konum yoğunluğu açısından bu alanların projelendirilmesinde, uygulanmasında ve sürekliliğinin sağlanmasında planlama ilkeleri yönünden değişiklikler vardır (Özdingiş, 2007).

2.3.1.2 Pasif yeşil alanlar

Herhangi bir bedensel aktivite alanı içermeyip sadece çevreyi seyretme, gezinti yapma ve dinlenme amaçlarıyla oluşturulan yeşil alanlar pasif yeşil olarak nitelendirilmektedir. Bunlar, parsel içi boşluklar, çatı bahçesi, kamuya açılmamış koru ve fidanlık, devlet ormanı, mezarlık, askeri alan, okul ve hastane bahçesi, yol, güvenlik şeridi, refüj, tarım alanı, sebze ve meyve bahçesi gibi alanlardır (Özdengiş, 2007; Özdemir, 2013).

2.3.2 Konumuna göre yeşil alanlar

Yeşil alanlar, rekreasyon faaliyetlerine uygun oldukları yerlere, yeşil dokunun yoğunluğuna veya kent ile arasındaki ilişkilerine göre kentsel yeşil alan ve kırsal yeşil alan olarak iki grupta sınıflandırılmıştır.

2.3.2.1 Kentsel yeşil alanlar

Barınma, sanayi, ticaret, eğitim gibi çeşitli işlevlere sahip alanlardan oluşan kentsel doku içinde yer alan parklar, dinleme ve eğlenme olanağı sunan rekreasyon alanlarıdır. Kent parklarının ortaya çıkma ve gelişme süreci incelendiğinde, topluma açık park fikrinin endüstrileşmenin ilk başladığı ülke olan İngiltere’de 19. yüzyılda doğduğu görülmektedir. Yapılan ilk rekreasyonel parklar toplum için geniş yeşil alanlar sağlamakla beraber esasen tasarım içinde izole edilmiş hortikültürel teşhir çalışmalarının yer aldığı yeşil alanlar şeklindedir. Bu uygulamalarda merkezi fikir, topoğrafyayı, bitki örtüsünü ve su, kaya gibi doğal elemanları kullanarak farklı toplum grupları için geniş çayırliklar tasarlanması olmuştur. Sanayi devrimi sonrasında ise kent yaşam biçimi ve toplum yapısı hızla değişmiş, günümüz ihtiyaçları ile birlikte klasik ve romantik yaklaşımlar büyük ölçüde terk edilmiştir (Özdingiş, 2007).

Kentsel yeşil alanlar, bina düzeyi, komşuluk ünitesi düzeyi, mahalle ünitesi düzeyi ve kent ünitesi düzeyi olmak üzere kademelendirilmektedir.

Bina düzeyinde yeşil alanlar

Uzun (1990)'a göre, kentlerde konut ve iş merkezi inşaatları artarken, bu kullanımlara hizmet edecek yol, meydan, otopark gibi kullanımlara ayrılan alanların küçülmesi, arazi rantını yükseltmiştir. Buna paralel olarak kent merkezlerindeki yeşil alan miktarları da standartların altına düşmektedir. Bu eksikliği giderebilmek adına parsel ölçeğinde yeşil alanlara çatı bahçelerinin de dahil edilmesi gündeme gelmektedir. Söz gelimi, milattan önce ikinci binyılda inşa edilen Babil'deki Cyrus'un "Asma Bahçeleri" dünyanın yedi harikasından biridir. İnşası ve düzenlemesiyle muhteşem olarak nitelendirilen bu eserin bugünkü çatı bahçeleri ile kıyaslanması elbette söz konusu değildir. Günümüzde parsel ölçeğindeki yeşil alan düzenlemeleri çok daha basit bir anlayışla, kimi durumlarda yer düzleminde (otopark, depo, geçit ve meydanlarda), kimi durumlardaysa çok katlı yapıların çatı teraslarında yapılmaktadır. Bu tür düzenlemeler, bitkisel öğelerle oluşturulan kontrastla, mekandaki boyut, alan, hacim, biçim ve renk ilişkileri bağlamında yapıya estetik değer kazandırabilmektedir (Özdingiş, 2007).

Etki alanı, büyüklüğü ve işlevine göre değerlendirildiğinde en alt düzeyde yeşil alan ünitesi olarak bina düzeyi ele alınmaktadır. Bu alanlar binanın ön, arka ve yan cephelerindeki alanlardır. Bu alanlar, binanın bir parçası olduğu halde, sosyalleşme ve insan sağlığı bakımından önemlidir (Yıldızcı, 1982).

Komşuluk ünitesi düzeyinde yeşil alanlar

Çocuk bahçeleri, okul çağı öncesi çocukların yararlanmasına yönelik küçük yeşil alanlardır. Bu tip bahçeler genellikle konutların yoğun olduğu alanlarda yaya olarak ulaşılabilir noktalara yerleştirilir. Küçük yaştaki çocukların işlek caddelerden geçmek zorunda kalmadan, kısa bir yürüyüş mesafesinde buraya ulaşabilmeleri esastır (Bal, 2005).

Mahalle ünitesi düzeyinde yeşil alanlar

Oyun alanları, spor alanları ve mahalle parkları, Mahalle ünitesi düzeyinde donatı çeşiti olarak önerilmektedir. Kentlerdeki en küçük idari yerleşim birimi olan mahallelere hizmet veren parklardır.

Bir mahalle parkı bağımsız olabileceği gibi semt parkı içinde de yer alırlar. Genel olarak mahalle parkı içinde bulunduğu mahalleye hizmet ederken, semt parkı

birbirine komşu birden fazla mahalleye, kent parkı ise tüm kente hizmet eder (Albayrak, 2006).

Mahalle parkında, çocuk oyun alanı gibi aktif rekreasyon alanlarına yer verilir. Uygun büyüklükteki mahalle parklarında yetişkinler için oturma alanları, gölgelikler, satranç ve kart oyunları için masalar, piknik masaları gibi rekreatif olanaklar da sağlanmalıdır. Mahallede ikamet eden sakinleri çekecek şekilde planlanması, eğitsel, rekreasyonel ve kültürel faaliyetler için bir merkez durumuna getirilmesi gözetilmelidir (Polat, 2001).

Kent ünitesi düzeyinde yeşil alanlar

Kent ünitesi düzeyindeki yeşil alanlar, kent parklarından, spor tesisi alanlarından, kent ormanlarından, fuar ve sergi alanlarından, hayvanat bahçelerinden ve botanik bahçelerinden oluşur.

• Kent parkları

Bu alanlar, kent halkına trafiğin gürültü ve kalabalığından kaçma, doğayla baş başa kalmaktan zevk alma olanağını hazırlayabilmek üzere düşünülür. Bununla birlikte en önemli amacı, çeşitli rekreasyonel faaliyetler yönünden yararlı, hoş bir çevre yaratmaktır (Bal, 2005).

Bir kent parkı planlanırken, kent sakinlerinin talep ve ihtiyaçları, eğitim durumları ve sosyo-kültürel düzeyleri dikkate alınmalıdır. Parkın yapılacağı sahanın ve çevresinin mekânsal etütlerinin çok doğru yapılması gerekir. Aksi taktirde, doğru şekilde etüt edilmeden hazırlanacak olan en güzel peyzaj projesi dahi uygulanma olanağından mahrum kalabilir (Demir, 2004).

• Spor tesisi alanları

Açık spor tesisi alanları da kentsel yeşil alanlar içerisinde aktif rekreasyon amacıyla en çok kullanılan açık alanlar arasındadır. Bu alanlarda sadece voleybol, basketbol ve futbol sporlarına değil, bunların dışında atıcılık, binicilik, su sporları ve salon sporları gibi farklı spor aktivitelerine katılma olanağı da vardır. Spor tesisleri çevrenin peyzajı ile uyumlu olmalı ve mekânsal organizasyonda fonksiyonuna önem gösterilmelidir. Büyük alan kullanımı gerektiren spor tesislerinde bir parka dair işlevlerin bir araya toplanması ve mümkün mertebe kent dışına doğru yerleştirilmesine dikkat edilmelidir. Böylece bu alanlarda, spor müsabakası izlemeye gelenlerin

otopark, yeme-içme, dinlenme yerleri, gezinti bahçeleri, okuma ve müzik salonları gibi olanaklardan da faydalanması sağlanabilir (Özdingiş, 2007).

Akdoğan (1985)'a göre, spor alanları parklarda olduğu gibi, kentsel doku içerisindeki büyük ve işlevsel açık alanlardır. Büyük açıklıkları ve boşlukları oluştururlar. Kentin havalandırılmasıyla, havasının temizlenmesiyle ve içerisinde yarattığı işlevler ile kente katkıda bulunan mekânlardır. Bu alanların en önemli işlevi aktif bir dinlenme türü oluşturmalarıdır. Bu tür işlevler, toplumun her kesimini bir araya getiren önemli bir sosyo-kültürel değer taşır (Öztürk Levend, 2008).

2.3.2.2 Kentin çevresindeki açık yeşil alanlar

Konuma göre yeşil alanlardan bir diğeri de kırsal açık yeşil alanlardır. Bu alanlar kentin yakın çevresinde yer alan ya da kent içi su yüzeylerinin bir parçası olan yeşil alanlardır. Bunlar daha çok günübirlik olarak ya da hafta sonu tatillerinde kullanılan aktif ve pasif rekreasyon alanlarıdır. Kent çevresi yeşil alanlar, kentin büyüklüğüne göre merkezden değişen uzaklıklarda bulunabilir. Bölge parkları, golf alanları, kıyı parkları, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, sergi ve fuar alanları kent çevresi yeşil alanlar arasında sayılır (Özdemir, 2013).

Bölge parkları

Uzun (1990)'a göre bölge, kentten büyük, coğrafi bölgeden küçük ve kendine has özellikleri olan bir alandır. Bölge tanımıyla ifade edilen coğrafi alanlar sadece bir kara parçası değil, içinde birden çok kentsel ve kırsal yerleşim bulunan ekonomik, fiziksel ve toplumsal yönden kişiliğe sahip çevrelerdir (Özdengiş, 2007).

Doğal ortamın egemen olduğu kırsal veya ormanlık alanlarda düzenlenen ve bölge geneline hitap eden büyük ölçekli parklar bölge parkı olarak adlandırılır. Doğal ortamların korunurken kullanılması amacını taşıyan bölge parkları, insankara doğal ortam içinde gezme, eğlenme ve gözlem yapma olanağı sunarak kent halkının fiziksel ve psikolojik gelişimine katkıda bulunur (Öztürk Levend, 2008).

Bölge parklarında, göletler, su oyunları, doğal bitki köşeleri, doğa kültürünü tanıtıcı ve yaygınlaştırıcı doğal bahçeler, spor aktiviteleri, yürüyüş ve gezinti alanları, seyir terasları ve dinlenme, toplanma alanları, doğa kültürüne yönelik araştırma birimleri, yiyecek ve satış birimleri, araç yolları ve otopark alanları yer alabilir. Bir bölge parkı düzenlenirken dikkat edilecek başlıca unsur, burada yer alacak donatıların ve

ekipmanların, doğal ortam ile uyumlu olması ve doğal ortam ekosistemine zarar vermeyecek nitelikte düzenlenmesidir (Yıldızcı, 1982).

Kıyı parkları

Kıyı parklarını, halkın kullanımına açık kentsel su kıyılarının sunduğu tüm rekreasyonel aktivite ve kullanım şekillerinin kentin kıyısı boyunca devam ettiği bir kent parkı olarak, daha doğru bir ifadeyle kent parkının bir alt türü olarak değerlendirmek mümkündür. Bu bağlamda su kıyılarının sunduğu fırsatların toplumun ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda planlanması sonucu ortaya çıkan parklardır (Hacıhalioğlu, 2012).

Uzun (1990)'a göre kıyı parkı, kıyının içerdiği doğal öğelerin, bulunduğu yöredeki toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik yapısına, ihtiyaçlarına ve rekreasyonel eğilimlerine uygun olarak planlanması ile yapılır. Kıyıların sahip olduğu ılıman iklim, karasal iklime göre daha yumuşaktır ve yer yer oluşturduğu mikroklimalar ile insanların yaşam alanlarına pozitif etki yapar. Böylece kıyı alanları, insanların sosyal ve ruhsal ihtiyaçlarına ilişkin potansiyeller sağlar. Özellikle deniz kıyıları, işlevsel, estetik ve oluşturduğu algı ile insanların dinlenmesi, eğlenmesi, zindelik ve canlılık kazanmasına olanak tanıyarak çekici olma özelliği gösterirler. (Özdengiş, 2007).

Kıyı parkları bulunduğu bölgenin karakter ve kimliğiyle sembolleşmeli ancak aynı zamanda bir üst kimlik olarak bütün kenti kendi kimliğinde buluşturabilmelidir. Çok yönlü, çok kullanımlı, insanlara doğayla temas etme fırsatı sunan, mevcut su kültürünü koruyan ve toplum ve mekan arasındaki uyumu sağlayan tasarımları içermelidir (Hacıhalioğlu, 2012).

Botanik bahçeleri

Yıldızcı (2001)'e göre, çeşitli bitki türlerinin bilimsel araştırma ve eğitim amacıyla bir araya getirildiği ve sergilendiği alanlardır. Botanik bahçesinde yer alan donatılar, bitki türlerine göre sergileme yapılan botanik zonları, kış bahçeleri, herbaryumlar, araştırma ve servis binaları, konferans salonları ve şehir parkında bulunan çeşitli donatılardır (Öztürk Levend, 2008).

Botanik bahçeleri kentsel çevre ile kırsal çevre arasında tampon yeşil alan oluşturan özel kullanım amaçlı birçok bahçenin birlikte bir bütünü oluşturduğu doğal çevrede kurulur.

Uzun (1990)'a göre botanik bahçeleri tıp, biyokimya, genetik, tarım, orman, ekoloji ve botanik bilim dalları için araştırma eğitim ve uygulama olanakları sağlarlar. Öte yandan bitkisel malzeme sağlayan herbarium, müze gibi üniteleriyle, genel eğitime hizmet ederler. Bu yönüyle botanik bahçeleri canlı ve cansız bitkilerden oluşan bir açık hava müzesi niteliğindedir. Buldukları kent peyzajının en önemli estetik peyzaj düzenleme mekânlarıdır. Ayrıca, bilimsel çalışma ve araştırma alanı olma işlevi de üstlenirler. Bununla birlikte en önemli işlevleri insanın bitkiler üzerindeki ilgisini geliştirmektir (Özdengiş, 2007).

Hayvanat bahçeleri

Yıldızcı (1982)'ya göre, Hayvanat bahçesinde, hayvanların sergilendikleri ve bakımlarının yapıldığı alanlar doğal bir peyzaj içerisinde oluşturulmalıdır. Bunun dışında, dinlenme ve gezinti alanları, tabiat köşeleri, eğitici ve araştırmalara olanak tanıyan birimler, kafe, restaurant gibi hizmetler ve kent parklarında yer alan bazı donatılar yer almalıdır (Öztürk Levend, 2008).

Amaca uygun bir hayvanat bahçesinin yer seçiminde beş kriter söz konusudur:

- Hayvanat bahçelerinin çok kullanılması ve maksimum hizmet vermesi için şehir merkezine yarım saatlik mesafe içinde yer almalıdır. Hayvanat bahçelerinin şehir sınırları içinde olması tercih edilmektedir.
- Genelde yer seçiminde büyüme olanağı veren bir alanın seçilmesi önemli bir kriterdir. Ayrıca yer seçiminde doğal yapı analizleri (jeolojik ve jeoteknik özellikleri, iklimsel özellikleri, bitki örtüsü, yeraltı suyu potansiyeli, eğim durumu, yönlenme durumu), enerji olanakları, mevcut kanalizasyon sistemi ile entegrasyonu v.b dikkat edilmesi gereken kriterlerdir (Url-1).

Sergi ve fuar alanları

Yıldızcı (2001)'e göre, Çeşitli fuar ve festivallerin geçici veya sürekli olarak gerçekleştirildiği alanlardır. Fuar ve festival alanlarında, açık ve kapalı sergi pavyonları, özel sergileme esasına göre düzenlenir (Öztürk Levend, 2008).

Uzun (1990), sergi ve fuar alanlarını, çağdaş peyzaj planlama anlayışının getirdiği ilkeler çerçevesinde, kent içinde ya da yakın çevresinde yer alan, geniş park ve alış-veriş alanları olarak tanımlamaktadır. Bu alanlarda sergi ve fuar işlevleri yılın belli dönemlerinde yer almaktadır. Sergi işlevinin sona ermesiyle birlikte kent sakinlerinin

ilgisinin sürmesi için rekreasyon alanlarının sergi ve fuar alanlarında düzenlenmesi önerilmektedir (Özdengiş, 2007).

Sergi ve fuar alanları kentin içinde veya yakın çevresinde yer alabilecek alanlardır. Ayrıca bu alanların ulaşım ve alt yapı sistemlerinin çok iyi çözümlenmiş olması gerekmektedir. Çünkü sergi ve fuar alanları kısa dönemler içinde fonksiyonları gereği yoğun olarak kullanılmaktadır.

Golf alanları

Uzun (1990), topoğrafik yapının değişken, mevcut bitki örtüsünün ağaç ve çalı yönünden zengin olduğu alanların golf alanı olarak uygun yerler olduğunu belirtmektedir. Özellikle hafif engebeli topoğrafik yapı içinde bulunan büyük ağaç kümeleri, doğal kaya yüzeyleri, dereler ve çukurluklar golf alanına derinlik ve cazibe kazandırır. Kıyılarda yer alan örneklerde, kumul tepeleri, dağınık serpiştirilmiş çalı grupları oyun alanını görsel yönden zenginleştirir (Özdingiş, 2007).

Golf sahalarının belli standartları yoktur. Sahalar, büyüklükleri, delik sayıları, par sayıları, (par; bir kulvarlık oyunda, başlangıç noktasından deliğe kadar uygun görülen vuruş sayısına denir) ve par dizilimleri bakımından farklılık gösterebilirler. Kent insanının, günlük koşuşturması içerisinde golf sporuna geniş zaman ayırması pek mümkün olmamaktadır. Bunun yanı sıra golf sahaları çok büyük alanlara gereksinim duydukları için çoğunlukla kent dışında yer almaktadırlar. Bu nedenle son yıllarda özellikle A.B.D'de, kent içerisinde yer alan 3 delikli golf sahaları gündeme gelmiştir. Bu sahaların geliştirilmesinde amaç, golf oynayan kişilerin bu sporu yapmak için gerek duydukları zamanı kısaltmak ve böylece golfün günlük yaşantıları içerisinde gerçekleştirebilecekleri bir rekreasyon aktivitesi olmasını sağlamaktır (Çakıcı, 2002)

3. PARK KAVRAMI

Kentsel yeşil alanlar, kente bağlı olarak kent içinde buldukları konumları, alansal büyüklükleri ve barındırdıkları işlevlere göre çeşitlilik gösterir. Bu çeşitliliğin oluşmasında rol oynayan faktörler; yeşil alanın hizmet ettiği nüfusun büyüklüğü, yer aldığı yerleşimi diğer kentsel alanlardan ayıran tanımlayıcı özellikleri, bitki örtüsü, topografyası ve iklimsel koşulları gibi doğal özelliklerine göre farklılaşan yeşil alanlar, mülkiyet, kullanım durumu, kent içindeki konumu ve rekreatif faydalanma biçimine göre gruplandırılır.

3.1 Parkın Tanımı

Akdoğan (1974)'e göre park, sınırlı bir kullanım biçimi, esnek bir form özelliği, minimum konstrüksiyon ile maksimum doğal öğeleri kapsayan, dinlenme, eğlenme, meditasyon, serbest oyunlar gibi çeşitli pasif ve aktif rekreasyon gereksinimlerini karşılayan bir yeşil alan türüdür (Kızıldere, 2009).

Parklar ilk olarak 19. yy da Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Park olgusu ortaçağda aristokrat ailelerin sosyal statülerinin bir göstergesi olarak mülkiyeti kendilerinin olan bahçelerin halka açılması sonucu ortaya çıkan “ortak kullanım” kavramından doğmuştur. Ancak sanayi devriminden sonra parklar yaygın bir şekilde halkın kullanımına açılabilmiştir. Hızla büyüyen kentlere biraz olsun doğayı getirebilmek ve kent insanının rekreatif ihtiyaçlarını karşılayabilmek için park planlamaları yaygınlaşmıştır. İlk dönemlerde parklar ile kentlerin sınırları ayrıyken günümüzde bu sınırlar artık iç içe geçmiş durumdadır (Pamay 1978).

Lewis (1961)'e göre, konut, endüstri, ticaret, eğitim, vb. fonksiyonlardan oluşan kentleri içten ve dıştan kuşatarak, organik bir sistem oluşturan parklar, toplumu oluşturan her yaş grubu için aktif ve pasif rekreasyon olanağı sağlayan sosyal yeşilliklerdir. Amerika'da kentlerin çoğunda görülen “ park sistemi” modern trafiğin gereksinimlerini de düşünerek, büyük park alanlarının yeşillikli bulvarlarla bağlanması şeklinde ortaya çıkmış, kent ve il sınırları içindeki bütün parkları

bağlayan park yolları ve caddeleri ile daha geniş bir alanı organik bir sistem halinde saracak gelişmeler göstermiştir (Önder, 1997).

Olmasted ve Kimball (1973), park sözcüğünü “daima ağaç ve çimle kapalı bir tür açık yeşil alan” olarak tanımlar. Sözcüğün orijinine dair en çok kabul gören görüş sözcüğün kökenini bir alanın kuşatılmasına dayandırır. Buna göre park, “etrafi çit veya duvarla çevrili yer” demektir. Daha az yaygın bir tanımlamaya göre ise, “içerisinde oyun alanı veya ağaçlar bulunduran yer”dir (Polat, 2001).

Bir kentin dış mekânlara uygun standartları içermesi, engeli olmayan koşullara sahip olması, insanın burada kolay ve güven içinde hareket edebilmesi, yerleşme, çalışma ve eğlenme ortamları arasında bağlantıyı ve insanların doğal ve kültürel çevre ile olan ilişkilerini en uygun düzeyde tutabilmesi, son olarak da estetik, ekonomik ve teknik işlevlerin çözümlendiği bir yer olması gerekmektedir (Kurşun, 2014).

Hasol (2012)’e göre park, Halkın dolaşıp hava alması için meydana getirilmiş büyük bahçedir.

Gold (1980) ise parkı, “estetik, eğitsel, rekreasyonel ve kültürel kullanım için ayrılmış kamusal ya da özel mülkiyete ait alan” şeklinde tanımlamıştır (Önder, 1997).

3.2 Parkların Sınıflandırılması

Literatürde parklar büyüklükleri, işlevleri, buldukları yerleşim yerlerinin nüfusu ve kullanıcılara olan uzaklıklarına göre çeşitli şekillerde sınıflandırılarak dokuz gruba ayırmışlardır (Polat, 2001).

- Çocuk bahçeleri,
- Mini parklar,
- Özel aktivite alanlarıve spor merkezleri,
- Yol kenarı parklar,
- Mahalle parklar,
- Semt parklar,
- Milli parklar,
- Kent parklar,
- Bölge parklar,

3.2.1 Çocuk bahçeleri

Memlük (1974)'e göre, çocukluk çağı 0-12 yaş arasındadır. Bu yaşlar çocukların ruhsal özelliklerine göre 0-3, 3-6, 6-12 yaş grupları olmak üzere 3 döneme ayrılır. Okul öncesi yaş olan 0-6 yaşlar arası ile, 6-12 yaşındaki okul çocuklarının oyunları için düzenlenmiş alanlara çocuk bahçeleri denilmektedir (Önder,1997).

Çocuk bahçeleri çocuğun açık mekanda oynayacağı, yaratma yeteneklerini gerçekleştirebileceği ortamlardır. Çocuğun bedensel ve ruhsal bakımdan gelişmesini sağlarlar. Çocuk oyun sayesinde sorumluluk duygusuna sahip olmayı öğrenirken, sosyal yaşama da uyum sağlar. Genellikle, çocukların yoğun taşıt trafiğine maruz kalmadan ulaşabilecekleri yerlerde konumlanmaları ve bu parklarda yaş gruplarına göre park donatılarının değişmesi gerekir (Boyacı, 2010).

Başal vd (1993)'e göre, çocuk bahçesi çocuğun okul öncesi dönemine ait oyun yeridir. 0-3 ve 3-6 yaş gruplarındaki çocuklara hizmet verecek şekilde tasarlanırlar. Bu tip oyun alanlarının çocuğun annesinin gözetimi altında bulunması zorunluluğu dikkate alınarak, konut bölgeleri yakınında oluşturulması gerekir. Çocuk bahçeleri hemen her mahallede ve belli bir ulaşılabilirlik mesafesi içinde yerleştirilmelidir. Çocuk oyun alanının ölçüsünü ve ulaşım mesafesini belirleyen en önemli faktör, konut alanının yapısı ve nüfus yoğunluğudur (Bal, 2005).

Çocuğun çevre ile etkileşimi onun gelişimini yönlendiren bir unsurdur. Ancak çocuğun ihtiyacı, kendisine sorulmadan çevresindeki yetişkinler tarafından belirlenmektedir. Ancak çocuğun oyun oynayacağı çevrenin planlanması, onun gelişimi ve davranışları bilindiği takdirde mümkün olabilir (Özdemir, 2013).

Sıvalıoğlu (1997)'ya göre çocuk bahçeleri düzenlenirken, bu alanlara yerleştirilecek oyun elemanları, yaş gruplarına göre sınıflandırılmalı ve ayrı mekânlara yerleştirilmelidir. Zira her yaş grubundaki çocuğun oyun oynamadaki fiziksel yeterliği farklıdır ve kaza ya da sakatlık riskine karşı bu ayırım mutlaka yapılmalıdır (Demir, 2004, Özdemir, 2013).

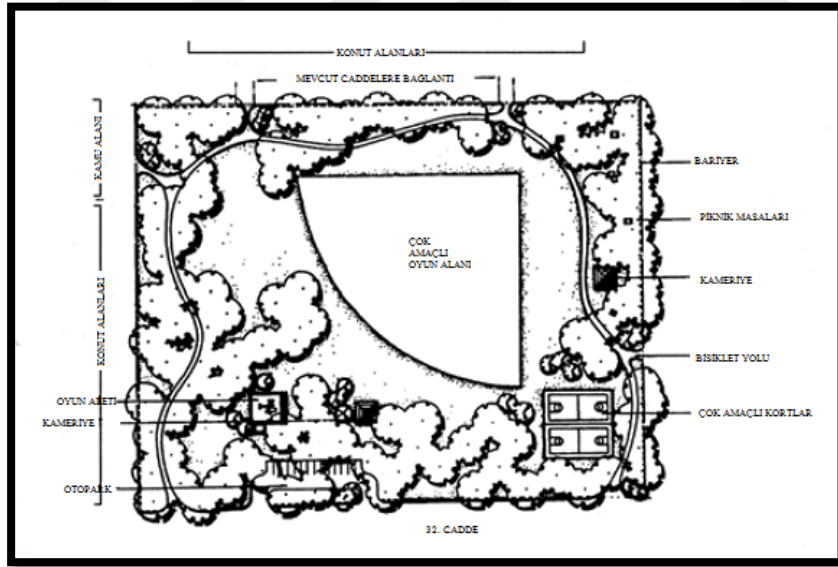
Sonuç olarak, çocuk bahçeleri, çocuğun açık mekanda oynamasını, yaratma yeteneklerini gerçekleştirebilmesini, çocuğun bedensel ve ruhsal gelişimini sağlarlar. Çocuk oyun oynarken sorumluluk duygusuna sahip olmayı, aynı zamanda sosyal yaşama da uyum sağlamayı da öğrenir.

3.2.2 Mini parklar

Mahalle içindeki boş alanların rekreasyona açılması ile oluşturulabilirler. Ölçü ve konum daha çok boş arazi bulunabilmesine bağlıdır. Yetişkinlerin hoşça vakit geçirebileceği, dinlenebileceği, çocukların oyun oynayabileceği alanlardır (Polat, 2001).

3.2.3 Mahalle parkları

Mahalle parkları birkaç yerleşim grubuna hizmet eden ve yaya veya bisikletle ulaşılan parklardır. Tüm yıl boyunca basit aktif ve pasif rekreasyonel faaliyetlere olanak sağlarlar (şekil 3.1). Bünyesinde her yaş grubuna hizmet eden çocuk oyun alanları ve gençler için futbol, basketbol, voleybol, hentbol, bisiklet ve paten pistleri ve macera alanları bulunmalıdır. Piknik ve barbekü üniteleri, yürüme yolları ve doğal patikalar, gölge veren ağaçlar ve doğal bir peyzaj, çeşmeler, güvenli bir aydınlatma, çok amaçlı açık oyun alanı, çok amaçlı oyun kortları, çocuk oyun grupları, otopark, çöp kutuları, banklar, tuvaletler, oturma dinlenme alanları, sosyal tesisler ve kafeler, parkın çit veya bitkilerle çevrelenmesi, yaya girişleri düzenlenmelidir (Hacıhalıoğlu, 2012).

Şekil 3.1: Aktif ve pasif rekreatif fonksiyonlar içeren tipik bir mahalle parkı (Hacıhalıoğlu, 2012)

3.2.4 Özel aktivite alanları ve spor merkezleri

Yürüyüş alanı, golf sahası, botanik bahçesi, yüzme havuzu, plaj, sanat merkezi gibi özel bir faaliyete hizmet eden yerlerdir. Çok fazla işlev alanının gelişmesine uygun

alanlardır. Sadece sporcuların antrenman ve oyunlarına hizmet eden bir yer olmayıp rekreatif amaçlı da ele alınmalıdır (Polat, 2001).

Spor alanları devamlı spor yapılan yer olarak düşünülmemeli, aynı zamanda bir yeşil alan olarak da ele alınmalıdır. Spor alanlarının yerleştirilmesinin fiziki plan içindeki konumu ve ideal kullanıcı ilişkisi aşağıda sıralanan kriterlerle sağlanmaktadır (Demir, 2004).

Spor alanları ihtiyaç gösterdikleri alanlara göre ikiye ayrılır:

1. Küçük alanlara ihtiyaç gösteren oyunlar (kort oyunları),
2. Büyük alanlara ihtiyaç gösteren oyunlar (saha oyunları).

Kort oyunları (basketbol, voleybol, tenis, vb.) sert yüzeylerde oynanırken, geniş alan isteyen oyunlar (futbol, kroket, polo, vb.) yumuşak ve doğal yüzeylerde oynanmaktadır (Demir, 2004).

3.2.5 Yol kenarı parkları

Özel otomobil sahipleri için piknik ve dinleme alanı olarak tanınır.Yol kenarı parklarının yeşil kuşak içinde düşünülmesi uygundur. Belli bir büyüklük ve uzaklık standardı belirlenmemiştir. Ayrıca bu alanların yakınında mini oyun alanları ve hayvanat bahçesi yapılarak çocuklara da hizmet edilir.

Kent içinde bulunan bazı yeşil alanlar birbirine yaya yolu veya yürüyüş bandı ile bağlanarak yeşil zincir oluşturmaktadır. Bu alanlar, rekreasyonun ve doğa korumanın birlikteliğiyle, açık ve yeşil alan sisteminin bütünlüğü açısından önemlidir. Yeşil zincir, konutlar veya diğer yapı alanları arasından geçerek, yeşillendirme çalışmaları ile yayalar ve araçlar için erişimi ve çevre kalitesini geliştirmektedir (Demir, 2004).

3.2.6 Semt parkları

Semt parkları, birden fazla mahalleye hizmet vermeyi amaçlayan yeşil alanlardır. Semt parklarının, gerek büyüklükleri gerekse de barındırdıkları işlevler açısından mahalle parklarına kıyasla daha gelişmiş olmaları gerekmektedir. Ayrıca, bu parklar mahalle parklarında olmayan aktif ve pasif rekreasyon imkanları sunar. Semt parklarında, farklı yaş grupları için düzenlenmiş çocuk oyun alanları, dinlenme ve gezinti alanları, seyir terasları, çeşitli ölçek ve işlevlerde spor alanları, piknik

alanları, çok amaçlı kullanılabilir toplanma alanları, anfi tiyatro, çay bahçesi ve botanik bahçesi, müze gibi işlevler yer almalıdır (Öztürk Levend, 2008).

Semt parkı kullanıcıya uygun aktiviteler sağlayan, rekreasyon işlevine olanak tanıyan bir parktır. Merkeze yakın olmalı, ara yollarla bağlantılı bulunmalıdır. Takım halinde veya bireysel yapılabilecek sportif faaliyetler içerir. Geniş oyun alanlarına, basketbol, futbol gibi saha oyunlarına, su yüzeylerine, yürüyüş alanlarına ve genel açık alanlara sahiptir (Özkır, 2007). Nüfusun ihtiyaç duyduğu yakın rekreasyon olanaklarını destekler. Yoğun olarak gençler tarafından kullanılmaktadırlar, bu nedenle ortaokul ve liselere yakın olmaları bir yer seçim kriteri olarak değerlendirilebilir. Semt parkı için en iyi konum toplu taşıma akslarının üzeri ya da yakınıdır (Polat, 2001).

2.3.7 Milli parklar

Milli parklar doğal bir alanı, donatılmış bir toprak parçası haline getiren, başka bir deyişle doğa parçasını kutsallaştıran, onu insanların hoşça vakit geçirmelerine, dinlenmelerine ve kültürlerine açan, gelecek kuşaklara bunu el değmemiş bir şekilde teslim etme gerekliliğini hatırlatan bir işletme şeklini bize göstermektedir. Doğayı tahrip eden etkilerin yayıldığı her yerde milli parklar kurulmuştur. Önce insan etkisinin az olduğu topraklarda, sonra da yoğun işgallere uğramış eski uygarlık bölgelerinde milli parklar tesis edilmişlerdir. Milli parkın amaçlarından birisi eğitim ve halk kültürüdür. Herşey halkın merakını çekmek ve onu tatmin etmek için yapılmalıdır (Yıldızcı, 1982).

Başlangıçta milli parklarda öncelikli olarak estetik, kültürel ve etik değerler ön planda iken, bugün tehlike altındaki ekosistemlerin korunması ve güvence altına alınması, doğal kaynakların korunması, araştırma ve eğitim ağırlıktadır (sıvaoğlu, 2012).

- İnsan yararlandırılması ile değiştirilmemiş, bir veya birçok ekosistemi içinde bulunduran yerler,
- Bitki ve hayvan türlerinin, jeomorfolojik ve biyolojik özelliklerin bilimsel, eğitim ve dinlenme için özellik taşıdığı yerler,
- Çok güzel doğal peyzajları içerisinde bulunduran yerler,

- Ülkenin en üst düzeydeki resmi kurumları tarafından bu alan içerisinde her tür yararlanmanın ortadan kaldırılabildiği ve ekolojik, jeomorfolojik ile estetik özelliklerini koruyucu düzenlemelerin yapılabildiği yerler,
- Ziyaretçilerin belli koşullar altında ve kontrollü giriş yapabileceği yerler.

3.2.8 Kent parkları

Mahalle parklarından daha büyük bir çerçevede, kent halkına fiziksel, psikolojik ve sağlık yönünden önemli olan, bazı grup elemanlarıyla donatılmış büyük yeşil alanlardır. Kent parkları görsel olarak kentin bir parçası olan ve bölge parkına göre daha küçük ölçülü alanlardır. Kent halkının günlük kullanımı için rahatlıkla ulaşabilecekleri yerlerde planlanan ve yürüyüş, koşu, dış mekanda oturma, piknik yapma, oyun, vb. gibi bireysel ya da grup eylemlerine olanak sağlayan alanlardır. Kent parklarının planlanmasında hizmet edeceği insan sayısı ile birlikte arazinin büyüklüğü, morfolojik yapısı ve çeşitli tesislerinin inşasına uygunluğu da çok önemli rol oynamaktadır (Demir, 2004).

Aygün (2005)'e göre kent parkı, mahalle parkına oranla daha büyük, her yaş grubundan sağlıklı veya engelli bireyler için ulaşılabilir ve kullanılabilir olmalı, mahalle parkında yer almayan işlevleri içermelidir. Parktaki servis ve faaliyetlerin çeşitliliği, niteliği parkın boyutlarına göre değişmektedir. Yapay göl, açık hava sergi alanı, tiyatro amfisi, yüzme havuzu, tenis kortu, futbol sahası, piknik alanı, yaya gezinti alanı, paten alanı, kafe ve restoran, acil yardım birimi, posta-telefon hizmet birimi, tuvalet, otopark gibi kullanımlar kent parkı içinde yer alması beklenen alanlardır. Yetişkin bireylerin günlük yorucu çalışma temposunun etkilerini azaltmak, kendilerini yenilemek, dinlenmek ve ruhsal yönden güçlenmek için, kent parklarının sunduğu dinlenme, eğlenme gibi aktivite alanlarına ihtiyacı vardır. Kent parklarında yer verilen işlevler arasında bir bütünlük olmalı ve ziyaretçilerin tüm alanı dolaşması sağlanmalıdır (Özdingiş 2007).

Ertekin (1992)'e göre kent parkları, kentin ekolojik dengesini korumak ve her yaş grubundan kentlinin aktif-pasif rekreasyonel gereksinimlerini karşılamak maksadıyla kentin odak noktalarında yer alması gereken kent içi açık yeşil alanlardır. Kent parkları, karmaşık kentsel organizasyon içinde, kentleşme paralelinde kopuk olarak gelişen doğa-insan ilişkisinin yeniden kurulması için oldukça mühim bir misyon üstlenen kamusal hizmet alanlarıdır. Genellikle merkezi olarak konumlanan ve görsel

olarak da kentin parçası olan alanlardır. İnsanların günlük kullanımı için kolaylıkla ulaşılabilir konumlarda bulunmalı ve yürüme, koşma, dış mekânda oturma, piknik yapma, oyun oynama gibi bireysel veya kolektif faaliyetlere olanak sağlamalıdır (Özkır 2007).

Gold (1980)'a göre ise kolay erişilebilir olmanın yanı sıra, kentin gürültü ve karmaşasından sıyrılıp rekreatif faaliyetlerde bulunulabilecek alanlardır. Kent parkları için kent içerisinde merkezi bir konum bulunamadığı durumda kentin sınırlarında, hatta dışında da yer verilebilir (Özkır, 2007).

3.2.9 Bölge parkları

Bölge parkları ülkenin ya da bölgenin fiziksel planlaması içinde değerlendirilir. Bölge parkı olarak planlanan yerin durumuna bağlı olarak tamamen kendi haline terk edilmiş veya kısmen gelişmeye açılmış olabilirler. Bu parklarda, kamping alanı, piknik alanı, doğa merkezi, gezinti yolu sistemi, su yüzeyi, golf alanı, botanik bahçesi gibi kullanımlar ve bazı durumlarda spor alanlarına yer verilir (Kızıldere, 2009).

Alanın kendine özgü doğal bir karakteri olmalı, özellikle, nehir veya göl gibi su yüzeyi kıyıları içeren alanlar tercih edilmelidir. Alan çalışma günü dışında kalan zamanlarda kullanıcılar tarafından tam gün ya da yarım gün boyunca ziyaret edilecek şekilde düzenlenmelidir. Kullanıcıların parka özel araçla, otobüs gibi toplu taşıma araçlarıyla, bisikletle ya da yaya olarak ulaşabilecekleri şekilde planlanmalıdır. Bu bağlamda, kitlesel giriş, otopark gibi talepleri karşılayacak kapasiteye sahip olmalıdır (Özkır,2007).

3.3 Parkların İşlevleri

XIX. yüzyılla başlayan sanayileşme sürecinde, iş gücünün merkezde yerleşme talebiyle kentler hızla büyümüş ve sayıca çoğalmıştır. Bu dönemle, kent merkezlerinde başlayan hızlı yapılaşma ve yoğunlaşma artışı günümüzde de sürmekte, artan kent nüfusu beraberinde sorunlar da getirmektedir. Yoğun yapılaşma ve nüfus yoğunluğu sonucu olumsuz koşullar oluşmakta, sıkışık, betonlaşmış kent merkezleri insanların ruhsal ve zihinsel sağlığının bozulmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, kent sakinlerinin doğaya olan özlemlerinin giderilmesi merkezden uzaklaşmadan kent içinde gerçekleştirilmelidir. (Özkır, 2007).

Parklar evrimleri süresince hep önemli alanlar olmuşlardır. Değişen yaşam koşulları içinde farklı boş zaman ve rekreasyon alışkanlıkları edinilmiştir. Spor merkezleri, alışveriş merkezleri, kafe ve restoranlar oldukça çok sayıda insanı çekebilmektedir. Ancak insanlar buldukları sosyo ekonomik ve kültürel çevrenin olanakları, yöneltmeleri çerçevesinde seçimlerini yapmaktadırlar. Bu nedenle bütün dünyada parkların kullanımı ve dolayısı ile işlevleri ne olmalıdır sorusu halen çok sayıda insanı ilgilendirmektedir (Oğuz, 1998).

Parkların temel işlevi, kullanıcılarını hoşnut etmektir. Bu yüzden iyi yönetilen parklar başka hiçbir şeyin sağlayamayacağı hizmetleri sağlamaktadırlar. Parkların uzun yıllar hizmet verebilme ve fazla sayıda insan tarafından kullanılabilme gibi eşsiz özellikleri bulunmaktadır (Oğuz, 1998).

Walker (2004)'e göre, parklar tüm yaşlardaki çocuklar için ileriye dönük yaşamlarında onlara yol gösterecek yeteneklerini ve güçlerini göstermek için mükemmel fırsatlar sağlar. Çocuklar ve gençler için toplum tabanlı etkinlikler yardımı ile onların temel yetenekleri, bilgileri ve eğilimlerini kurmalarına yardım ederek en iyi şekilde hizmet eder (Özdemir, 2013).

Kent parkları, buldukları kente rekreasyonel, ekolojik ve arazi organizasyonu işlevleriyle birçok yarar sağlarlar (Özkır, 2007) :

- Toplumun tüm bireyelerine rekreatif aktivite olanağı sağlar
- Tüm kullanıcılar arasında sosyal ve kültürel etkileşim olanağı sağlar: Küçük yaştaki kullanıcılara oyun ve eğitim, gençlere sergi, gösteri, konser gibi olanaklar sağlarken, orta ve üst yaştaki kullanıcılara daha sağlıklı ortamlar yaratır
- Günlük hayatın karmaşasından bunalan kent insanına doğa özlemini giderme olanağı sunar
- Kentin fauna-florasının gelişimini, ekolojik dengesinin korunmasını sağlar
- Kentin kimlik kazanması ve tanıtımına estetik katkı sağlayarak, urizm gelirlerinin artmasını sağlar
- İnsan ve araç trafiğinin düzenlenmesine yardımcı olur, güvenli açık alanlar oluşmasına olanak sağlar

Al-Qudah (2006)'e göre, günümüzde parklar, kentlerde açık alanların yitirilmemesi, ekolojik dengelerin korunabilmesi, yaşanabilir çevre oluşturulması amacıyla çok iyi tasarlanması ve yönetilmesi gereken mekanlardır. Metropoliten ölçekte

kentlerimizde, giderek parçalanın, yitirilen ya da izole edilen doğal alanların korunarak sürekliliğini sağlamak, doğal kültürel ve yapılaşmış çevrenin bağlantı yolları olarak halkın rahatlıkla ulaşabilmesine olanak sağlamak ve çeşitli rekreasyon aktivitelerine uygun mekanlar haline getirmek amacıyla kent parklarına tasarım, uygulama ve çevre yönetimi açısından önem verilmesi gerekmektedir (Kızıldere, 2009).

Özetle, parkların en önemli işlevi kullanıcıları memnun etmektir ve hoş ve boş vakitlerini parklarda geçirmektir, ayrıca, parkların çok sayıda insan tarafından kullanılması ve uzun bir zaman hizmet vermesi o parkın sürekliliğini de beraberinde getirir.

3.4 Parkların Planlama ve Düzenleme İlkeleri ve Standartları

Park olgusunun ilk olarak ortaya çıktığı 19. yy dan beri park planlamalarına nitelik kazandırma konusunda bir ilgi olmuştur. Başlangıçta tek tek parklar üzerinde daha sonra ise kenti çepeçevre kuşatan ve organik bir şekilde birbirine bağlanan bütüncül bir park sistemi üzerinde yoğunlaşmıştır. Yer seçimi, büyüklüğü, biçimi, bitkilendirmesi, kullanımı veya tarihsel bütünlüğü gibi belli faktörlerle parkları değerlendirmek sınırlı bir bakış açısı getirir. Kentlerde parklar kendiliğinden ortaya çıkmadıkları gibi bu faktörler kentin alt yapısı içinde tek bir kriter olarak park ağı için yeterli değildir. Her kent kendine ait kamusal ve özel alanlar arasında karmaşık bir etkileşim gösterir (Hacıhalıoğlu, 2012).

Parklar, fonksiyon gereği en yararlı düzeyde ve ihtiyaçlara uyumlu olarak kullanılabilir şekilde tasarlanmalıdır. Başarılı bir park tasarlamak için aktivite, kullanımlar, ulaşılabilirlik, konfor-ımağ, sosyallik gibi özelliklere dikkat edilmelidir (Kızıldere, 2009). Ayrıca, parklar bir kentin kültürünü ve değerlerini de yansıtır ve bu parklar yakın çevrede yaşayanlara hizmet edeceği için halkın sosyo- ekonomik yapısı ve istekleri bilinmelidir. Parklardan faydalanacak yaş gurubu sınırlandırması yoktur. Kentsel yeşil alan sisteminin bütünlüğünün sağlanması amacıyla, kendine özgü bir plan bütünlüğünde tasarlanmalıdır. Kent parkı içinde ilişkiler ve aktiviteler, arazi, plan ve tasarım bütünlüğünü birlikte göstermelidir. Ayrıca, topografik özellikler ve fiziksel yapı, çevre ile ilişkili olarak tasarlanmalı, güzel görünüm ve doğa harikaları korunmalıdır. Yöresel iklim özellikleri ve yön durumu, plan karakterini doğrudan etkileyici olması nedeniyle tasarım açık ve net olarak belirli

amaçlara yönelmiş olmalıdır. Bu amaçlar için, iklim karakterini olumlu yönde geliştirici plan yapısı düşünülmelidir (Dalkılıç, 2007).

Çağımız yaşam tarzına uygun park alanları için, nüfus, kentin boyutu, coğrafi konumu, iklim, kullanım mesafesi ve yoğunluğu, gerekli standartları belirleyen etmenler olarak açıklanabilir (Polat, 2001).

A.B.D Milli Rekreasyon ve Park Kurulu (NRPA), boyutları, yerleşim merkezine göre konumu, hizmet verdiği nüfus büyüklüğü kriterlerine göre park standartları belirlemiştir (Çizelge 3.1) (Özkır, 2007)

Çizelge 3.1: Milli rekreasyon ve park kurulu park standartları (Özkır, 2007)

Milli Rekreasyon ve Park Kurulu Park Standartları (NRPA)				
Çeşit	Da/ 1000 Kişi	Büyükük (da)	Hizmet Verdiği Nüfus	Ulaşılabilirlik (m)
Mahalle Parkı	10	20 – 80	2000 – 10000	400 – 800
Semt Parkı	10	80 – 400	10000 – 50000	800 -4800
Kent parkı	20	Değişken	Değişken	30 dakika sürüş uzaklığı
Bölge Parkı	80	1000 ve üzeri	Küçük Şehirlerdeki tüm nufs	1 saatlik sürüş uzaklığı
Özel Alanlar	Uyarlanabilir bir standart yoktur. Ağaçlı yollar, plajlar, taşkın alanları v.b. yerleri kapsar.			

3.4.1 Erişim

Açık alan ya da park alanı girişlerinde özellikle görme ve işitme engelliler için sesli ve kabartmalı levhalar kullanılmalı, hareket engelliler için de girişler ulaşılabilir ve erişilebilir uygun ölçülerde olmalıdır. Park alanı içerisinde bulunan fonksiyon alanlarının da aynı şekilde hissedilebilir ve ulaşılabilir olması engelli bireylerin güven ve rahatlık duygusunu arttıracaktır (Bahadır, 2014).

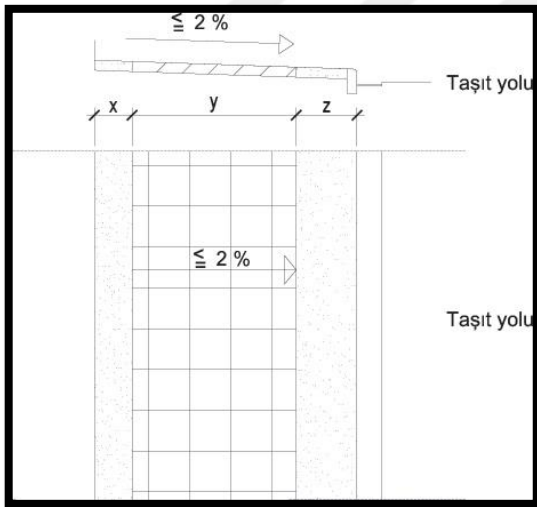
3.4.1.1 Yaya yolları ve kaldırımları

Yayalara ayrılmış yollar ve tretuvarlar dış mekandaki farklı yapılar ile işlevleri birbirine bağlama görevi üstlenirler. Dolayısıyla tretuvarlar, tüm bireylerin günlük yaşamlarında bu işlevlere herhangi bir engelle karşılaşmadan erişebilmelerine olanak sağlayacak şekilde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır (DEB, t.y.).

Başta engelliler olmak üzere, toplumda hareket kısıtlılığı bulunan bireylerin güvenli, ulaşımının sağlanması için tretuvar tasarımında yeter genişlikte, engellerden arındırılmış ve temiz bir yüzey sağlanması temel hedeftir. Yaya yolları, rekreasyon alanları, meydanlar gibi tüm kentsel açık alanlardaki tretuvar ve rampa tasarımlarında bu ilkeler dikkate alınmalıdır (ÖİB, 2010).

Farklı kaynaklardan derlenen tretuvar va yayalaştırılmış kent içi yol tasarımında uyulması gereken kurallar aşağıda verilmektedir. Buna göre;

- Engelsiz bir yaya kaldırımını net en az 1.50 metre –en ideal 2.00 metre– genişlikte olmalıdır. Kaldırım genişliği, otobüs duraklarında minimum 3.00 metre ve dükkan önlerinde minimum 3.50 metre olmalıdır (ÖİB, 2010).
- Yukarıda belirtilen net ölçüye ek olarak mülkiyet sınırında en az 25 cm, taşıt yolu tarafında ise bordür taşı dahil 50 cm emniyet şeridi bırakılmalıdır. Bu ölçüler en az miktarı belirtmekte olup, tretuvar genişliğine, yolun statüsüne ve kullanım yoğunluğuna göre mülkiyet sınırında 50 cm'ye, diğer yanda 120 cm'ye kadar artırılabilir (Şekil, 3.2) (Çizelge 3.2)(TSE, 1999).

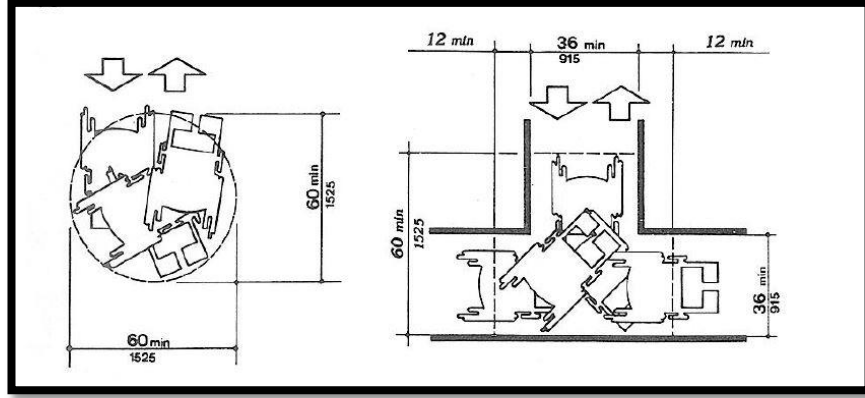
X = Mülkiyet sınırındaki emniyet şeridi
Y = Tretuvar net genişliği
Z = Taşıt yolu tarafındaki emniyet şeridi

Şekil 3.2: Yaya kaldırım minimum net genişliği ve emniyet şeritleri (ÖİB, 2010)

Çizelge 3.2: Yaya yoğunluğuna göre tretuvar genişliği (ÖİB, 2010)

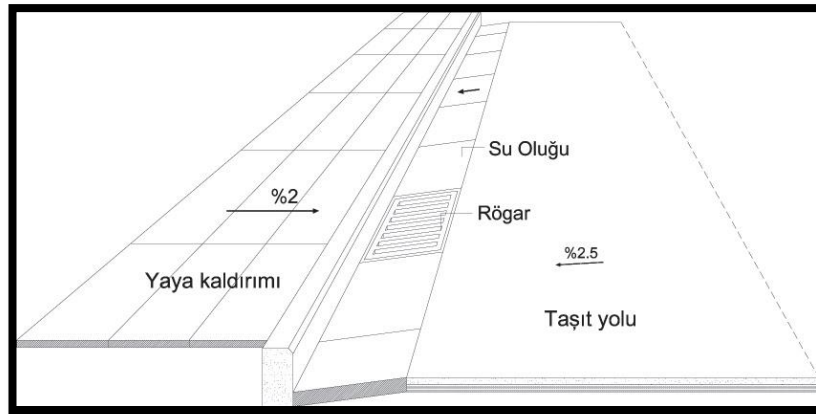
D (yaya/m ³)	X (cm)	Y (cm)	Z (cm)
0.3	25	150	50
0.6	25	200	50
1.0	50	250	50
1.5	50	300	120

- Tretuvar genişliği, tekerlekli sandalyeli engellinin 90°, 180°, 360° ve “U” dönüşü yapabilmesine uygun ölçülerde tasarlanmalıdır (Şekil 3.3) (Gökçe, 2012).

Şekil 3.3: Tekerlekli sandalyenin dönüş alanı (Gökçe,2012)

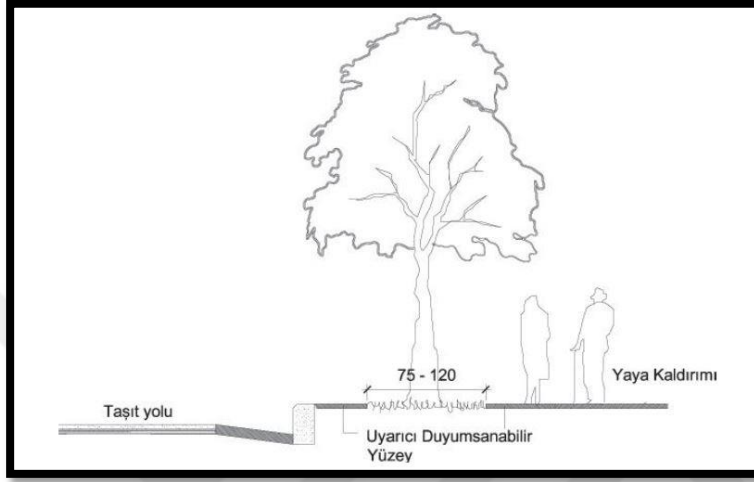
- Özellikle tekerlekli sandalye kullanıcılarının sorunsuz hareket edebilmesi düşünülerek tretuvar kesitinin eğimi %2’den küçük tutulmalıdır (ÖİB, 2010).
- Tüm yayalar açısından kaldırımlarda yağış sonrası ortaya çıkan sular nedeniyle yürüyüş/ kullanım konforunun bozulmaması ve güvenlik problemlerinin oluşmaması için hemen drene edilmeleri gerekmektedir. Bu yüzden, Yaya kaldırımında boyuna ve enine yönde gerekli eğimler verilip, bordür taşı ile taşıt yolunun birleştiği yerde, yapılacak su oluğu ve rögarlarla yeterli drenaj sağlanarak, yüzeysel sular uzaklaştırılmalıdır (Şekil, 3.4) (TSE, 1999)

Şekil 3.4: Yaya kaldırım ve taşıt yolunda drenaj örneği (TSE, 1999)

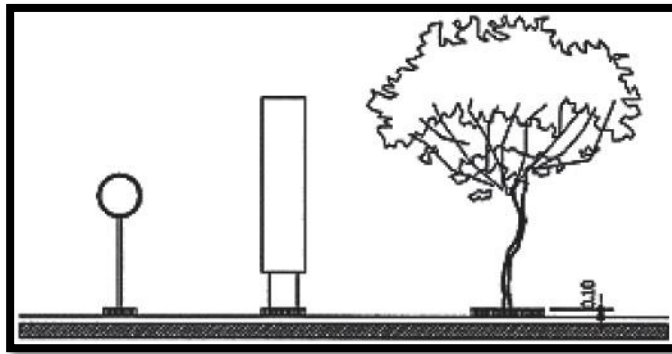
- Kavşak ve yaya geçitlerinde su oluğu yaya ve özürülüler için bir engel oluşturmayacak ve yüzeysel sular oluk içinde göllenme yapmayacak şekilde tasarlanmalıdır (TSE,1999).
- Yaya geçitlerinde rögar ızgara takımları bulunmamalıdır (TSE,1999).

- Yaya yolunun genişliğine bağlı olarak yolun kenarına dikilecek ağaçlar uygun olmalı, ayrıca elektrik, trafik işaretleri direkleri ile süs bitkileri, çiçeklik/saksılar, yaya korkulukları vb. tesisler bordür taşı dahil, yaya yolu boyunca en az 75 cm en çok 120 cm genişliğinde bir şerit içinde bir hizada düzgün olarak yerleştirilmelidir (şekil 3.5). Yaya yolunun mülkiyet sınırında kot farkı olması halinde yol ile bitkilendirme arasına korkuluk yapılmalıdır(TSE, 1999) .

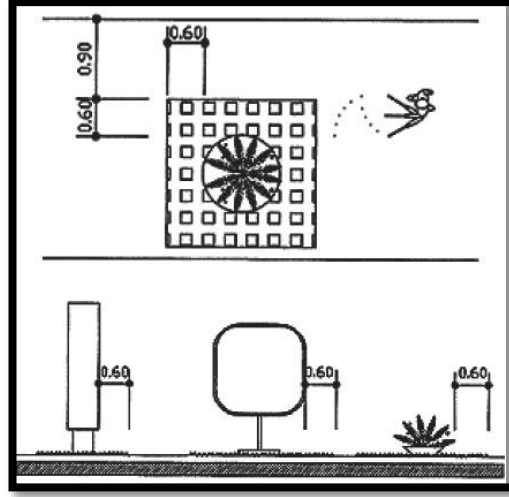
Şekil 3.5: Yaya kaldırımında ağaçlandırma. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999)

- Reklam panosu, aydınlatma elemanı ve bu gibi kent mobilyaları ile ağaçlar ve diğer peyzaj öğeleri tretuvar kotundan 10 cm yukarda bir platform üzerine konumlandırılmalı, böylece görme engelli bireylerin bunları fark etmesi sağlanmalıdır (Şekil 3.6) (ÖİB, 2010).

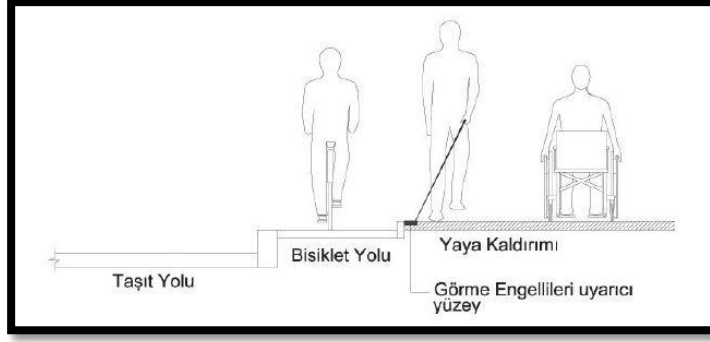
Şekil 3.6: Ağaç ve donatıların etrafındaki yükseltilmiş platformlar (ÖİB, 2010)

- Yaya kaldırımındaki bitki kasası, ağaççık gibi bir tasarım elemanının bitiminden itibaren 0.60 m'lik bir alanda doku farklılaşması yaratılarak duyumsanabilir yüzey oluşturulması önerilmektedir (Şekil 3.7) (ÖİB, 2010).

Şekil 3.7: Kaldırımın etrafındaki duymasanabilir yüzeyler (ÖİB, 2010)

- Yaya kaldırımında, yolun genişliğine bağlı olarak veya yaya dolaşımına mani olmayacak şekilde özürülülerin de faydalanabileceği uygun yerlere dinlenme bankları konulmalıdır (TSE, 1999).
- Engellilerin tretuvarlarda ve diğer yaya yollarında herhangi bir engelle karşılaşmadan serbestçe ve güvenli biçimde hareket edebilmeleri için, yüzeyde hiçbir engel bulunmamalı, ızgaralar, mantarlar, yol üzeri veya kenarına gerilmiş sınır zincirleri, döşemede kot farkları, çukur ve tümsekler gibi tehlike oluşturabilecek düzensizliklerden kaçınılmalıdır (TSE, 1999).
- Bir yaya yolu üzerine veya yanına yapı iskelesi veya diğer geçici yapıların dikilmesi hâlinde, bu yapıların görme özürülüler tarafından fark edilecek şekilde işaretlenmesi önemlidir. Kaldırım üzerine iskele kurulmuşsa, en az 1,1 metre genişlikte geçiş yolu bırakılmalıdır. İskelelerin köşe noktaları tamponla kapatılmalı ve bütün dikey destekler 15 cm kalınlıkta zıt renkli şeritler ile işaretlenmiş olmalıdır. Bu şeritler, alt kenarları yerden 1,5 – 1,7 metre yüksekliğe gelecek şekilde sabitlenmelidir. Ayrıca ışıklı ve sesli uyarılar kullanılmalıdır (ÖİB, 2010).
- Yaya kaldırımını bitişiğinde bisiklet yolu düzenlendiğinde; güvenlik açısından bitkisel ya da yapısal düzenlemelerle bisikletlilerin yayalara ayrılmış alana geçişi engellenmelidir. Buna göre yaya kaldırımının bisiklet yoluna bitişen kısmında görme engellileri uyarıcı duymasanabilir yüzey döşemesi bulunmalıdır (Şekil 3.8) (TSE,1999).

Şekil 3.8: Bisiklet yoluna bitişik yaya kaldırımında uyarıcı yüzey döşemesi (ÖİB, 2010)

Genel olarak yürüyüş yolları, üzerinde engelli veya engelsiz tüm bireylere güvenli ve rahat erişimi sağlayacak standartlarda olmalıdır. Engelli bireylerin hiç birşey engellemeden, rahatça yürüyüş yolunu kullanabilmelerini sağlamak için yaya yolu ve kaldırımlarda;

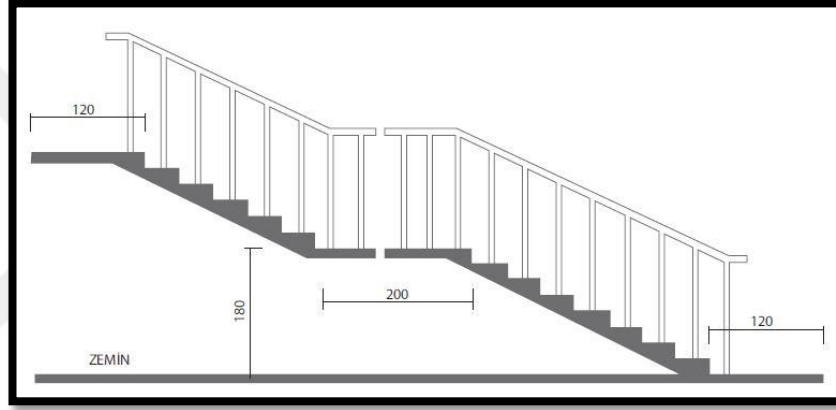
- Uygun genişlik,
- Dönüş için yeterli hareket alanı,
- Baş hizası altında serbest alan,
- Kaygan olmayan yüzey,
- Yönlendirme, uyarma araçları sağlanmalıdır.

3.4.1.2 Merdivenler

Merdivenler, açık alanlarda kot farkı bulunan mekânları en kısa yoldan birbirine bağlamak için sıklıkla başvurulan elemanlardır. Ancak toplumdaki engelli, yaşlı ve diğer hareket kısıtlılığı bulunan bireyler dikkate alınarak, açık alanlardaki merdiven tasarımında ve uygulamasında bazı koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu konudaki standartlar ana hatlarıyla aşağıda sıralanmıştır:

- Merdivenler, engelli bireylerin hareket serbestisini kısıtlayan unsurlardır. Bu nedenle kot farkı olan alanların birbirine rampa ile bağlanması tercih edilmelidir. Ancak zorunlu hallerde merdiven yapılmak durumunda kalırsa, merdivenin iki tarafında da mutlaka korkuluk bulunmalıdır (ASPB, 2013; ÖİB, 2010)
- Dış mekanlarındaki merdivenlerin rıht ve basamak genişliği boyutlandırmasında maksimum rıht 15 cm olmak üzere $(2 \times \text{rıht}) + (1 \times \text{Basamak genişliği}) = 63 \text{ cm}$ formülü kullanılmalıdır (TSE, 1999).

- Ayrıca, basamak yüksekliği en fazla 15 cm, basamak genişliği ise en az 30 cm olmalıdır. Ayrıca, merdivende yer alan basamak guruplarında, basamaklar arasında yükseklik farkı olmamalı, bütün basamaklar eşit yükseklikte olmalıdır (ASPB, 2013)
- 300 cm'den daha geniş olan merdivenlerin ortasında ilave tırabzan yapılmalıdır (ASPB, 2013).
- Aynı yönde devam eden merdivenli yollarda; arazinin topografik yapısına bağlı olarak yükseklik farkı 1,8 m üstünde ise merdivenler arasında 2 m'lik sahanlık olmalıdır. Merdivenlerin başlangıcında ve sonunda görme engelliler için 1,2 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda kaplama malzemesi ile döşenmiş sahanlık olmalıdır (TSE, 1999) (Şekil 3.9).

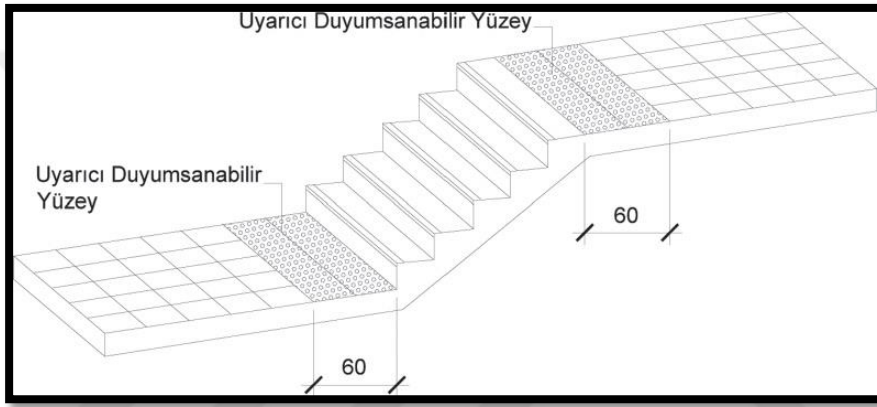

Şekil 3.9: Aynı yönde devam eden merdivende sahanlık ölçüsü. Ölçüler cm'dir (DEB, t.y.).

- Merdivenin temiz genişliği küpeşteden küpeşteye en az 1,80 m olmalı, kenarlarda su tahliyesi için oluklar açılmalıdır (TSE, 1999).
- Merdiven, merdiven sahanlığında yön değiştiriyorsa sahanlık alanı en az 1,8 m × 1,8 m olmalıdır. (TSE, 1999).
- Merdivenlerin her iki tarafında korkuluk olmalı, merdiven kenarlarında duvar olması durumunda küpeşte yapılmalıdır. Küpeşte ile basamak tabanı arasında azami yüksekliği 45 cm olacak şekilde koruma demiri konulmalıdır (ASPB, 2013)
- Merdivenler düz, sabit, dayanıklı ve kaygan (ıslak/kuru) olmayan malzeme ile kaplanmalıdır. Islak ve kuru durumda kaygan malzeme kullanılmış ise kaygan olmayan hale getirilmeli, doğal veya yapay olarak aydınlandığında yansıma veya

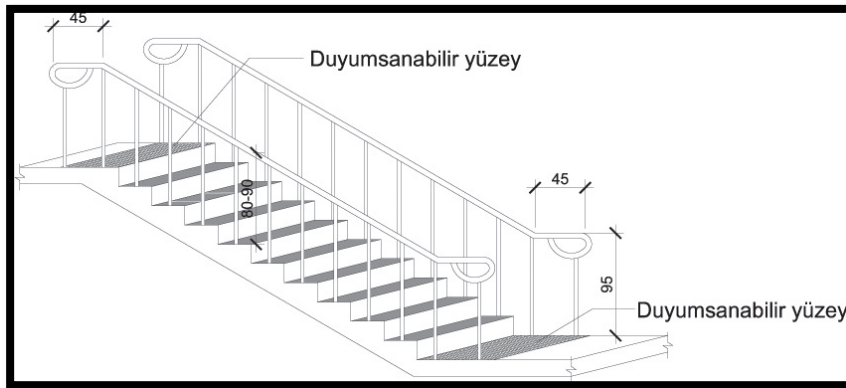
parlama ile göz almamalıdır (ASBP, 2013). Gerekirse merdivenin üzeri hava etkilerine karşı kapatılmalıdır (TSE, 1999).

- Başta görme engelliler olmak üzere tüm kullanıcıların güvenliği açısından merdivenlerin başlangıç ve bitiminde duyumsanabilir yüzeyler oluşturulmalıdır. Ayrıca küpeşteler üzerinde de doku farklılığı oluşturularak merdiven başlangıcı ve bitişinin hissedilmesinin sağlanması önemlidir (ÖİB, 2010).
- Duyumsanabilir yüzey, en az 60 cm genişliğinde olmalı, rengi ve dokusu ile farklılaşmalıdır. Bu yüzeyin aşağıda ilk basamaktan hemen önce başlamalı, yukarıda merdiven bitiminde ise merdiven genişliği kadar boşluk bırakıldıktan sonra yerleştirilmelidir (Şekil 3.10). (ÖİB, 2010).

Şekil 3.10: Merdivenlerde duyumsanabilir (hissedilebilir) yüzeyler. Ölçüler cm'dir (ÖİB, 2010).

- Basamak ve rıhtlar ayrı renkte gösterilmelidir. Basamak ucunda 2,5 cm eninde koruyucu kaymaz bir şerit bulunmalı, koruyucu malzeme, takılıp düşmeyi önleyecek, çıkıntı yapmayacak, basamak yüzeyi ile düz olacak şekilde monte edilmelidir (TSE, 1999) (Şekil 3.11).

Şekil 3.11: Merdivende rıht ve basamaklar ile basamak ucundaki koruyucu kaymaz şerit ve trabzanlar. Ölçüler cm'dir. (ÖİB, 2010)

- Merdivenlerin yürüme yüzeylerinde pürüzlü, kaymayı önleyen kaplama kullanılmalıdır. Gerekirse merdivenin üzeri hava etkilerine karşı kapatılmalıdır (TSE, 1999).

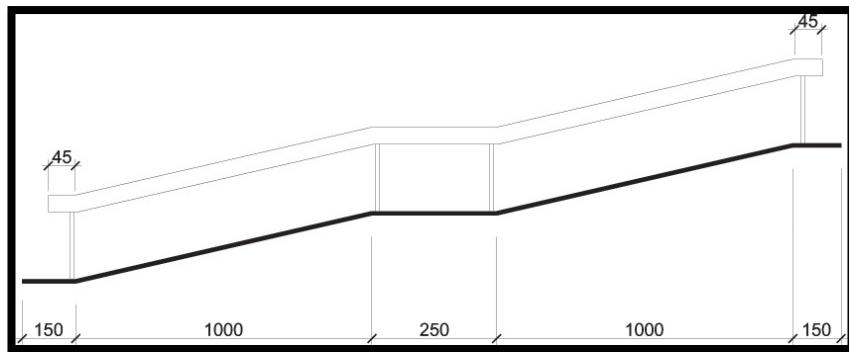
3.4.1.3 Rampalar

Rampalar; kaldırımlarda, yaya geçitlerinde, bina girişlerinde kısacası yayaaların yürüyüş güzergâhı üzerinde ya da bir etkinliğe katılması sırasında karşısına çıkan yükseklik farklarını aşmalarında kullanılmaktadır. Rampalar tasarlanırken temel hedef, tekerlekli sandalye kullanıcıları, bebek arabaları, görme engelliler açısından yükseklik farkını aşarken ergonomik açıdan gerekli koşulları sağlamak olmalıdır (ÖİB, 2010).

Özürülülerin yaya kaldırımında bulunan yükseklik farklılıklarını aşmasında zorlanmamaları için, bu yollara, özürülülerin hareketlerini rahat ve yorulmadan yapabilecekleri eğimler verilmelidir. (TSE, 1999)

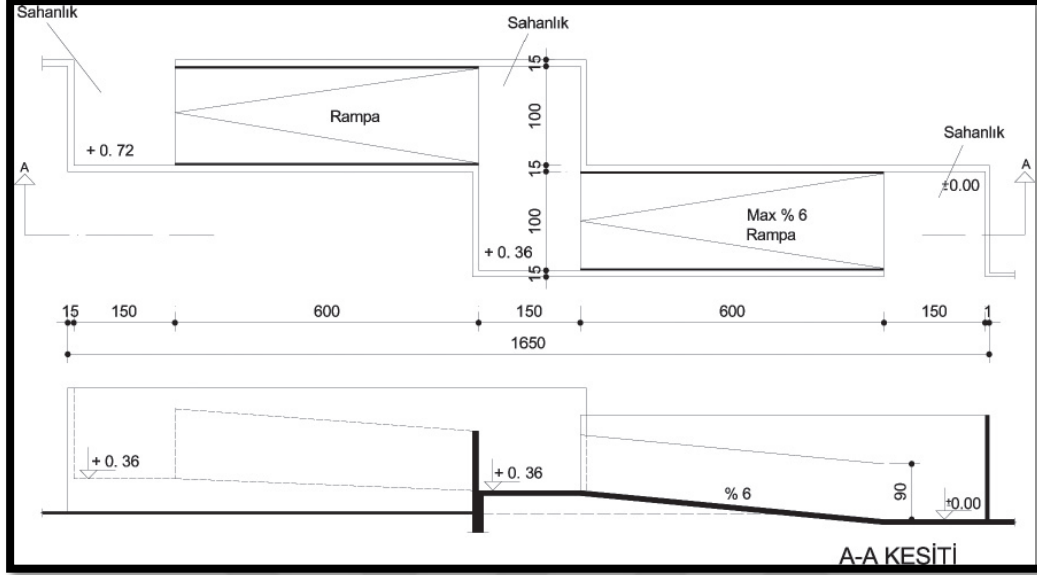
Kentsel açık alanlardaki rampalara ilişkin tasarım ilke ve standartları şu şekildedir:

- Rampa boyutu, iki düzey arasındaki kot farkı, kullanım yoğunluğu ve belirlenen rampa tipine göre değişmekle beraber, Birleşmiş Milletlerin (2004), “Accessibility for the Disabled: A Design Manual for a Barrier Free Environment” adını taşıyan rehberinde rampa genişliğininin düz rampalarda en az 90 cm, dönüşlü rampalarda ise en az 140 cm olması gerektiği belirtilmektedir (ÖİB, 2010).
- 10 m’den uzun ve 50 cm’den fazla kot farkı aşan rampalarda en az 2.50 metrelik dinlenme amaçlı düz bir sahanlık bırakılmalıdır. Birden fazla ardışık rampanın bulunduğu durumlarda da aynı kurala uyulmalıdır (Şekil 3.12) (TSE, 1999).

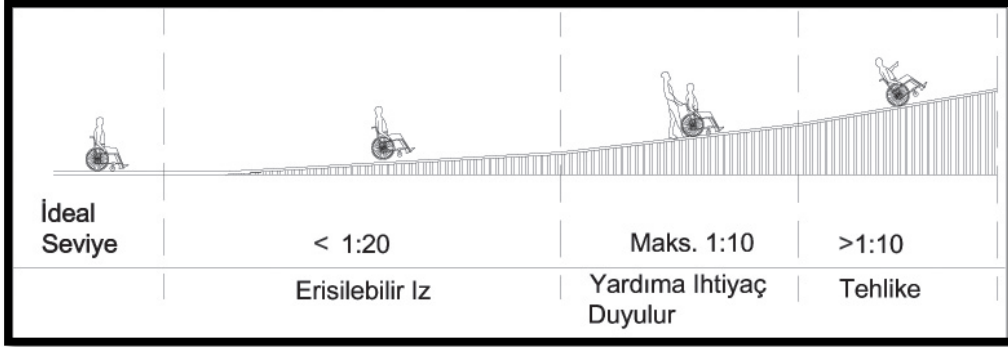
Şekil 3.12 Rampada eğim ve dinlenme alanı. Ölçüler cm’dir. (ÖİB, 2010)

- Rampa sahanlıkta yön değiştiriyorsa, tekerlekli sandalyeli özürünün manevrası için gerekli sahanlık alanı en az $150\text{ cm} \times 150\text{ cm}$ olmalıdır (Şekil 3.13) (TSE, 1999).

Şekil 3.13: Sahanlıkta rampanın yön değiştirmesi. Ölçüler cm'dir (ÖİB, 2010).

- Rampaların eğimi yayaaların/kullanan kişilerin güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Şekil 3.14'de rampa eğiminin güvenli olduğu eğim aralıkları tanımlanmaya çalışılmıştır:

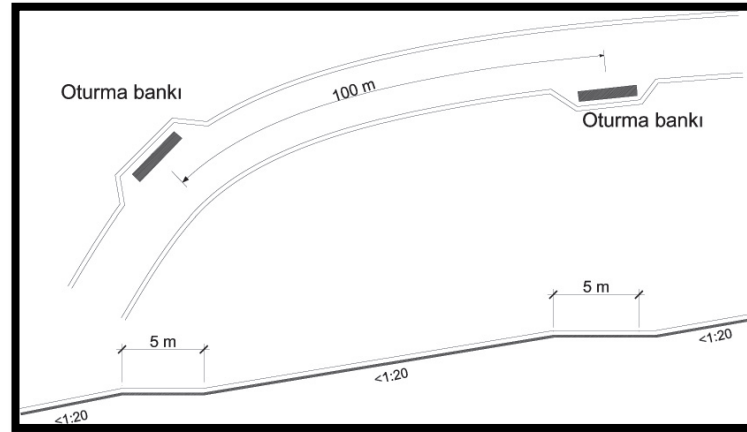
Şekil 3.14: Rampalarda güvenli eğim aralıkları (ÖİB, 2010)

- 2 cm 'nin üzerinde kot farkı bulunan geçişler rampa olarak düzenlenmelidir (TSE, 1999)
- Eğim, uzunluğu 10 m metreye kadar olan rampalarda maksimum $\%8$, 10 m metreden daha uzun rampalarda maksimum $\%6$ olmalıdır (TSE, 1999).
- Özürüleri İdaresi Başkanlığının tavsiye ettiği rampa uzunlukları ve eğimleri TSE'den farklılaşmaktadır. Bu değerler çizelge 3.3'te görülmektedir (ÖİB, 2010).

Çizelge 3.3: Rampaların eğim, uzunluğu ve yüksekliği

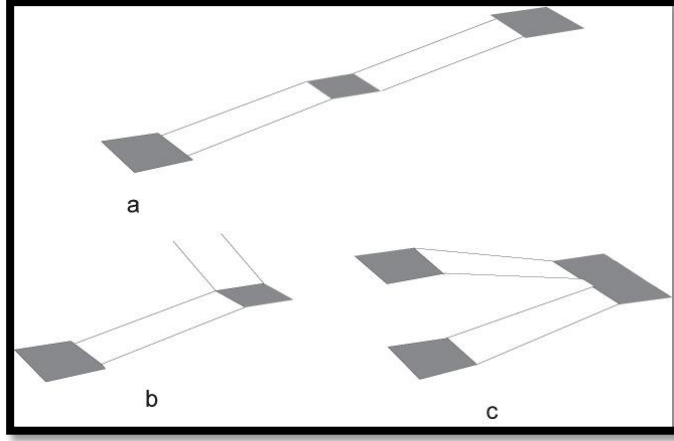
Maksimum Eğim	Maksimum Uzunluk	Maksimum Yükselme
1:20 (%5)	-	-
1:16 (%6)	8.00 m	0.50 m
1:14 (%7)	5.00 m	0.35 m
1:12 (%8)	2.00 m	0.15 m
1:10 (%10)	1.25 m	0.12 m
1:8 (%12)	0.50 m	0.06 m

- Görme engelliler için rampaların başında ve sonunda 150 cm uzunluğunda düz ve değişik dokuda bir alan bulunmalıdır. Rampaların yüzeyleri sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme ile kaplanmalıdır. Yüzeydeki pürüzlülük yüksekliklerinde 0.2 cm'den büyüklükteki farklılıklar olmamalıdır (TSE, 1999).
- Dış mekânlardaki küpeşteler, emniyet bakımından rampa başlangıç ve bitiminde 45 cm daha devam etmelidir (Şekil 12). 20 cm yüksekten fazla bir kot farkını geçerken rampanın bir veya iki tarafına küpeşte yapılmalıdır (TSE, 1999).
- Tekerlekli sandalye kullanan özürllüler için rampaların korumasız taraflarına en az 5 cm yüksekliğinde koruma bordürü yapılmalıdır (TSE, 1999).
- Yaya yolundaki rampalarda dinlenme alanları ve oturma bankları yapılmalıdır (Şekil 3.15)(TSE, 1999).

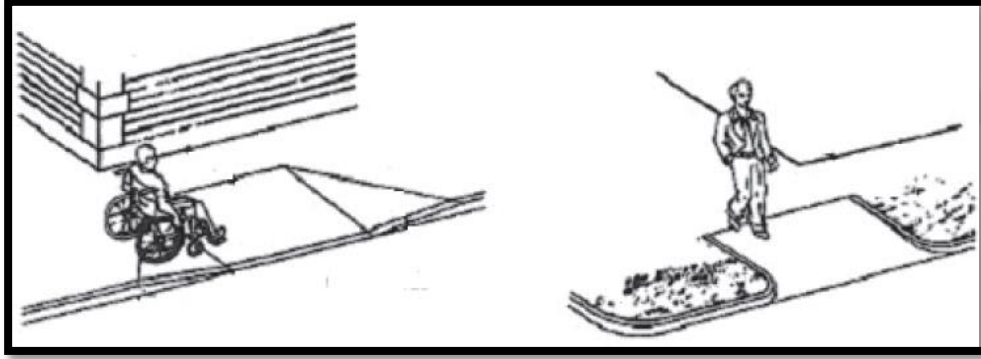
Şekil 3.15: Rampalarda dinlenme ve oturma alanları (ÖİB, 2010)

- Rampalar, doğrultularına göre düz, 90° dönüşlü ve 180° dönüşlü olmak üzere üç grupta toplanmaktadır (Şekil 3.16) (ÖİB, 2010) .

Şekil 3.16: Rampa çeşitleri (a-düz, b-90, c-180 dönüşlü rampa) (ÖİB, 2010)

- Yaya geçitlerinin olduğu yerlerde, kaldırımlara yapılacak rampa çeşitleri Şekil 3.17’de verilen örneklere uygun olmalıdır (TSE, 1999).
- Rampaların yüzeyleri sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme ile kaplanmalıdır. Yüzeydeki pürüzlülük yüksekliklerinde 20 mm’den büyük farklılık olmamalıdır (TSE, 1999).

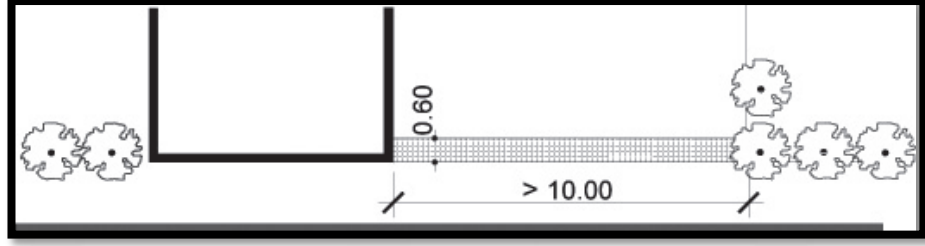
Şekil 3.17: Yaya geçitlerinde rampa örnekleri (TSE, 1999).

3.4.2 Yer döşemeleri

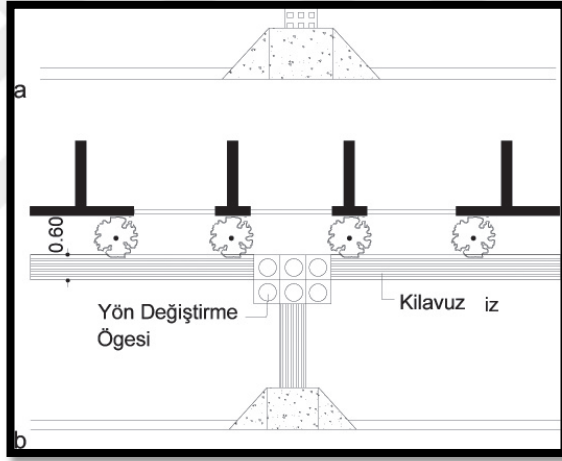
Yer döşemelerinin niteliklerine ve kaplamada kullanılacak malzemelere ilişkin şu hususlar vurgulanmaktadır:

- Tretuvar ve yaya yolları döşemesinde kullanılacak malzeme kaymayı önleyici olmalı, yürümei kolaylaştırmalıdır (TSE, 1999) .
- Yol yüzeyinde ani seviye değişikliği olmamalı, rögar kapakları çıkıntı oluşturmamalı, zemin seviyesinde süreklilik bulunmalıdır (TSE, 1999) .

- Görme engellilerin yol güzergahını kolaylıkla bulabilmesi maksadıyla yol boyunca hissedilebilir kabartmalı yüzeylerden oluşan klavuz çizgiler oluşturulmalıdır (ÖİB, 2010).
- Görme engelliler için yaya geçitlerinin konumlarını veya dönüşleri belirtmek amacıyla klavuz çizgilerin sonunda zeminde farklı dokuda bir alan oluşturulmalıdır (Şekil 3.18 ve Şekil 3.19) (ÖİB, 2010).

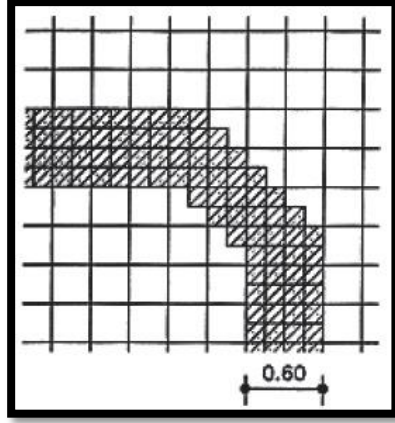

Şekil 3.18: 10 m'den büyük açıklıklarda klavuz iz kullanımı. Ölçü m'dir (ÖİB, 2010).

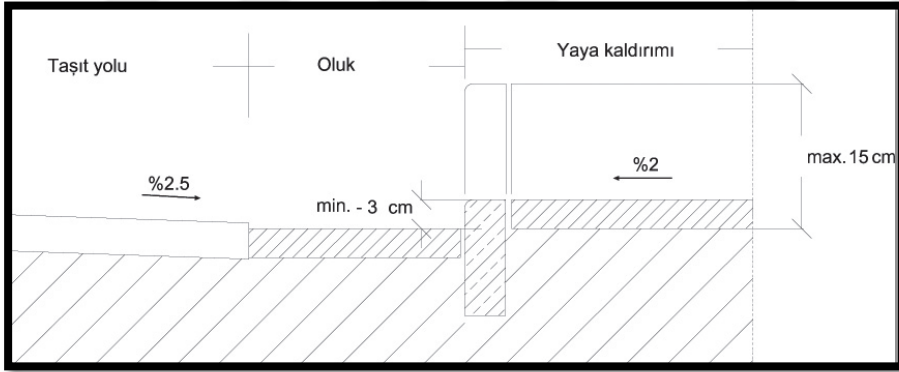
Şekil 3.19: Yaya geçidinde klavuz iz ve yön değiştirme ögesi kullanımı (ÖİB, 2010)

- Klavuz iz ana yaya hareketine paralel doğrultuda ve 0.60 m genişliğinde olmalıdır (Şekil 3.20). Klavuz izler, görme engellilerin karıştırmasını engellemek ve tehlike yaratmamak için rögarlara ya da drenaj kanallarına uzak olmalıdır (ÖİB, 2010).

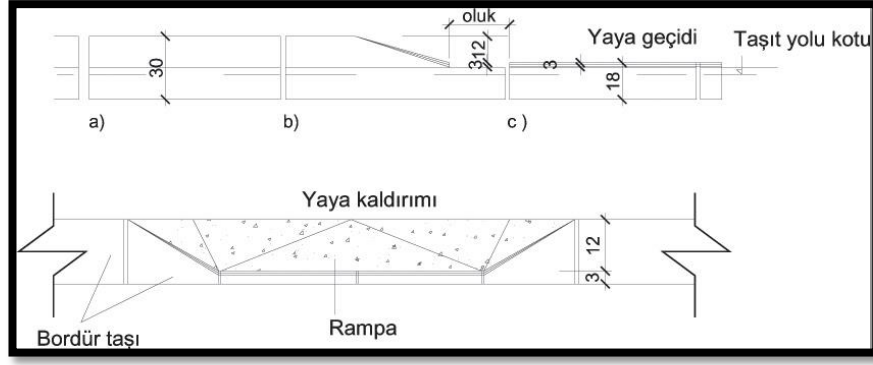
Şekil 3.20: Kılavuz iz genişliği ve yön değiştirme. Ölçüler m'dir. (ÖİB, 2010)

- Kılavuz izlerin rengi, çevredeki diğer yüzey renkleri ile kontrast oluşturacak şekilde seçilmeli, öte yandan, kullanılan malzemedeki kabartmalı yüzey yüksekliği tekerlekli sandalye kullananlara engel teşkil etmemelidir (ÖİB, 2010).
- Donatı konumlarının görme engelliler tarafından farkedilmesi için, donatı çevrelerinde yüzey döşemesinde doku farklılığı oluşturulmalıdır (TSE, 1999).
- Tretuvarın taşıt yolu seviyesinden yüksekliği en az 3 cm, en fazla 15 cm olmalıdır (Şekil 3.21) (TSE, 1999).

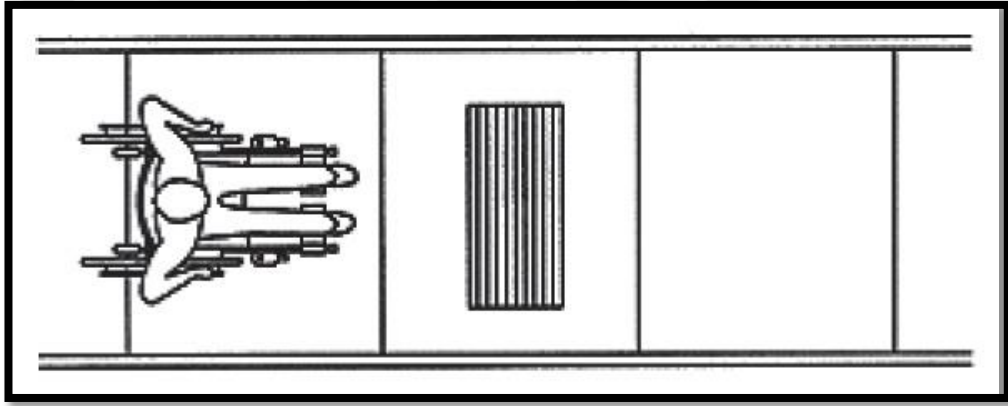
Şekil 3.21: Bordür taşı yükseklikleri. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999)

- Yaya geçitlerinde tretuvarın bordür taşı yüksekliği “±0 cm” ile “+3 cm” olmalı ya da %8 eğimi geçmeyen 90 cm genişliğinde rampa ile taşıt yolu seviyesine indirilmelidir. Ayrıca, bordür taşları düzgün, iyi pahlanmış ve pahların eğimleri aynı olmalıdır. (Şekil 3.22) (TSE, 1999).

Şekil 3.22: Yaya geçitlerinde bordür ve rampa düzenlemesi. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999)

- Görme engellilere tehlike oluşturmaması için trotuar üzerinde mümkün mertebe ızgara bulunmamalı; zorunlu hallerde ise yürüyüş güzergâhına dik konumda yerleştirilmelidir (Şekil 3.23) (ÖİB, 2010).

Şekil 3.23: Yaya kaldırımında ızgaraların konumlandırılması (ÖİB, 2010)

Zeminde; parke taşları, doğal taşlar, mermer, karo fayans, asfalt, beton, ahşap vb. malzemeler kullanılır. Hava şartına dayanıklı kauçuk esaslı malzemeler, birleştirme yapılmadan bütün yolu kapladığı için veya sıkı geçmeli şekilde uygulanabildiğinden; zamanla aralarının açılması ve zeminden ayrılma sorunu yaşanmamakta, düz ve stabil satıh elde edilmektedir. Bu tür malzemelerin bir avantajı da, araba lastiği gibi çevre kirletici malzemelerin geri dönüşümüyle yapılmalarıdır. Parklarda estetik bir görünüm verir (Ören, 2015).

Özetle, yol kaplamasında olması gereken özellikler şunlardır; yol kaplaması, yol satıhı boyunca aynı yükseklikte olmalı düzgünlüğünü ve bütünlüğünü korumalıdır. Zemin kaplaması kaygan olmamalı, tehlike oluşturmamalıdır. Zemine kaplaması; yaya yollarında tümsek, çukur, oluşturmamalı; aralarında boşluklar bulunmamalı;

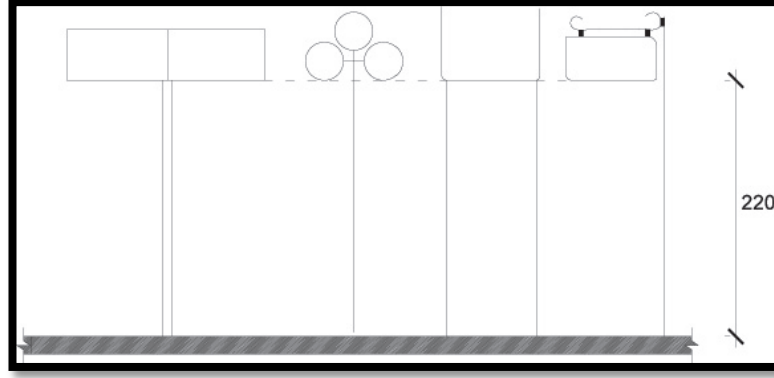
üzerlerine basıldığında oyamamalı, engelli olsun veya olmasın herkes için güvenilir olmalıdır (Ören, 2015).

3.4.3 Kent mobilyaları

Kent mobilyaları oturma bankları, aydınlatma lambaları, telefon kulübeleri, çöp kutuları, bitki kasaları, gazete büfeleri, halka açık tuvaletler, otobüs durakları ve işaret/bilgilendirme levhalarını kapsamaktadır (ÖİB, 2010).

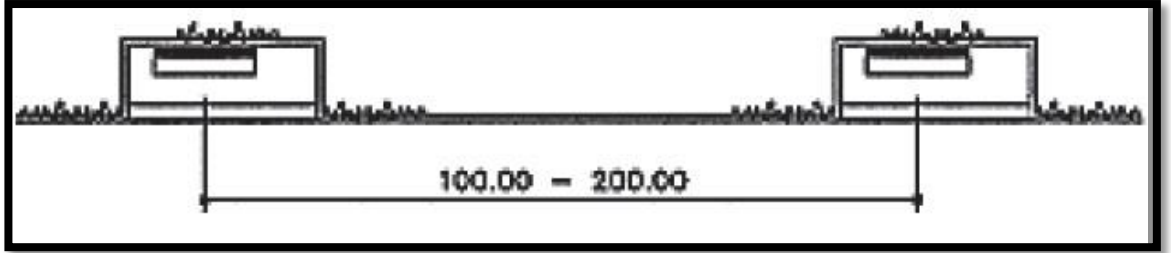
Kent mobilyalarının tasarımı ve düzenlenmesinde uyulması istenen genel kurallar şu şekilde belirtilmiştir:

- Şehir mobilyaları ve donanımları; trafiği kanalize ettiğinden, yol aydınlatmasında ve bilgilendirmede, yönü belirtme veya dinlenmede imkânlar sunduğundan, bu donanımlar uygun yerlerde kullanılmalı ve yeterli işaretlemelerle özürülülerin hareketlerine engel olmayacak şekilde yerleştirilmelidir (TSE, 1999).
- Şehir mobilyalarından; telefon kabinleri, satış büfeleri, bilet satış, gazete, tütün, çiçek satış kulübeleri, dondurmacılar ile yangın musluğu, çöp ve posta kutuları, oturma bankları vb. mobilyalar yaya yolunda hareket yönünde engel teşkil etmeyecek şekilde yerleştirilmeli ve işaretlendirilmelidir (Şekil 3.242) (TSE, 1999).
- Yaya yollarında daralmaya müsaade edilmemeli, yol üzerindeki ticari işletmelerin tretuvara taşan güneşlik, tabela, oturma birimleri gibi yapıları ile sanatsal objeler engelli bireylerin güvenliğini tehdit etmemelidir (TSE, 1999).
- Yol üzerindeki kent mobilyaları ve diğer objelerin üzerine görme engelliler için dokunulur ve kontrast renkli işaretler konulacaksa bunların yüksekliği en az 70 cm olmalıdır. 2,20 m ve daha alçak olan merdiven altları kapatılmalıdır (Şekil 3.24) (TSE, 1999).
- Yürüme doğrultusundaki her beklenmeyen engel, kontrast renkler veya doku farklılıkları kullanarak işaretlenmelidir. Kent mobilyalarının yüzeyleri ve kenarları keskin ve çıkıntılı olmamalıdır. Baş kurtarma yüksekliği en az 2.20 metre alınmalıdır (Şekil 3.24). (TSE,1999).

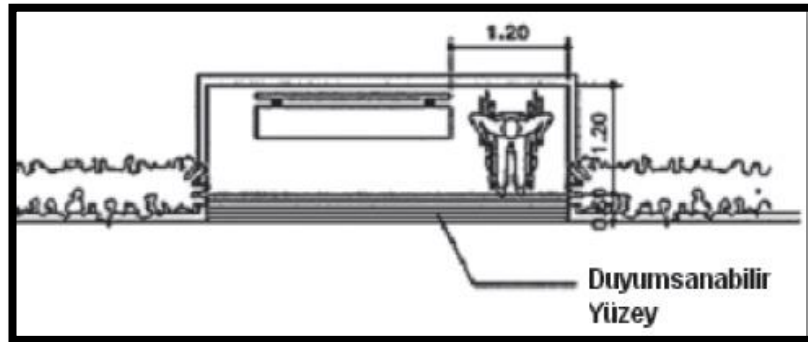
Şekil 3.24: Yaya yolunda baş kurtarma yüksekliği. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999)

- Kent mobilyalarının rengi, algılanmayı kolaylaştırıcı olması bakımından çevre ile zıtlık oluşturacak şekilde belirlenmelidir (TSE, 1999).
- Parklarda, rekreasyon alanlarında, yaya geçişlerinde binaların giriş ve çıkışlarında, dinlenme alanları ana yaya yolunun dışına yerleştirilmelidir ve Oturma bankları 100.00 m - 200.00 m gibi düzenli aralıklarla yerleştirilmelidir (Şekil 3.25) (ÖİB, 2010).

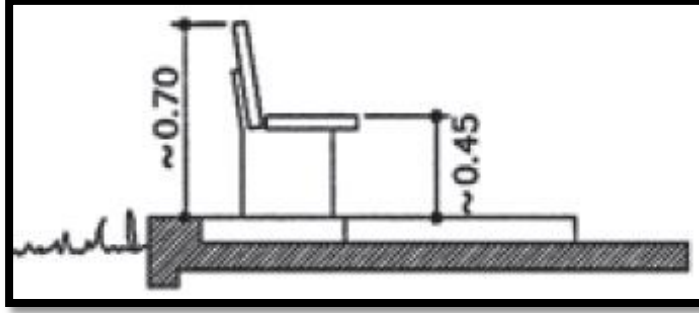
Şekil 3.25: Dinlenme alanlarının konumlandırılması. Ölçüler m'dir. (ÖİB, 2010)

- Dinlenme ceplerinde, oturma birimlerinin yanında tekerlekli sandalye için mutlaka 1.20 metrelik alan ayrılmalıdır (Şekil 3.26) (ÖİB,2010).

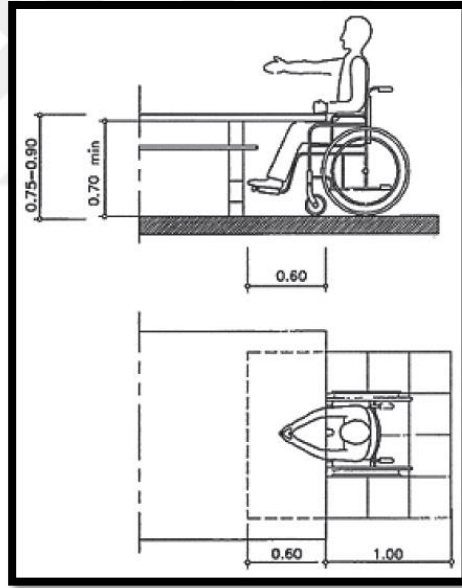
Şekil 3.26: Oturma cebi tasarımı. Ölçüler m'dir. (ÖİB, 2010)

- Oturma biriminin yerden yüksekliği 45 cm, sırt yaslama yerinin ise 70 cm olmalıdır (Şekil 3.27) (ÖİB, 2010).

Şekil 3.27: Oturma biriminin yüksekliği. Ölçüler m'dir. (ÖİB, 2010)

- Oturma birimlerinin masalarla düzenlendiği yerlerde, masa zeminden 75 cm ila 90 cm yüksekte olmalı, masanın altında tüm yönlerden en az 60 cm derinlik bırakılmalı, böylece tekerlekli sandalye kullanıcılarının da faydalanabilmesi sağlanmalıdır (Şekil 3.28) (ÖİB, 2010).

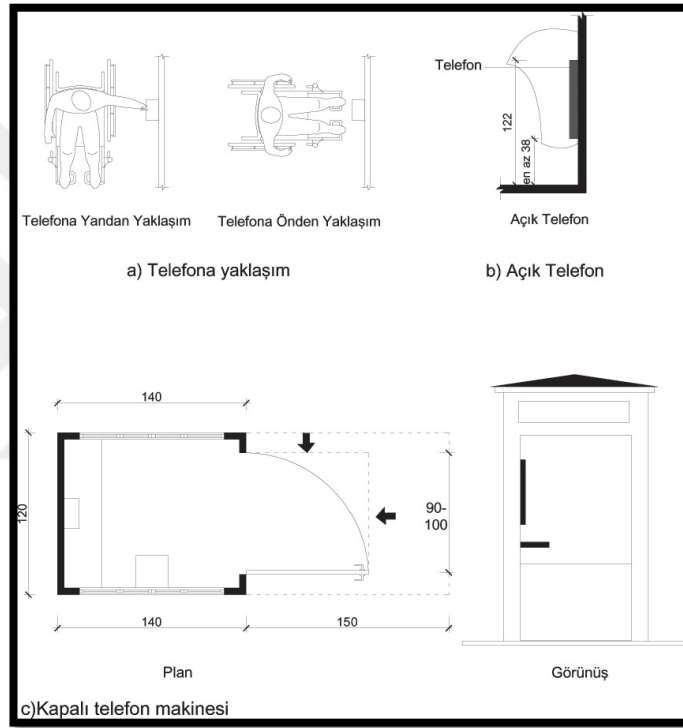

Şekil 3.28: Oturma birimlerinin boyutları. Ölçüler m'dir. (ÖİB,2010)

- Umuma açık ankesörlü telefon kabinleri, en az biri özürülere uygun yükseklikte konumlandırılarak düzenlenmeli, yaya trafiğinin elverdiği durumlarda oturma birimleri ile desteklenmelidir (Şekil 3.29) (TSE,1999).
- Görme engelliler için ayrılan açık veya kapalı telefon kabinleri yaya trafiğini aksatmayacak kolayca görülebilir ve ulaşılabilir konumlarda bulunmalıdır.. Telefon kabininde, görme özürülülerin kullanabileceği özellikte kabartma harf veya rakamlı telefon aparatı, ağır işitenler için frekans yükseltici ses düğmesi yer

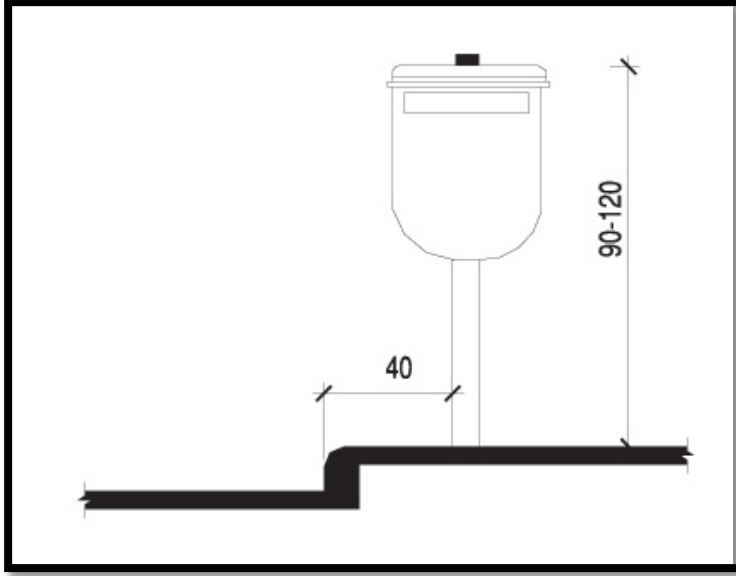
almalıdır. Tekerlekli sandalye kullanan özürliüler için kabin kapısı dışa açılmalı ve içeride yeterli alan bulunmalıdır. Kabinlerde açılır kapanır oturma elemanı bulunmalı ve telefon aparatının montaj yüksekliği buna göre belirlenmelidir. Minimum engellenmemiş baş kurtarma mesafesi 220 cm olmalıdır (TSE, 1999).

- Açık telefon kabinlerinde engellenmemiş alan ayrılmalı, önden ve paralel yaklaşmayı sağlamak için 120 cm x 85 cm'lik bir alan bırakılmalıdır (ÖİB, 2010).
- Bozuk para atma/kart takma yeri 90 ila 120 cm arasında yer almalıdır (ÖİB, 2010).

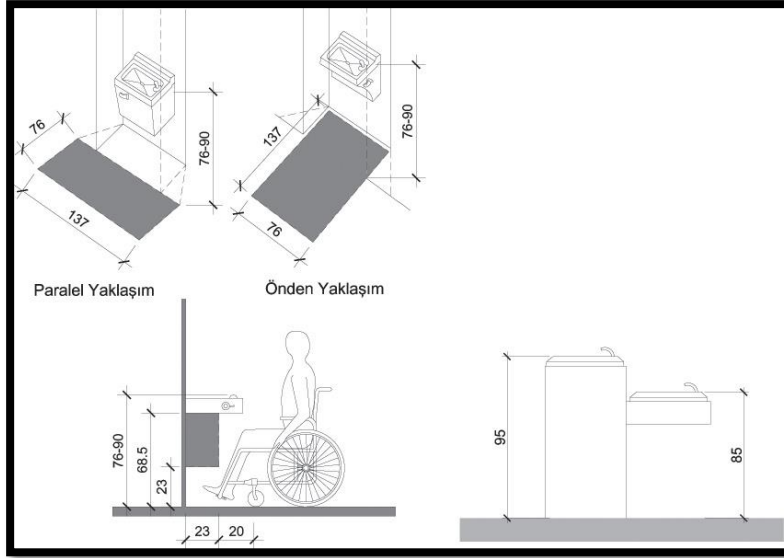
Şekil 3.29: Açık ve kapalı telefonlara ait ölçüler. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1999)

- Çöp kutuları yaya hareketine mani olmayacak şekilde yaya kaldırım kenarında bordür taşına en az 40 cm uzaklığında ve en az 90 cm, en çok 120 cm yüksekliğe monte edilmelidir (Şekil 3.30) (TSE, 1999).

Şekil 3.30: Çöp kutusu (TSE, 1999)

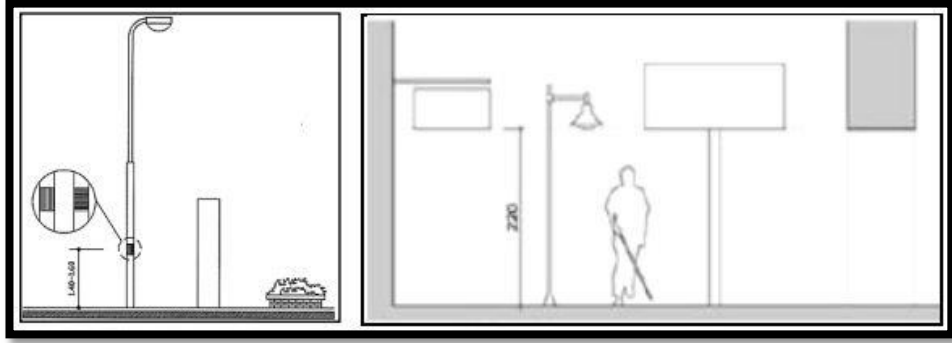
- Çeşmelerde musluklar yaklaşık 90 cm yükseklikte olmalıdır. Tekerlekli sandalye kullananlar için uygun yükseklik 85 cm iken, diğer kullanıcılar için uygun yükseklik yaklaşık 95 cm'dir (Şekil 3.31) (ÖİB, 2010).

Şekil 3.31: Çeşmeler ve sebiller (ÖİB, 2010)

- Birçok aydınlatma standardı yetişkin bir insanın ayakta iken göz hizasının yüksekliği ön görülerek belirlenmiştir. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının göz hizası yüksekliği yaklaşık 1.19 m'dir (İBB, 2012).
- Aydınlatma elemanlarının yüksekliği yaya yollarında 3 - 4 m, sokaklarda 4,5 - 6 m, caddelerde 7,5 - 9 m ve anayol (çevre yolunda) 10 - 12 m olmalıdır. Görsel

erişimi sağlayacak uygun konum ve aydınlık düzeyinde olmalıdır (Şekil, 3.32) (İBB, 2012).

Şekil 3.32: Aydınlatma elemanlarında kullanıcıların ihtiyaçlarını gözeterek yapılan düzenlemeler (İBB, 2012)

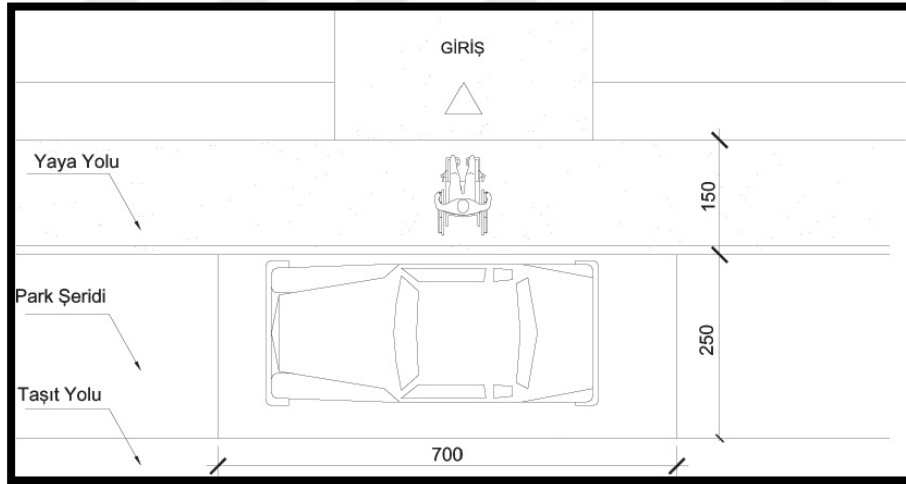
- Ana yollarda aydınlık alan profili en az 1.50 metre genişliğe ve 2.30 metre yükseklikte olmalıdır (DEB, t.y.).
- Kentsel dış mekânlar erişim ve kişisel güvenliği sağlayacak yeterli biçimde aydınlatılmalıdır. Burada, parlama/yansımayı önleyecek mat malzeme seçimi tehlikeli alanlarda ışıklandırma düzeyinin artırılması gerekmektedir (İBB, 2012).
- Kalaycı vd (2006)'e göre, yürüme yolları kenarındaki bitkiler engelli bireyler için potansiyel tehlike oluşturmamalıdır ve sıkıntıya neden olmamalıdır. Yağışlar nedeniyle kırılıp yürüme yoluna düşen dallar, yere dökülen yaprakları kaygan yüzeyler ve kirlilik oluşturabilecek türler, dikenler, zehirli ve kaygan meyveler üreten türler yürüme yollarında tehlike arz edebilir ve bundan dolayı dikkatli kullanılmaları gerekir (Gökçe, 2012).
- Yaya yollarına ayrılan yollardaki ağaçlar ve diğer peyzaj öğeleri yaya geçişlerine tehlike oluşturmamalı, alt dalları insan boyunu aşan ağaçlar tercih edilmeli veya alt dallar 300 cm yüksekliğe kadar budanmalıdır. Buna ilaveten, dikenli veya zehirli bitkiler kullanılmamalıdır (Özdingiş, 2007).
- Kara (2010)'ya göre, yaya yollarındaki bitki çeşitleri ve yerleri dikkatle seçilmelidir. Dikenli bitkiler ile kaygan bir yüzey oluşturabilecek tohum ve meyve dökücü ağaç ve bitkiler tehlike oluşturabileceği için yaya yollarından uzak tutulmalıdır. Bitkilendirmede değişik renk, biçim ve kokuda çeşitlilik oluşturacak çalı, ağaççık ve çiçeklerin seçimi de önem taşımaktadır (Gökçe, 2012).

3.5 Parklarda Yer Alan Donatı Alanları

3.5.1 Otopark alanları

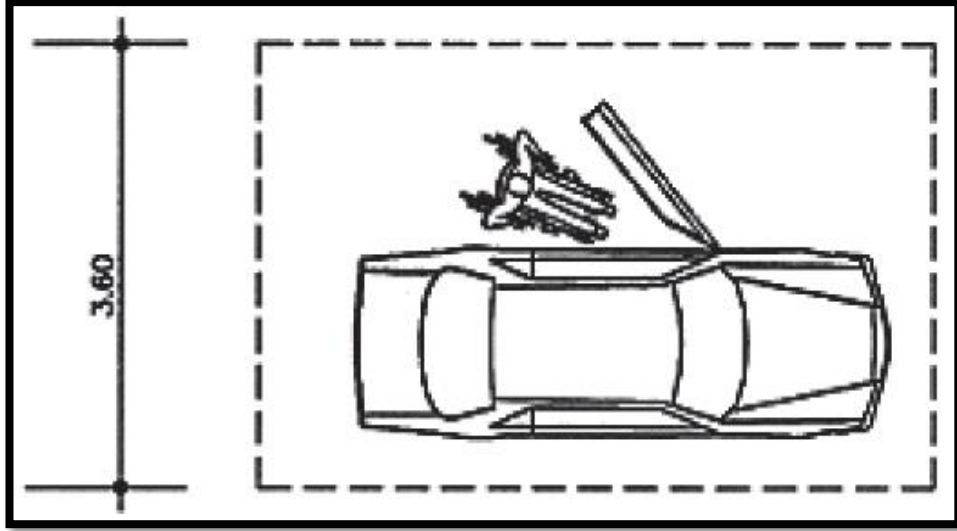
Otoparkların düzenlenmesinde engelli bireyler için yeter sayıda ve tekerlekli sandalye kullananlar düşünülerek uygun ölçü ve büyüklükte park yeri ayrılması, otoparka erişimin yine tekerlekli sandalye geçişine uygun şekilde çözümlenmesi, dikkat edilmesi gereken başlıca konulardır (ÖİB, 2010). Bu bağlamda, otopark alanlarında uyulması gereken ilkeler şunlardır:

- Genel otoparklarda en az bir adet olmak üzere, toplam araç park yeri sayısının %5'i oranında engelli park yeri ayrılması gerekir. (ÖİB, 2010).
- BM (2004), kapasitenin 50 taşıta kadar olduğu otoparklarda en az 1 araçlık, kapasitenin 50-400 arasında olduğu otoparklarda her 50 araç için 1 araçlık, kapasitenin 400'den fazla olduğu otoparklarda ise en az 8 araçlık olmak üzere ilave her 100 araç için 1 park yeri ayrılmasını önermektedir (ÖİB, 2010).
- Kamusal alanlarda engellilere ayrılan park yerlerinin, ilgili tesisin giriş çıkışına en yakın noktada olmalıdır. Bu tür alanlarda kaldırımlar taşıt yolu kotuna göre “0 cm” veya “+3 cm” olacak şekilde alçaltılmalıdır (Şekil 3.33) (TSE, 1999).

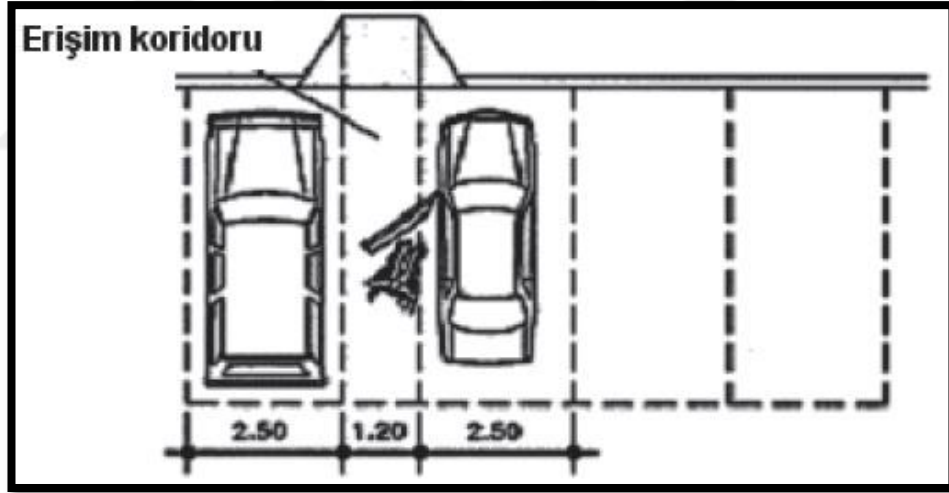
Şekil 3.33: Engelli otopark şeridinin yeri ile ilgili özellikler. Ölçüler cm'dir (TSE, 1999).

- Engelliler için düzenlenmiş bir park yerinin en az genişliği 3.60 m, tavsiye edilen genişlik ise 390 cm'dir (ÖİB, 2010) (Şekil 3.34).

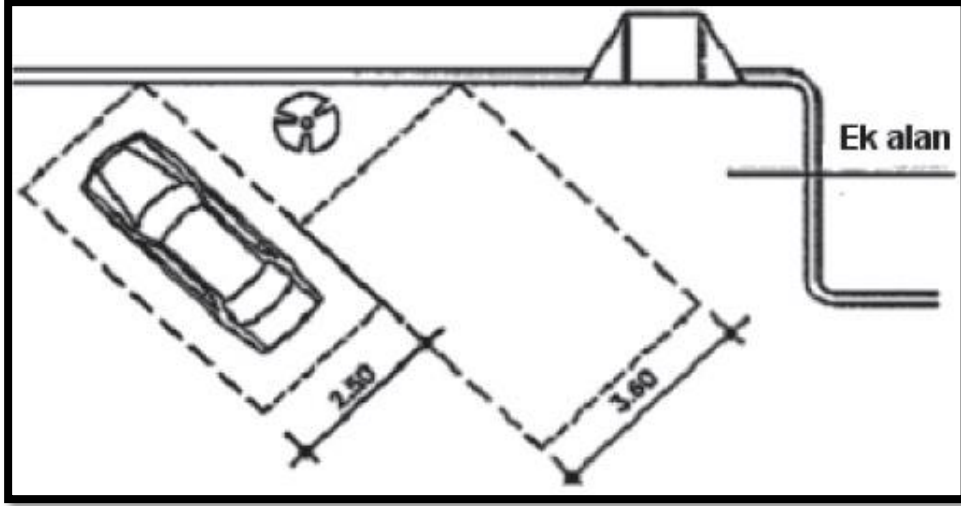
Şekil 3.34 Engelli otopark şeridinin ölçüleri(ÖİB, 2010)

- Tekerlekli sandalyeler için iki park yeri arasında 1.20 m genişliğinde bir erişim koridoru düzenlendiğinde park yeri genişliğinin 2.50 m olması önerilmektedir (Şekil 3.35) (ÖİB, 2010).

Şekil 3.35: Erişim koridoru ile düzenlenmiş park yeri (ÖİB, 2010)

- Açılı park yerleri kullanıldığında, park yeri sonundaki alan tekerlekli sandalyeli engelliler için erişim koridoru olarak kullanılabilir (ÖİB, 2010) (Şekil 3.36).

Şekil 3.36: Açılı park yerleri (ÖİB, 2010)

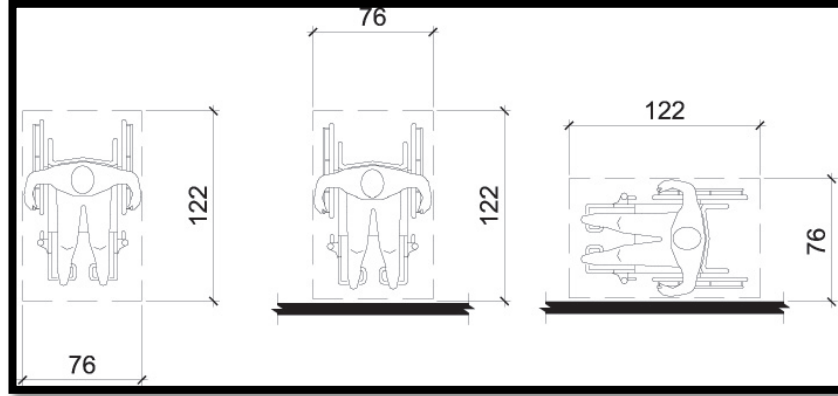
- Engellilerin park edebileceğini bildiren engelli park tabelası ile engelli park alanına kadar yön gösterici tabelalar bulunmalı, otopark içi yol işaretleri geceleri aydınlatılmalıdır (TSE, 1999).
- Engelli park yerindeki inme-binme alanları kaymayı önleyici düz bir yüzeye sahip olmalıdır (TSE, 1999).
- Park yeri bilet makinesi ve parkmetreler özürünün kullanacağı yükseklikte 90 cm ile 120 cm arasında olmalıdır (TSE, 1999).

3.5.2 Yeme-içme alanları

Yaşlı bireyler ile engellilerin kentsel çevrede kolayca hareket imkanları düşünülerek, tüm yeme-içme ve eğlence mekanları ulaşılabilir durumda olmalıdır.

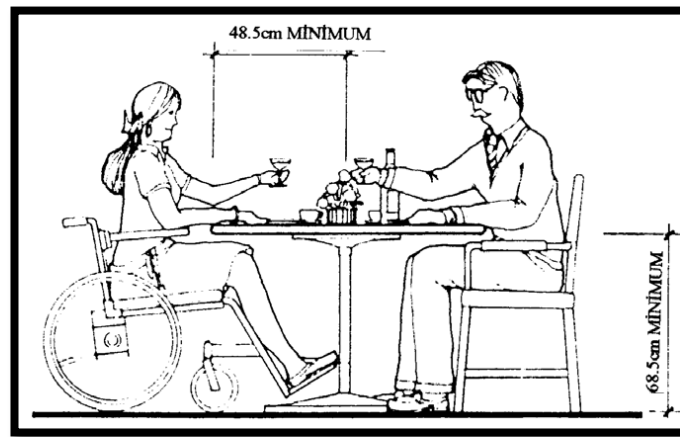
- Bina girişleri, engellilerin zemin seviyesinden doğrudan veya rampa ile erişimine uygun olmalıdır (TSE, 1991).
- Girişin rahat ve tehlikesiz olması için, girişte sahanlık düzenlenmeli ve bina girişi kaygan olmayan sert malzemedan yapılmış olmalıdır. Bina girişi iyi aydınlatılmalıdır. Bu hususa özellikle rampa ve dönüşlerde dikkat edilmelidir (TSE, 1991).
- Giriş kapılarına eşik yapılmamalı, döner kapılardan kaçınılmalıdır. Döner kapı olsa dahi mutlaka normal bir kapı da bulunmalı, bu kapının genişliği en az 915 mm olarak düzenlenmelidir (TSE, 1991).
- Duran veya hareket eden bir tekerlekli sandalye için gerekli net zemin veya döşeme alanı 760x1220 mm'dir (Şekil 3.37). Bu alan paralel veya önden

yaklaşım mesafesi için de geçerlidir (Şekil 3.37). Tekerlekli sandalye kullananlar için net döşeme veya zemin alanı bazı nesnelere altında gerekli olan diz alanının bir kısmını da kapsayabilir(TSE, 1991).

Şekil 3.37: Boyut ve yaklaşma mesafesi. Ölçüler cm'dir. (TSE, 1991)

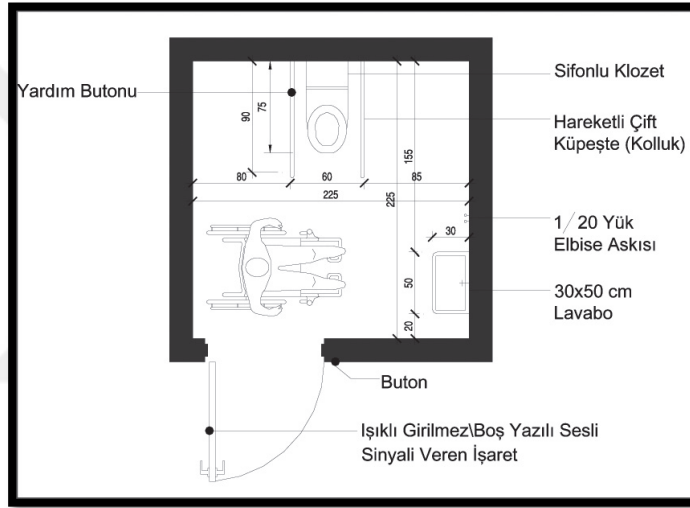
- ,Parklarda ve yeşil alanlardaki restoranlarda en az bir masa olmak üzere masaların %5'i tekerlekli sandalye kullanan bireylere ayrılmalı, hiçbir surette masa ve sandalyeler yere veya birbirine sabitlenmemiş olmalı, sabit tasarlanmışlarsa mutlaka tekerlekli sandalyenin masaya yaklaşmasına elverecek boşluklar bırakılmalıdır. Tekerlekli sandalye kullananlara uygun masa ölçüleri 68.5 cm yükseklik, 48.5 cm derinlik ve 60 cm genişlikte olmalıdır (Şekil 3.38) (Özdingiş, 2007).
- Masalar arasında tekerlekli sandalye geçişine imkan verecek şekilde en az 130 cm mesafe bırakılmalı, paralel masalar arasında bu mesafe 183 cm olmalıdır (Özdingiş, 2007).

Şekil 3.38: Tekerlekli güvenlik maksadıyla, masa kenarları ve köşeleri yuvarlatılmalıdır (Özdingiş, 2007).

3.5.3 Tuvalet ve sıhhi tesisat alanları

- Genel tuvaletlerde kadın ve erkek olmak üzere en az iki adet engelli tuvaleti bulunmalıdır (TSE, 1999).
- Engellilere ait tuvalet kapılarında engelli işareti bulunmalı ve içeride acil durum butonu bulunmalıdır (Şekil 3.43) (TSE, 1999).
- Yer üstünde olan bu tuvaletlerin etrafı çiçek, ağaç, resim ve sanat eserleri ile süslenmelidir (TSE, 1999).
- Tuvalet kapısı dışarıya doğru açılmalı ve kapı kilidi dışarıdan açılabilir şekilde düzenlenmelidir. Kapı üzerinde yazılı, ışıklı ve sesli bilgilendirme tabelası bulunmalıdır. (Şekil 3.39) (TSE, 1999).

Şekil 3.39: Tuvalet düzeni (TSE, 1999)

3.5.4 Dinleme ve oturma alanları

Oturma birimleri ve dinlenme alanları, özellikle hareket yetersizliği olan bireyler olmak üzere tüm yayalar için, oldukça önemlidir.

- Oturma birimleri ana yaya yolunun dışında konumlandırılmalıdır (ÖİB, 2010).
- Piknik alanlarının zemin seviyesi nispeten düşük olmalı ve engel bulundurulmamalıdır. Ayrıca tekerlekli sandalye kullananlar için de hem yüzey hem de ebat olarak uygun olmalıdır (Kurşun, 2014).
- Piknik alanlarında çocuk oyun alanları, otopark, büfe, çeşme, tuvalet, piknik masaları, piknik barınakları, piknik ocakları, çöp kutuları yerleştirilmelidir (Kurşun, 2014).

3.5.5 Oyun alanları

Bekiroğlu (2002)'e göre, ocuk oyun alanları çocukların açık alanda serbestçe koşup oynadıkları, boş zamanlarını değerlendirdikleri bir alan olup, bu alanlar yalın, algılanabilir, emniyetli, özendirici, ruhen ve bedenlen gelişimi destekleyen nitelikte mekânlardır (Kurşun, 2014).

Engelli-engelsiz ayrımı yapmaksızın tasarlanan oyun alanları, engelli çocukların diğerleri tarafından benimsenmesini sağlayacaktır. Oyun elemanlarının tasarımında çocuklar arasındaki fiziksel kapasite farklılıkları göz ardı edilmemelidir.

Varhe (1995)'e göre, ocuk oyun alanlarında, çocukları en fazla meşgul eden objeler, oyun aletleridir. Bu aletler; sabit, basit, emniyetli ve çok yönlü olmalıdır. Eski araba lastikleri ve sallanan yataklar salıncak olarak kullanım için uygun olabilir. Sallanan yataklar, çocukların sırtüstü ve yüzüstü uzanarak sallanmalarına imkân tanır ve aynı anda birçok ocuk tarafından kullanılabilir. Bu salıncaklar, kendilerine destek sağlayamayan engelli ocuk için daha yavaş sallanma imknı tanır (şekil 3.40) (Kurşun, 2014).

şekil 3.40: Engelli ocuklara yönelik oyun elemanı (Kurşun, 2014).

Çocukları en çok mutlu eden oyun aletlerinden birisi de yaylı oyun elemanlarıdır. Engelli ocukların bu elamanlardan yararlanması, tekerlekli sandalyeden kolaylıkla geçebildiği yay üstünde yer alan bir platform ile sağlanabilir (şekil 3.41) (Kurşun, 2014). Oyun alanındaki her ekipmandan yararlanana çocuğun hem zihnen hem de bedenlen daha hızlı gelişir. Dolayısıyla oyun alanındaki çeşitlilik her düzeyde beceri ve ihtiyaa cevap vermelidir (zdengiş, 2007).

Şekil 3.41: Engelli çocuklara yönelik yaylı oyun elemanı (Kurşun, 2014).

4. ÇOCUK

Kişilerin ruhsal ve bedensel olarak bir yapıda olabilmeleri, çocukluk dönemlerini sağlıklı olarak geçirebilmelerine bağlıdır. Bir çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimini tamamlayabilmesi, kendini tanıyarak topluma adapte olabilmesi oyun oynaması ile yakından ilişkilidir. Doğanay (1998)'e göre, çocuk yaşamıyla ilgili deneyimleri oyunla öğrenmektedir. Oyun sırasında çocuk, çeşitli roller üstlenilerek dünyayı kendi duyularıyla algılamaya çalışmakta ve gelişimine oyun sayesinde devam edebilmektedir (Çay, 2006).

Onur (1994)'e göre, delikanlılıktan önce gelen ve buluş ile sona eren çağa genel olarak çocukluk denmektedir. Tarihsel açıdan bakıldığında çocukluk kavramının toplumsal-kültürel bir öge olduğu ve tarih içinde geliştiği görülür. Ortaçağ batı toplumunda yetişkinin miniyatür bir örneği sayılan çocuklar yetişkinlerle aynı giysileri giyip aynı besinleri yemiş ve aynı oyunları oynamışlardır. Çocukla yetişkinin aynı yaşamı paylaşması yakın zamana kadar çok geçerli iken günümüzde, özellikle gelişmiş toplumlarda çocukların, yetişkinlerin dünyasından uzaklaştığı görülür (Çay, 2006)

4.1 Çocuğun Gelişimi

Çocuklar, gelişmekte olan bedensel gücü ve akıl seviyesiyle kendine özgü özellikleri bulunan, 18 yaş altı insan grubu olarak tanınır. Çocukların fiziksel ve bilişsel büyümeleri ve gelişmeleri doğumundan ergenlik çağının bitimine kadar devam eder; ayrıca çocukların istek ve gereksinimleri yetişkinlerden farklılık göstermektedir.

Çocuklar yetişkinler gibi düşünmezler, çocukları anlamak, onların olaylara ve problemlere nasıl yaklaştıklarını bilmek gerekir. Bu da çocukların fiziksel, bilişsel ve psiko-sosyal gelişimini kavramakla olur. Çocukların mekandan memnuniyeti ancak onların düşünce yapılarını ve fiziksel özelliklerini göz önünde bulundurarak oluşturulan alanlarda sağlanabilir. Bu nedenle çocuk gelişimini ve farklı yaş gruplarının gelişim evrelerini bilmek, anlamak gerekmektedir (Yılmaz, 2010).

4.1.1 Fiziksel gelişimi

Okul öncesi olarak adlandırılan 3 -6 yaş döneminde çocuğun büyümesi bebeklik dönemine göre daha yavaştır. Bir taraftan vücut orantıları değişirken, yetişkin bir insanın fiziksel özelliklerine benzemeye yaklaşır. Bu dönem kaslardaki gelişimin başladığı dönemdir. Sağlıklı bir gelişim için, fiziksel aktivitenin önem kazandığı yaş aralığıdır (Kuşuloğlu, 2013).

Okul (6-12) döneminde bedensel gelişim daha önceki evrelere göre daha yavaş ilerlemeye başlar. Okul döneminde çocukların küçük kas becerileri gelişir, küçük ve ince kalemlerle yazabilir, müzik aletlerini çalabilirler. Fiziksel gelişme kızlarda doğuştan 13 yaşa, erkeklerde ise 15 yaşa kadar olan dönemde çok hızlıdır (Yılmaz, 2010).

Senemoğlu (2009)'na göre, kızların 11 yaş dolaylarında boy uzaması ve ağırlık artışı hızlanır. Erkeklerde ise 14-15 yaşlarında hızlı bir boy uzaması görülür. Hızlı fiziksel ve fizyolojik değişimler, vücut yapısında büyük farklılıklara neden olur. Önce eller ve ayaklar büyür, sonra kollar ve bacaklar, daha sonra da beden gelişir. Beden gelişimi sırasında kızlarda yağ dokusu, erkeklerde kas dokusu fazlalaşır. Ayrıca erkeklerin akciğer ve kalbinin kızlara göre daha büyük olduğu gözlenir. Bu nedenle kuvvet ve hız bakımından erkekler daha iyi etkinlik gösterir (Yılmaz, 2010).

4.1.2 Zihinsel gelişimi

Algı, kişinin duyu yoluyla çevreden bilgi edinmesi, yorumlaması, belleğe gönderme yapması eylemidir. Davranış ise amaç ve güdüler doğrultusunda algılara organizmanın hareket ve diğer tepkiler yoluyla yanıt vermesi eylemidir (Çay, 2006).

Bilginin beyinde süreçlendirilmesine (düşünme, öğrenme ve hatırlama) ise biliş (cognition) denilir. Bilişsel gelişim de, yaşla birlikte bu süreçlerde meydana gelen değişimleri tanımlar. Bilişsel gelişim diğer adıyla zihinsel gelişim bireyin gördüğü, duyduğu, dokunduğu ve tattığı şeyler hakkında düşünmesini ifade eder. Bu düşüncenin içerdiği konular ise etki-tepki ilişkisini, olaylardaki ardışıklığı, nesnelere arasındaki benzerlik ve farklılığı anlamayı, objeleri kategorize edebilmeyi, mantık yürüterek cevap bulabilmeyi kapsar (Mutlu, 2009).

Bilişsel gelişimle ilgili çeşitli çalışmalar yapılmış, çeşitli kuramlar geliştirilmiştir. Bunlardan "İsviçreli psikolog Jean Piaget'in (1896-1980) Bilişsel Gelişim Kuramı en

çok kabul gören kuramlardan biridir. Piaget'e göre bilişsel gelişim dört evreye ayrılır. Bu evrelerin her birinin de bir çok alt evresi vardır. Aşağıda bu evreler listelenmiştir (Yılmaz, 2010).

1. Duyusal motor (Doğumdan 2 yaşına kadar): kendini nesnelere ayırt eder. Kendini eylemi gerçekleştiren özne olarak tanır ve amaçlı davranışlar yapmaya başlar. Ayrıca, nesne kalıcılığı kavramını edinir; nesnelere duyumsanmadıklarında da var olduklarını kavrar (Yılmaz, 2010).
2. İşlem öncesi (2-7 yaş): Dili kullanmayı ve nesnelere imgeler ve sözcüklerle belirtmeyi öğrenir. Düşünce hala ben merkezidir. Başkalarının görüş açısını anlamakta zorluk çeker. Nesnelere tek bir özelliğe göre sınıflar.
3. Somut işlem (7-11 yaş): nesne ve olaylar hakkında mantıklı olarak düşünebilir. Sayı (6 yaş), kütle (7 yaş) ve ağırlık (9 yaş) korunumu kavramlarını edinir. Nesnelere birden çok özelliğe göre sınıflar ve onları tek bir boyuta göre (örneğin boy) sıraya koyabilir .
4. Formel işlem (11 yaş ve yukarısı): soyut önermeler üzerine mantıksal olarak düşünebilir ve varsayımları sistematik olarak test edilebilir. Varsayımsal, geleceğe yönelik ve ideolojik sorunlarla ilgilenir.

Çakır (1997)'a göre, Piaget, bu dönemlerin evrensel bir sıra izlediğini, dönemlerden birisinin atlanmasının veya üst dönemden alt döneme mümkün olmadığını savunmaktadır. Üst düzeyde olan bir dönemin, alt düzeylerde kurulmuş olan yapıları da içerdiği, ancak bu yapıların bir dönemden diğerine aynen aktarılmayıp, belli bir "yeniden örgütlenme" hatta "yeniden yapılandırılma" geçirdikleri kabul edilmektedir (Çay, 2006).

4.1.3 Sosyal ve duygusal gelişimi

Piaget (1970)'e göre, ilk iki yaş süresince bebeklerin uyarıcılara devinimsel tepkilerde buldukları gözlenmiştir. Çevre ile ilk alışverişlerden başlamak üzere bu tepkiler, örgütlenme ve uyum sağlama işlevleri aracılığıyla yapısal değişimler geçirir ve böylece doğuştan var olmayan ilk şemalar kurulmuş olur. Bebekler çevrelerindeki nesnelere varlıklarını, önceleri, kendi duyum ve tepkilerinden ayırt edemezler (Çay, 2006).

İnsan yaşamında 8 kritik evre vardır. Her dönemde de atlatılması gereken bir kriz vardır. İnsanların sağlıklı bir kişilik kazanmaları için bu krizleri başarıyla atlattıkları gerekmektedir (Yılmaz, 2010):

1. Güvene karşı güvensizlik (Doğumdan-1 yaş)
2. Bağımsızlığa karşı utanma ve şüphecilik (1-3 yaş)
3. Girişkenliğe karşı suçluluk duyma (3-6 yaş)
4. Başarıya karşı aşağılık duygusu (6-12 yaş): Bu evrede çocukta, işi planlama, iş birliği yapma, öğrenme ve işi başarma önemlidir.
5. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası (12-18 yaş): Bu dönemde ergen, ben kimim sorusunu sorar. Bu evrede seçimlerden aileden çok arkadaşların görüşleri önem kazanır. Hızlı bir fizyolojik ve fiziksel değişim yaşar. Artık geleceği ile ilgili, aile, kariyer kaygısı oluşur ve daha önce edindiği psiko-sosyal kişilik değişime uğrar.
6. Dostluk kazanmaya karşı yalnız kalma (18-26 yaş)
7. Üretkenliğe karşı duraklama (Yetişkinlik dönemi)
8. Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk.

4.2 Çocuk ve Oyun

Bebek ve çocukların gelişimleri sırasında olgunlaşma ve sosyal boyutun erken gelişmesinde oyunun önemi belirgindir. Ayrıca içinde yaşanan kültürün önemli etkilerinden olan araştırma duygusunun ve kurallara uymanın öğrenildiği ve geliştirildiği yer de oyunlardır. Oyunlar önce bebeğin kendi bedensel duyumlarının araştırılması şeklinde çok küçük bir alanda başlamakta, sonra yakın çevresi içinde sürmekte ve daha sonra da büyük sosyal ortamlarda gerçekleştirilmektedir (Akkülâh, 2008).

Yörükoğlu (2002)'na göre, çocuk oynadıkça duyuları keskinleşir, yetenekleri serpilir, becerisi artar. Çünkü oyun, çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır. Duyduklarını, gördüklerini sınavı denelediği, öğrendiklerini pekiştirdiği bir deney odasıdır. Kısacası oyun oynayan çocuk kendi küçük dünyasındadır. Oyun, çocuğun özgürlüğüdür (Bal, 2005).

4.2.1 Oyunun tanımı

Oyun, insanın yaşamında doğumdan ölüme kadar devam ettirdiği bir olgudur. İnsanlar her yaşta oyun oynarlar fakat çocukluk döneminde oyunun ayrı bir yeri ve önemi vardır. Çocuk için oyun, yetişkinlerden farklı olarak, kısa süreli eğlenme, haz alma aracı değildir. Oyun çocuğun en önemli uğraş alanı, işidir. Çocuklar oyun oynamada dahidirler. Her hangi bir yer herhangi bir zamanda oyunu başlatabilir ve buldukları yeri oyun alanına çevirebilirler (Yılmaz, 2010).

Genel tanımıyla oyun belli bir amaca yönelik olan veya olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen, her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci olarak ifade edilmektedir (Akküle, 2008).

Oyunun zekanın gelişiminde gerekli bir ana adım olarak değerlendirir. Objeleri bilmek ve tanımak için kişi, onlarla aktiviteler gerçekleştirmektedir, dolayısıyla onları tanımaktadır. Yeni yerlerini değiştirmeli, bir araya getirip kompozisyonlar oluşturmalı, bağlamalı, ayırmalı, içinden bir parça almalı, eksik parçayı tekrar monte etmelidir (Çay, 2006).

Kas gelişimi için olanak sağlayan tırmanma, atlama, koşma gibi kuralsız oyunlar ve basketbol, futbol gibi kurallı oyunlardan oluşan fiziksel-motor oyun; nesnelere yada çevreyi kullanarak yapılan aktiviteleri içeren bilişsel-zihinsel oyun; rol ve dramatik oyunlar, organize edilmiş oyunlar, konuşma, yürüyüş, gözlem gibi oyunları içeren sosyal oyun olmak üzere üç tür oyun vardır. Bir beceri bileşenlerinin tecrübe edildiği ve kaslarını egzersiz ettikleri "işlevsel oyun"; birşeyin inşa edildiği "inşaat oyun"; yöneltmiş yada kendiliğinden olan "dramatik oyun"; önceden düzenlenmiş kurallara uymak zorunda olunan "kurallı oyunlar" ise bilişsel açıdan yapılan oyun sınıflamasıdır (Bal, 2005).

Oyun çağlar boyu çocuklar için hep benzer anlamlar ifade etmiştir. Onlar için değişen ise çevre şartları olmuştur. Nitekim oyun, çocuklar için yaşamsal bir önem taşımaktadır. Oyunun çocuklar için faydalarını şöyle özetlemek mümkündür:

- Oyun ile vücut ve ruh eğitilir
- Çocuk çeşitli denemeler ve çevreyi tanıma yoluyla bir takım korkuların etkisinden kurtulur.

- Oyun çocukta işbirliği ve dayanışma duygusunu geliştirir.
- Oyun, çocuğun gelişimini ve çevresinde girişkenliği sağlar.
- Oyun çocuğun konsantrasyon gücünü artırır (Çay, 2006).

4.2.2 Oyunun çocuk üzerindeki etkisi

Oyun, Çocuğu yetişkin hayatına hazırlayan ve yaşamının ayrılmaz bir parçası ve varlığının temel gereksinmesidir. Ayrıca, oyunun, çocukların gelişimi üzerinde bir çok yönden olumlu etkisi vardır. Bu etkiler üç gruba ayrılabilir:

4.2.2.1 Fiziksel etkisi

Çocuklar oyun faaliyetleri sırasında vücutlarını iyice çalıştırdıkları için bu faaliyetler organların daha çok işlemesine sebep olur. Kan dolaşımı daha serbest olduğundan artık maddeler vücuttan daha çabuk atılır ve aktif olarak oyun oynayan çocuğun bağışıklık sistemi daha dirençlidir (Çay, 2006). Oyun sırasında fiziksel aktivite yoğunluğu artar ve kaslar güçlenir. Çocuk kendi bedenini kontrol etmeyi öğrenirken motor gelişimi ve fiziksel aktivite hızlanır (Kuşuloğlu, 2013). Koşmak, atlamak, zıplamak, yüzmek gibi aktiviteleri içeren oyunlar çocuğun fiziksel gelişimini pozitif yönde etkiler.

4.2.2.2 Sosyal etkisi

Oyun oynarken, fiziksel, sosyal ve doğal çevre ile ilgili deneyimlerde bulunan çocukların aileleri ile ve diğer sosyal çevre ile ilişkileri daha iyi gelişir (Yılmaz, 2010). Oyun, uyum demektir ve sosyal bir olgudur. Çocuk, oyun sayesinde diğer kişilerle etkileşime girer. Ayrıca, çocuk oyunda toplum içinde bir yer edinme deneyimini kazanır, işbirliğini ve kurallara uymayı öğrenir. Çocuk oyun oynarken, toplum ve ahlak kurallarıyla tanışır. Aynı zamanda çocuk diğer bireylerle paylaşmayı ve işbirliğini öğrenir. Grup çalışmalarında kimi zaman diğerlerine uymayı, kimi zaman liderlik etmeyi deneyimler (Kuşuloğlu, 2013).

4.2.2.3 Zihinsel etkisi

Yavuzer (2000)'e göre, Çocuk, oyun sayesinde bir yandan duygu ve arzularını kontrol etmeyi öğrenirken, bir yandan da kendisini tanır, dış dünyaya temas eder, hayal gücünü nasıl kullanacağını ve dikkatini toplamayı öğrenir (Kuşuloğlu, 2013).

Güneş (1995)'e göre, oyun çocuğun anlayış ve zekasını geliştirir, kendisini bir amaca yöneltmesini dikkatini toplamasını, oyunun ortaya çıkardığı sorunları bütün olarak ve ayrıntılarıyla görmeye çalışıp, çözümlere yönelmesini sağlar. Amaca dönük davranışlar, çocuğun bedeniyle aklını uyum içinde kullanmasına yol açar (Çay, 2006)

4.3.3 Oyun tipleri

Oyun, çocuğun fiziksel, sosyal ve kişilik gelişimini güçlendirmenin aracıdır. Fiziksel oyunlar, sosyal oyunlar ve toplu zeka oyunları olmak üzere üç gruba ayrılır.

4.3.3.1 Fiziksel oyunlar

Fiziksel oyunlar çocukların bedensel ve zihinsel gelişimini pozitif yönde etkileyen, fiziksel aktiviteye dayalı oyunlardır. Fiziksel oyunlar, kaslar, sinirler ve beyin fonksiyonları arasında bütünleşmeyi sağlar. Basketbol, futbol, tenis vb. Oyunlar kuralları belli olan fiziksel oyunlardır. Bisiklete binmek, paten kaymak, kaydırak, salıncak gibi oyun elemanları ile oynanan oyunlar kuralları net olarak bilinmeyen kuralsız fiziksel oyunlardır (Yılmaz, 2010).

4.3.3.2 Toplu zeka oyunları

Bu tür oyunlar çocuğun zekasını ve duyu organlarını kullanarak geliştirmesinin yolunu açar. Araştırma yapma, problem çözme ve yaratıcı çözüm üretme bu sayede öğrenilir. Çocuk hayalgücü sayesinde yeni oyunlar yaratır, kurgular üretir (Kurşunoğlu, 2013). İç mekanda oyun arkadaşları veya tek başına masa başı zeka oyunları, dış mekanda çevreyi keşfetme, bahçe ve hayvanlarla ilgilenme eylemleri sayılabilir (Çay, 2006).

4.3.3.3 Sosyal oyunlar

Çocukların diğer çocuklarla etkileşimde bulunarak oynadıkları oyunlara sosyal oyun denir. Sosyal oyunlarda çocuklar çevreleri ile iletişim kurarlar. Ayrıca, sosyal kuralların, bilgi ve kültürün öğrenilmesini sağlar. Erişkinlerin dünyasına hazırlanan çocuğun bir çok sosyal değişkene katılımı gerekmektedir. İster geleneksel, ister çocukların koyduğu bir takım kuralları olan oyunlar olsun bir çok oyun sosyal oyun gruplamasına girer (Yılmaz, 2010). İç mekanda evcilik oynamak, farklı kişiliklere

bürünerek rol yapmak; dış mekanda ise seksek, saklambaç, dört kare vb. oyunlar sosyal oyunlara örnek olarak verilebilir (Çay, 2006).

5. ÇOCUK OYUN ALANLARI

Genel olarak, çocuk oyun alanlarının, çocuğun gelişmesinde önemli yeri vardır ve çocuğun “oyun” aktivitesini gerçekleştiren ve sadece çocuğa özel tasarlanan mekanlar olarak tanınır.

5.1. Çocuk Oyun Alanlarının Tanımı ve Oyun Alanının Önemi

Çocuk oyun alanları, çocuklar tarafından çok yoğun bir şekilde kullanılan, bir ya da birkaç konut yerleşim birimine hizmet edecek, çeşitli fonksiyonlara cevap verecek şekilde düzenlenmiş aktif rekreasyon alanlarıdır. 1-15 yaş grubu içinde yer alan çocuklardan, küçükler için oyun alanlarının sağlanmasının yanında, yetişkinler için de küçük çapta belirli sportif davranışlarını karşılayacak biçimde düzenlenen bölümleri içerirler (Çetin, 2003).

Alqudah (2003)'e göre, oyun alanı, çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişim ve eğitimi için esas olan aktivitelerini desteklemek için tasarlanmış alansal bir eğitim çevresidir. Oyun alanı farklı aktivitelere, strüktüre edilmiş oyunlar, yaratıcı oyunlar, doğal elemanlarla oyunlar, su ve kum oyunları, sessiz oyunlar, paylaşılan açık-alan oyunları gibi farklı oyun türlerine olanak sağlamalıdır. İyi tasarlanmış, iyi yönetilen bir oyun çevresi çocuklara motor becerilerin geliştirilmesi, sosyal gelişim, öğrenme, karar verme, fantezi oyun, eğlenmek için oyun oynama gibi gelişim fırsatları tanır (Türkan, 2009).

Farklı yaş grubundaki çocuklar için çeşitli aktiviteleri dikkate alan, yaratıcı oyunlara yönlendiren, çocuğun zamanını ve enerjisini çevresini öğrenme işlemiyle birleştirebilen, fiziksel, sosyal ve akılsal gelişimine daha fazla katkıda bulunan, mekânsal olarak daha özgün ve daha nitelikli oyun alanları tasarlanmalıdır (Canlı, 2014).

Çocuğun, çevresindeki diğer insalardan, öğelerden ve olaylardan kendisine yönelen baskıların olumsuz etkilerinden sıyrılabilmesi için, istediği anda kendi oyun mekanında yalnız ve özgür kalabilmesi, oyun alanlarını tercih etmesinin önemli bir nedenidir. Aynı zamanda, çocuk oyununa yönelik mekanlarda farklı yaş grubu

arasındaki akıcı etkileşim olanağının sağlanmasının yanında, arkadaş gurubunun sürekli olması mekanın oyun artırıcı bir kriterdir (Çay,2006).

Çocukların oyun eğilimleri ile oyun alanlarından beklentileri belirlenmeli ve oyun alanı tasarımında dikkate alınmalı, özgün ve nitelikli mekânlar düzenlenmelidir. Yerel yönetimler bu alanlara gereken önemi vermesi, engelli çocuklar için de oyun mekânları oluşturulması sağlıklı ve üretken bir gelecek nesil için önemlidir. Çocuk oyun alanlarının kent içinde gerek sayısal gerekse alansal dağılımı homojen olmalı, tasarım ilkeleri güvenlik çerçevesinde belirlenmelidir (Canlı, 2014).

5.2. Çocuk Oyun Alanlarının Önemi ve Gerekliliği

Başal ve Ark (1993), artık kent nüfuslarının artmasıyla, doğadan uzak, yapılar arasına hapsolmuş insan sayısının da arttığını, ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmak zorunda olan bu insanların hayatlarını yapay bir çevrede sürdürmek zorunda kaldıklarını belirtmektedir. Olumsuz çevre koşullarını en az düzeye indirmek, insanların rekreasyon gereksinimini karşılamak amacıyla yeter boyut ve sayıda nitelikli açık alanlar, parklar ve oyun alanları oluşturmak kaçınılmazdır (Türkan, 2009).

Bektaş (2003)'a göre, çocuğa oyun oynama imkanı veren oyun alanları onların neşe ve sağlık kaynağıdır. Öte yandan cadde ve sokak gibi tehlikeli ortamlardan korumaktadır. Günümüzde özellikle gelişmiş toplumlarda çocukların küçük oyun alanları içinde gelişemeyecekleri anlaşılmış ve bir çok şehirde çocuklara da büyükler kadar önemin verildiği, bir araya gelebilecekleri büyük oyun alanlarının düzenlenmesi bir gereklilik haline gelmiştir (Bal, 2005).

Doğa ile bütünleşik düzenlenmiş oyun alanları, özellikle büyük şehirlerde yoğun beton yığınları içinde büyüyen çocuklar için çok önemlidir. Çocuklar buralarda doğa ile ilgili keşifler, araştırmalar yapabilir. Çeşitli böceklerin, kuşların türleri, yaşayışları hakkında bilgi edinebilir. Sıcak, soğuk, yağmur, güneş, rüzgar gibi hava olayları onların araştırmalarında farklı, ilginç sonuçlara ulaşmalarını sağlar. Oyun alanları çocukların zaman içinde doğanın değişimini anlamaları bakımından çok önemlidir (Çetin,2003).

Çocuk oyun alanları, çocukların sosyalleşmesinde büyük rol oynar. Çocuğun burada diğer çocuklarla olan iletişimi sayesinde, işbirliği ve dayanışma duygusu, paylaşımcılık duyguları gelişir. Çocuğun toplum içinde girişkenliği artar. Çocuğun

başkalarının yardımı olmadan, karar verme yeteneği gelişir. Çocuklar oyun alanlarında evde olduklarından daha çok hareket serbestisine sahiptir. Burada koşma, tırmanma, kayma gibi aktiviteler sayesinde fiziksel gelişimlerini iyi bir şekilde gerçekleştirirler (Çetin, 2003).

Genel olarak, çocuk oyun alanları, çocuğun pek çok alanda gelişimine yardımcı olur. Oyun alanlarının faydaları üç temel noktada toplanabilir (Yılmaz, 2010);

- Çocuklar doğa ile ilişki içinde olur.
- Sosyal oyunlar için çeşitli fırsatlar sunar.
- Hareket özgürlüğü ve fiziksel aktivite için imkan sağlar.

5.3 Çocuk Oyun Alanlarının Sınıflandırılması

Çocuk oyun alanları, yapım amaçlarına ve hitap ettikleri yaş gruplarına göre iki kategoride incelenir.

5.3.1 Yapım amaçlarına göre çocuk oyun alanları

Yapım amaçlarına göre, geleneksel oyun alanları, çağdaş oyun alanları, macera oyun alanları ve özel öğrenme amaçlı çocuk oyun alanları dört grupta incelenir:

5.3.1.1 Geleneksel oyun alanları

Geleneksel oyun alanlarında daha çok adale geliştirici, tırmanma, kayma, sallanma gibi hareketleri gerçekleştirmeye yönelik donatılar bulunur, dolayısıyla çocukların fiziksel gelişimine yardımcı olur ve bu tür elemanlar çocukları cezp ettiği için oyun için güçlü bir istek uyandırır. Ayrıca, denge ve koordinasyon gelişimine yardımcı olur ve bu oyun alanlarında bıkkınlık en azdır (Çetin, 2003).

Geleneksel oyun alanlarında, genelde malzeme olarak metal kullanıldığı için, metalin zamanla paslanma yapması açısından tehlikelidir. Ayrıca, salıncakların, kaydırakların sert olaması ve düşme sırasında yaralanmalara sebebiyet verebilmesi için bu tür parklar çocuklar için pek güvenli değildir. Genelde tek kaydırak, tek tırmanma elemanı şeklinde buldukları, kombine bir şekilde bir araya gelmedikleri için daha çok bireysel oyunlara izin verirler, grup oyunlarına ve yaratıcılığa pek imkan vermezler (Çetin, 2003). Şekil 5.1’de bir geleneksel oyun alanı göstermektedir.

Şekil 5.1: Geleneksel Oyun alanı (Çetin, 2003).

5.3.1.2 Çağdaş oyun alanları

Çağdaş oyun alanları, çocukların eğitimi için yararlı oyun formlarını içerirler ve çocuklar buradaki oyun elemanlarından, özellikle sudan çok etkilenirler, bu yüzden, su oyunları sayesinde çocuğun dokunma duyuları gelişir. Hayal gücünü geliştiricidir. Geleneksel oyun alanlarına göre sosyal oyunlara daha çok imkan verir. Estetik olmasından dolayı komşuluk ünitelerinde büyükler tarafından da tercih edilirler. Parkta bitkilendirme ve ağaçlandırma yapılmasından büyüklerin olduğu kadar çocuklar da hoşlanır. Bu tür oyun alanları, tasarımında her ne kadar ekonomiklik ön plana çıksa da, çok beton kullanımı veya toprak doldurmadan dolayı pahalıya mal olur. Çocukların en çok hoşlandıkları, tırmanma elemanı gibi adale geliştirici elemanlar burada yoktur ve çocuklar çabuk bıkar ve sıkılır. Ayrıca, geri çekilme, mahremiyet, ortak kullanım vb. sorunlar çıkabilir (Çetin, 2003). Şekil 5.2’de bir çağdaş oyun alanı göstermektedir.

Şekil 5.2: Çağdaş oyun alanı (Url-2).

5.3.1.3 Macera oyun alanları

Alqudah (2003)'e göre, Macera parklarında hiçbir şey sabit ya da statik değildir. Çocuk kendi oyun aletlerini ve çevresini kendisi yaratır. Bir macera parkı, toprak, su gibi doğal materyallerin yanısıra, kullanılmayan eski lastikler, el aletleri, atılmış keresteler, sandıklar, tuğlalar, kağıt, boya, çivi, çekiç, kürek, halat gibi materyallerden oluşur (Bal, 2005).

Macera oyun alanları bazı toplu oyun ekipmanlarına sahip olsada, asıl donanımını doğal malzemelerden oluşan oyun materyalleri ve bitkiler oluşturur. Çocuklar bu alanlarda çeşitli oyunları özgürce oynayabilirler. Bu alanlarda oyun çeşitliliği çocukların hayal gücüne bağlıdır, bu alanlarda oyun oynarken çocukların, oyun kabiliyeti ve hayal güçleri gelişir ve çevreyi keşfederler (Yılmaz, 2010).

Mekanda genellikle lider konumunda gönüllü bir yetişkin, çocukların oyununda görev alan ve tavsiyelerde bulunan bir rol üstlenir. Çocukların mekandaki elemanları yaratıcı şekilde kullanması ve çevrelerini yeniden şekillendirmeleri beklenir. Macera oyun alanları görsel açıdan en az çekici ve en az estetik olan oyun alanı türü olmasına karşın çocukların en uzun süre kaldıkları ve oyun ihtiyacını en çok karşılayan. oyun alanlarıdır (Bal, 2005).

Macera oyun alanları içerisinde “yaratıcı oyun alanları” da bulunmaktadır. Bu tip alanlar çocuklara kendi çevrelerini yaratabilecekleri modüler “gevşek bölümler” önerir. Modüler parçalar çocuklara, aletlere gerek duymadan kendi oyun alanlarını

yaratma olanağı sağlar. Bu alanlar çocukların çeşitli el sanatları ve tiyatro gibi konularla ilgilenebileceği alanlardır. Yaratıcı oyun alanları, toplu, sosyal, fiziksel oyunların hepsini kapsamakla birlikte, bu alanlarda çocuklar alet kullanmayı öğrenemezler. Modüler sistemler, çocuklara istedikleri serbestliği sağlayamaz (Çetin, 2003). Şekil 5.3’de bir macera oyun alanı göstermektedir.

Şekil 5.3: Macera oyun alanı (Url-3).

5.3.1.4 Özel öğrenme amaçlı çocuk oyun alanları

Dinç (1993)’e göre, bu oyun alanlarında engelli çocuklar normal oyun deneyimi kazanırlar. Bütün donatıların onların yararlanabileceği şekilde düzenlenmiş olması, normal çocukların oynadığı her tür oyunu oynayabilmeleri çocukları mutlu eder. Bu alanlar grup oyunlarına olanak verir ve çocukların fiziksel ve sosyal gelişimine katkı sağlar. Engelli çocukların da en az sağlıklı çocuklar kadar hatta onlardan daha fazla oyuna ihtiyacı vardır. Kentsel çevre donatılarının eksikliği, insanların onlar üzerindeki psikolojik baskısı, engellilerin toplum içinde yaşamasını zorlaştırmaktadır. (Yılmaz, 2010).

Bu tür oyun alanları özürlü çocuklara, normal oyun deneyimi yaşatırlar. Bu da ruhsal gelişimleri için önemlidir. Sosyal, fiziksel yönden gelişimlerine faydalı olurlar. Ayrıca grup oyunlarına imkan vermesi açısından önemlidir. Özürlü çocuklar bu oyun alanlarında başka çocuklarla iletişim kurabilirler (Çetin, 2003). Şekil 5.4’de bir özel öğretim amaçlı oyun alanı göstermektedir.

Şekil 5.4: Özel öğretim amaçlı oyun alanı (Yılmaz, 2010)

5.3.2 Yaş guruplarına göre çocuk oyun alanları

Yaş guruplarına özgü oyun alanı tasarlanabilmesi her yaş grubunun iyi etüt edilmesini gerektirir. Her yaş grubundaki çocuğun tercih, beceri, zeka, hareket kabiliyeti ve istekleri farklıdır. (Kuşuloğlu, 2013).

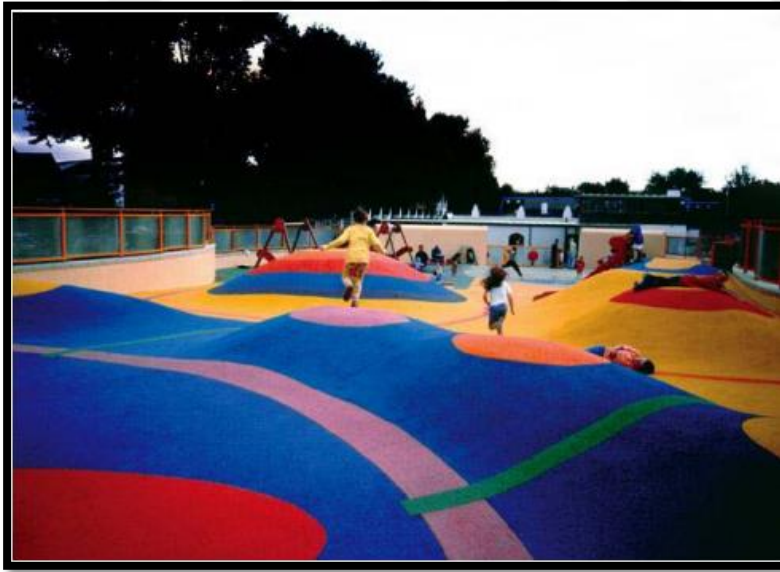
5.3.2.1 0-3 yaş arasındaki çocuklar için çocuk oyun alanları

Bebekler, yeni yürümeye başlayan çocukların tüm dünyaları elleri, ağızları, gözleri, kulakları sayesinde çevreye verdikleri tepkilerdir. Çocukların kavrama yetenekleri fiziksel gelişimlerine bağlı olarak artar. Bu yüzden oyun alanlarında, çocukların fiziksel gelişimini sağlayıcı, güvenli bir ortamda, emekleme, yürüme, tırmanma ve kendilerinden yaşça büyük çocuklarla koşmaları için mekanlar oluşturulmalıdır. 2 ve 3 yaşlarındaki çocuklar artık, düşüncelerini sembolleştirme yeteneğine sahip olurlar. Deneme yanılma yoluyla bir takım şeyleri öğrenme eğiliminde olurlar. Hayal gücüne dayalı oyunlar oynamaya başlarlar. Bu gruptaki çocuklar yeni konuşmayı öğrendikleri için kelime haznelerinin gelişiminde, oyun mekanında kullanılan, objelerin, resimlerin vb. ayrı bir önemi vardır. Ayrıca oyun mekanı oluşturulurken, salıncakların, oturma mekanlarının konumu ya da diğer donatıların konumu diğer çocuklarla konuşabilecek şekilde ayarlanmalıdır (Çetin, 2003).

Bu tür alanlar çok küçük alanlardır ve bir çok değişik hisleri (renk, form, doku, ses) verebilecek bölümleri kapsar. Alandaki tüm öğelerin (yapısal, bitkisel) çocuk ölçeğine indirgeyerek şekillendirilip düzenlenmeleri gerekir. Duvar, basamak, yer

döşemesi, örtü, çatı öğeleri, form, ölçü, tekstür yönünden titizlik ve duyarlılıkla seçilip tasarlanmalıdır. Etrafı alçak ve tehlike yaratmayacak dikensiz bitki, tel, çit gibi malzemeden oluşmuş bir tabakayla çevrenmelidir (Çay, 2005).

Oyun elemanları sade ve temiz olmalıdır. Kum havuzu, salıncak, az derinlikte bir havuzcuk, hareketli plastik oyun aletleri, yürümeye yeni başlayan çocuklar için gerekli donatılar, koruyucu kenarlıklı küçük çukurlar yaratılabilir. Ayrıca en önemli nokta çocuklarını oyun alanına getiren ebeveynler ya da diğer gözetmenler için oturma mekanları yapılmalıdır. Bu tür oyun alanlarının tasarımında, çocukların hareket kabiliyetleri kontrolsüz olduğu için, sivri ve köşeli hatlar kullanılmamalı, sert elemanlar olmamalı ve mekanda kot farkları yaratılmamalıdır. Sağlık koşullarını iyi organize ederek, çocuğun emekleyeceği, yerde sürüneceği düşünülerek dezenfekte edilen elemanlar kullanılmalıdır. Kum ve su havuzları fazla derin olmayacak şekilde kullanılmalıdır. Çocuk hareketli olduğu için belli şekillerde alanı daraltılmalı fakat bu hissettirilmemelidir (Çetin, 2003). Şekil 5.5'de 0-3 yaş arasındaki çocuklar için tasarlanmış bir çocuk oyun alanı gösterilmiştir.

Şekil 5.5: 0-3 yaş çocuk oyun alanı (Kuşuloğlu, 2013)

5.3.2.2 4-6 yaş arasındaki çocuklar için çocuk oyun alanları

Bu gruptaki çocuklar artık fiziksel olarak biraz daha geliştikleri için hareketleri de buna bağlı olarak daha hızlıdır. Dönme, zıplama, sallanma, takla atma, denge bulma gibi eylemleri gerçekleştirme eğilimi içinde bulunurlar. Bu yüzden oyun alanı tasarımında çocukların bu eylemlerini gerçekleştirebileceği donatılar kullanılmalıdır.

Fiziksel gelişime paralel olarak çocukların kavrama yetenekleri de gelişir. Grup objelerinin renkleri, şekilleri, ölçüleri ve fonksiyonları onlar için önemli olmaya başlar. Çocukların hayal güçleri de geliştiği için bu gelişimi artırıcı oyun imkanlarını sağlayıcı donatılar da oyun alanında yer almalıdır (Çetin, 2003).

Alandaki doğal eğimden ve vadi gibi doğal çukurlardan da uygun şekilde yararlanılabilir. Fakat tehlikeli alanlar da yaratmamak gerekir. Fazla derin çukurlar, düşmelere ve kaymalara sebep olabilecek fazla dik alanlar yaratmamak gerekir. Ayrıca yüksek duvarlar, uzun ve dik merdivenler ve derin havuzlar yapılmamalıdır. Bu yaşlardaki çocuklar objeleri bir yerden bir yere taşıma, söküp monte etme gibi eylemlerden çok hoşlanırlar. O yüzden oyun alanında modüler oyuncaklara yer verilmelidir. Dekoratif alçak duvarlar, renk, şekil, form, grafik anlatımlı resimlerin yer aldığı panolardan oluşan bir alan tasarlanabilir (Çetin, 2003).

4-6 yaş aralığındaki çocuklar sosyal grupların bir parçası olmaya başlarlar. Sabit ve hareketli elemanlarla bir grup şeklinde karşılıklı iletişim içerisinde oynarlar. Motor becerilerin gelişmesiyle hareketli oyunlar başlar, el kaslarının gelişmesi ile de el becerisine dayanan kesme, çizme, resim boyama gibi etkinlikler başlar. Taklit içerikli oyunlar daha karmaşık hale gelerek devam eder. Oyunlar cinsiyete göre farklılaşır (Kuşuloğlu, 2013).

Bu yaş gurubu çocukların oyun alanlarında ebeveynleri için de bir oturma alanına yer vermek gerekmektedir. Oturma alanı, oyun alanından biraz daha uzakta, alanın görülebilmesini sağlayan bir yerde konumlanmalıdır (Çay, 2006). Şekil 5.6'da 4-6 yaş arasındaki çocuklar için tasarlanan bir çocuk oyun alanı göstermektedir.

Şekil 5.6: 4-6 yaş çocuk oyun alanı (Url-4).

5.3.2.3 7-12 yaş arasındaki çocuklar için çocuk oyun alanları

Bu grup oyun alanları, diğer çocuk bahçelerine göre daha kapsamlı alanlardır. Bir veya birkaç iskan ünitesinin yararlanabileceği “İlkokul Yerleşme Birimi” bünyesinde çeşitli fonksiyonlara cevap verebilecek nitelikte düzenlenmektedirler. Küçüklerin oyun alanlarının sağlanmasının yanında yetişkinlerin de küçük çapta belirli sportif davranışlarını karşılayacak biçimde düzenlenen bölümleri içerirler (Çetin, 2003).

Bu yaş grubundaki çocuklar için oyun alanlarında, çocukların yalnız oynayabileceği sallanma, tırmanma, kayma, egzersiz yapma, bisiklet, paten kayma gibi aktiviteler için, alanlar ve donatılar bulunmalı. Grup halinde oynayacakları; sek sek, saklambaç, top oyunları gibi oyunlar için geniş alanlar, sert zeminler, bitkisel elemanlar bulunmalı. Basketbol, futbol, voleybol vb. spor oyunları için de tesisler ve geniş alanlar barındırmalıdır. Ayrıca, bu yaş grubundaki çocukların düşünceleri mantıksal düşünceye doğru geliştiği için oyun, gittikçe gerçekçi, yapısal ve düzenli olur. Düzen ve yapı-inşaata karşı çocuğun büyüyen gereksinimi gerekli aletlerle inşaat, sanat aktiviteleri ile tamamlanabilir. Macera oyun alanları ise tüm bu olanaklara imkan sağlamaktadır (Yılmaz, 2010).

7-12 yaş grubu çocuğu aksiyon içerikli oyunların yanısıra okul dönemiyle birlikte kurallı oyunlar oynamaya başlar. Erkek çocuklar takım oyunları ve yarışmalardan, kız çocuklar seksek, ip atlama gibi oyunlardan hoşlanır. Büyüme çağındaki bu çocuklar grup olma eğilimindedirler ve aile gözetiminden hoşlanmazlar. Kuralları olan ve gruplarla oynanan oyunları tercih ederler. Ayrıca güçlerini ve yeteneklerini arkadaşlarına gösterebilecekleri oyunları severler (Kuşuloğlu, 2013). Şekil 5.7’de 7-12 yaş arasındaki çocuklar için tasarlanan bir çocuk oyun alanı göstermektedir.

Şekil 5.7 7-12 yaş çocuk oyun alanı (Url-5)

5.4 Çocuk Oyun Alanlarının Genel Tasarım İlkeleri

Oyun alanları bazen parkın bir parçası olarak tanınır. Başarılı oyun alanının gelişmesi doğru tasarımla başlar. Özellikle çocukların fiziksel ve sosyal gelişmelerinde gerekli olan miktarlar ve özellikler belirlenmelidir.

5.4.1 Konum

Uygun yer seçimi çocuk oyun alanı tasarımında dikkat edilecek en önemli ilkedir. Moore (1986), çocuk oyun alanı yer seçimine dair bazı ilkeler belirlemiştir. Bunlar görsel ve fiziksel erişim, erişimin taşıt yollarıyla kesilmemesi, oyun mekanlarının davetkarlığı, oyun alanlarının mahalle içerisinde her eve yakın olma özelliği taşımasıdır (Kuşuloğlu, 2013).

Genel olarak, yer seçiminde alanın konut alanlarına yakınlığı, kolay ulaşılabilirliği ve trafik güvenliği koşulları sağlanmalı, çevredeki yeşil alanlarla ilişkisi kurulmalı ve yerel iklim koşullarına göre yönlendirme yapılmalıdır (Yılmaz, 2010).

Çocuk oyun alanları endüstriyel gelişme alanlarından ve atıklardan uzak olmalıdır. Bu alanlar çocukların ilgisini, dikkatini çeker nitelikte ve bölgenin yeşil dokusunu tamamlar durumda olmalıdır (Çay, 2006).

5.4.2 Güvenlik

En önemli tasarım unsurlardan biri de güvenlidir. Küçük yaş gruplarında bu konu daha da önemlidir. Farklı yaş gruplarının ayrı ayrı oynaması, ancak aynı mekanda oynayacaklarsa, güvenlik önlemlerinin en alt yaş grubuna göre alınması önerilmektedir (Kuşuloğlu, 2013).

U.S. Consumer Product Safety Commission (A.B.D. Tüketici Ürün Güvenliği Kurumu) tarafından hazırlanan “Handbook For Public Playground Safety (Kamusal Oyun Alanı Güvenliği için El Kitabı)” başlıklı, kamusal mekandaki çocuk oyun alanlarına yönelik standartların belirlendiği dokümanda güvenlikle ilgili olarak, yüzey malzemeleri, oyun elemanlarının konumu, malzeme seçimi, bunların yol açabileceği tehlikeler ve korunma önerilerine yer verilmektedir (Kuşuloğlu, 2013).

5.4.3 Oyun elemanları

Oyun alanlarının, çocuğun sosyal, duyuşal, fiziksel ve bilişsel gelişiminde çok önemli rolü vardır. Bu yüzden, farklı oyun elemanları, farklı gelişim yönlerinde

yardımlı eder. Bu nedenle oyun alanlarındaki oyun elemanlarının çeşitliliğine önem göstermek gerekir.

Oyun elemanı seçiminde iklimsel özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Seçilen elemanın uzun ömürlü ve dayanıklı olmasına dikkat edilmelidir. Genellikle ahşap ve plastik, çelik donatılara göre daha ucuzdur; ancak çelik oyun elemanları daha uzun ömürlüdür. Plastik ve metal malzemeler güneş ışığında aşırı ısındığı için dikkatli bir şekilde yerleştirilmeli, gerekli durumlarda gölge yapan bitkilendirme veya üst örtü elemanları kullanılmalıdır (Kuşuloğlu, 2013).

Oyun alanı donatılarında şu nitelikler aranmaktadır (Bal, 2005):

- 1- Donatılar, sade, ayrıntıları az, iyi zımparalanmış, köşeleri yuvarlak ve küt olmalıdır.
- 2- Çocuğun yaş, gelişim düzeyi ve boyuna uygun olmalıdır.
- 3- Oyun elemanları dayanıklı ve sağlam olmalıdır. Ayrıca, paylaşma duygusunu geliştirmelidir. Bakım ve onarımı kolay ve temizlenebilir nitelikte olmalıdır.
- 4- Yapı ve işleyiş bakımından çocuk için kolay anlaşılır nitelikte olmalıdır. Çocuğun hoşuna gidecek renkte ve yapıda olmalıdır. Çocukta merak uyandıracak ve ilgisini çekecek şekilde yapılmalıdır.
- 5- Çocuğun kullanacağı her donatı kas kuvvetiyle orantılı olmalı ve çocuğa zarar vermeyecek nitelikte olmalıdır. Donatıların büyüklükleri, çocukları tatmin edecek ve kullanabilecekleri büyüklükte olmalıdır.
- 6- Kullanılan boya ve renkler çocuğun sağlığına zarar vermemelidir. Çocuğun dil, zeka, yaratıcılık, beden ve kas gelişimine yararlı olması nitelikte olmalıdır.
- 7- Düşmelerin bir kısmını engelleyebilecek güvenlik bariyerlerinin yerleştirilmesi gerekmektedir. Bu bariyerler özellikle zeminden yükseltilmiş yüzeylerde kullanılır. Yerden 75 cm ve daha fazla yükseltilmiş platform, yerden yükseltilmiş ahşap yüzeyler, yürüme alanı gibi alanlar 95 cm yüksekliğinde koruyucu bariyerlerle çevrelenmelidir (Canlı, 2014).
- 8- Kullanılan oyun elemanının altına, düşme sırasında yaralanmalara neden olamayacak malzemeler serilmelidir (Canlı, 2014).

9- Özürlü çocukların açık hava oyun alanı aktivitelerine katılmasının pek çok yolu vardır. Oyun alanına ulaşılabilirlik ilk önemli konudur. Yaya alanlarının, tekerlekli sandalye kullanan çocukların rahat hareket edebilecekleri şekilde düzenlenmesi gerekir. Genelde oyun elemanlarının altındaki, yer kaplayıcı materyaller bu durumdakiler için ulaşılabilir değildir. Çocuklar ebeveynlerin yardımıyla tırmanma elemanı ve salıncakların yanına ulaşabilirler. Onların yardımıyla bu elemanları kullanabilirler. Merdiven çıkamayacakları için tırmanma ve kayma elemanları, oyun evi gibi elemanlara rampalar eklenmelidir (Çetin, 2003).

Oyun alanlarında en çok kullanılan oyun elemanları şunlardır;

- **Salıncak:** Oturma düzleminin iki ucundan ip veya zincirle daha yüksek bir taşıyıcı elemana asılan ve çocuğun ileri geri sallanmasını sağlayan oyun elemanıdır. Çarpma risklerinde etki minimize edileceğinden ağır koltuklar tahta, demir, fiber vb. kesinlikle kullanılmamalı; polietilen ürün kullanılmalıdır. Salıncak koltuklarında ilgili yaş grubunun antropometrik ölçüleri göz önüne alınmalı ve 3 tarafı kapalı, emniyet için ön koruması olmalıdır. Salıncak koltuğunun altı ile koruyucu yüzey arasındaki mesafe 35 cm'den az olmamalıdır (Kuşuloğlu, 2013).
- **Tahterevalli:** Çok çeşitli şekillerde ahşap ve demirden inşa edilirler. Çocuklar tarafından çok sevilir ve kullanılırlar. Ayrıca çocukların denge gelişiminde olumlu etkileri vardır. Manivela dayanağı merkez olmak üzere desteklenen her bir bitim yerinde oturma bölümlerinde olan ahşap mertek ve direkt olarak oluşmaktadır. Tahterevallilerin uç kısmında oturacak rahat bir bölüm ve oturma yerinin hemen önünde çocukların dengesini sağlaması açısından ve düşmemesi için destek alacağı bir tutacak yapılmalıdır. Bu tutacaklar küçük, çocuklar motor gelişimlerini tamamlamadığı için daha geliştirilmiş ve emniyetli olmalıdır (Bal, 2005).
- **Kaydırak:** Kaydıraklar, bağımsız bir tırmanma ünitesi ile birlikte tek başına olabildiği gibi, çeşitli yüksekliklerde düz, az dönemeçli veya spiral şeklinde aşağı doğru inen platform şeklinde olabilir. Kaydıraklar, iki ya da üç çocuğun kayabileceği kadar geniş olmalıdır. Bu sosyal iletişim açısından önemlidir. Çocukların birbirlerine çapması, ya da büyük çocukların da kullanabileceği göz önüne alınarak kaydırakların büyüklüğü, yüksekliği ayarlanmalıdır. Günümüzde eskilerinden daha güvenli kaydıraklar üretilmektedir (Çetin, 2003).

- **Tırmanma aletleri:** Tırmanma elemanları, çok değişik şekillerde ve ölçülerde olabilir. Bir ağaç kütüğü, kaya, merdiven gibi basit bir platform olabileceği gibi, tünel, köprü, gözetleme kulesi, kaydırak, küçük tepecikler şeklinde de olabilir. Çocukların yaşlarına göre bu tırmanma aletlerinin yüksekliğinin ayarlanması gerekir. Yani en küçük ve en büyük çocuğun vücut gelişimine göre ayarlanmalıdır. Tırmanma elemanlarının yükseltilmesi kullanacak olan çocukların dengelerinin etkilenmesi onların vücutlarının çekim merkezine oranlı olarak ayarlanmalıdır (Çetin, 2003).
- **Denge elemanı:** Ayakta veya oturarak, yay üzerinde veya iple daha yüksek bir taşıyıcı elemana asılmış olarak bulunan, çocuğun dengede kalmasını sağlayarak fiziksel gelişimine katkıda bulunan oyun elemanıdır (Kuşuloğlu, 2013).

5.4.4 Bitkilendirme

Doğru şekilde uygulanmış bir bitkisel tasarımla gürültü kontrolü, görsel perdeleme yapılabilir. Çok boylanmayan çalı türleri ile düzenlenen alanlar hem korunaklı hem de çevreden görülebilir alanlardır. Alanda çiçekli ağaçların ve meyve ağaçlarının kullanımı çocukların ilgisini çekmekte, özellikle renkli çiçekler çocukların beğenisini toplamaktadır. Büyük ağaçlar ise çocuklara gölgelik alanlar sağlarlar. Bunun yanında çocuk oyun alanlarında zehirli tohumları ve yaprakları bulunan, Taxus (Posuk), Nerium (Zakkum) gibi bitkiler kullanılmamalı ayrıca Cotonaster (ateş diken), Berberis (Kadın Tuzluğu) gibi dikenli bitkiler de yer almamalıdır (Yılmaz, 2010).

5.4.5 Zemin kaplaması

Dış mekan çocuk oyun alanlarının malzemeleri, güneşe göre planlanmalıdır. Hava sıcaklığının yüksek olduğu yaz aylarında, güneşe karşı gölgeleme elemanları kullanılmalıdır. Çocuk oyun alanlarında zemin drenajı iyi olmalı, su birikimine olanak vermemeli, zemin malzemesinin niteliği zamanla bozulmamalıdır (Kuşuloğlu, 2013).

Çocuk oyun alanında kullanılacak zemin kaplaması güvenlik ve fonksiyonel olması bakımından önemlidir. Zeminde çocukların düşme ve sakatlanma risklerine karşı çim, kum, kauçuk gibi yüzey emniyetine sahip malzemeler seçilmelidir. Ancak ayrıca bisiklet yolları ve top oynanacak alanlarda kullanım kolaylığı için asfalt ve beton türü sert malzemeler seçilebilir (Yılmaz, 2010).

5.4.6 Aydınlatma

Oyun alanlarında kullanım süresini uzatmak ancak aydınlatma yapılarak sağlanabilir. Karanlıkta görünmeyen bölgeler, uygun bir aydınlatma ile kullanışlı ve ilgi çekici hale getirilebilir. Oyun alanlarında ışık miktarı çocukların rahatça oynayacağı düzeyde olmalıdır. Oyunun aktivitesine göre aydınlatma yapılır. Burada ışığın, çocuğun gözüne doğrudan gelmesi önlenmelidir. Ayrıca ebeveynler için oturma alanı da aydınlatılmalıdır (Çay, 2006).

5.4.7 Oyun alanlarında gölgeleme elemanları ve oturma birimleri

Özellikle sıcak bölgelerde iklim koşullarından korunma sağlayan bu mekanlarpeyzaj düzenlemerinde de yararlanılan elemanlardır. Pergola, çardak, kamerye, veranda, çadır, tente şeklinde uygulanabilirler. Çoğunlukla hafif mimari elemanlardan inşa edilirler. Ebeveynlerin çocuklarını takip ederken oturabilecekleri mekan işlevi görürler. Perdeleme, gölgeleme, çatı oluşturma gibi işlevlerinin yanısıra derinlik ve genişlik hissi de yaratırlar (Bal, 2005).

5.4.8 Çeşme, tuvaletler, çöp kutusu

Çocuk oyun alanı içinde yeterli sayıda tuvalete yer vermek önemli bir unsurdur. Tuvaletler, içinde yer aldığı alanın görsel değerini bozmayacak şekilde ve kolay ulaşılabilir konumda olmalıdır. Alanın çeşitli yerlerinde çöp kutularına yer vermek, çocukların çevre temizliği bilincini kazanması açısından gereklidir. Çöp kutuları çeşitli renk ve desenlerde yapılarak çocuklar için çekici bir hale getirilebilir (Çay, 2006).

Su içme, ellerini yüzlerini yıkama ya da su objesini oyun ile birleştirme açısından çeşmeler çocukların boyutlarına uygun değişik modüllerde de olabilir. Fakat çocuk oyun alanlarında en az rastlanan donatılardan biridir (Bal, 2005).

6. SAHA ÇALIŞMASI

Örnek alan seçilen İran'ın Tebriz kentindeki Elgöli Parkı, kentin en büyük kent parkı olarak tanınmakta aynı zamanda bu kentin tarihi ve kültürel yapılarından birisi sayılmaktadır. Elgöli Parkı öncelikle literatür araştırmasında elde edilen bilgiler bağlamında analiz edilmekte, ardından kullanıcıların Elgöli parkının fiziksel ve işlevsel nitelikleri hakkındaki görüşleri ve park bütünü ile park içerisinde yer alan çocuk oyun alanlarının çocukların sosyal ve fiziksel gelişmeleri üzerindeki etkileri sorgulanmaktadır. Ayrıca, yapılan literatür araştırmasında İran'ın Tebriz Kentinde bulunan kent parklarını konu alan ve özellikle kullanıcı eğilimlerini ölçen her hangi bir çalışma yapılmadığı görülmektedir.

Saha çalışması iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir.

Birinci aşama tamamen gözlemlere dayalıdır. Bu çalışmada Tebriz kentinin ve Elgöli parkının tanımı yapıldıktan sonra uydu fotoğrafları yardımıyla alanda yapılan gözlemler doğrultusunda Elgöli Parkının mevcut durumu TSE 12576, Özürlüler İdare Başkanlığı (ÖİB), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ASPB) ve Herkes için Erişilebilir ve Kullanabilir Fiziksel Çevre ve Yapılar İçin Ek Teknik Şartname (İBB) gibi Türkiye'de yaygın olan standartlar referans alınarak erişilebilirlik açısından değerlendirilmiştir. İran'daki uygulamalar evrensel standartlara göre gerçekleştirilmekle birlikte, bu konuda resmi olarak kabul edilmiş bir prosedür veya İran'a özgü oluşturulmuş bir referans sistemi bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışma, Türkiye'de geçerli olarak kullanılan standartlar referans alınarak gerçekleştirilmiştir.

İkinci aşama ise halkın Elgöli parkını bugünkü haliyle ne derecede kendi çocuklarının sosyal ve fiziksel gelişimi üzerinde verimli ve etkin kullanmakta olduğuna ve halkın parkın daha kullanılabilir bir mekana dönüşmesi konusundaki düşüncelerini istatistik metotlarla ölçmeye yönelik bir anket uygulaması ve değerlendirmesini içeren analitik bir çalışmadır.

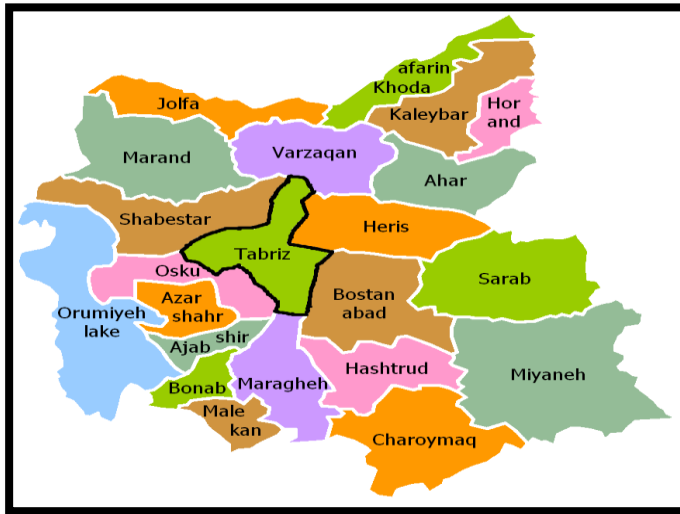
6.1 Alana Yönelik Bilgiler

6.1.1 Tebriz

Tebriz İran'ın kuzey batısındaki en büyük şehir olarak ve Doğu Azerbaycan Eyaleti'nin yönetim merkezi olan şehir olarak tanınır (Şekil 6.1-6.2). Tebriz kenti 324 Km² alana sahiptir. Tebriz şehrinin 2011 yılı resmi nüfusu 1,494,998 olarak bilinir ve İran'ın nüfus açısından Tahran, Meşhed, İsfahan ve Kerej'den sonra beşinci en büyük şehridir (Url-9). Bu kentin nüfusunun çoğunluğunu Azerbaycan Türkleri oluşturur, bu yüzden genel olarak Tebriz kentinde yaşayan insanlar Azerice konuşmaktadırlar. Ayrıca, İran'ın en kirli havasına sahip olan şehirlerden birisidir (Url-9).

Şekil 6.1: İran'ın eyaletler haritası (Url-7)

Şekil 6.2: Doğu Azerbaycan eyaletinin haritası (Url-8)

Tebriz'in ne zaman kurulduğu hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak, Tebriz kentinde yapılan arkeolojik kazılara göre Tebriz'in 5 bin yıllık bir geçmiŐe sahip olduğu tahmin edilmektedir. İran tarihinin çeşitli dönemlerinde Tebriz İran'ın baŐkenti olarak tanınmıŐtır. İran'ın Kaçar döneminde (1789- 1925) Tahran İran'ın baŐkenti olduğu halde Tebriz bu ülkenin ikinci önemli kentti olmuŐ ve bu yüzden Kaçar dönemi veliahtları Tebriz'de yaŐamıŐtır.(Rahnemayeshahsavari, 2003).

Coğrafi olarak, Tebriz kuzeyden Eynali Dağı, güneyden Sehend Dağı arasında bulunmaktadır. Genel olarak, dağlarla çevrili bir düzlükte kurulduğundan dolayı Şehir yüksek bir topografyaya sahiptir. Bu nedenle, Tebriz'in havası kuru ve soğuk olmaktadır (Kasmai, 2010). Ayrıca, Tebriz'in etrafından ve içinden Kuru ay ve Acı ay adında nehirler geçmektedir. Acı ay Tebriz kentinin kuzey batısından geçmekte, Kuru ay ise Şehrin içinden geçerek Tebriz'in kuzey batısında Acı ay'la birleşmektedir (Khamachi, 2007).

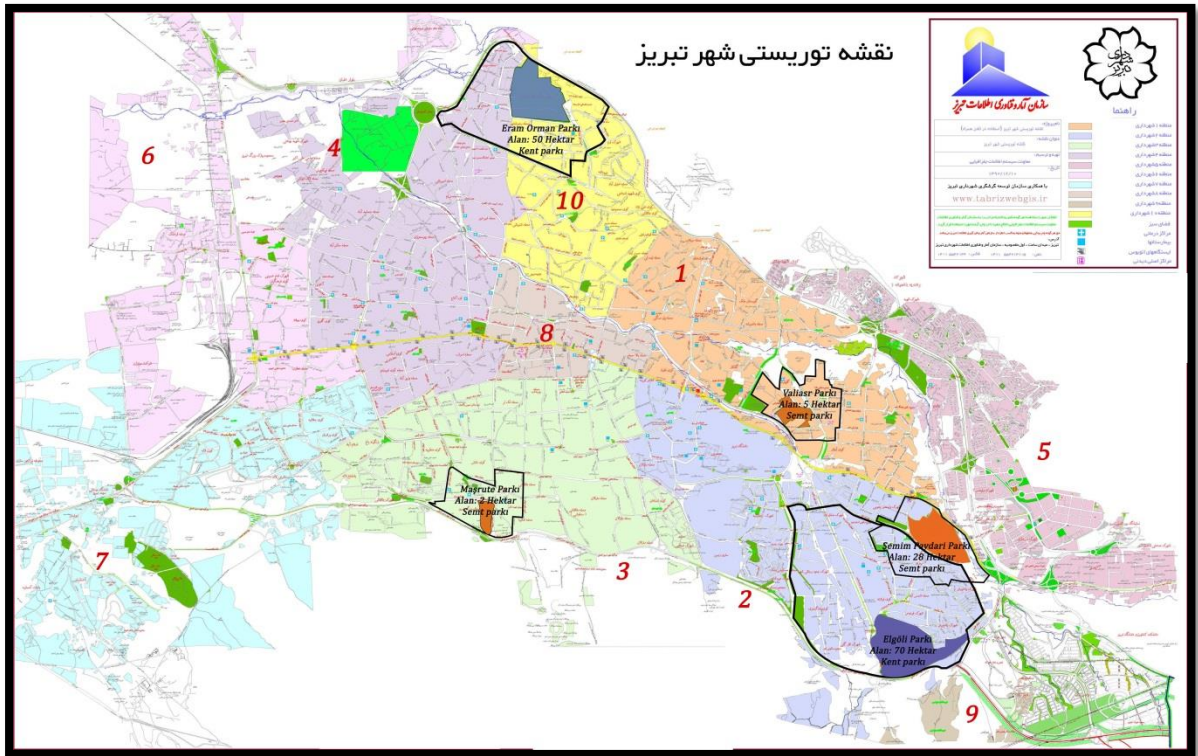
Sanayi bakımından İran'ın ikinci Şehri olan Tebriz, eskiden beri kuzey güney ve doğu batı doğrultularında önemli yollar (İpek ve baharat yolları) zerinde bulunmasından dolayı önemli bir ticari merkez olarak tanınırdı. Bu nedenle, Tebriz doğu ile batı arasında bir ortaçağ kültür merkezi olan önemli Şehirlerden sayılırdı. Tebriz kenti bulunduğu coğrafya nedeniyle, İran'da batıyla çok iletiŐimde olan Şehir olarak tanınır. Bu yüzden, İran'da bir çok yeni ve modern yapılar ve etkinlikler ilk olarak Tebriz'de yapılmış veya görülmüştür. Bu nedenle, İran'da Tebriz kenti ilk modern olan Şehir ve ilkler Şehri adıyla tanınmıŐtır (Sardarinia, 2002).

6.1.2 Elgöli Parkı

Polat (2001)'e göre kent parklarının büyüklüğü 40-400 ha, etki alanı 3200-4000 m arasında olmalı, 30-60 dakikalık yürüme mesafesinde, toplu ulaşım sistemi ile doğrudan ve kolayca ulaŐılabilecek mesafede bulunmalıdır. Semt parkları için en iyi konumun toplu taşıma aksları üzeri ya da yakınları olduğunu, büyüklüğünün 8-40 ha, etki alanının ise 1000-2500 m arasında olması gerektiğini belirtmektedir.

Tebriz'in güney doğusunda konumlanan Elgöli parkı, Tebriz kentinin en önemli mekanlarından birisi ve hatta bu kentin en büyük parkı olarak tanınır. Tebriz kenti on ilçeye sahiptir. İran'da ilçeler numaralarla adlandırılmaktadır. Elgöli parkı Tebriz'in 2 numaralı ilçesinde bulunmaktadır (Şekil 6.3). 70 hektarlık alana sahip Elgöli Parkı'nın yanısıra bir diğer kent parkı da kentin kuzeyinde yer alan 50 hektarlık bir alana yayılan Eram Orman

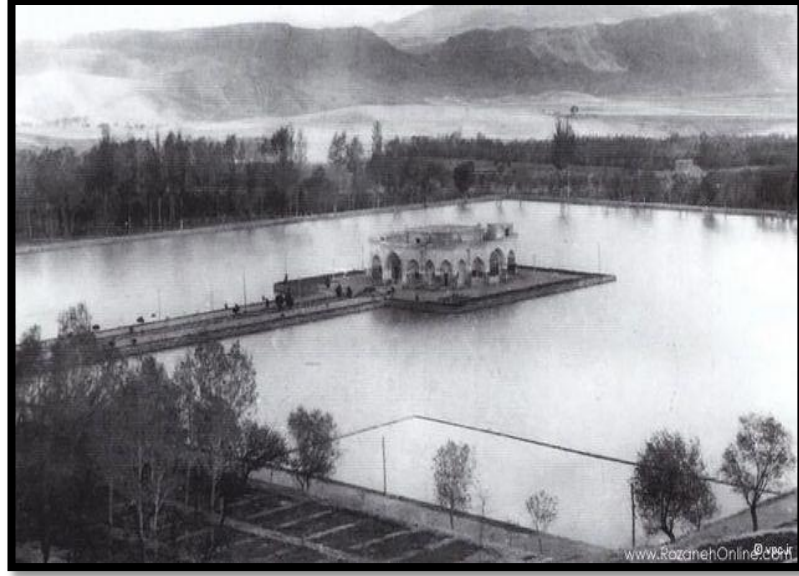
parkıdır. Bu park ölçek olarak kent parkı statüsünde sayılsa da işlevsel olarak Elgöli Parkının sunduğu olanaklara sahip değildir. Bunun dışında Tebriz’de semt parkı olarak hizmet veren üç park daha bulunmaktadır. Elgöli Parkının hemen kuzeyinde yer alan Şemim Paydari Parkı 28 hektar, biraz daha kuzeyde 1 numaralı ilçe sınırlarında bulunan Valiasr Parkı 5 hektar, kentin güney sınırlarındaki Maşrute Parkı ise 2 hektar alan büyüklüğüne sahiptir. Adı geçen parkların meskun mahal içerisinde hizmet verdiği etki alanları şekil 6.3’te gösterilmektedir. Görüldüğü gibi Tebriz’de kentin tamamına hizmet verme potansiyeline sahip yeşil alanlar mevcut değildir ve bu durum Elgöli Parkının önemini ve kullanım yoğunluğunu daha da artırmaktadır .

Şekil 6.3: Tebriz metropol alan ilçe sınırları (Url-6)

Elgöli parkı İran’ın Akkoyunlular döneminde (1378-1508) yapılmıştır ve Sefevi döneminde (1501-1722) genişletilmiştir. Elgöli Sefevi döneminden önce, Tebriz’in en büyük su deposu olarak kullanılıyordu. Bu su deposu, Tebriz’in etrafındaki büyük bahçeleri sulamak için kullanılıyordu. Sefevi döneminde Elgöli gölünün içerisindeki olan bütün kumlar ve eskiden kalan çöpler temizlenmiş ve gölün etrafındaki duvarlar taştan yapılarak yenilenmiştir (Eslami, 2009). Kaçar döneminde, Sefevi döneminden sonraki dönem, Tebriz’de Elgöli bölgesinin güzel, temiz ve serin havası nedeniyle Kaçar veliahtının yazlık köşkü olarak kullanılmış, gölün etrafına bir cadde yapılmış ve çeşitli ağaçlar ve güller dikilmiştir (Şekil 6.4). Pehlevi döneminde (1925-1979) ise

Elgöli veya eski adı olarak Şah gölünün halka açık bir park yapılması düşünülmüş, bu nedenle Elgöli Tebriz belediyesine transfer edilmiştir. Bu dönemde, Tebriz belediyesi Elgöli'nin herkese açık bir park olması için göl çevresinde revizyon yapmıştır (Şekil 6.5) (Maasumi, 1999).

Şekil 6.4: Kacar döneminde Elgöli köşkü (Url-11)

Şekil 6.5: Pehlevi döneminde Elgöli köşkü (Url-12)

Gölün merkezinde büyük sekizgen bir bina bulunmaktadır. Bu bina Elgöli'nin köşkü olarak tanınır. Kacar döneminde bu bina veliahtının yazlık köşkü olarak kullanılıyordu. Bina kerpiç malzemedен ve tek katlı olarak yapılmıştır (Şekil 6.6). Pehlevi döneminde, 1945 yılında kerpiçten yapılan sekizgen köşk tahrip olduğu için Tebriz belediyesi tarafından iki katlı olarak yeniden inşa edilmiştir. Günümüzde bu

bina büyük bir resepsiyon salonu olarak kullanılmaktadır (Şekil 6.7)
(Rahnemayeshsavar, 2003).

Şekil 6.6: Elgöli köşkünün eski hali (Url-12)

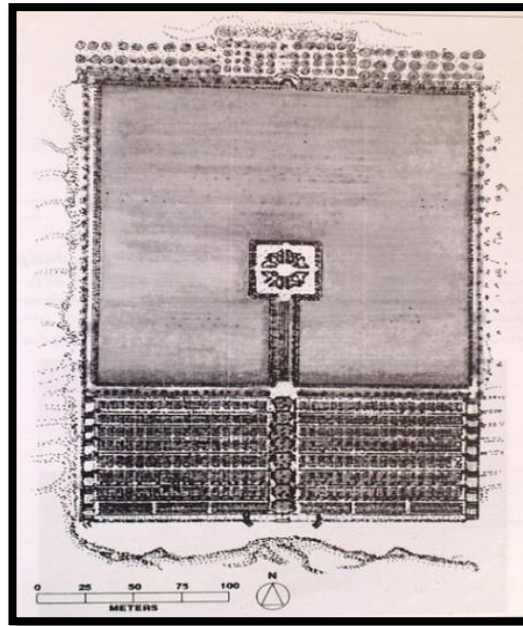
Şekil 6.7: Elgöli köşkün 1945'te inşa edilen hali (Url-12)

Elgöli parkında olan göl 5.5 Hektarlık alana sahiptir ve 720000 m³ su tutmaktadır. Ayrıca, bu göl 12 m derinliğe sahiptir ve bu yüzden Bahar ve Yaz mevsimlerinde çoğunlukla insanlar gölün içerisindeki tekneyle gezinti yaparlar (Şekil6.8)
(Khamachi, 2007).

Şekil 6.8: Gölün ve Elgözü köşkünün günümüzdeki görünümü (Url-10)

İran devriminden önce, bu göl “Şah Gölü” adıyla tanınıyordu, ancak İran devriminden (1979-) sonra adı Elgözü (Millet gölü) olarak değiştirildi. İran’da eski dönemlerden beri İran kralları için “Şah” kelimesi kullanılıyordu, ancak Şah Gölü’deki “Şah” kelimesi İran krallarına ait olan Şah’dan alınmamıştır, tahminen bu göle büyük ve görkemli olduğu için Şah Gölü adı verilmiştir (Khamachi, 2007). Tebriz’in etrafındaki Çavan köyüne yakın olan Likvan nehri güney doğudan bu gölle birleşmektedir ve göle su sağlamaktadır. Elgözü Parkında gölün güney tarafında ağaçlık ve yeşil uzun bir tepe bulunmaktadır. Bu tepedeki yapay şelalerin suyu da göle dökülmektedir (Şekil 6.9- 6.10).

Şekil 6.9: Gölün güney tarafındaki ağaçlı tepe(Url-12)

Şekil 6.10: Gölün güney tarafındaki ağaçlı tepe ve yapma şelale (Url-13)

Ayrıca, gölün güney yanından Elgöli köşkünün olduğu yere kadar olan cadde, gölün içindeki köşkü yarım ada gibi göstermektedir (Şekil 6.11). Kış mevsiminde hava soğuk olduğu zaman Elgöli Parkının göl suyu donmaya başlar ve bazen tüm göl tamamen donar ve çok güzel bir manzara oluşturur. Bu yüzden, gölün içindeki balıklar kış mevsiminde suyun üzerine çıkamadıkları için bu olay onların büyümelerine etki etmektedir (Şekil 6.12) (Maasumi, 1999).

Şekil 6.11: Gölün güney tarafındaki cadde (Url-14)

Şekil 6.12: Elgöli gölünün donmuş hali (Url-15)

6.2. Gözlemlere Dayalı Değerlendirmeler

Sosyal faktörler ve fiziksel öğeler başlıkları altında toplanmıştır.

6.2.1 Sosyal faktörlere ilişkin değerlendirmeler

Elgöli Parkı Tebriz'in en büyük kent parkı ve en önemli mekanlarından birisidir. Elgöli Parkında yaya kullanım yoğunluğu gün içerisinde, özellikle yaz mevsimi ve tatil günlerinde değişkenlik göstermekle birlikte, genel olarak bu parkın çok yoğun bir kullanıma sahip olduğu görülmektedir. Tebriz soğuk ve kuru iklime sahiptir bu yüzden kış mevsiminde parkın kullanımını oldukça azalmaktadır. Elgöli Parkı, öğleden sonra ve akşamüstü daha yoğun olarak kullanılmakta, özellikle yaz mevsiminde sabah ve gece saatlerinde de kullanıcı sayılarının çok olduğu görülmektedir. Kullanıcılar bu parkı daha çok piknik yapma mekanı ve gölün kenarındaki açık havada yürüyüş yapma mekanı olarak kullanılmaktadırlar. Elgöli Parkında aileler birlikte açık ve temiz havada ve ağaçlık mekanda boş zamanlarını değerlendirmekte ve park çeşitli rekreasyonel faaliyetler yönünden yararlı olmaktadır. Bu nedenle bu parkın içindeki ve yakın çevresindeki işlev alanlarının faaliyette olduğu öğleden sonra ve akşamüstü saatlerinde kullanıcı sayısı artmaktadır. Elgöli Parkı herkese açık bir park olduğu için bütün yaş gurubundaki insanlara uygun bir park olmaktadır ve her yaş grubundaki insanlar için çeşitli rekreasyonel faaliyetler bulunmaktadır, ancak park kullanıcıları arasında genç ve çocuk nüfus gurubu önemli bir paya sahiptir. Elgöli Parkı kullanıcılarının önemli bir bölümünün çalışan kesim olması ve çalışma

saatleri sonrasında parkta ailesiyle zaman geçirmeleri ve çocukların parkta oyun oynaması, akşamüstü saatlerinde kullanımın artmasının diğer nedenlerinden birisidir. Ayrıca, parkın oturma alanlarının gölge eksikliği nedeniyle park çoğunlukla ancak güneşin etkisini kaybettiği akşamüstü saatlerinde tercih edilmektedir. Gölün doğusunda (parkın ana girişine yakın) çeşitli festivaller olmaktadır. Genel olarak yaz mevsiminde gazete, kitap, resim, el sanatları vb. stantlar kurulmaktadır bu stantlarda her tür kültürel aktiviteler yapılır (Şekil 6.13). Ayrıca, kış mevsiminde her ay kardan adam yapma gibi çeşitli festivaller yapılmaktadır (Şekil 6.14). Ayrıca, bu park herkese açık ve çok kalabalık bir alan olduğu için aileler kendi çocuklarına korumacı bir yaklaşımla yaklaşırlar. Bu yüzden küçük yaş grubundaki çocuklarının çok özgür davranmadıkları düşünülebilir.

Şekil 6.13: Elgöli parkında kültürel aktivite standları (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Şekil 6.14: Elgöli parkında yapılan kış festivali (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

gürültü kaynaklı olumsuzlukların etkilerini hafifletici tedbirler alınması, gürültü kirliliğinin azaltılması açısından önemli adımlar olacaktır.

Giriş alanları

Elgöli parkı büyük olduğu için alana farklı yönlerden girişler bulunmaktadır. Alanı çevreleyen belirli bir çevreleme elemanı ve yoğun bitkilendirme olduğu için her yerden parka giriş mümkün değildir. Parka girişler yaya ve araç girişleri için düzenlenmiş durumdadır. İkinci (Ana yaya girişi), Beşinci ve Altıncı giriş alanları sadece yaya girişleri olarak, Birinci (Ana giriş), Üçüncü ve Dördüncü girişler ise hem yaya hem de araç girişleri için kullanılmaktadır (Şekil 6.16).

Şekil 6.16: Birinci giriş alanındaki otopark (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Alan girişlerinden parkın İkinci giriş haricindeki bütün girişler toplu taşıma duraklarına uzak kalmaktadır. Bu park büyük bir alana sahip olduğu için toplu taşıma araçlarını kullanan bireylere İkinci girişi dışındaki girişlerden parka ulaşım sıkıntı yaratmaktadır. Bu yüzden, Parkın ana yaya girişi olan ikinci giriş, toplu taşıma araçlarını kullanan bireylerin en çok kullandığı yaya girişidir.

Alanın tüm girişlerinin genişlik ölçüleri yeterlidir ve eğim farkı bulunan girişlerde rampa düzenlemesi bulunmaktadır. Parkın göl kenarındaki yürüyüş alanına gitmek için engellilere özel bütün girişlerde rampalar bulunmaktadır. Ayrıca, parkın üst bölgelerine gitmek için ana girişten Sağlık Caddesinin devamına doğru araç

bağlantılı uzun ve az eğimli olan ormanlık içinde bir cadde bulunmaktadır (Şekil 6.17).

Şekil 6.17: Elgöli Parkının üst bölgelerine giden yayalara ayrılmış cadde (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Yaya yolları

Yayalara özel yürüme yolları genişlikleri değişken ölçülere sahiptir ve bu yollar en az 1.5 m olması gereken ölçünün üzerinde bulunmaktadır. Bu nedenle tekerlekli sandalye kullanan engelli bireylerin hareketleri ve rahatça 90°, 180° ve 360° dönüşleri için fazlasıyla yeterlidir (Şekil 6.18).

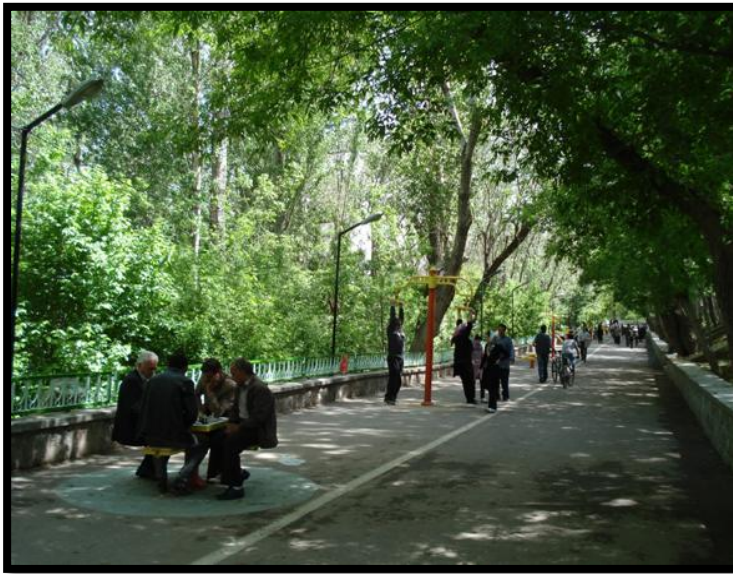
Şekil 6.18: Göl kenarındaki yürüyüş yolları (Url-10)

Yaya yollarında görme engelliler için özel bir yer döşemesi olmadığından görme engelli bireyler için tehlike teşkil edebilir (Şekil 6.19).

Şekil 6.19: Park içinde bir yaya yolu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Bisiklet kullanma alanı ve spor alanı parkın normal yürüyüş alanından ayrı yapılmıştır. Spor yapılan alana Sağlık Caddesi adı verilmiştir. Göl kenarında bisiklet kullanma ve top oynama yasağı Sağlık Caddesinde bulunmamaktadır. Genel olarak gün içerisinde bu cadde sabah vakitlerinde yoğun olarak kullanılmaktadır (Şekil 6.20).

Şekil 6.20: Elgöli Parkı Sağlık Caddesi (Url-16)

Engelli bireylerin giriş alanlarından göl kenarına gelmeleri için gölün doğu ve batı tarafında çok sayıda geçiş bulunmaktadır (Şekil 6.21).

Şekil 6.21: Yaya yollarında Engelli bireyler için bulunan erişim yolları (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Giriş yollarından otopark alanlarına ulaşımın dışında diğer yürüyüş yollarında taşıt geçişi yasaklanmıştır. Taşıta ayrılan yollarda ayrıca yaya kaldırımı düzenlenmiştir. Ancak bu yolların kenarındaki su kanallarının derinliği ve kanallarda ızgara olmaması nedeniyle hem park etmek isteyen arabalara hem de yürüyen insanlara özellikle engellilere oldukça fazla tehlike oluşturmaktadır (Şekil 6.22).

Şekil 6.22: Yol kenarında bulunan su kanalları (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Yaya yolları üzerindeki bitkiler, aydınlatma elemanları, çöp kutuları vb. engellilerin çevrelerini hissedilebilmesi ve uyarması açısından farklı dokuya ve renk zıtlığına sahip değildir. Bu konu parka gelen görme engelli bireylerin çevrelerini fark edilebilmeleri ve his edebilmeleri açısından uygun olmadığı için tehlike oluşturmaktadır.

Yürüyüş yollarına özellikle de Sağlık caddesine araç girişini önlemek amacıyla kullanılan beton saksılar ve bariyerler yolun genişliğini kısıtlayarak geçişi engellemektedir. Aynı zamanda görme engelli bireyler için de tehlike yaratmaktadır (Şekil 6.23).

Şekil 6.23: Sağlık Caddesinde bulunan beton saksılar (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Göl kenarındaki yürüyüş yollarında bireyleri korumak için gölün çevresindeki yürüyüş yollarının üzerinde yüksek korkuluklar bulunmaktadır. Korkulukların yüksekliği her tür yaş gurubunun korunması için uygundur (Şekil6.24).

Genel olarak Elgöli parkındaki düzenleme her türden engelliler için uygun bir düzenlemeye sahip değildir, ancak bütün yaş gurupları ya da fiziksel engelli bireylerin her noktaya rahatlıkla ulaşmasını sağlayacak bir sirkülasyon düzenlemesi oluşturulmuştur.

Şekil 6.24: Göl kenarındaki yürüyüş yolları üzerinde bulunan korkuluklar (Url-17)

Yer döşemesi

Elgöli Parkı yer döşemesinde asfalt, kayrak taşı ve taş, beton, parke taş gibi kaplama malzemeleri kullanılmıştır. Kayrak taşı jeolojik olarak çamurtaşı, silttaşı, şeyl ve volkan küllerinin bileşimlerine sahiptir. Kayrak taşının doğal olarak ayrılan tabaka yüzeyleri pürüzlü bir yapıdadır (Url-19). Bu malzemeler arasında özellikle kayrak taşının döşenmesinde aralarında geniş ve düzensiz derzler olduğu için engelli bireylere uygun bulunmamaktadır (Şekil6.25).

Şekil 6.25: Elgöli Parkında kayrak taşı döşemeli bir yaya yolu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Ayrıca, genel olarak döşeme kaplamasının asfalt ve taş olması yürüme zorluğu yaratmasa da Tebriz'in iklimine göre sürekli bakıma ihtiyacı vardır ve parkın yaya yollarında kullanılan taş malzemesinin kalitелisi parka uygun değildir. Bu nedenle, parkın bazı noktalarında zemin döşemesi de yeniden yapılmalıdır. Genel olarak parkta kullanılacak olan yer döşemesinin, renk ve malzeme olarak diğer peyzaj öğeleri ve kent mobilyaları ile uyum sağlayacak şekilde ele alınması önemlidir, böylece mekana anlam ve değer katmalıdır.

Parkın hiçbir yürüyüş yolundaki yer döşemesinde görme engelliler için yol güzergahının bulunmasını sağlayacak hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Bu yüzden, parkın kullanımında görme engelliler çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu durum parkın en önemli sorunlarından birisidir (Şekil 6.26).

Şekil 6.26: Elgöli Parkında parke taştan döşenmiş bir yaya yolu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Rampalar

Uzunlukları 10 metreye kadar olan rampalarda en fazla eğim %8, 10 metreden daha uzun rampalarda ise %6 olmalıdır (TSE, 1999). Ancak, Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2010) maksimum eğimin 1:16 (%6) olduğu rampalarda uzunluğun 8.00 metreyi ve kot farkının 0.50 metreyi geçmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Elgöli parkında birinci giriş alanında bulunan ve park genelinde dikkat çeken tek rampanın uzunluğu 18 m, eğimi %6 ve genişliği 1.5 m dir (Şekil 6.27). Bu rampa TSE'ye göre uygun sınırlar içinde kalmakta fakat Özürlüler İdaresi Başkanlığına

göre bu limitleri çok az aşmaktadır. Ayrıca, rampanın kenarlarında koruma bordürü düzenlendiği görülmektedir.

Rampanın yüzeylerinin pürüzlü, stabil, kaymaz ve sert bir yapıya sahip olması engelli bireylerce çok önemlidir. Bu parkta bulunan rampanın yüzeyi engelli bireylerin kullanımına uygundur.

Görme engelliler için rampaların başında ve sonunda 1.5 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda bir alanın olması önemlidir, ancak Elgöli parkındaki rampada böyle bir düzenleme bulunmamaktadır.

Parkın göl bölgesinin çevresinde bulunan merdivenlerin uzun olması ve burdaki arazi eğiminin rampa yapmaya uygun olmaması nedeniyle merdiven kenarlarında rampa bulunmamaktadır. Bu nedenle engelli bireylerin parkın üst bölgelerine erişebilmeleri için parkın güney doğusunda yer alan cadde yaya yolu olarak kullanılmakta ve engelli bireyler için düşük eğimli bir rampa vazifesi görmektedir (Şekil 6.28).

Şekil 6.27: Bir numaralı giriş alanında yer alan rampa (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Şekil 6.28: Parkın üst bölgesine giden cadde (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Merdivenler

TSE standartlarına göre basamak yüksekliği en fazla 15 cm, basamak genişliği ise en az 30 cm olmalıdır (ASPB, 2013). Ayrıca, Aynı yönde devam eden merdivenli yollarda; arazinin topografik yapısına bağlı olarak yükseklik farkı 1,8 m üstünde ise merdivenler arasında 2 m'lik sahanlık olmalıdır. Merdivenlerin başlangıcında ve sonunda görme engelliler için 1,2 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda kaplama malzemesi ile döşenmiş sahanlık olmalıdır (TSE, 1999). Elgöli Parkında farklı bölgelerde bulunan merdivenlerin basamak genişliği 30-40 cm ve yüksekliği 12-15 cm ölçülerinde bulunmaktadır, bu durumda tüm merdiven elemanlarının hem rıht hem basamak ölçüklerinin uygun olduğu görülmüştür (Şekil 6.29).

Elgöli Parkındaki merdivenler genel olarak incelendiğinde malzeme türlerinin uygun, yüzeylerinin pürüzlü, stabil ve kaymaz bir yapıda ve bakımlı olduğu, bu açıdan engelli bireyler için uygun olduğu görülmektedir.

Şekil 6.29: Göl kenarındaki merdiven (Aysan Danesharasteh kişisel arşiv)

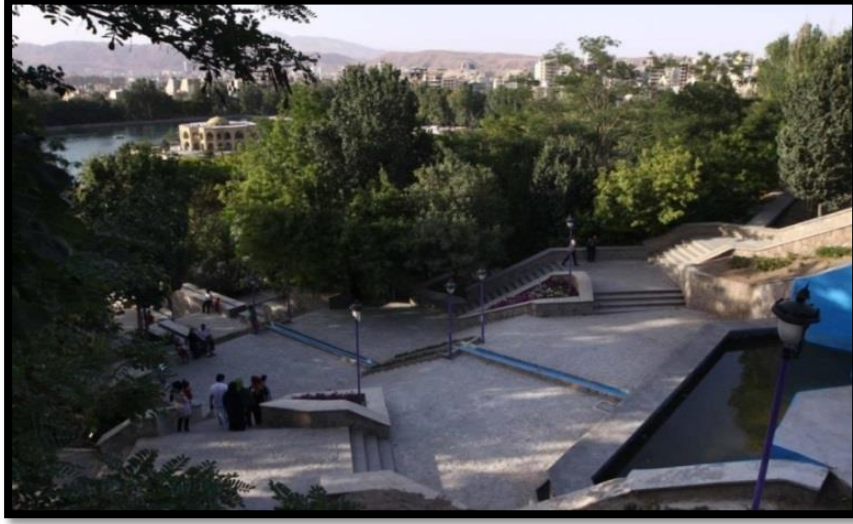
Merdivenlerin başlangıcında ve sonunda görme engelliler için 1.2 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda kaplama malzemesi bulunması gerektiği halde Elgöli parkındaki hiçbir merdivende bulunmamaktadır. Merdivenin her iki tarafında taş malzemeden yapılan parapetler bulunmaktadır (Şekil 6.30).

Şekil 6.30: Merdiven başlangıcındaki yer döşemesi (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Elgöli parkında gölün güney tarafında bulunan merdivenlerin çok sayıda basamakları olduğu için merdiven sahanlığı genişliği büyük ve uygundur. Ayrıca, kullanıcıların

rahat olmaları ve iyi dinlenmeleri için birçok merdiven sahanlığı oturma alanları ve yürüyüş yolları ile bağlantılı olarak tasarlanmıştır (Şekil 6.31- 6.32).

Şekil 6. 31: Merdiven sahanlığı örneği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Şekil 6.32: Merdiven sahanlığı örneği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Merdivenlerin çevresinde bulunan aydınlatma elemanları merdivenler için yeterli aydınlığı sağlamaktadır.

Otoparklar

Elgöli parkının otopark alanlarında engelli bireylerin araçları için ayrılmış engelli otoparkı bulunmamaktadır. Bu yüzden otoparklar içerisinde hiç engelli levhası veya yerde engelli park işareti bulunmamaktadır. Ayrıca, otoparkın içerisinde giriş ve

çıkışı belirten levhalar bulunmamaktadır. Otopark içerisinde gece ışıklandırılması için yeterli sayıda aydınlatma bulunmaktadır.

Spor alanları

Egöli Parkının güney tarafında futbol sahası ve kapalı spor salonu bulunmaktadır. Spor salonu içinde bir de restoran yer almaktadır (Şekil 6.33). Spor salonu paten, futbol, hantbol vb. çeşitli sporlar yapmaya uygun tasarlanmıştır (Şekil 6.34). Futbol sahası en çok yaz mevsiminde kullanılırken diğer mevsimlerde Tebriz'in hava durumu ve iklim koşullarına göre daha az kullanılmaktadır.

Şekil 6.33: Parkın kapalı spor alanında bulunan restoran (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Şekil 6.34: Kapalı spor salonu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Çocuk oyun alanları

Elgöli parkında 4 adet çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Bunlar, Birinci Oyun Alanı, İkinci Oyun Alanı, Otizm Parkı ve Eğlence Parkı adlarıyla bilinmektedir.

Birinci Oyun Alanı

Birinci oyun alanı Elgöli Parkının güney doğusunda bulunup göle ve otoparka en yakın oyun alanıdır. Ancak, çok küçük bir alana sahiptir. Bu oyun alanı gölün kenarında bulunan oturma alanlarının içinde yapılmıştır ve küçük yaş grubundaki çocuklara uygundur.

Birinci oyun alanı parkın ana girişindeki otoparka yakın olduğundan dolayı çocukların koşarak otoparka çıkmalarını engelleyici çit bulunmaktadır. Bu yüzden oyun alanına sadece yürüyüş yolundan giriş sağlanmaktadır (Şekil 6.35).

Şekil 6.35: Birinci oyun alanını çevreleyen çit (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Oyun alanının zemin kaplaması kauçuktan yapılmıştır ve oyun alanında kullanılan malzeme açısından uygundur. Ancak, ağaç gövdelerinin alttaki toprak zemine oturduğu yerlerde ızgaralı elemanlar kullanılmamış olması, zeminde kot farklılıkları oluşturmakta ve çocuklar için tehlike yaratmaktadır (Şekil 6.36).

Şekil 6.36: Zeminde kot farkı oluşması (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Birinci oyun alanında parkın diğer oyun alanlarında olduğu gibi yaş gurubu ayrımı yapılmamıştır. Ayrıca, bu oyun alanında bir kaydırak, bir döner salıncak ve iki salıncak bulunmaktadır ve oyun alanında bulunan oyun elemanlarının sayısı yeterli değildir. Bu durum, çocukların bu alanda sıkılmasına ve az zaman geçirmesine yol açmaktadır. Oyun alanında yer alan elemanların malzemeleri çocuk güvenliği açısından uygundur, ancak oyun elemanları temiz ve bakımlı değildir. Özellikle salıncakların zincirlerinde oluşan deformasyon tehlike yaratmaktadır (Şekil 6.37). Alanda engelli çocuklar için özel oyun elemanları bulunmamaktadır, bu yüzden bu oyun alanı engelli çocuklar için uygun değildir.

Şekil 6.37: Birinci oyun alanında salıncak detayı (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

İkinci oyun alanı

İkinci oyun alanı Elgöli Parkının güney tarafında bulunan göle ve oturma bölgelerine uzak bir konumdadır. Bu oyun alanı Elgöli parkındaki büyük Pars Otelinin arkasında yapılmıştır ve Elgöli parkında Kesmai Tahran Otobanı üzerinden sağlanan giriş alanından bu oyun alanına girilmektedir. İkinci oyun alanının yapımı tamamlanmadığı için şimdilik çok küçük bir alana sahiptir ve bu yüzden bu oyun alanında sadece bir tane oyun elemanı bulunmaktadır. Bu nedenle, bu oyun alanı diğer oyun alanlarına göre hem çocuklar tarafından hem de ebeveynler tarafından çok tercih edilmemektedir. Park içerisindeki konumu ve toplu taşıma araçları duraklarına uzak olması da, oyun alanının az kullanılmasında önemli etkenlerdir.

İkinci oyun alanı da Elgöli Parkı içerisinde yer alan bazı otoparklara yakın olduğundan çocukların koşarak otoparka çıkmalarını engelleyici çit bulunmaktadır. Bu yüzden oyun alanına sadece yürüyüş yolundan giriş yapılmaktadır.

İkinci oyun alanının zemin kaplaması kauçuktan yapılmıştır ve oyun alanında kullanılan yer döşeme malzemesi çocuklar için uygundur. Fakat, bakımsızlık sonucu oyun elemanının bazı parçaları kopmuş olduğundan çocuklar için hayati tehlike arz etmektedir (Şekil 6.38). Ayrıca, bu oyun alanında engelli çocuklara özel oyun elemanı bulunmamaktadır.

Şekil 6.38: İkinci oyun alanındaki tehlik arz eden kaydırak detayı (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Otizm Parkı

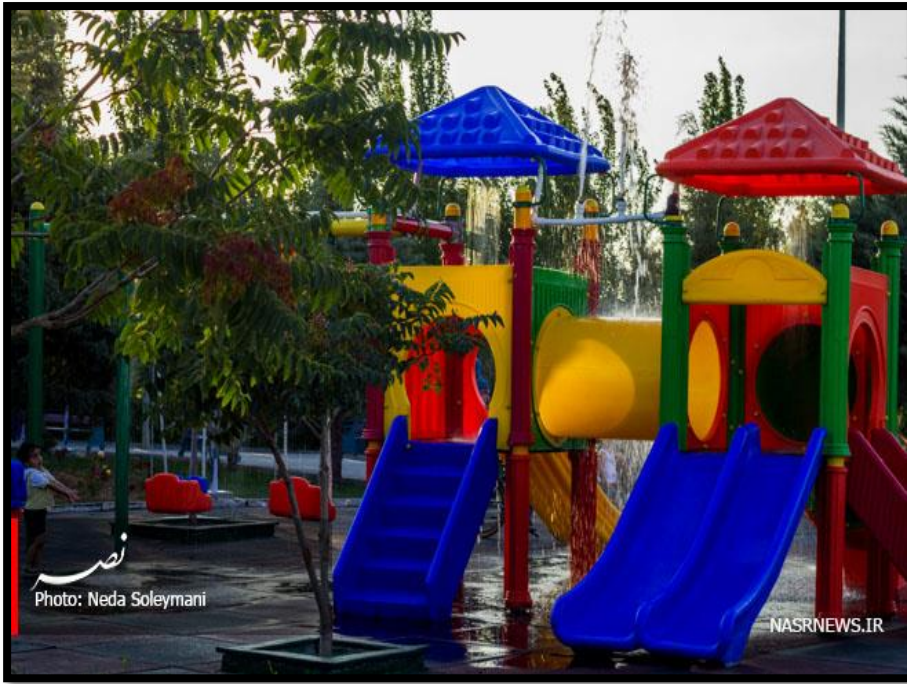
İran'ın ilk otizm parkı Doğu Azerbaycan'ın Tebriz kentinde yapılmıştır. Otizm parkı Elgöli Parkının güney doğusunda otistik çocukların ihtiyaçlarına göre tasarlanmıştır. Bu oyun alanında su elemanlarının kullanımı, oyun elemanları ve oyun alanındaki hayvan şeklinde yapılan elemanlar otizmli çocuklara uygun yapılmıştır (Şekil 6.39). Sosyal etkileşim, karşısındakini anlama ve kendini ifade etme ihtiyacı yaşamın erken dönemlerinden itibaren ilişkilerimizi şekillendirir. Otizm bu ihtiyacı karşılamak için gerekli sözel ve sözel olmayan becerilerin gelişiminde gecikme ya da sapma ile karakterizedir. Bu duruma sıklıkla kısıtlı ilgi alanları ve tekrarlayıcı hareketler eşlik eder. Belirtiler tipik olarak yaşamın ilk üç yılında ortaya çıkar (Url-20). Genel olarak bu oyun alanı 3-8 yaş grubundaki çocuklara daha uygundur. Otizm parkı içindeki basketbol potası, masa tenisi gibi sportif elemanlar büyük yaştaki çocuklar için kullanılmaktadır (Şekil 6.40). Otizm parkı oyun grupları kaydırak, tahterevalli, salıncak, denge elemanı, kum havuzu, hayvan kafesleri ve su yüzeylerinden oluşturulmuştur (Şekil 6.41- 6.42- 6.43).

Şekil 6.39: Otizm parkında hayvan şeklinde yapılan heykel (Url-2)

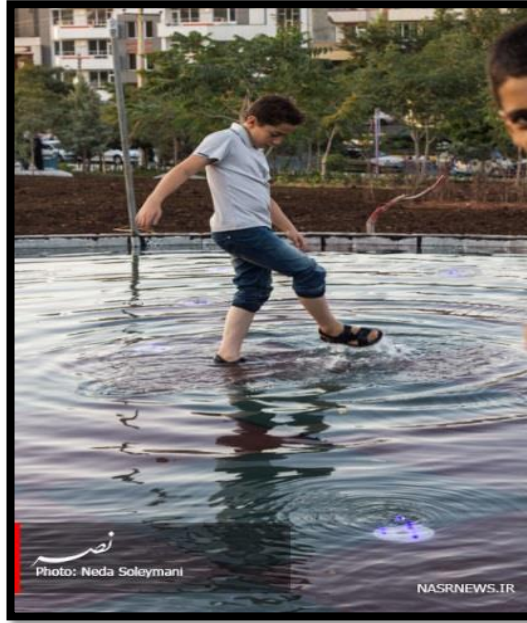
Şekil 6.40: Otizm parkında bulunan sportif elemanlar (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Şekil 6.41: Otizm parkı (Url-2)

Şekil 6.42: Otizm parkında kum havuzu (Url-2)

Şekil 6.43: Otizm parkında bulunan su yüzeyi (Url-2)

Otizm oyun alanı Elgöli parkının en önemli bölgelerinden uzak kaldığından dolayı bu oyun alanına ulaşmak için uzun mesafe yürümek gerekmektedir. Ayrıca Otizm parkı toplu taşıma duraklarına da uzak kalmaktadır. Bu park oldukça büyük alana sahip olduğu için toplu taşıma araçlarını kullanan bireyler bu oyun alanına ulaşımında sıkıntı yaşamaktadırlar.

Oyun alanının zemin kaplaması çocukların düşme ve yaralanma risklerine karşı olması gerektiği gibi kauçuktan yapılmıştır. Ancak zaman geçtikçe salıncağın altında

sıyrılan zemin kaplamasının bıraktığı boşluk çocuklar açısından tehlikeli olabilir (Şekil 6.44).

Şekil 6.44: Otizm Parkında sıyrılan zemin kaplaması (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Otizm oyun alanında yaş grupları için ayırım yapılmamıştır. Bu yüzden bütün yaş grupları bu oyun alanını bir arada kullanmaktadır. Bu nedenle oyun alanının çocuklar üzerinde olumlu sosyal ve fiziksel etkisi olmayabilir.

Oyun alanında yer alan bütün oyun elemanlarının malzemeleri uygun ve bakımlıdır. Ancak fiziksel engellilere özel oyun elemanları bulunmamaktadır. Bu nedenle bu oyun alanı engelli çocukların kullanımına uygun değildir.

Eğlence parkı

Eğlence parkı Elgöli parkının batı ve güney batısında ve Elgöli Ana Caddesinin üzerinde bulunmaktadır. Eğlence parkına hem Elgöli Ana Caddesinin üzerinden hem Elgöli parkı gölünün güney batı tarafından giriş alanı bulunmaktadır. Eğlence parkı göle ve diğer oturma alanlarına yakın konumda yapılmıştır. Bu parkta çeşitli oyun elemanları bulunmaktadır ve büyük yaş grubundaki kullanıcılara uygundur.

Eğlence parkına erişim, konumu itibariyle oldukça rahattır. Toplu taşıma duraklarına yakın konumdadır. Bu yüzden toplu taşıma araçlarını kullanan bireyler için bu oyun alanına ulaşım herhangi bir sıkıntı yaratmamaktadır.

Eğlence parkında yaş grubu ayırımı yapılmamıştır. Genel olarak Eğlence parkında olan çeşitli oyun elemanları büyük yaş grubundaki kullanıcılara uygundur ve küçük

yaş grubundaki çocuklar için daha az seçenek bulunmaktadır. Eğlence parkında bulunan oyun elemanları tamamen elektrikle çalışan cihazlardan oluşmaktadır bu yüzden bu elemanların çocukların gelişimi üzerindeki etkisi sınırlı kalmaktadır. Ayrıca, engellilere uygun oyun elemanları bulunmamaktadır. Bu nedenle bu oyun alanı engelli çocuklar tarafından çok kullanılmamaktadır (Şekil 6.45).

Şekil 6.45: Eğlence parkındaki oyun elemanları (Url-17)

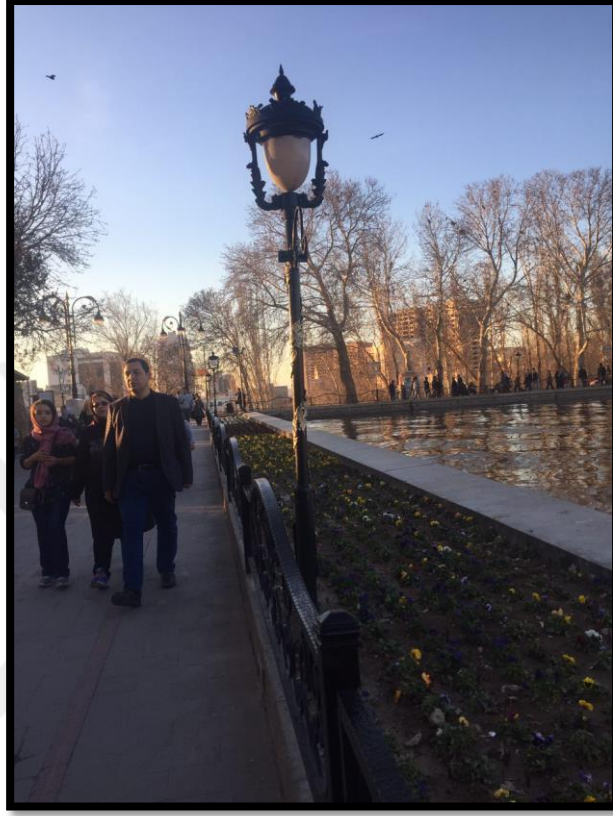
Eğlence parkı sadece çocuklar değil yetişkinlere de hizmet verecek şekilde tasarlanmıştır ve yer döşemesi asfalt ve dökme betondan yapılmıştır. Bu yüzden bu parkın zemin kaplaması çocukların düşme ve sakatlanma risklerine karşı korunaklı değildir.

Diğer öğeler

Park aydınlatma elemanları, bitkilendirme ve diğer kent mobilyaları açısından oldukça yeterlidir.

Birçok aydınlatma standardı yetişkin bir insanın ayaktayken göz hizasının yüksekliği ön görülerek belirlenmiştir. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının göz hizası yüksekliği yaklaşık 1.19 m'dir (İBB, 2012). Engelsiz aydınlatma elemanlarının üzerlerindeki donatı ve butonların yükseklikleri 140 cm - 160 cm olmalı, yayaların ve özellikle görme engellilerin güvenli bir şekilde geçmesine izin verecek şekilde 220 cm

yükseklikte olmalıdır. Erişimi sağlayacak uygun konum ve aydınlık düzeyinde olmalıdır (İBB, 2012). Parkta bulunan aydınlatma elemanlarının yükseklikleri 2.30m – 2.50 m’dir ve TSE standartlarına göre yükseklikleri ve konumları uygundur (Şekil 6.46).

Şekil 6.46: Elgöli Parkında aydınlatma elemanı yüksekliği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Parkta fiziksel öğelere ilişkin, aydınlatma elemanlarının oldukça yeterli olduğu görülmektedir. Aydınlatma sayesinde geceleri Elgöli parkı oldukça görkemli bir görünüme sahip olmakta ve herkesin ilgi odağı haline gelmektedir. Ayrıca parkta aydınlatma elemanları kullanıcıların güvenlik ve konforu açısından önemli role sahiptir (Şekil 6.47- 6.48).

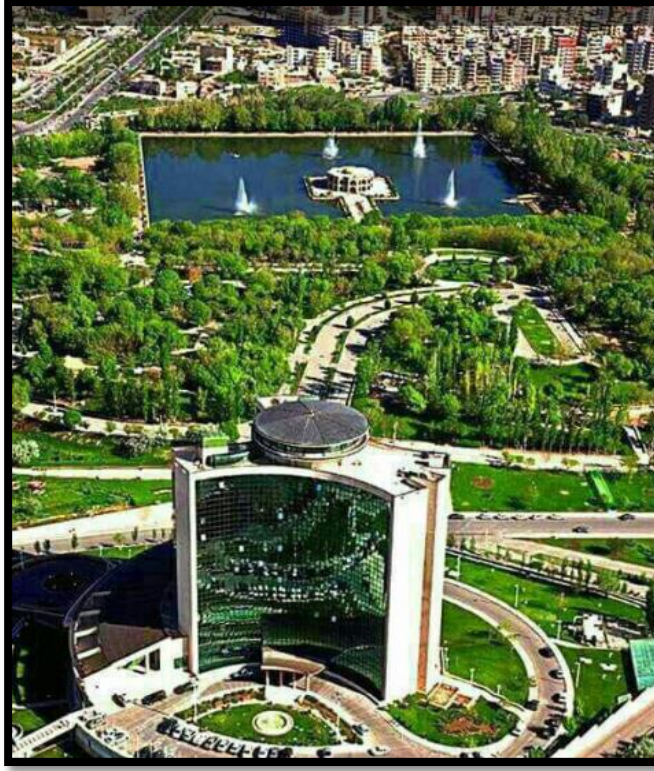

Şekil 6.47: Elgöli parkının gece manzarası (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Şekil 6.48: Park girişinin gece görünümü (Aysan danesharasteh kişisel arşivi)

Elgöli parkı bitki çeşitliği ve sayısı bakımından oldukça zengindir (Şekil 6.49). Parkın yürüyüş yollarına uzanan bitkilerin dallarının yerden yükseklikleri tehlike oluşturmamaktadır (Şekil 6.50). Ancak, yürüyüş yolları ile bitkilendirilmiş alanları ayıran hat üzerinde görme engellilerin hissedebileceği bir yüzey ya da koruyucu korkuluk bulunmamaktadır.

Şekil 6.49: Elgöli parkındaki bitkilendirme zenginliği (Url-2)

Şekil 6.50: Yürüyüş alanlarında bulunan ağaçlar (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Çöp kutuları yaya hareketine mani olmayacak şekilde yaya kaldırım kenarında bordür taşına en az 40 cm uzaklığında ve en az 90 cm, en çok 120 cm yüksekliğe monte edilmelidir (TSE, 1999). Elgöli Park'ında yer alan çöp kutuların malzemeleri metaldır ve bireyin hareketini engellemeyecek şekilde yol kenarında sabit şekilde yer almaktadır. Ayrıca, parkta bulunan çöp kutularının yükseklikleri 1m olduğu için

yükseklik ölçüleri standartlara uygundur. Park genelinde yeterli sayıda çöp kutusu bulunmaktadır. Ancak çevreleri farklı dokuda bir malzeme ile belirtilmemiş olduğundan görme engelli bireyler açısından tehlike yaratmaya müsaittirler (Şekil 6.51).

Şekil 6.51: Parkta yer alan çöp kutusu (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Oturma birimlerinin zeminden yüksekliği 45 cm, arkalıklarının yüksekliği 70 cm olmalıdır (ÖİB, 2010). Elgöli Parkında bulunan oturma elemanlarının yerden yükseklikleri 40-45cm, arkılığı olanlarda ise yerden yükseklik 82 cm'dir. Bu ölçülerin standarda uygun olduğu görülmektedir. Oturma birimleri ahşap ve metal malzemedir ve parkın önemli alanlarında sayıca yeterlidir (Şekil 6.52 ve 6.53).

Şekil 6.52: Parkta yer alan oturma birimi örneği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Şekil 6. 53: Parkta yer alan oturma birimi örneği (Aysan Danesharasteh kişisel arşivi)

Fiziksel öğelere ilişkin Türk standartları referans alınarak yapılan değerlendirme sonuçları çizelge 6.1’de topluca verilmiştir.

Çizelge 6. 1: Elgöli Parkı fiziksel değerlendirme sonucu

Değerlendirilen öğe/ işlev	Standartlara uygunluk durumu		
	Uygun	Kısmen uygun	Uygun değil
Giriş alanları	✓		
Yaya yolları		✓	
Yer döşemesi		✓	
Rampalar		✓	
Merdivenler		✓	
Otoparklar			✓
Çocuk oyun alanları		✓	
Aydınlatma	✓		
Çöp kutuları	✓		
Oturma birimleri	✓		

6.3 Analitik Çalışma

Kentsel açık alan olarak önemli bir işlev üstlenen tüm rekreasyon alanlarının ve bu anlamda parkların erişilebilirliği, engelli ya da engelsiz farkı gözetmeksizin her yaş gurubundaki insanların rahatça kullanabileceği şekilde düzenlemelidir. Parklar bütün insanları özellikle çocukları kent merkezindeki yaşantılardan uzaklaştırarak, onların

çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu yüzden, parklar ve parklarda bulunan çocuk oyun alanları çocukların özgürce oyun oynamasına ve çeşitli oyun faaliyetlerini gerçekleştirerek gelişmiş sağlıklı nesillerin yetiştirilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca çocukların gelecek hayatında sağlıklı fiziğe sahip olması, kendine güven hissini artırması ve toplumla rahatça iletişim kurması için parklar ve parklardaki oyun alanlarının önemi yadsınmamalıdır. Bir anket formu aracılığıyla Elgöli parkı kullanıcılarının mekana ilişkin düşünceleri ve parkın çocukların fiziksel ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkileri sorgulanarak çok değişkenli istatistik analiz metodlarla incelenmiştir.

Bu amaçla hazırlanan anket formu (EK A) toplamda 50 soru içeren üç bölümden oluşmaktadır:

- A. Genel bilgiler
- B. Elgöli Parkı hakkındaki tercih ve düşünceler
- C. Parkta yer alan oyun alanları ve bu alanların çocuk üzerindeki etkileri hakkındaki düşünceler.

6.3.1 Uygulama yöntemi

Elgöli Parkında kullanıcı yoğunluğunun en yüksek olduğu dönem ve gün içi zaman dilimi gözetilerek, 2016 yılı Ağustos ayında, mesai sonrası akşam saatlerinde 125 kişi ile bir anket formu aracılığıyla görüşmeler yapılmıştır. Denekler rastgele seçilmiş olup yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde Merkezi Limit Teoremi dikkate alınmıştır. Bu teoremin ayrıntıları bölüm 6.3.3'te açıklanmaktadır. Görüşmeler, Elgöli parkında yer alan dört oyun alanında çocukların ebeveynleri ile gerçekleştirilmiştir (Şekil 6.54). Daha doğru iletişim kurabilmek ve sağlıklı bilgi edinebilmek maksadıyla, örneklem, eğitim düzeyi en az lise mezunu olan ve Elgöli parkına haftada en az 1-2 gün gelen kişilerden oluşturulmuştur. 125 görüşmenin üçü engelli çocukların ebeveynleriyle yapılmıştır.

Anket formu demografik bilgiler ile parka erişim ve kullanım bilgilerinin tespitini hedefleyen birinci bölümü takip eden iki bölüme daha sahiptir. İkinci bölümde deneklerin kendileri ve çocukları açısından Elgöli parkı genelindeki, üçüncü

bölümde ise görüşmenin gerçekleştirildiği oyun alanı hakkındaki düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Görüşmeler Elgöli parkının dört farklı oyun alanında uygulanmış ve yaklaşık eşit sayıda dağılmıştır. Anketlerin 30 adedi Birinci oyun alanı, 33 adedi İkinci oyun alanı, 32 adedi otizm parkı ve 30 adedi Eğlence parkında gerçekleştirilmiştir (Çizelge 6.2).

Çizelge 6.2: Anketlerin gerçekleştirildiği noktalar

Anket yapılan konum	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Birinci oyun alanı	30	24.0
İkinci oyun alanı	33	26.4
Otizm Parkı	32	25.6
Eğlence Parkı	30	24.0
Toplam	125	100.0

Araştırmaya katılan 125 kişinin sosyal yapısını belirleyebilmek için, katılımcıların cinsiyetleri, çocukla ne kadar vakit geçirdikleri, genelde çocuğu Elgöli parkına kimin getirdiği, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun ailedeki konumu, çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, ebeveynlerin eğitim durumları ve meslekleri, ailenin konut sahipliği ve konut tipi, ailenin özel araç sahipliği ve oturdukları semt ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

Şekil 6.54: Anket görüşmesi gerçekleştiren konumlar

6.3.2 Anket formunun içeriği

Birinci bölümde Elgöli Parkı kullanıcılarının demografik özellikleri ile parka erişim ve parkı kullanım bilgileri incelenmiştir. Bu amaçla kullanıcıların çocukla yakınlık derecesi, çocuğun cinsiyeti, çocukla zaman geçirme sıklığı, çocuğu Elgöli Parkına çoğunlukla kimin getirdiği, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun ailedeki konumu, yaşı, ebeveynlerin öğrenim durumları, meslekleri, konut ve özel araç sahipliği ve ikamet ettikleri semt sorulmuştur. Parka erişim ve kullanım bilgilerinde parka ne şekilde ulaştıkları, ne amaçla kullandıkları ve kullanım sıklıkları, parka ne kadar sürede ulaştıkları ve parkta ne kadar zaman geçirdikleri sorgulanmıştır.

İkinci bölümde, Elgöli Parkı hakkındaki düşünceleri irdelenmiştir. Bu bölümdeki sorular ebeveynler ve çocuklar için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Yetişkinlere yönelik olarak parkta en çok kullandıkları işlev alanları, park genelinde görülen eksikler ve sorunlar, özürülülerin en çok karşılaştıklarını düşündükleri sorunlar, parkın yaya dolaşımına uygunluğu, parkın işlev ve kullanım olarak yeterliliği ve genel olarak parktan memnuniyet derecesi irdelenmiştir. Çocuklara yönelik olarak ise çocuğun Elgöli Parkı genelinde en çok zaman geçirdiği işlev alanları ve en çok hangi fiziksel aktiviteleri gerçekleştirdiği, parkın çocukların sosyal ve fiziksel gelişimi üzerindeki etkileri, çocuğun kendisini güvenli ve özgür hissedip etmediği ve oyun alanlarının yeterliliği sorgulanmıştır.

Üçüncü bölümde ise Elgöli Parkındaki oyun alanları üzerinde durulmuştur. Oyun alanlarında kullanılan elemanların, çocuklar üzerindeki etkileri, ebeveynlerin bu oyun alanlarından beklentileri ve genel değerlendirmeleri, oyun alanlarında gördükleri ve görmek istedikleri fiziksel ve işlevsel unsurlar ve anketin gerçekleştirildiği oyun alanının çocuğun sosyal ve fiziksel gelişimi üzerinde ne derecede etkili olduğu ölçülmeye çalışılmıştır. Verilen ifadelerdeki sorgulamalara ne ölçüde katıldıklarını ölçebilmek için beşli likert ölçeğinden (1- En olumsuz, 5- En olumlu) faydalanılmıştır. Elde edilen veriler çok değişkenli istatistik analiz yöntemleri ile değerlendirilerek kullanıcıların Elgöli Parkının geneli ve oyun alanları için görüş ve önerileri ortaya çıkarılmıştır.

6.3.3 İstatistik değerlendirme metodu

Bu çalışmanın saha uygulamasının tamamlandıktan sonra tüm veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Tüm sorulara ilişkin gözlem sonuçlarının frekans

dağılımları çıkartılmışken, likert ölçekli olan sorular içinde betimsel istatistikler hesaplanmıştır.

Verilerin SPSS programına verikten sonra SPSS programında bulunan Analize menüsü altındaki “Descriptive Statistics” komutun içinde yer alan “Frequencies” komutunu kullanılarak verilerin frekans ve yüzde dağılımı (Frequencies), ortalama (Mean), ortanca (Median), tepe değeri (Mod), standart sapma (Standard Deviation), varyans (Variance) gibi merkez eğilim ölçüleri ile çapraz tablolar hazırlanmaktadır. “Frequencies” ana iletişim penceresinin sağ tarafındaki bulunan “Statistics” düğmesini tıklayarak seçilen değişkenler görülmektedir.

Bir sonraki adımda, likret ölçekli sorular için çok değişkenli istatistik analiz yöntemlerinden tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yada bağımsız örneklem t-testi (Independent Sample T-Test) ile analiz yapılmıştır. Burada amaç, incelenen bir bağımlı değişken açısından, sorulara verilen yanıtlarda bağımsız gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığının ortaya çıkartılmasıdır.

Ortalamaları arasında fark olup olmadığı incelenen bağımsız guruplar araştırma yapılan konum, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun demografik yaş gurubu, çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş gurubu, çocuğun cinsiyeti, ebeveynlerin eğitim durumu, parka ulaşım aracı, parka ulaşma süreleri, parka geleme süreleri, parkı kullanma sıklığı, parkta geçirilen zaman miktarı , denekler ve çocuklarının en çok kullandıkları işlev alanı, özürülülerin parkta en çok karşılaştıkları sorun, parkta deneklerin çocuklarının en çok yaptığı fiziksel aktivite, çocukların en çok tercih ettiği oyun alanı ve çocukların parktaki oyun alanlarında geçirdikleri zaman miktarı gibi değişkenlerdir. Bu inceleme likret ölçeğinde düzenlenmiş toplamda yirmi üç adet soru üzerinde uygulanmıştır ve her bir bağımlı değişken açısından ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu sebepleri incelenmiştir. Bağımsız değişkendeki grup sayısının iki olması durumunda Bağımsız Örneklem t-testi (Independent sample T-Test) ikiden fazla olması durumunda Tek Yönü Varyans analizi (one way ANOVA) kullanmıştır.

Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ikiden fazla farklı gurubun ortalamalarının karşılaştırılmasında kullanılır. Bu testin varsayımları;

1. Grupların bağımsız olması,

2. Test edilecek değişkenin verilerinin normal dağılması,
3. Grupların varyanslarının homojen olmasıdır (İslamoğlu ve Alniaçık, 2014).

Tek yönlü varyans analizinde varyansların homojen olması durumunda “Equal Variances Assumed” başlığı altındaki LSD, Benferroni, Sidak, Scheffe, R-E-G-WF, R-E-G-WQ, S-N-K, Tukey, Tukey’s-b, Duncan, Hochberg’s GT2, Gabriel, Waller-Duncan, Dunnet testleri kullanılabilirken, varyansların homojen olmamasına halinde “Equal Variances Not Assumed” başlığı altındaki Tamhane’s T2, Dunnet’s T3, Games-Howell, Dunnet’ C testleri kullanılmaktadır (Guriş ve Astar, 2015). Bu çalışmada, varyansların homojen dağıldığı durumlarda “Tukey” metodu ve homojen dağılmadığı durumlarda “Tamhane’s T2” metodu kullanılmıştır.

Tek yönlü varyans analizinde ilk aşamada ANOVA tablosunda bulunan (sig. (P)) değeri incelenmektedir. Eğer (sig. (P)) değeri (0.05)’ten büyük olursa ($P > 0.05$), guruplar arasında anlamlı fark olmadığını göstermektedir. Eğer (sig. (P)) değeri (0.05)’ten küçük olursa ($P < 0.05$), guruplar arasında anlamlı fark var demektir. İkinci aşamada, Eğer guruplar arasında fark tespit edilirse varyansların homojenliği testi (Homogeneity of variance test) tablosundaki bulunan (sig. (P)) değeri incelenecektir. (sig. (P)) değeri (0.05)’ten büyük olursa ($P > 0.05$), varyansların homojen dağıldığı anlamına gelmektedir ve (sig. (P)) değeri (0.05)’ten küçük olursa ($P < 0.05$), varyansların homojen dağılmadığı anlamına gelmektedir. Bu yorum Post-Hoc uygulamasında kullanılacaktır.

Bağımsız örneklem t-testi, iki gruba ait olan ortalamaların birbirinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan bir istatistiksel analiz yöntemidir. Temel varsayımları;

1. Karşılaştırılacak olan grupların birbirinden bağımsız olmaları,
2. Bu gurplardan elde edilen ölçümlerin en az eşit aralıklı ölçek düzeyinde ölçülmüş olmaları,
3. Her bir grupta ölçümlerin normal dağılım gösteriyor olmasıdır.

Analiz işletildiğinde “independent samples test” tablosundaki “F” değeri varyansların homojen olup olmadığını test etmek için kullanılır. Hemen yanındaki “Sig.” değeri 0,05’ten büyükse varyanslar homojen, küçükse varyanslar homojen değil demektir. Bu durumda tablodaki uygun satır dikkate alınarak, o satırdaki “Sig.

(2-tailed)” değerine bakılır. Bu değer 0,05’ten küçükse karşılaştırılan gruplar arasında anlamlı fark olduğuna, 0,05’ten büyükse fark olmadığına karar verilir (Url-18).

Anakütledeki eleman sayısı bilinmediğinde dağılımın şekli hakkında yol gösterici teoremlerin başında Merkezi Limit Teoremi gelir (Armutlulu, 2008). Merkezi Limit Teoremine göre anakütleden tesadüfi olarak “n” birimlik örnekler seçildiğinde, örnek ortalamalarının dağılımı, anakütleden çekilebilecek aynı büyüklükteki tüm mümkün örneklerin hepsinin ortalamasının olasılık dağılımıdır (Bowerman vd, 2013). Bir başka ifade ile bir veri kümesinin dağılımı normal olmasa bile, bu dağılımdan elde edilecek örneklerin ortalamalarının dağılımları normal dağılıma yaklaşmaktadır (Gürsaka, 2013). Olasılıkta çekim gücü gösteren bir dağılım vardır. Ortalamalar belirli bir limitten sonra dağılım olarak bu dağılıma yakınsar. Dağılım ne şekilde olursa olsun “n” sayısı artış gösterdikçe ortalama bir standart dağılıma yakınsama gösterir. Örneklem 30’dan büyük olduğunda dağılımın normal dağılıma yakınsadığı görülmüştür (Armutlulu, 2008). Merkezi Limit Teoreminin geçerli olabilmesi için örneklem büyüklüğünün en az 100 olması gerektiği de ifade edilmektedir. Merkezi Limit Teoreminin geçerliliği sürekli rassal değişkenlerin toplamlarıyla sınırlı değildir; kesikli rassal değişkenlere de genişletilebilir (Newbold, 1995).

Tebriiz’in kentin toplam nüfus 1.5 milyonun üzerindedir. Bu nüfus içerisinde Elgöli Parkı kullanıcıların sayısı ise bilinmemektedir. Bu yüzden, örneklem büyüklüğünün 125 kişi olarak belirlenmesi ile Merkezi Limit Teoremi varsayımı doğrultusunda örneklem normal dağılıma uyduğu kabul edilmiştir. T- Test ve ANOVA bulgularını yorumlayarak sonuçlar elde etmeye çalışılmıştır.

6.4 Saha Çalışması Bulguları

Görüşmelerde kadın-erkek oranındaki dağılımda, kültürel olarak bir kadının tanımadığı bir erkekle diyaloga girmesinin zor olması için yüz yüze konuşmaktan çekinmesine neden olmuştur ve bu durum anket görüşmelerindeki sonuçlara etken olmuştur (Çizelge 6.3).

Çizelge 6.3: Deneklerin cinsiyete göre dağılımı

Görüşülen kişinin cinsiyeti		
Cinsiyet	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Kadın	73	58.4
Erkek	52	41.6
Toplam	125	100.0

Görüşülen kişinin çocukla zaman geçirme sıklığına göre dağılımı çizelge 6.4’de görülmektedir. Genel olarak çocuklar ebeveynleriyle her gün zaman geçiriyorlar fakat eşlerin ayrı olduğu ebeveynlerden birinin çocukla zaman geçirme sıklığı azalmaktadır.

Çizelge 6.4: Görüşülen kişinin çocukla zaman geçirme sıklığı

Görüşülen kişi çocukla ne sıklıkta zaman geçiriyor?		
Görüşme sıklığı	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Her gün	121	96.8
Haftada 1-2 gün	4	3.2
Toplam	125	100.0

Deneklerin ailelerindeki çocuk sayısına göre dağılımı çizelge 6.5’de verilmiştir. Ebeveynlerin genç yaşta olması, maddi imkanların kısıtlılığı gibi nedenler çocuk sayısının az olmasındaki etkenlerdir.

Çizelge 6.5: Ailedeki çocuk sayısı

Ailedeki çocuk sayısı		
Ailedeki çocuk sayısı	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
1	53	42.4
2	54	43.2
3	18	14.4
Toplam	125	100.0

Görüşme yapılan ebeveynlerin çocuklarının sosyal ve fiziksel gelişimlerine ilişkin değerlendirmelerini, o an yanlarında bulunan çocuklarına göre yapmaları istenmiştir. Buna göre, analizlerde dikkate alınan çocukların ailedeki kardeşler arasındaki konumu çizelge 6.6’da verilmiştir.

Çizelge 6.6: Çocuğun ailedeki konumu

Çocuğun ailedeki konumu		
Çocuğun ailedeki konumu	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Tek çocuk	53	42.4
En büyük çocuk	23	18.4
Ortanca çocuk	12	9.6
En küçük çocuk	37	29.6
Toplam	125	100.0

Analizlerde dikkate alınan çocukların yaş guruplarına göre dağılımı çizelge 6.7’de görülmektedir. İran İstatistik kurumundan alınan 2009 verilerine göre Tebriz kentindeki yaş guruplarının toplam nüfus içindeki oranı ve her yaş grubundaki engelli bireylerin dağılımı çizelge 6.8’de verilmektedir.

Bu çalışma 3-14 yaş grubundaki çocukları konu almaktadır. Araştırmada değerlendirilen çocukların yaş guruplarına göre dağılımı iki şekilde ele alınmıştır. İran istatistik kurumunun demografik yaş guruplarına göre oluşan dağılım çizelge 6.9’da çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre oluşan dağılım çizelge 6.10’da verilmiştir.

Çizelge 6.7: Deneklerin çocuklarının yaş grubuna göre dağılımı

Çocuğun yaşı		
Çocuğun yaşı	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
3	7	5.6
4	15	12.0
5	29	23.2
6	21	16.8
7	14	11.2
8	15	12.0
9	6	4.8
10	6	4.8
11	4	3.2
12	7	5.6
13	1	0.8
Toplam	125	100.0

Çizelge 6.8: Tebriz nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı ve engelli birey oranları
(İran Sosyal Yardım Kurumu 2009 yılı verilerinden yararlanarak Aysan
Danesharasteh tarafından oluşturulmuştur)

Yaş gurupları	2009 yılı nüfusu	Toplam nüfusa oranı (%)	Toplam engelli sayısı	Yaş grubu içindeki engelli oranı (%)
0-4	95686	6.58	368	0.38
5-9	98339	6.77	917	0.93
10-14	109480	7.53	1246	1.15
15-19	152838	10.52	1796	1.18
20-24	184498	12.78	2053	1.11
25-29	158789	10.93	1991	1.25
30-34	123990	8.53	1579	1.27
35-39	112548	7.75	1710	1.52
40-44	96160	6.62	1625	1.69
45-49	84764	5.83	1262	1.49
50-54	67231	4.62	880	1.31
55-59	45776	3.15	723	1.58
60-64	35866	2.46	784	2.19
65-69	29339	2.02	756	2.58
70-74	25690	1.76	886	3.45
75 üstü	31229	2.15	1823	5.84
Toplam nüfusu	1452223	100	20417	1.41

Çizelge 6.9: Örneklemin demografik yaş grubuna göre dağılımı

Çocuğun demografik yaş grubu		
Çocuğun demografik yaş grubu	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
0-4	22	17.6
5-9	85	68.0
10-14	18	14.4
Toplam	125	100.0

Çizelge 6.10: Örneklemin sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre dağılımı

Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu		
Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
3-6	72	57.6
7-12	52	41.6
12 üzeri	1	0.8
Toplam	125	100.0

Örneklem gurubunun içerisinde sadece üç engelli çocuk yer almaktadır. Bu nedenle istatistik analizlerde bağımsız gurup olarak değerlendirmeye alınmamıştır. Sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre oluşan en üst yaş gurubunda ise sadece bir gözlem yer aldığından, bu grup da bağımsız grup olarak değerlendirmeye alınmamıştır.

Görüşmelerdeki çocukların cinsiyete göre dağılımı çizelge 6.11’de görülmektedir. Örneklemin cinsiyete göre dağılımı dengelidir. ilerleyen analiz sonuçlarında yer verileceği gibi, cinsiyetin dağılımlı bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur.

Çizelge 6.11: Örneklemin cinsiyete göre dağılımı

Çocuğun cinsiyeti		
Çocuğun cinsiyeti	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Kız	60	48.0
Erkek	65	52.0
Toplam	125	100.0

İran Devriminden sonra oluşturulan eğitim sisteminin ilk kademesi İptidai tahsil (İlkokul) 5.sınıfa kadar, ikinci kademesi Rahnemayi tahsil (Ortaokul) 8. sınıfa kadar, üçüncü kademesi Debirestan (Lise) 12. sınıfa kadardır. İran’da, yasal zorunluluk olmamasına rağmen, 12. Sınıfa kadar okunması ve lise diploması sahibi olunması tüm yurttaşlar tarafından benimsenmiş asgari düzey olarak kabul görmektedir. Ancak zaman geçtikçe tüm aileler çocukların üniversite tahsili almaya teşvik etmektedir. Ailelerin bu konudaki teşviki özellikle İran Devriminden sonra artmıştır. Bu nedenle ülkede öğrenim düzeyi oldukça yüksektir. Bu çalışmada daha güçlü ve doğru sonuçlar elde edebilmek için asgari lise mezunu ebeveynler ile görüşülmüştür. Çizelge 6.12 ve çizelge 6.13’de ebeveynlerin öğrenim düzeyi dağılımı görülmektedir.

Çizelge 6.12: Annenin öğrenim durumu

Annenin öğrenim durumu		
Annenin öğrenim durumu	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Lise mezunu	10	8.0
Ön-lisans mezunu	23	18.4
Lisans	66	52.8
Yüksek lisans ve üzeri	26	20.8
Toplam	125	100.0

Çizelge 6.13: Babanın öğrenim durumu

Babanın öğrenim durumu		
Babanın öğrenim durumu	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Lise mezunu	0	0.0
Ön-lisans mezunu	6	4.8
Lisans	66	52.8
Yüksek lisans ve üzeri	53	42.4
Toplam	125	100.0

Ebeveynlerin mesleklerine göre dağılımlar çizelge 6.14 ve çizelge 6.15’de verilmiştir. Çizelgelerden görüldüğü üzere anneler arasında ev hanımlığı, mühendislik ve öğretmenlik meslek grupları ve babalarda ise mühendislik, esnaf ve öğretmen meslek gruplarının öne çıktığı görülmektedir.

Çizelge 6.14: Annenin mesleği

Annenin mesleği					
Annenin mesleği	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Annenin mesleği	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Avukat	4	3.2	Memur	1	0.8
Bankacı	3	2.4	Mimar	1	0.8
Doktor	3	2.4	Muhasebeci	9	7.2
Eczacı	3	2.4	Mühendis	21	16.8
Ev hanımı	39	31.2	Öğretmen	18	14.4
Hemşire	7	5.6	Ressam- grafik tasarım	7	5.6
Hostes	1	0.8	Sigortacı	2	1.6
İç mimar	1	0.8	Sporcu	1	0.8
İşletmeci	1	0.8	Gazeteci	1	0.8
Kuafor	2	1.6	Toplam	125	100

Çizelge 6.15: Babanın mesleği

Babının mesleği					
Babının mesleği	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Babının mesleği	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Avukat	7	5.6	İç mimar	1	0.8
Bankacı	4	3.2	İşletmeci- Muhasibeci	9	7.2
Dekorator	1	0.8	Kasiyer	1	0.8
Doktor- Hamşire	9	7.2	Memur	8	6.4
Eczacı	1	0.8	Mühendis	28	22.4
Emlakçı- sigortacı	6	4.8	Muteahit	1	0.8
Esnaf	15	12.0	Noter	5	4.0
Fotografçı	2	1.6	Öğretmen	14	11.2
Gazeteci- Yayımcı	3	2.4	Pilot	1	0.8
Gümüşcü- koyumcu	5	4.0	Veteriner	4	3.2
			Toplam	125	100

Araştırma kapsamında ailenin refah düzeyine ilişkin veriler de toplanmıştır bu çerçevede, bağımsız değişkenler olarak değerlendirilecek konut sahipliği ve konut tipi ,özel araç sahipliği ve ikamet edilen semt sorgulanmıştır. Çizelge 6.16’da ailenin konut sahipliği görülmektedir. Çalışmada görüşülen ebeveynler genel olarak genç yaşadılar. İran geleneklerine göre genç yaştaki çiftler ailelerinin yardımıyla ev sahibi edilmektedir. Bu nedenle ev sahipliği oranı daha yüksek bulunmuştur.

Çizelge 6.16: Çocukların ailesinin konut sahipliği

Konut sahipliği		
Konut sahipliği	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Kendi mülkü	69	55.2
Kira	56	44.8
Toplam	125	100

Çizelge 6.17’de ailenin yaşadığı konut tipi verilmiştir. İran’da eski zamanlarda en yaygın konut tipi müstakil evdi. Ama zaman geçtikçe özellikle büyük kentlerin nüfusu artıkça, müstakil evler yerini apartmanlara bırakmıştır. Bu nedenle örnekleme de yer alan deneklerin çoğunun apartman dairelerinde yaşadığı görülmektedir.

Çizelge 6.17: Deneklerin ikamet ettiği konut tiplerinin dağılımı

Konut tipi		
Konut tipi	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Müstakil ev (bahçeli)	10	8.0
Müstakil ev (bahçesiz)	3	2.4
Apartman dairesi	81	64.8
Site	31	24.8
Toplam	125	100

İran'da, Tebriz gibi büyük kentlerde mesafelerin uzak olması nedeniyle, gelir durumuna da bağlı olarak hemen her ailenin en az bir adet özel aracı bulunmaktadır. Çizelge 6.18 görüşme yapılan ailelerin özel araç sahipliği görülmektedir.

Çizelge 6.18: Deneklerin özel araç sahipliği

Özel araç sayısı		
Özel aracınız varsa sayısı	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Yok	2	1.6
1 araç	80	64.0
2 araç	38	30.4
3 araç	5	4.0
Toplam	125	100.0

İranda ilçeler numaralarla adlandırılmaktadır. Tebriz 10 ilçeden oluşmuştur. Şekil 6.3'te Tebriz haritası ve ilçeler görülmektedir. Bu harita 2014 yılında yapılmıştır ve haritada görüldüğü gibi Elgöli parkı 2. ilçenin güneyinde ve kentin meskun mahal sınırlarına yakın bir konumdadır. 2. ilçe Tebrizin zengin ilçelerden biridir. 1. ilçe, 2. ilçe, 5. ilçe ve 9. ilçe Elgöli parkına en yakın ilçelerdir. Ancak 9. ilçe yeni gelişen bir ilçe olduğundan, buradaki nüfus sayıca azdır. 1. ilçe ve 2. ilçe en zengin ilçelerdir ve gelir düzeyi yüksektir. Ayrıca 5. ilçede Roşdiye gibi bazı mahalleleri zengin mahalle olarak tanınmaktadır ve 3. ilçe orta ve 6. ilçe ile 7. ilçe daha alt gelir gruptadır. Çizelge 6.19'da görüşülen ailelerin ikamet ettikleri semt ve ilçeleri verilmiştir. Çizelgede görüleceği gibi, deneklerin büyük bir bölümü 1. ilçe, 2. ilçe ve 5. ilçede ve Elgöli parkına yakın mesafede ikamet eden bireylerden oluşmaktadır. Parka yakın ikamet edenler daha çoğunlukta, uzak ilçelerden gelenler sayıca az ve çok seyrek gelmektedirler. Fakat bu çalışma parkı sık kullananlarla yapıldığı için, uzak ilçelerden gelenlerin oranının düşük olduğu görülmektedir.

Çizelge 6.19: Deneklerin ortuduğu semt ve ilçelerine göre dağılımı

İlçe	Semt	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	İlçe oranı (%)
1	Abbasi	2	1.6	25.6
	Furuği	3	2.4	
	Nezami	1	0.8	
	Rudeki	1	0.8	
	Tevanir	3	2.4	
	Valiasr	22	17.6	
2	Abresan	9	7.2	45.6
	Bağceban	3	2.4	
	Elgöli	15	12	
	Ferdos	2	1.6	
	Golşehir	4	3.2	
	Mirdamad	2	1.6	
	Pervaz	2	1.6	
	Rejayişehir	1	0.8	
	Sahand	3	2.4	
	Yağçıyan	10	8	
	Zaafaraniye	6	4.8	
3	Bağşomal	1	0.8	7.2
	Hafez	2	1.6	
	Mansur	3	2.4	
	Maralan	1	0.8	
	Şehnaz	2	1.6	
5	Bağmeşe	3	2.4	14.4
	Merzdaran	2	1.6	
	Roşdiye	13	10.4	
6	Nesferah	4	3.2	3.2
7	Resalet	5	4	4
Toplam		125	100	100

Görüşülen deneklerin yaklaşık %84'ünün Elgöli parkına kendi araçlarıyla geldikleri bulunmuştur (Çizelge 6.20). Tebriz'de toplu taşıma sisteminin düşük nitelikte olması ve metronun halen hizmete girmemiş olması nedeniyle genel olarak parka erişimde toplu taşıma tercih edilmemekte, uzak mesafelerde ikamet eden bireyler Elgöli Parkına kendi özel araçları ile ulaşmaktadır.

Çizelge 6.20: Parka ulaşım türü

Elgöli Parkına nasıl gelirsiniz?		
Elgöli Parkına ulaşım türü	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Özel araçlar	105	84.0
Yaya olarak	20	16.0
Toplam	125	100.0

Deneklerin Elgöli Parkına ulaşma süreleri ikamet ettikleri semte bağlı olarak değişmektedir. Çizelge 6.21’de görüleceği gibi parkı sık kullanan ailelerin ulaşım süresi en fazla 45 dakikadır (Çizelge 6.21).

Çizelge 6.21: Deneklerin Elgöli Parkına ulaşma sürelerine göre dağılımı

Elgöli Parkına ne kadar sürede ulaşıyorsunuz?		
Elgöli Parkına ulaşma süresi	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
15 dakikadan az	39	31.2
16-30 dakika	68	54.4
31-45 dakika	18	14.4
Toplam	125	100.0

Genel olarak görüşülen denekler Elgöli Parkını sadece tek bir amaçla kullanmıyorlar. Çizelge 6.22’de görüldüğü gibi parkı kullanım gerçeklerinin başında “ Çocuğun özgürce oyun oynaması için” seçeneği gelmektedir. İkinci ve üçüncü sıradaki “ Piknik yapmaya uygun olduğu için” ve “ Açık havada zaman geçirmek için” yanıtları da bir birini destekler niteliği ile Elgöli Parkının aile fertlerinin açık havada bir araya gelme noktası olduğunu ortaya koymaktadır. “çocuk oyun alanlarına gitmek için” seçeneğinin dağılımı beklentiden daha düşük olmuştur. Bu durum ailelerin bu parktaki oyun alanlarını çocukları için uygun görmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu konudaki daha ayrıntılı sonuçlar ilerleyen analizlerle ortaya konulacaktır. Parkın büyüklüğü ve sunduğu diğer alanların çocukların açık havada rahat ve özgürce fiziksel aktiviteler yapmasına, aile fertleri ve arkadaşlarıyla beraber zaman geçirip oynamalarına imkan vermesi nedeniyle parkın diğer bölümlerine oranla daha çok tercih edilmektedir. Elgöli parkı açık havada çocuk ve ailenin zaman geçirmek için bir piknik alanı olarak tercih edilmesi, bu alanın bilinen ve tanınan bir olduğu sonucunu getirmektedir.

Çizelge 6.22: Deneklerin Elgöli Parkını kullanma amacına göre dağılımı

Elgöli Parkına neden / hangi amaçla gelirsiniz?			
Parkı kullanma amacı		Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
1	Çocuğun özgürce oyun oynaması için	93	74.4
2	Piknik yapmaya uygun olduğu için	88	70.4
3	Açık havada zaman geçirmek	87	69.6
4	Ağaçlık yeşil bir alan olduğu için	83	66.4
5	Yüryüş yolları bulunduğu için	58	46.4
6	Arkadaşlarla buluşmak için	58	46.4
7	Parktaki olanaklardan yararlanmak için	55	44.0
8	Eğlence parkına gitmek için	43	34.4
9	Kolay ulaşılabilir olduğu için	41	32.8
10	Aile fertleriyle gitmeye uygundur	35	28.0
11	Emniyetli olduğu için	29	23.2
12	Spor olanakları bulunduğu için	13	10.4
13	Çocuk oyun alanlarına gitmek için	11	8.8
14	Sabah yürüyüş için	10	8.0
15	Kafe-restoranlara gitmek için	1	0.8
16	Sesiz sakin olduğu için	0	0

Daha önce belirtildiği gibi Elgöli çok eski bir kent parkıdır, zaman geçtikçe büyümüştür ve halen büyümeye devam etmektedir. Ayrıca, bu park Tebrizin en önemli parklarından birisi sayılır bu yüzden Tebriz’de ikamet eden insanlar kendileri ve çocukları için Elgöli parkını sıklıkla tercih etmektedir. Bu nedenle, genel olarak ebeveynler, çocuklarının açık havada rahat ve özgürce vakit geçirmeleri maksadıyla çocuklarını küçük yaşlardan itibaren bu parka getirmektedirler. Çalışmada görüşülen kişilerin çocuklarını Elgöli Parkına ne kadar süredir getirdiklerine ilişkin aşağıda verilmiştir (Çizelge 6.23).

Çizelge 6.23: Deneklerin çocukları Elgöli Parkını kullanma sürelerine göre dağılımı

Çocuğunuzu kaç yıldır Elgöli parkına getiriyorsunuz?		
Çocuğun Elgöli Parkına kaç yıl gelmesi	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
1 yıldan az	0	0.0
1-2 yıl	5	4.0
2-3 yıl	26	20.8
3-4 yıl	28	22.4
4 yıldan fazla	66	52.8
Toplam	125	100.0

Elgöli parkını kullanma sıklığı incelendiğinde, deneklerin büyük bölümünün parkı her gün kullanmadığı görülmektedir. Bu çalışma, daha sağlam ve güçlü sonuçlar almak için parkı en az haftada 1-2 gün kullanan ebeveynler ile gerçekleştirilmiştir. Parkı kullanma sıklığı iki grupta toplanmış ve çok değişkenli istatistiksel sorgulamalarda bu değişken bağımsız örneklem T-tesisi ile değerlendirilmiştir. Parkı kullanma sıklığına göre oluşan bu iki grup arasında, ilerleyen bölümlerde değinilecek olan bağımlı değişkenler açısından anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Elgöli parkı kullanma sıklığı çizelge 6.24’de verilmiştir.

Çizelge 6.24: Deneklerin parkı kullanma sıklığına göre dağılımı

Elgöli Parkına ne sıklıkta gelirsiniz?		
Elgöli Parkına gelme sıklığı	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Her gün	17	13.6
Haftada 1-2 gün	108	86.4
Toplam	125	100.0

Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı incelediğinde, deneklerin parkta uzun süreler boyunca buldukları anlaşılmaktadır. Bunun sebepleri arasında, içerdiği işlevsel alanlarla parkın zaman geçirmek için elverişli bir mekan olduğu, genel olarak parkın hem yetişkinler hem çocuklar için uygun, olduğu ve parkın büyüklüğü düşünülmektedir (Çizelge 6.25). Bağımsız değişken de iki gruptan oluştuğundan, bağımlı değişkenlerle olan ilişkileri yine bağımsız örneklem T-testi ile incelenmiştir.

Çizelge 6.25: Deneklerin parkta geçirilen zaman miktarına göre dağılımı

Elgöli Parkında ne kadar vakit geçiriyorsunuz?		
Elgöli Parkında geçirilen zaman	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
1 saatten az	0	0.0
1-2 saat	61	48.8
2-4 saat	64	51.2
4-6 saat	0	0.0
6 satten fazla	0	0.0
Toplam	125	100.0

Elgöli Parkı işlevsel açısından altı farklı Alana sahiptir. Bu işlev alanları ve denekler açısından en çok kullanılma oranları çizelge 6.26’da verilmektedir. Bu dağılım çizelge 6.22’de verilmiş olan bulgularla uyumludur.

Çizelge 6.26: Deneklerin parktaki işlev alanlarını kullanımına göre dağılımı

Elgöli Parkında en çok hangi işlev alanlarını kullanıyorsunuz?		
Elgöli Parkında en çok kullanılan işlev alanı	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Oturma ve dinleme alanları	60	48.0
Göl kenarındaki yürüyüş alanları	55	44.0
Cafe-restaurantlar	2	1.6
Spor alanlar	5	4.0
Eğlence parki	3	2.4
Oyun alanları	0	0.0
Toplam	125	100.0

Saha çalışması sırasında Elgöli Parkında gerek TSE standartları gerekse kentsel tasarım ilkeleri açısından bazı koşullar ve eksiklikler saptanmıştır. Kullanıcılar da park genelinde çok sayıda soruna işaret etmektedir.Çizelge 6.27’de görüleceği üzere, kullanıcılar açısından başlıca sorunlar kalabalık ve görüntü ile çocuk oyun alanların odaklanmaktadır.

Elgöli parkı Tebriz’in tek kent parkı olması için ve her yaş grubuna hitap etmesi nedeniyle her zaman özellikle de yaz aylarında çok kalabalık ve görüntülü bir yer olarak tanınmaktadır, Bu nedenle, bu park sessiz ve sakin bir yer olarak dinlenmeye ve zaman geçirmeye uygun bir yer alana niteliğine sahip değildir . Bu durum çocuğun özgürce oyun oynamama ve güvende olmama nedenleri arasındadır. Öte yandan denekler, Elgöli Parkının büyüklüğüne oranla çocuk oyun alanlarının sayıca az, oyun alanların içindeki oyun elemanlarının çeşit ve kalitesinin düşük olduğunu, çocukların yaş gurubuna uygun olmadığını güvenlik riski barındırdığını, tasarımda özürlü çocukların dikkate alınmadığını düşünmektedir. Bu yüzden ebeveynler Elgöli Parkındaki oyun alanlarını kendi çocuklar için çok tercih etmemektedirler.

Çizelge 6.27: Deneklere göre Elgöli Parkında bulunan sorunlar ve eksiklikler

Sizce Elgöli Parkındaki eksikler ve sorunlar neledir?			
Parkta bulunan eksikler ve sorunlar		Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
1	Kalabalık ve gürültü	110	88.0
2	Çocuk oyun alanları	89	71.2
3	Parkın tahrip edilmesi	56	44.8
4	Kafe-restoranlar	53	42.4
5	İnsan davranışları	49	39.2
6	Parkta sunulan hizmetler	40	32.0
7	Oturma birimleri	35	28.0
8	Bakımsızlık	28	22.4
9	Yer döşemeler	27	21.6
10	Bilgi verici, yönlendirici levhalar	13	10.4
11	Spor olanakları	13	10.4
12	Güvenlik	11	8.8
13	Kent mobilyalar	9	7.2
14	Bitkilerin yetersizliği	8	6.4

Özürülerin durumu ele alındığında, en çok çocuk oyun alanlarında sorunlarla karşılaştığı anlaşılmaktadır (Çizelge 6.28). Bunun başlıca sebepleri çocuk oyun alanlarında özürü çocuklara uygun oyun elemanlarının bulunmaması ve mevcut oyun elemanlarının niteliksiz olmasıdır.

Çizelge 6.28: Deneklere göre özürülerin Elgöli Parkında en çok karşılaştığı sorunlar

Sizce Elgöli Parkında özürülerin en çok karşılaştığı sorunlar nelerdir:		
Elgöli parkında özürülerin en çok karşılaştığı sorunlar	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Merdiven ve rampalar	8	6.4
Tesislere erişim	22	17.6
Yaya yoları	12	9.6
Oturma ve dinleme alanları	17	13.6
Kent mobilyalarının konumlanması	4	3.2
Oyun alanları	53	42.4
Yer döşemeleri	9	7.2
Toplam	125	100.0

“Egöli parkın içerisindeki yaya dolaşım herkes için özellikle yaşlılar, hamileler, özürllüer, çocuklar, vs güvenli ve uygundur” sorusuna 125 gözlemden alınan yanıtlar incelediğinde, ortalama skorun 3.26 çıktığı görölmektedir. Bu durumda kullanıcılar park içindeki yaya dolaşımının güvensiz ve uygun olmadığını düşünmezken, belirti derecede güven hissi içinde de olmadıkları anlamı çıkmaktadır. Medyan değeri 3 olması bu yargıya desteklemektedir (Çizelge 6.29).

Çizelge 6.29: Egöli Parkı içerisindeki yaya dolaşım hakkındaki düşünceler

Egöli Parkı içerisindeki yaya dolaşım herkes için güvenli ve uygundur (özellikle yaşlılar, hamileler, özürllüer, çocuklar, vs)					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.26	3.00	4
Katılmıyorum	24	19.2			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	44	35.2			
Katılıyorum	57	45.6			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelediğinde, annenin eğitim durumuna göre gruplar arasında farklılık tespit edilmiştir. Eğitim durumu lisans düzeyinde olan grupla yüksek lisans ve üstü düzeydeki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. Lisans eğitilmiş grup park içindeki yaya dolaşımını daha güvenli ve uygun bulurken, yüksek lisans ve üstü eğitilmiş grup açısından bu düşünce çok daha zayıftır (Çizelge 6.30- Çizelge 6.31).

Çizelge 6.30: Çocuğun annesinin eğitim durumuna göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Egöli Parkı içerisindeki yaya dolaşım herkes için güvenli ve uygundur (özellikle yaşlılar, hamileler, özürllüer, çocuklar, vs).	Between Groups	5.824	3	1.941	3.535	0.017
	Within Groups	66.464	121	0.549		
	Total	72.288	124			

Çizelge 6.31: Çocuğun annesinin eğitim durumuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun annesini eğitim durumu	N	Mean
Elgöli Parkı içerisindeki yaya dolaşım herkes için güvenli ve uygundur (özellikle yaşlılar, hamileler, özürllüer, çocuklar, vs).	Lise mezunu	10	3.30
	Ön-lisans mezunu	23	3.00
	Lisans	66	3.45
	Yüksek lisans ve üstü	26	3.00
	Toplam	125	3.26

Kullanıcıların Elgöli parkını işlev ve kullanım olarak yeterli bulup bulmadıklarının irdedelediği soruda ortalama skor 3.53, en çok tekrar eden yanıt 4 (katılıyorum) olarak bulunmuştur (Çizelge 6.32). Bu durum parkın işlevsel olarak tatmin edici yeterlilikte olduğunu göstermektedir.

Çizelge 6.32: Kullanıcıların parkı işlev ve kullanım olarak yeterli bulma durumu

Elgöli Parkı işlev ve kullanım olarak yeterlidir					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.53	4.00	4
Katılmıyorum	5	4.0			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	53	42.4			
Katılıyorum	63	50.4			
Kesinlikle katılıyorum	4	3.2			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelediğinde, ailedeki çocuk sayısı ve deneklerin çocuklarının en çok tercih ettiği oyun alanı değişkenleri açısından farklılıklar tespit edilmiştir. Ailedeki çocuk sayısına göre yapılan analizde 3 çocuklu grupla 1 ve 2 çocuklu gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Çok çocuklu aileler parkı kullanım ve işlev olarak yetersiz bulurken, çocuk sayısı az olan aileler tam tersi fikirdedir (Çizelge 6.33- Çizelge 6.34). Bu park genele açık bir alan olduğu için aileler kendi çocuklarına korumacı yaklaşmaktadır. Bu yüzden ailedeki çocuk sayısı çok olduğunda onları korumanın ve onlarla beraber rahat zaman geçirmenin ebeveynler açısından zorlaştığı düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında çıkan sonuç oldukça tutarlıdır.

Çizelge 6.33: Alideki çocuk sayısına göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Elgöli Parkı işlev ve kullanım olarak yeterlidir.	Between Groups	2.747	2	1.374	3.611	0.030
	Within Groups	46.405	122	0.380		
	Total	49.152	124			

Çizelge 6.34: Alideki çocuk sayısına göre bağımsız grup ortalamaları

	Ailedeki çocuk sayısı	N	Mean
Elgöli Parkı işlev ve kullanım olarak yeterlidir	1	53	3.58
	2	54	3.59
	3	18	3.17
	Toplam	125	3.53

Çocukların Elgöli Parkı içinde en çok tercih ettikleri oyun alanına göre ise, birinci oyun alanını tercih eden grup ile ikinci oyun alanını tercih eden grup arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Birinci oyun alanı göl kenarına , oturma alanlarına ve parkın önemli mekanlarına yakın olduğu için parkın tesislerini daha rahat kullanabilmektedirler. Bu yüzden birinci oyun alanını tercih eden çocukların aileleri Elgöli Parkını işlevsel olarak yeterli bulmaktadırlar. Tam tersine ikinci oyun alanı hem yeni yapıldığı için ve hem parkın önemli mekanlarından uzak olduğu için parktaki tesislerden faydalanılmamaktadır. Bu nedenle, çocukları ikinci oyun alanını tercih eden grup parkı kullanım ve işlev olarak yeterli bulmamaktadır (Çizelge 6.35-Çizelge 6.36).

Çizelge 6.35: Elgöli Parkında çocuğun en çok tercih ettiği oyun alanına göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Elgöli Parkı işlev ve kullanım olarak yeterlidir	Between Groups	3.230	2	1.077	2.836	0.041
	Within Groups	45.922	122	0.380		
	Total	49.152	124			

Çizelge 6.36: Elgöli Parkında çocuğun en çok tercih ettiği oyun alanına göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun en çok tercih ettiği oyun alanı	N	Mean
Elgöli Parkı işlev ve kullanım olarak yeterlidir	Birinci oyun alanı	17	3.76
	İkinci oyun alanı	8	3.00
	Otizm oyun alanını	34	3.50
	Eğlence parkı	66	3.55
	Toplam	125	3.53

Kullanıcıların genel olarak Elgöli Parkından memnun olup olmadıkları ölçmeye yönelik soruya verilen yanıtların skoru 3.73 olurken, en fazla tekrar eden yanıt “ katılıyorum (4)” olmuştur. Bu durum kullanıcıların parka ilişkin sorunlarının baskın düzeyde öne çıkmadığını ve parkın sunduğu imkan ve tesislerden memnun olduklarını göstermektedir (Çizelge 6.37). Bağımsız gruplar incelediğinde her hangi bir fark tespit edilmemiştir.

Çizelge 6.37: Kullanıcıların parktan memnun olma düzeyi

Elgöli Parkından genel olarak memnun musunuz?					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.73	4.00	4
Katılmıyorum	0	0.0			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	41	32.8			
Katılıyorum	77	61.6			
Kesinlikle katılıyorum	7	5.6			
Toplam	125	100.0			

Genel olarak yetişkinler bu parkı ağaçlık yeşil bir alan olması nedeniyle açık havada yürüyüş ve piknik yapmak için tercih ediyorlar. Bu yüzden parkta bulunan göl kenarı ve piknik alanları en çok kullanan alanlar olarak öne çıkmaktadır. Elgöli parkının genele açık bir alan olması bu araştırmada konu edilen çocukların yaşlarının küçüklüğü gibi nedenlerle çocukların parkta zaman geçirdikleri alanlar kendilerinin değil ailelerinin tercihi olarak ortaya çıkmaktadır (Çizelge 6.38).

Çizelge 6.38: Çocukların parkta en çok zaman geçirdiği işlev alanları

Çocuğunuz genellikle Elgöli Parkının hangi işlev alanında vakit geçiriyor?		
Çocukların Elgöli Parkta en çok zaman geçirdiği işlev alanı	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Oturma ve dinleme alanları	48	38.4
Göl kenarındaki yürüyüş alanları	36	28.8
Kafe-restoranlar	0	0
Spor alanları	2	1.6
Eğlence parkı	27	21.6
Oyun alanları	12	9.6
Toplam	125	100.0

Elgöli Parkı Tebrizin en büyük kent parkıdır. Bu parkta çocuklar rahatça her tür fiziksel aktiviteyi gerçekleştirebilmektedir. Elgöli Parkı kalabalık ve genele açık bir alan olduğu için çocuklar aileleriyle birlikte zaman geçirmekte bu nedenle de dinleme ve oturma alanları çocukların en çok zaman geçirdiği mekan olarak görülmektedir. Çocukların Elgöli Parkında en çok koşmak ve top oynamak gibi fiziksel aktiviteler içinde oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, oyun alanlarının sayısının az olmasında ve kalitesinin düşük olması çocukların bu alanlarda az oynamasına neden olmaktadır (Çizelge 6.39).

Çizelge 6.39: Çocukların parkta en çok gerçekleştirdikleri fiziksel aktivite

Elgöli Parkında çocuğunuz en çok hangi fiziksel aktiviteyi gerçekleştirir		
Çocukların parkta en çok gerçekleştirdikleri fiziksel aktivite	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Top oynamak	34	27.2
Bisiklete binmek	10	8.0
Paten kaymak	0	0.0
Oyun alanında oynamak	26	20.8
Koşmak	55	44.0
Toplam	125	100.0

“Elgöli Parkında siz ve çocuğunuz kendinizi rahat ve güvenli hissediyormusunuz” sorusuna 125 gözlemden gelen yanıtlar incelendiğinde, ortalama skorun 3.74 çıktığı görülmektedir. Bu durumda kullanıcıların kendilerini bu parkta güvenli hissettikleri

anlamı çıkmaktadır. Medyan ve Mod değerlerinin 4 olması bu yargıyı desteklemektedir (Çizelge 6.40).

Çizelge 6.40: Parkta kendilerini rahat ve güvende hissetme durumu

Elgöli Parkında siz ve çocuğunuz kendinizi rahat ve güvenli hissediyorsunuz					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.74	4.00	4
Katılmıyorum	3	2.4			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	36	28.8			
Katılıyorum	77	61.6			
Kesinlikle katılıyorum	9	7.2			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelediğinde, çocuğun Elgöli parkında en çok tercih ettiği oyun alanı açısından bağımsız gruplar arasında farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir.

En çok “eğlence parkı”nda zaman geçiren grupla “ikinci oyun alanı”nda zaman geçiren gurup arasında Elgöli Parkında kendilerini rahat ve güvenli hissetme durumu açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. Eğlence parkında zaman geçiren gurubun ortalama skoru 3.86 iken diğer grubun ortalama skoru 3.13 bulunmuştur. İkinci oyun alanının parkın önemli bölümlerinden uzak olması ve yeni inşa edilmiş olması daha az tercih edilmesine yol açmaktadır. Ayrıca, oyun alanı tasarımının niteliksiz oluşu, oyun elemanlarının sayıca az ve form açısından çocukların kullanımı için güvenli bulunmaması, çocukların bu oyun alanında güvensiz hissetmelerine neden olmaktadır. Eğlence parkında ise oyun elemanlarındaki çeşitlilik ve koruyucu ekipman daha çok güven hissi vermektedir. Bu açıdan bakıldığında çıkan sonuç oldukça tutarlıdır (Çizelge 6.41-6.42).

Çizelge 6.41: En çok tercih edilen oyun alanına göre ANOVA tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Elgöli Parkında siz ve çocuğunuz kendinizi rahat ve güvenli hissediyormusunuz?	Between Groups	4.464	3	1.488	4.108	0.008
	Within Groups	43.824	121	0.362		
	Total	48.288	124			

Çizelge 6.42: En çok tercih edilen oyun alanına göre bağımsız grup ortalamaları

	En çok tercih edilen oyun alanı	N	Mean
Elgöli Parkında siz ve çocuğunuz kendinizi rahat ve güvembli his ediyormusunuz?	Birinci oyun alanı	17	3.59
	İkinci oyun alanı	8	3.13
	Otizm oyun alanı	34	3.71
	Eğlence parkı	66	3.86
	Toplam	125	3.74

Kullanıcıların çocuklarının Elgöli Parkında özgürce oyun oynayıp oynayamadıklarının irdedeği soruda ortalama skorun 3.69, en çok tekrar eden yanıtın 4 (katılıyorum) olduğu bulunmuştur (Çizelge 6.43). Bu durumda, çocukların Elgöli parkında görece özgürce oyun oynayabildikleri yönünde genel bir eğilim olduğu gözlenmektedir.

Çizelge 6.43: Çocukların Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabilme durumu

Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor mu?					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.69	4.00	4
Katılmıyorum	12	9.6			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	31	24.8			
Katılıyorum	66	52.8			
Kesinlikle katılıyorum	16	12.8			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız guruplar açısından incelediğinde, çocuğun demografik yaş gurubu, çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş gurubu, çocukların ne kadar süredir Elgöli parkına getirildikleri, Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı ve çocuğun park içindeki oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarı değişkenleri açısından guruplar arasında farklılıklar tespit edilmiştir.

Çocuğun demografik yaş gurubuna göre “0-4 yaş” gurubundaki çocukların, “5-9 yaş” ve “10-12 yaş” gurubundaki çocuklarla arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. En Küçük yaş gurubundaki çocukların ebeveynleri, çocuklarının Elgöli parkında özgürce oynadıklarına dair belirgin bir eğilime sahip değilken daha büyük yaş guruplarındaki çocukların ebeveynlerinin görüşleri olumlu yönde görülmektedir (Çizelge 6.44-6.45). Yaş gurubu büyüdükçe ebeveynlerin çocuklarının Elgöli parkında daha özgürce oynaya bildikleri yönündeki görüşü güçlenmektedir. Elgöli

Parkının genel kullanıma açık olması ve ailelerin küçük çocuklarına daha korumacı yaklaşmasının sonuca bu yönde etkidiği düşünülmektedir.

Çizelge 6.44: Çocuğun demografik yaş gurubu ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor	Between Groups	5.218	2	2.609	4.101	0.019
	Within Groups	77.614	122	0.636		
	Total	82.832	124			

Çizelge 6.45: Çocuğun demografik yaş gurubuna göre bağımsız gurup ortalamaları

	Çocuğun demografik yaş gurubu	N	Mean
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor	0-4	22	3.27
	5-9	85	3.74
	10-14	18	3.94
	Toplam	125	3.69

Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş gurubu bakımından, “3-6 yaş” gurubundaki çocuklar ile “6-12 yaş” gurubundaki çocuklar arasında anlamlı bir fark vardır. 12 yaş üzerinde yapılan görüşmelerde sadece bir çocuk olduğu için değerlendirmeye dahil edilmemiş, bu yüzden değişken guruplarının ortalamaları bağımsız örneklem T-Test ile analiz edilmiştir. Her iki guruptaki çocukların ebeveynleri de genel olarak çocuklarının Elgöli parkında özgürce oyun oynayabildikleri yönünde bir eğilime sahiptir. Ancak üst yaş gurubunda bu eğilimin alt yaş gurubuna göre daha güçlü olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 6.46-6.47). Bu sonuç, bir önceki bulguyla uyumludur.

Çizelge 6.46: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş gurubu T-Test Tablosu

		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor	Equal variances assumed	1.881	0.173	-2.483	122	0.014
	Equal variances not assumed			-2.485	110.465	0.014

Çizelge 6.47: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş gurubu.	N	Mean
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor	3-6	72	3.54
	7-12	52	3.90
	Toplam	124	3.69

Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirilmekte olduğu bakımından oluşan gruplar incelendiğinde “ 2-3 yıldır” parkta getirilen çocuklarla “ 4yıldan fazla” süredir parkta getirilen çocuklar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Daha uzun süredir Elgöli Parkına getirilmekte olan çocuklar, ebeveynlerinin gözünde parkta daha özgürce davranabilmekte ve oynayabilmektedir (Çizelge 6.48- Çizelge 6.49). Geçen süre içinde, bir taraftan çocuk büyümekte, bir taraftan da ortama alışmakta, tanıdığı ve bildiği bir yerde kendisini daha özgür hissetmektedir.

Çizelge 6.48: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor	Between Groups	8.360	3	2.787	4.528	0.005
	Within Groups	74.472	121	0.615		
	Total	82.832	124			

Çizelge 6.49: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğunuz kaç yıldır Elgöli Parkına getiriyorsunuz	N	Mean
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor	1 yıldan az	0	0.00
	1-2 yıl	5	3.20
	2-3 yıl	26	3.31
	3-4 yıl	28	3.61
	4 yıldan fazla	66	3.91
	Toplam	125	3.69

Elgöli parkında geçirilen zaman açısından ise “1-2 saat” ile “2-4 saat” arasında anlamlı bir fark vardır. Denekler sadece iki seçeneği seçtikleri için diğer seçenekler değerlendirmeye dahil edilmemiş ve bu yüzden de bu değişken açısından yapılan

analizde bağımsız örneklem T-Test uygulanmıştır. Elgöli Parkında daha çok zaman geçiren çocukların parkta özgürce oyun oynayabilme skoru daha yüksektir (Çizelge 6.50- Çizelge 6.51). Bu sonuç, çocuğun parkta geçirdiği zaman miktarı arttıkça ortama daha çok alıştığını, bu yüzden kendisini daha özgür hissettiğini düşündürmektedir.

Çizelge 6.50: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı T-Test Tablosu

		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor	Equal variances assumed	11.525	0.001	-2.216	123	0.028
	Equal variances not assumed			-2.203	112.509	0.030

Çizelge 6.51: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları

	Elgöli parkına geçirilen zaman miktarı	N	Mean
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor	1-2 saat	61	3.52
	2-4 saat	64	3.84
	Toplam	125	3.68

Çocukların oyun alanlarında geçirdikleri zaman miktarı açısından yapılan değerlendirmede, en az zaman geçirilen grupta en çok zaman geçiren grubun ortalamaları çocuklar arasında anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar yine oldukça tutarlıdır. Çocuk ne kadar uzun süre oyun alanında zaman geçirirse o oranda ortama alışmakta, oyun alanında olduğu süre arttıkça kendisini o mekanda özgür hissetme düşüncesi artmaktadır (Çizelge 6.52- Çizelge 6.53).

Çizelge 6. 52: Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarına göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyo.	Between Groups	7.248	3	2.416	3.868	0.011
	Within Groups	75.584	121	0.625		
	Total	82.832	124			

Çizelge 6.53: Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun Elgöli Parkın oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarı	N	Mean
Çocuğunuz Elgöli Parkında özgürce oyun oynayabiliyor.	15 dakikadan az	12	3.08
	16-30 dakika	59	3.68
	31-45 dakika	42	3.74
	46-60 dakika	12	4.17
	Toplam	125	3.69

Kullanıcıların genel olarak Elgöli parkındaki çocuk oyun alanlarını yeterli bulup bulmadığı ölçemeye yönelik soruya verilen yanıtların ortalama skoru 1.70 bulunurken, en fazla tekrar eden yanıt “ Hiç katılmıyorum (1)” olmuştur. Bu sonuç kullanıcıların parktaki çocuk oyun alanlarını çok büyük boyutlarda yetersiz bulduklarını göstermektedir (Çizelge 6.54).

Çizelge 6.54: Elgöli parkındaki çocuk oyun alanlarını yeterli bulma durumu

Elgöli Parkındaki çocuk oyun alanları yeterlidir					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	57	45.6	1.70	2.00	1
Katılmıyorum	48	38.4			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	20	16.0			
Katılıyorum	0	0.0			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar arasındaki farklılıklar sorgulandığında ise Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı değişkeni açısından gruplar arasında farklılık tespit edilmiştir.

Elgöli Parkında daha az zaman geçiren grubun çocuk oyun alanlarını yeterli bulma düzeyinin daha düşük olduğu görülmektedir. Çocuk oyun alanlarını yeterli bulma düzeyi ile park genelinde geçirilen zaman miktarı arasında doğrusal bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır (Çizelge 6.55- Çizelge 6.56).

Çizelge 6.55: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı T-Test Tablosu

		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)
Elgöli Parkında çocuk oyun alanları yeterlidir	Equal variances assumed	0.875	0.352	-2.489	123	0.014
	Equal variances not assumed			-2.499	120.989	0.014

Çizelge 6.56: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları

	Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı	N	Mean
Elgöli Parkında çocuk oyun alanları yeterlidir	1-2 saat	61	1.54
	2-4 saat	64	1.86
	Toplam	125	1.70

Katılımcıların çocuklarını Elgöli Parkına getirdikleri süreç içinde, çocuklarının fiziksel gelişiminde ilerleme olup olmadığının irdelendiği soruda ortalama skor 3.67, en çok tekrar eden yanıt 4 (Katılıyorum) şekilde ortaya çıkmıştır (Çizelge 6.57). Ebeveynler çok güçlü olmamakla beraber, genel olarak Elgöli Parkının çocuklarının fiziksel gelişiminde olumlu etkisi bulunduğu kanaatindedirler.

Çizelge 6.57: Katılımcıların Elgöli Parkının çocuklarının fiziksel gelişimi üzerindeki etkisi hakkındaki görüşleri

Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.67	4.00	4
Katılmıyorum	1	0.8			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	40	32.0			
Katılıyorum	83	66.4			
Kesinlikle katılıyorum	1	0.8			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelediğinde, çocuğun demografik yaş grubu, çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu, çocuğun ne kadar süredir Elgöli parkına getirildiği ve çocuğun park içinde oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarı değişkenleri açısından gruplar arasında farklılıklar tespit edilmiştir.

Çocuğun demografik yaş grubuna göre yapılan analizde tüm yaş grupları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin düşüncelerine göre, çocukların yaşı

büyüdükçe fiziksel gelişimlerinde ilerleme gözlenme skoru giderek artmaktadır (Çizelge 6.58- Çizelge 6.59).

Çizelge 6.58: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	Between Groups	5.020	2	2.510	11.543	0.000
	Within Groups	26.532	122	0.217		
	Total	31.552	124			

Çizelge 6.59: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun demografik yaş grubu	N	Mean
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	0-4	22	3.27
	5-9	85	3.72
	10-14	18	3.94
	Toplam	125	3.67

Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre oluşan yaş gruplarında da durum aynıdır. Yaş büyüdükçe çocukta gözlemlenen fiziksel ilerleme artmaktadır (Çizelge 6.60-6.61).

Çizelge 6.60: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu T-Test Tablosu

		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	Equal variances assumed	8.040	0.005	-2.266	122	0.025
	Equal variances not assumed			-2.265	109.776	0.025

Çizelge 6.61: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu	N	Mean
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	3-6	72	3.58
	7-12	52	3.79
	Toplam	124	3.66

Çocuğun Elgöli Parkına ne kadar süredir getirildiğiyle çocuğun fiziksel gelişimi arasında da doğru orantılı bir artış görülmektedir ve bu sonuç ANOVA testiyle de doğrulanmıştır (Çizelge 6.62- Çizelge 6.63). Çocuğun yaşının büyümesiyle sosyal ve fiziksel açıdan gelişmesi her halükarda doğal bir süreçtir. Ancak bu analizde ortaya çıkarıldığı gibi, çocuğun parka getirilme süresinin ortamasıyla, gözlemlerken gelişme arasındaki paralellik dikkat çekercidir.

Çizelge 6.62: Çocuğu ne kadar süredir Elgöli Parkına getirdiğine dair ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz.	Between Groups	5.178	3	1.726	7.919	0.000
	Within Groups	26.374	121	0.218		
	Total	31.552	124			

Çizelge 6.63: Çocuğu ne kadar süredir Elgöli Parkına getirdiğine dair bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğunuzu kaç yıldır Elgöli Parkına getiriyorsunuz	N	Mean
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz.	1 yıldan az	0	0.00
	1-2 yıl	5	3.20
	2-3 yıl	26	3.35
	3-4 yıl	28	3.75
	4 yıldan fazla	66	3.80
	Toplam	125	3.67

Çocukların oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarına göre yapılan analizde, Elgöli Parkında bulunulan süre içerisinde oyun alanlarında 15 dakikadan az zaman geçiren çocukların fiziksel gelişiminde gözlemlenen ilerlemenin çok belirgin olmadığı, ancak oyun alanlarında daha fazla zaman geçiren çocuklarda ailelerce gözlemlenen fiziksel gelişimin giderek belirginleştiği bulunmuştur. Oyun alanlarında 15 dakikadan az zaman geçiren grupla diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır (Çizelge 6.64- 6.65). Oyun alanında daha fazla zaman geçiren çocuk, oyun elemanlarıyla daha çok oynamakta ve fiziksel aktivite yapmakta, bu durum fiziksel gelişmeye aynı yönde etkimektedir.

Çizelge 6.64: Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarına göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	Between Groups	2.901	3	0.967	4.083	0.008
	Within Groups	28.651	121	0.237		
	Total	31.552	124			

Çizelge 6.65: Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarı	N	Mean
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	15 dakikadan az	12	3.25
	16-30 dakika	59	3.69
	31-45 dakika	42	3.69
	46-60 dakika	12	3.92
	Toplam	125	3.67

Katılımcıların çocuklarını Elgöli Parkına geldikleri süre boyunca, çocuklarının sosyal gelişiminde ilerleme bulunup bulunmadığının irdelendiği soruda ortalama skor 3.57, en çok tekrar eden yanıt 4 (Katılıyorum) olmuştur (Çizelge 6.66). Bu bulgu ebeveynlerin Elgöli Parkının, çocuklarının sosyal gelişiminde olumlu etkisi olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Çizelge 6.66: Elgöli Parkının, çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkisi

Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.57	4.00	4
Katılmıyorum	3	2.4			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	48	38.4			
Katılıyorum	74	59.2			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından değerlendirildiğinde ise, çocuğun demografik yaş grubuna göre, tüm yaş grupları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Yapılan analizde ebeveynlerin düşüncelerine göre, Elgöli Parkında en küçük yaşta çocuk

grubu bu parka getirildiklerinden beri, çocukların sosyal gelişiminde ilerleme bulma skoru diğer gruplar arasında en düşük düzeydeyken, büyük yaş gruplarındaki çocuklarda giderek yükselmektedir (Çizelge 6.67- Çizelge 6.68).

Çizelge 6.67: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	Between Groups	2.509	2	1.255	4.480	0.013
	Within Groups	34.163	122	0.280		
	Total	36.672	124			

Çizelge 6.68: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun demografik yaş grubu	N	Mean
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz.	0-4	22	3.27
	5-9	85	3.61
	10-14	18	3.72
	Toplam	125	3.57

Çocuğun Elgöli Parkına ne kadar süredir getirildiğine göre oluşan bağımsız gruplardan “ 2-3 yıl” ile “4 yıldan fazla” grupları arasında da anlamlı farklar tespit edilmiştir. Çocuğun ortama alışması ile sosyalleşmesi arasında doğrusal bir ilişki mevcuttur (Çizelge 6.69- Çizelge 6.70).

Çizelge 6.69: Çocuğun Elgöli Parkına ne kadar süredir getirildiğine göre oluşan ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz.	Between Groups	2.812	3	0.937	3.350	0.021
	Within Groups	33.860	121	0.280		
	Total	36.672	124			

Çizelge 6.70: Çocuğun Elgöli Parkına ne kadar süredir getirildiğine göre oluşan bağımsız grup ortamları

	Çocuğunuzu kaç yıldır Elgöli Parkına getiriyorsunuz	N	Mean
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz.	1 yıldan az	0	0.00
	1-2 yıl	5	3.20
	2-3 yıl	26	3.35
	3-4 yıl	28	3.57
	4 yıldan fazla	66	3.68
	Toplam	125	3.57

Elgöli Parkında geçirilen zamana göre, “1-2 saat” ile “2-4 saat” arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Elgöli Parkında daha fazla zaman geçiren gruptaki çocukların sosyal gelişiminde gözlemlenen ilerleme daha yüksektir (Çizelge 6.71- Çizelge 6.72). Genel olarak görüşmeler göstermektedir ki, çocuk parkta ne kadar uzun zaman geçirirse ortama o oranda alışmakta ve parkın her bölümünde farklı insanlar ve çocuklarla iletişim kurmakta bu yüzden, soysal gelişimindeki ilerleme düzeyi de yükselmektedir.

Çizelge 6.71: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı T-Test Tablosu

		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	Equal variances assumed	5.077	0.026	-2.222	123	0.028
	Equal vaeriances not assumed			-2.216	119.989	0.029

Çizelge 6.72: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortamları

	Elgöli Parkına geçirilen zaman miktarı	N	Mean
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	1-2 saat	61	3.46
	2-4 saat	64	3.67
	Toplam	125	3.56

Çocukların Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdikleri zaman miktarına göre oluşan bağımsız guruplar incelendiğinde, oyun alanında 15 dakikadan az zaman geçirilen çocuklar ile 46-60 dakika zaman geçiren çocukların sosyal gelişiminde gözlemlenen ilerleme arasında belirgin farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Çocuğun oyun

alanında diğer çocuklarla daha fazla zaman geçirmesi, rahat iletişim kurma, birlikte oynamayı öğrenme gibi etkileşimlere zemin hazırlamaktadır. Çocuğun oyun alanında geçirdiği zaman miktarı ile sosyal gelişim düzeyi arasında doğru orantılı bir artış görülmektedir (Çizelge 6.73- Çizelge 6.74).

Çizelge 6.73: Oyun alanında geçirilen zaman miktarına göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	Between Groups	2.444	3	0.815	2.880	0.039
	Within Groups	34.228	121	0.283		
	Total	36.672	124			

Çizelge 6.74: Oyun alanında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun Elgöli Parkı oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarı	N	Mean
Çocuğunuzu Elgöli Parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz	15 dakikadan az	12	3.17
	16-30 dakika	59	3.58
	31-45 dakika	42	3.62
	46-60 dakika	12	3.75
	Toplam	125	3.57

Genel olarak değerlendirildiğinde hem sosyal gelişim hem de fiziksel gelişim açısından ortaya çıkan sonuçların bir birine paralel olduğu görülmektedir. Ayrıca, her iki konuda da bağımsız değişken gruplarının birbiriyle tutarlı davranış içinde olduğu anlaşılmaktadır.

Elgöli Parkı içinde yer alan Eğlence Parkı, sadece çocuklara değil yetişkinlere de hitap etmektedir. Görüşmelere göre Elgöli Parkındaki dört oyun alanı arasında çocuklar en çok eğlence parkını tercih etmektedir. Eğlence Parkındaki çeşitlilik, heyecan verici oyun elemanları ve en önemlisi her yaş gurubuna hitap ediyor oluşu, bu oyun alanını her zaman çekici kılmaktadır. İkinci oyun alanı ise oyun elemanların azlığı ve düşük kaliteli oluşu, konumu ve boyutları nedeniyle en az tercih edilen oyun alanıdır (Çizelge 6.75).

Çizelge 6.75: Çocukların oyun alanları tercihi

Çocuğunuz Elgöli Parkında en çok hangi oyun alanını tercih ediyor?		
Çocukların oyun alanları tercihi	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Birinci oyun alanı	17	13.6
İkinci oyun alanı	8	6.4
Otizm oyun alanı	34	27.2
Eğlence parkı	66	52.8
Toplam	125	100.0

Daha önce değinildiği gibi altı işlev alanından oluşmaktadır. Aileler, her zaman kalabalık olan parkı, çocuklarıyla birlikte açık havada zaman geçirmek ve piknik yapmak maksadıyla kullanmaktadır. Bu nedenle, çocuklar oyun alanlarında diğer alanlara göre daha az zaman geçirmek zorunda kalmaktadır. Ayrıca çocuklar oyun alanında oynama süreleri artıkça aynı mekanda ve aynı elemanlarla oynamaktan sıkılmaya başlarlar ve oyun oynadığı çevreyi ve oyunu değiştirmek isterler. Bu yüzden çocukların oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarı azalmaktadır (Çizelge 6.76).

Çizelge 6.76: Çocukların oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarı

Çocuğunuz Elgöli Parkındaki oyun alanlarında ne kadar vakit geçiriyor?		
Çocukların oyun alanlarında geçirdiği zaman miktarı	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
15 dakikadan az	12	9.6
16-30 dakika	59	47.2
31-45 dakika	42	33.6
46-60 dakika	12	9.6
Toplam	125	100.0

Çocukların oyun alanlarında en çok tercih ettiği oyun elemanlarının dağılımı çizelge 6.77'de verilmiştir. Bu oyun elemanları çocuğun fiziksel gelişiminin ilerlemesinde önemli etkiye sahiptir.

Çizelge 6.77: Çocukların oyun alanlarında en çok tercih ettiği oyun elemanları

Çocuğunuz en çok hangi oyun elemanını ile zaman geçiriyor?		
Çocukların oyun alanlarında en çok tercih ettiği oyun elemanları	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)
Kaydırak	27	21.6
Salıncak	36	28.8
Tahterevalli	10	8.0
Zıpzıp	31	24.8
Tırmanma kuleleri	21	16.8
Toplam	125	100.0

Oyun alanlarındaki oyun elemanlarının yeterli olup olmadığı doğrultusunda ebeveynlere bu konudaki görüşleri sorulmuştur. Görüşmenin yapıldığı oyun alanı kastedilerek “Bu oyun alanındaki oyun elemanları yeterlidir” ifadesine verilen yanıtlarda ortalama skoru 1.98, ortanca değer 2.00 ve en çok tekrar eden yanıt 1 (Hiç katılmıyorum) olarak bulunmuştur (Çizelge 6.78). Ebeveynlerin park genelindeki oyun alanlarında yer alan oyun elemanlarını yeterli bulmadığı açıkça görülmektedir.

Çizelge 6.78: Ebeveynlerin görüşmenin yapıldığı oyun alanındaki oyun elemanlarını yeterli bulma durumu

Bu oyun alanındaki elemanları yeterlidir					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	52	41.6	1.98	2.00	1
Katılmıyorum	38	30.4			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	21	16.8			
Katılıyorum	14	11.2			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelendiğinde, oyun alanının konumu ve demografik yaş grubu değişkenlerine göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar çıktığı görülmektedir. Görüşmenin yapıldığı konum değişkenine bakıldığında birinci ve ikinci oyun alanlarının yeterliliğinin otizm parkı ve eğlence parkına oranla çok daha düşük bulunduğu görülmektedir. Genel olarak oyun alanlarındaki oyun elemanları

yeterli bulunmazken, birinci ve ikinci oyun alanları için bu durum çok nettir (Çizelge 6.79- Çizelge 6.80).

Çizelge 6.79: Oyun alanının konumuna göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Bu oyun alanındaki oyun elemanları yeterlidir	Between Groups	64.565	3	21.522	40.460	0.000
	Within Groups	64.363	121	0.532		
	Total	128.928	124			

Çizelge 6.80: Oyun alanının konumuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Görüşmenin yapıldığı oyun alanı	N	Mean
Bu oyun alanındaki oyun elemanları yeterlidir	Birinci oyun alanı	30	1.50
	İkinci oyun alanı	33	1.09
	Otizm oyun alanını	32	2.53
	Eğlence parkı	30	2.83
	Toplam	125	1.98

Çocuğun demografik yaş grubuna göre ise 10-14 yaş gurubundaki çocuklarla 0-4yaş ve 5-9 yaş grubundaki çocuklar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Küçük yaş grubundaki çocukların ebeveynleri, oyun alanlarında bulunan oyun elemanlarını üst yaş grubundaki çocukların ebeveynlerine göre anlamlı düzeyde daha yetersiz bulmaktadırlar (Çizelge 6.81- Çizelge 6.82). Büyük yaş grubundaki çocukların daha çok eğlence parkını tercih etmeleri ve eğlence parkındaki oyun elemanlarının çeşitliliği nedeniyle, bu grup açısından yetersizlik düzeyi diğerlerinde olduğu kadar şiddetli değildir.

Çizelge 6.81: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Bu oyun alanındaki oyun elemanlar yeterlidir	Between Groups	15.553	2	7.776	8.368	0.000
	Within Groups	113.375	122	0.929		
	Total	128.928	124			

Çizelge 6.82: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun demografik yaş grubu	N	Mean
Bu oyun alanındaki oyun elemanlar yeterlidir	0-4	22	1.77
	5-9	85	1.85
	10-14	18	2.83
	Toplam	125	1.98

Görüşmenin yapıldığı oyun alanındaki oyun elemanlarının çocuğun yaş gurubuna uygun olup olmadığını ölçmeye yönelik soruya verilen yanıtlarda ortalama skor 2.55 bulunurken, ortanca değer ve en fazla tekrar eden yanıt “Ne katılıyorum, ne katılmıyorum (3)” olmuştur. Ebeveynler, kastedilen oyun elemanlarının çocuklarının yaş grubuna uygun olmadığı düşüncesindedirler (Çizelge 6.83). Bağımsız gruplar açısından incelediğinde her hangi bir fark bulunmaması, bu düşüncenin tüm oyun alanları için ve tüm yaş gruplarındaki çocukların ebeveynlerinde homojen olduğunu ve dolayısıyla oyun alanı tercihinde belirleyici bir etken olmadığını göstermektedir.

Çizelge 6.83: Ebeveynlerin, görüşme yapılan oyun alanındaki oyun elemanlarını çocuğun yaş grubuna uygun bulma durumu

Bu oyun alanındaki elemanlar çocuğunuzun yaş grubuna uygundur					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	24	19.2	2.55	3.00	3
Katılmıyorum	33	26.4			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	43	34.4			
Katılıyorum	25	20.0			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Görüşme yapılan oyun alanının temiz ve bakımlı olup olmadığına dair düşünceler de aynı yöndedir. Ortalama skor 2.31, ortanca değeri 2.00 ve en fazla tekrar eden yanıt “Ne katılıyorum, ne katılmıyorum (3)” olarak bulunmuştur (Çizelge 6.84).

Çizelge 6.84: Ebeveynlerin, görüşme yapılan oyun alanını temiz ve bakımlı bulma düzeyi

Bu oyun alanı temiz ve bakımlıdır					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	22	17.6	2.31	2.00	3
Katılmıyorum	47	37.6			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	51	40.8			
Katılıyorum	5	4.0			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelendiğinde, oyun alanının konumuna göre tüm gruplar arasında anlamlı fark bulunduğu görülmektedir (Çizelge 6.85- Çizelge 6.86). Çizelge 6.86'den de izlenebileceği gibi, tüm oyun alanları içerisinde en bakımsız olduğu düşünülen ikinci oyun alanıdır. İkinci oyun alanı parkın merkezinden uzakta olduğu ve çok az kullanıldığı için temizlik ve bakımına yeterince önem verilmemektedir. Bu durum deneklerce de tespit edilmiş durumdadır.

Çizelge 6.85: Oyun alanının konumuna göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Bu oyun alanı temiz ve bakımlıdır	Between Groups	18.303	3	6.101	11.806	0.000
	Within Groups	62.529	121	0.517		
	Total	80.832	124			

Çizelge 6.86: Oyun alanının konumuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Görüşmenin yapıldığı oyun alanı	N	Mean
Bu oyun alanı temiz ve bakımlıdır	Birinci oyun alanı	30	2.60
	İkinci oyun alanı	33	1.76
	Otizm oyun alanı	32	2.72
	Eğlence parkı	30	2.20
	Toplam	125	2.31

“Bu oyun alanındaki oyun elemanları özürlü çocuklara uygundur” ifadesine verilen yanıtlarda ortalama skorun 1.72, ortanca değerinin 2.00, ve en çok tekrar eden yanıtın 1 (Hiç katılmıyorum) olduğu, yani hiç bir oyun alanındaki oyun elemanlarının özürsüzler için uygun olmadığını düşünüldüğü görülmektedir (Çizelge 6.87). Bağımsız guruplar arasında bu konuda her hangi bir fark tespit edilmemiştir.

Çizelge 6.87: Görüşme yapılan oyun alanındaki oyun elemanlarının özürlü çocuklara uygun bulunma düzeyi

Bu oyun alanındaki oyun elemanları özürlü çocuklara uygundur					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	59	47.2	1.72	2.00	1
Katılmıyorum	42	33.6			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	24	19.2			
Katılıyorum	0	0.0			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Görüşmenin yapıldığı oyun alanındaki oyun elemanlarının form ve malzeme açısından çocuklar için güvenli olup olmadığı sorulduğunda, alınan yanıtların ortalama skoru 2.54, ortanca değeri ve en çok tekrar eden yanıt 3 (Ne katılıyorum, ne katılmıyorum) bulunmuştur. Ebeveynler, çok keskin olmamakla beraber, genel olarak oyun alanlarındaki elemanların çocukları için güvenli olmadığını düşünmektedirler (Çizelge 6.88).

Çizelge 6.88: Görüşme yapılan oyun alanındaki elemanlarının form ve malzeme açısından çocuklar için güvenli bulunma düzeyi

Bu oyun alanındaki oyun elemanları malzeme ve form (biçim) açısından çocuğunuz için güvenlidir					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	7	5.6	2.54	3.00	3
Katılmıyorum	50	40.0			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	61	48.8			
Katılıyorum	7	5.6			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelediğinde, oyun alanının konumu değişken açısından gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. “Eğlence parkı” ile , “Birinci oyun alanı” ve “Otizim oyun alanı ” arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğlence parkındaki oyun elemanları yetişkinler ve büyük yaş gurubundaki çocuklara hitap etmekte, ebeveynler malzemeleri ve güvenlik sistemlerini form açısından küçük çocuklar için uygun görmemektedir. Birinci oyun alanı ve Otizim oyun alanında ise malzemesi genel olarak plastiktir. Bu nedenle

eğlence parkı çocuklar açısından en güvensiz oyun alanı olarak değerlendirmektedir. Aynı durumun yaş grupları açısından ortaya çıkmaması ise düşündürücüdür (Çizelge 6.89- Çizelge 6.90).

Çizelge 6.89: Oyun alanın konumuna göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Bu oyun alanındaki oyun elemanları malzeme ve form (biçim) açısından çocuğunuz için güvenlidir	Between Groups	6.424	3	2.141	4.927	0.003
	Within Groups	52.584	121	0.435		
	Total	59.008	124			

Çizelge 6.90: Oyun alanın konumuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Görüşmenin yapıldığı oyun alanı	N	Mean
Bu oyun alanındaki oyun elemanları malzeme ve form (biçim) açısından çocuğunuz için güvenlidir	Birinci oyun alanı	30	2.67
	İkinci oyun alanı	33	2.48
	Otizm oyun alanı	32	2.81
	Eğlence parkı	30	2.20
	Toplam	125	2.54

“Sizce çocuğunuz bu oyun alanında kendini rahat ve güvenli hissediyor?” sorusuna 200 gözlemden alınan yanıtlar incelendiğinde, ortalama skorun 3.32 çıktığı görülmektedir. Ebeveynlere göre çocuklar, söz konusu oyun alanında belirgin düzeyde rahatlık ve güvenlik hissi içerisinde değildirlir. Ortanca değerin ve en çok tekrar eden yanıtın “3 (Ne katılıyorum ,ne katılmıyorum)” olması bu yargıyı desteklemektedir (Çizelge 6.91). Bağımsız gruplar açısından ıcelendiğinde her hangi bir fark tespit edilmemiştir.

Çizelge 6.91: Ebeveynlere göre çocukların görüşme yapılan oyun alanında kendilerini rahat ve güvenli hissetme düzeyi

Sizce çocuğunuz bu oyun alanında kendini rahat ve güvenli hissediyor					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.32	3.00	3
Katılmıyorum	13	10.4			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	59	47.2			
Katılıyorum	53	42.4			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Çocukların görüşme yapılan oyun alanındaki oyun elemanlarını yardım almadan kullanıp kullanamadıklarını ölçmeye yönelik soruya verilen yanıtların ortalama skoru 3.95, ortanca değeri ve en fazla tekrar eden yanıt 4 (katılıyorum) olmuştur. Ebeveynler çocuklarının oyun alanlarındaki oyun elemanlarını yardım almadan kullanabildiklerini düşünmektedirler (Çizelge 6.92).

Çizelge 6.92: Çocukların görüşme yapılan oyun alanındaki oyun elemanlarını yardım almadan kullanabilme durumu

Çocuğunuz bu oyun alanındaki elemanları yardım almadan kullanabilmektedir					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.95	4.00	4
Katılmıyorum	6	4.8			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	33	26.4			
Katılıyorum	47	37.6			
Kesinlikle katılıyorum	39	31.2			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız guruplar açısından incelediğinde, oyun alanının konumu değişkeni açısından guruplar arasında farklılık olduğu görülmektedir. Eğlence parkındaki oyun elemanlarını yardım olmadan kullanabilme düzeyi, diğer oyun alanlarından anlamlı düzeyde yüksektir. Genel olarak eğlence parkındaki oyun elemanlarının üst yaş grubundaki çocuklara uygun olması ve bu alanın çoğunlukta daha büyük çocuklar tarafından kullanılıyor olması bu sonuçta etkilidir. Diğer oyun alanlarında, küçük yaş grubundaki çocukların oranının artması, ailelerin korumacı yaklaşımı ile birleşince skorun daha aşağıda kalmasına neden olmuştur. (Çizelge 6.93- Çizelge 6.94).

Çizelge 6.93: Oyun alanının konumuna göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz bu oyun alanındaki elemanları yardım almadan kullanabilmektedir.	Between Groups	15.645	3	5.215	7.881	0.000
	Within Groups	80.067	121	0.662		
	Total	95.712	124			

Çizelge 6.94: Oyun alanının konumuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Görüşme yapılan oyun alanı	N	Mean
Çocuğunuz bu oyun alanındaki elemanları yardım almadan kullanabilmektedir.	Birinci oyun alanı	30	3.73
	İkinci oyun alanı	33	3.67
	Otizm oyun alanı	32	3.88
	Eğlence parkı	30	4.57
	Toplam	125	3.95

Ebeveynlere yönetilen “Çocuğunuz oyun elemanlarını ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilmektedir” sorusuna verilen yanıtların ortalama skoru 4.21, en sık tekrar eden yanıt ve ortanca değer ise 4 (Katılıyorum) olmuştur. Ebeveynler zaman geçtikçe, çocuklarının oyun elemanlarını daha aktif kullanabildiğini düşünmektedir (Çizelge 6.95).

Çizelge 6.95: Çocukların oyun elemanlarını ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilme durumu

Çocuğunuz oyun elemanlarını ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilmektedir					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	4.21	4.00	4
Katılmıyorum	0	0.0			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	23	18.4			
Katılıyorum	53	42.4			
Kesinlikle katılıyorum	49	39.2			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelediğinde çocuğun demografik yaş gurubu, çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş gurubu ve çocukların ne kadar süredir Elgöli parkına getirildiklerini değişkenlerine göre oluşan gruplar arasında olmalı farklar tespit edilmiştir.

Çocuğun demografik yaş grubuna göre yapılan analizde 10-14 yaş grubu ile 0-4 ve 5-9 yaş grupları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. En Küçük yaş grubundaki çocukların ebeveynleri, çocuklarının Elgöli Parkındaki oyun elemanlarını zaman geçtikçe daha aktif kullanabildiklerine dair belirgin bir eğilime sahiptir. Ancak, daha büyük yaş gruplarında bu eğilim kesinlik kazanmaya doğru giderek artmaktadır (Çizelge 6.96-6.97). Aynı durum sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre oluşan yaş gruplarında da görülmektedir (Çizelge 6.98-6.99).

Çizelge 6.96: Çocuğun demografik yaş grubuna göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz oyun elemanların ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilmektedir.	Between Groups	6.401	2	3.201	6.487	0.002
	Within Groups	60.191	122	0.493		
	Total	66.592	124			

Çizelge 6.97: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun demografik yaş grubu	N	Mean
Çocuğunuz oyun elemanların ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilmektedir.	0-4	22	3.86
	5-9	85	4.20
	10-14	18	4.67
	Toplam	125	4.21

Çizelge 6.98: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu T-Test Tablosu

		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)
Çocuğunuz oyun elemanların ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilmektedir	Equal variances assumed	4.545	0.035	-8.643	122	0.000
	Equal vaeriances not assumed			-8.945	120.450	0.000

Çizelge 6.99: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu.	N	Mean
Çocuğunuz oyun elemanların ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilmektedir	3-6	72	4.01
	6-12	52	4.50
	Toplam	124	4.21

Çocuğun Elgöli Parkına getirilme süresi açısından ise “ 2-3 yıl” ile “4 yıldan fazla” grupları arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Gözlem sayıları da dikkate alınarak grup ortalamaları incelendiğinde, süre arttıkça ebeveynlerin çocuklarının oyun elemanlarını daha aktif kullandıkları yönündeki düşünceleri güçlenmektedir (Çizelge 6.100- Çizelge 6.101). Daha önceki bulgularda da benzer sonuçlara ulaşılmış, yaş ile parka getirilme süresi arasında aynı yönlü bir ilişki saptanmıştır. Çocuk uzun yıllar boyunca düzenli olarak parka getirildiğinde yaşının gereği olan sosyal ve fiziksel

gelişme sağlıklı biçimde sürmekte, bu da çocuğun fiziksel kapasitesine yansımaktadır.

Çizelge 6.100: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz oyun elemanların ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilmektedir	Between Groups	7.567	3	2.522	5.171	0.002
	Within Groups	59.025	121	0.488		
	Total	66.592	124			

Çizelge 6.101: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğunuz kaç yıldır Elgöli parkına getiriyorsunuz	N	Mean
Çocuğunuz oyun elemanların ilk zamanlara göre daha aktif kullanabilmektedir	1 yıldan az	0	0.00
	1-2 yıl	5	3.60
	2-3 yıl	26	3.92
	3-4 yıl	28	4.07
	4 yıldan fazla	66	4.42
	Toplam	125	4.21

Kullanıcılara yönetilen “Çocuğunuz bu oyun alanındaki elemanlarla oynamakta istekli ve heveslidir” sorusuna verilen yanıtların ortalama skoru 3.60, en sık tekrar eden yanıt ve ortanca değer ise 4 (Katılıyorum) olmuştur. Kullanıcılar çocuklarını görüşme yapılan oyun alanındaki elemanlarla oynamakta istekli ve hevesli görmektedir (Çizelge 6.102). Bağımsız değişkenler açısından incelediğinde, gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmadığı tespit edilmiştir.

Çizelge 6.102: Çocukların yapılan oyun alanındaki oyun elemanlarıyla oynamakta istekli ve hevesli olma düzeyi

Çocuğunuz bu oyun alanındaki elemanlarla oynamakta istekli ve heveslidir					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.60	4.00	4
Katılmıyorum	12	9.6			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	39	31.2			
Katılıyorum	61	48.8			
Kesinlikle katılıyorum	13	10.4			
Toplam	125	100.0			

Ebeveynlere çocuklarının oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumlu olup olmadıkları yönündeki görüşleri sorulmuş, alınan yanıtların ortalama skoru 4.14, ortanca değer ve en çok tekrar eden yanıtın 4 (Katılıyorum) olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin gözlemlerine göre çocukları diğer çocuklarla rahat iletişim kurabilmektedirler (Çizelge 6.103).

Çizelge 6.103: Çocukların oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumlu olma düzeyi

Çocuğunuz oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumludur					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	4.14	4.00	4
Katılmıyorum	1	0.8			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	23	18.4			
Katılıyorum	58	46.4			
Kesinlikle katılıyorum	43	34.4			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız değişken grupları incelendiğinde, demografik yaş grubu, çocuğun kaç yıldır Elgöli Parkına getirildiği ve parkta geçirilen zaman değişkenleri açısından gruplar arasında anlamlı farklar olduğu görülmüştür.

Demografik yaş grubunda en yüksek yaş grubu ile diğer iki alt yaş grubu arasında fark bulunmaktadır. Ebeveynlere göre 10-14 yaş grubundaki çocukların diğer çocuklarla uyum düzeyi belirgin derecede yüksektir. En düşük uyum düzeyi 0-4 yaş grubundadır. Çocukların sosyal gelişimi ile yaş arasındaki ilişki düşünüldüğünde çıkan sonuç tutarlıdır (Çizelge 6.104- Çizelge 6.105). Yaş grubu büyüdükçe çocuğun sosyal gelişimi de ilerlemekte, çevresindeki çocuklarla iletişimi artarak gelişmektedir.

Çizelge 6. 104: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumludur	Between Groups	7.755	2	3.877	7.930	0.001
	Within Groups	59.653	122	0.489		
	Total	67.408	124			

Çizelge 6.105: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun demografik yaş grubu	N	Mean
Çocuğunuz oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumludur	0-4	22	3.73
	5-9	85	4.15
	10-14	18	4.61
	Toplam	125	4.14

Çocuğun Elgöli parkına getirilme süresine göre “2-3 yıl” ile “4 yıldan fazla” grupları arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. En düşük uyum düzeyi “2-3 yıl” grubunda, en yüksek uyum düzeyi “4 yıldan fazla” grubundadır. Uzun süredir parka getirilen çocukların yaşlarının büyümesinin yanısıra ortama alışmaları da bunda etkindir. “1-2 yıl” grubunun örneklem büyüklüğünün az olması sağlıklı değerlendirme yapmayı güçleştirmektedir. Ancak yine de bu grubun uyum düzeyinin “2-3 yıl” grubundan yüksek olmasındaki faktörlerin daha ileri istatistik tekniklerle araştırması yararlı olacaktır (Çizelge 6.106- Çizelge 6.107).

Çizelge 6.106: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumludur	Between Groups	8.740	3	2.913	6.008	0.001
	Within Groups	58.668	121	0.485		
	Total	67.408	124			

Çizelge 6.107: Çocuğun ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğunuz kaç yıldır Elgöli Parkına getiriyorsunuz	N	Mean
Çocuğunuz oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumludur.	1 yıldan	0	0.00
	1-2 yıl	5	4.00
	2-3 yıl	26	3.69
	3-4 yıl	28	4.07
	4 yıldan fazla	66	4.36
	Toplam	125	4.14

Elgöli parkında geçirilen zamana göre ise, “1-2 saat” ile “2-4 saat” grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Elgöli Parkında daha az zaman geçiren grubun diğer çocuklarla uyumlu olma skoru daha fazla zaman geçiren gruba göre düşüktür (Çizelge 6.108- Çizelge 6.109). Çocuğun oyun alanında olduğu süre arttıkça,

çevresindeki çocuklarla daha çok iletişime geçme olanağı bulunmakta ve uyum düzeyi de artmaktadır. Tüm bağımsız gruplar arasındaki farklar bir arada düşünüldüğünde birbirini destekler nitelikte tutarlı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Çizelge 6.108: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarı T-Test Tablosu

		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)
Çocuğunuz oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumludur.	Equal variances assumed	5.077	0.026	-2.222	123	0.028
	Equal variances not assumed			-2.216	119.989	0.029

Çizelge 6.109: Elgöli Parkında geçirilen zaman miktarına göre bağımsız grup ortalamaları

	Elgöli Parkında ne kadar vakit geçiriyorsunuz	N	Mean
Çocuğunuz oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumludur.	1-2 saat	61	3.98
	2-4 saat	64	4.30
	Toplam	125	4.14

Deneklere, genellikle çocuklarının oyun alanında diğer çocuklarla beraber oyun oynayıp oynamadığını sorulduğunda, alınan yanıtların ortalama skoru 3.63, ortanca ve mod değerleri 4 (Katılıyorum) olmuştur. Kullanıcıların önemli bir çoğunluğu, çocuklarının oyun alanlarında çevrelerindeki diğer çocuklarla beraber oynadıklarını ifade etmektedir. Ancak azımsanmayacak sayıda çocuk için bu durum çok belirgin değildir (Çizelge 6.110). Bağımsız gruplar açısından incelediğinde, bu konudaki düşünceler hakkında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Çizelge 6.110: Çocukların oyun alanlarında diğer çocuklarla beraber oynama durumu

Çocuğunuz genellikle oyun alanında diğer çocuklarla beraber oynar					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.63	4.00	4
Katılmıyorum	3	2.4			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	45	36.0			
Katılıyorum	72	57.6			
Kesinlikle katılıyorum	5	4.0			
Toplam	125	100.0			

“Çocuğunuz oyun alanını kullanan engelli çocuklarla oynar” ifadesinde, en fazla tekrar eden cevap “ Ne katılıyorum, ne katılmıyorum (3)” , ortalama skor ise 2.69 olmuştur. Görüşülen ebeveynlerin çocukları genel olarak engelli çocuklarla fazlaca zaman geçirmemektedir (Çizelge 6.111). Bağımsız gruplar açısından icediğinde her hangi bir fark tespit edilmemiştir.

Çizelge 6. 111: Engelsiz çocukların oyun alanını kullanan engelli çocuklarla zaman geçirme durumu

Çocuğunuz oyun alanını kullanan engelli çocuklarla oynar (zaman geçirir)					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	6	4.9	2.69	3.00	3
Katılmıyorum	41	33.6			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	60	49.2			
Katılıyorum	15	12.3			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	122	100.0			

Toplum 125 görüşmenin sadece üç tanesi engelli çocuk ebeveynleriyle gerçekleştirilebilmiştir. Bu üç katılımcıya, çocuklarının oyun alanını kullanan engelsiz çocuklarla ne düzeyde iletişim kurduklarını ölçmeye yönelik çizelge 6.112’de görülen soru yöneltilmiştir. Sonuç olarak, iletişim düzeyinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Örneklemin çok küçük olması nedeniyle ölçülebilir bulgulara ulaşmak mümkün olmadığından, bağımsız değişkenlere göre inceleme yapılmamıştır.

Çizelge 6.112: Engelli çocukların oyun alanını kullanan engelsiz çocuklarla iletişim kurma düzeyi

Çocuğunuz oyun alanını kullanan engelsiz çocuklarla oynar (zaman geçirir)					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0	2.67	3.00	3
Katılmıyorum	1	33.3			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	2	66.7			
Katılıyorum	0	0.0			
Kesinlikle katılıyorum	0	0.0			
Toplam	3	100.0			

Deneklerin “Çocuğunuz oyun alanında oyun elemnlarıyla oynamak için kendi sırasını bekler” ifadesine verdikleri yanıtların ortalama skoru 3.83’tür. Ortanca ve

mod değeri ise 4 (Katılıyorum) olmuştur. Buna göre çocukların genel olarak oyun elemanlarıyla oynarken kendi sıralarını bekledikleri görülmektedir (Çizelge 6.113).

Çizelge 6.113: Çocukların parkın oyun elemanlarıyla oynarken kendi sıralarını bekleme durumu

Çocuğunuz oyun alanında oyun elemanlarıyla oynamak için kendi sırasını bekler					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	0	0.0	3.83	4.00	4
Katılmıyorum	0	0.0			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	39	31.2			
Katılıyorum	68	54.4			
Kesinlikle katılıyorum	18	14.4			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelediğinde, çocuğun demografik yaş grubu, sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu ve çocuklarını ne kadar süredir Elgöli parkına getirildikleri değişkenleri açısından gruplar arasında farklılıklar tespit edilmiştir.

Yaş ile ilgili her iki bağımsız değişken grubunda da tüm gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (Çizelge 6.114, Çizelge 6.115, Çizelge 6.116, Çizelge 6.117). Yaş büyüdükçe sıra bekleme davranışa dair skorun arttığı ve en üst yaş gruplarında ortalamanın bir hayli üzerine çıktığı görülmektedir. Çocuğun büyümesiyle sosyal davranış normlarını edinmesi arasında beklenen ilişkinin varlığı burada açıkça ortaya çıkmıştır.

Çizelge 6.114: Çocuğun demografik yaş grubu ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz oyun alanında oyun elemanlarıyla oynamak için kendi sırasını bekler	Between Groups	11.584	2	5.792	16.869	0.000
	Within Groups	41.888	122	0.343		
	Total	53.472	124			

Çizelge 6.115: Çocuğun demografik yaş grubuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun demografik yaş grubu	N	Mean
Çocuğunuz oyun alanında oyun elemanlarıyla oynamak için kendi sırasını bekler.	0-4	22	3.36
	5-9	85	3.82
	10-14	18	4.44
	Toplam	125	3.83

Çizelge 6.116: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre T-Test Tablosu

		F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)
Çocuğunuz parkın oyun alanında oyun elemanlarıyla oynamak için kendi sırasını bekler	Equal variances assumed	3.081	0.082	-6.260	122	0.000
	Equal variances not assumed			-6.272	110.811	0.000

Çizelge 6.117: Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğun sosyal ve fiziksel gelişim evrelerine göre yaş grubu.	N	Mean
Çocuğunuz parkın oyun alanında oyun elemanlarıyla oynamak için kendi sırasını bekler	3-6	72	3.56
	6-12	52	4.21
	Toplam	124	3.83

Çocuğun kaç yıldır Elgöli Parkına getirilmekte olduğuna göre oluşan bağımsız gruplar arasındaki farklar incelendiğinde, en uzun süre olan “4 yıldan fazla” parka getirilen grubun diğer tüm gruplarla arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu grupların ortalama skoru diğer gruplardan belirgin düzeyde yüksektir (Çizelge 6.118- Çizelge 6.119). çocuk parka getirildiği süre boyunca hem büyümekte, hem de sosyal davranış normlarını ve oyun oynama kurallarını öğrenmektedir. Bu sonuç, yaş ve sosyalleşme arasındaki ilişkiyi pekiştirir niteliktedir.

Çizelge 6.118: Çocuğu ne kadar süredir Elgöli parkına getirildiğine dair ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Çocuğunuz oyun alanında oyun elemanlarıyla oynamak için kendi sırasını bekler	Between Groups	20.439	3	6.813	24.955	0.000
	Within Groups	33.033	121	0.273		
	Total	53.472	124			

Çizelge 6.119: Çocuğu ne kadar süredir Elgöli Parkına getirildiğine dair bağımsız grup ortalamaları

	Çocuğunuzu kaç yıldır Elgöli Parkına getiriyorsunuz	N	Mean
Çocuğunuz oyun alanında oyun elemanlarıyla oynamak için kendi sırasını bekler	1 yıldan	0	0.00
	1-2 yıl	5	3.20
	2-3 yıl	26	3.27
	3-4 yıl	28	3.61
	4 yıldan fazla	66	4.20
	Toplam	125	3.83

Ebeveynlerin görüşme yapılan oyun alanına genel olarak çocuklar için uygun bulup bulmadıklarını ölçmeye yönelik soruya verilen yanıtların ortalaması 2.03, en fazla tekrar eden yanıt “ katılmıyorum (2)” olmuştur. Bu durum ebeveynlerin parkın görüşme yapılan oyun alanına ilişkin çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını, oyun alanındaki imkanlardan ve oyun elemanlarından memnun olmadıklarını göstermektedir (Çizelge 6.120). Bu bulgu daha önce defaten tespit edilen kimi memnuniyetsizliklerin toplumda oldukça ciddi boyutlara ulaşmış olduğunun ispatıdır.

Çizelge 6.120: Kullanıcıların parkın görüşme yapılan oyun alanını çocuklarına uygun bulma düzeyi

Genel olarak değerlendirdiğinizde bu oyun alanı çocuğunuz için uygundur					
	Gözlem sayısı (N)	Oran (%)	Ortalama	Medyan	Mod
Hiç katılmıyorum	43	34.4	2.03	2.00	2
Katılmıyorum	45	36.0			
Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	27	21.6			
Katılıyorum	10	8.0			
Kesinlikle katılıyorum	0.0	0.0			
Toplam	125	100.0			

Bağımsız gruplar açısından incelendiğinde, oyun alanının konumuna göre anlamlı farklılıklar çıktığı görülmektedir. Birinci ve ikinci oyun alanları ile tüm gruplar arasında, otizm parkı ve Eğlence Parkı ile birinci ve ikinci oyun alanları arasında farklılık bulunmaktadır (Çizelge 6.121- Çizelge 6.122). Çizelge 6.122’deki ortalamalardan görüleceği gibi, memnuniyetsizlik düzeyi birinci ve ikinci oyun alanlarında çok daha keskindir. Daha önceki bulgular göstermiştir ki, ebeveynler

oyun alanlarındaki oyun elemanlarını kesinlikle yeterli bulmamakta, özellikle birinci ve ikinci oyun alanı yeni yapıldığı halde çok küçük olmaları, oyun elemanlarındaki çeşitliliğin az olması, kalitesizlik, bakımsızlık ve en önemlisi her yaş grubundaki çocuklara hitap etmeme vurgusu yapmaktadırlar. Sonuç olarak, araştırma boyunca elde edilen bulgular bir kez daha doğrulanmakta, parktaki oyun alanlarının genel olarak tatmin edici niteliklere sahip olmadığı anlaşılmakta, oyun alanının konumuna göre bu sorunun daha da ciddi boyutlara ulaştığı görülmektedir. Bu durum ebeveynlerin çocukları ile neden parkın diğer işlev alanlarında daha fazla zaman geçirmeyi tercih ettiklerini de önemli ölçüde açıklamaktadır.

Çizelge 6.121: Oyun alanının konumuna göre ANOVA Tablosu

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Genel olarak değerlendirdiğinizde bu oyun alanı çocuğunuz için uygundur.	Between Groups	39.730	3	13.243	22.845	0.000
	Within Groups	70.142	121	0.580		
	Total	109.872	124			

Çizelge 6.122: Oyun alanının konumuna göre bağımsız grup ortalamaları

	Görüşme yapılan oyun alanı	N	Mean
Genel olarak değerlendirdiğinizde bu oyun alanı çocuğunuz için uygundur.	Birinci oyun alanı	30	1.93
	İkinci oyun alanı	33	1.18
	Otizm oyun alanı	32	2.50
	Eğlence parkı	30	2.57
	Toplam	125	2.03

7. SONUÇ VE DEĞERİNDİRMELER

Parklar kentte yaşayan bütün insanların kent merkezindeki koşullardan uzaklaşarak doğaya olan özlemlerinin giderilmesine büyük katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle ulaşılabilirlik ve erişebilirlik büyük öneme sahiptir. Bu nedenle içerisinde en önemli rekreasyon alanı olan parkların engelli ya da engelsiz bütün yaş guruplarındaki insanlarca kolayca kullanılabilmesi ve erişilebilmeleri önemlidir. Bu amaçla Elgöli Parkı, mimari ve peysai öğeleri, düzenleme ilke ve standartları bakımından Türk Standardları Enstitüsü (TSE) standartlarına göre incelenmiştir.

Oyunun ve oyun alanının çocuğun fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişiminde büyük katkısı olduğu dikkate alınarak oyun alanları bu bakışla incelenmiştir. Çocuğun yaşına uygun oyunlarla özgürce oynamasının sağlanması, gelecek hayatında sağlıklı bir bedene sahip olmasına, kendine güven hissinin artmasına ve toplumla rahatça iletişim kurmasına yardımcı olmaktadır. Oyun sırasında fiziksel aktivitenin artmasıyla birlikte çocukların kasları güçlenmekte ve motor gelişimleri hızlanmaktadır. Bununla birlikte, çocuklar oyun sayesinde sosyal ve doğal çevre ile deneyimlerde bulunmakta, aile içi ve sosyal çevre ile ilişkileri gelişmektedir. Oyun ayrıca çocuğun zeka gelişimine de çok büyük katkıda bulunmaktadır. Çocuk oyun oynarken bir amaca doğru dikkatini toplamakta ve oyunda karşılaştığı sorunları çözmeye çalışmaktadır. Bu nedenlerle, çocuk oyun alanlarının çocuğa özel tasarlanan ve çocuğun oyun aktivitesini gerçekleştiren bir mekan olarak çocuğun gelişiminde büyük katkısı vardır. Çocuk oyun alanları hem çocuklara kendilerini geliştirebilmeleri için, hem de şehrin kalabalık ve tehlikeli sokaklarından korunması için güvenli bir mekan olmaktadır. Bu mekanların tasarımında farklı yaş guruplarındaki çocuklar için çeşitli faaliyetler ve yaratıcı oyunlar bulunarak çocukların küçük yaştan itibaren uygun ve sağlıklı sosyal ve fiziksel ortamlarda olmaları sağlanmaktadır. Bu nedenle, özgün ve nitelikli oyun alanlarının tasarlanması önem kazanmaktadır. Çocuk oyun alanları yapım amacına göre ve yaş guruplarına göre sınıflandırılmaktadır. Yapım amaçlarına göre, geleneksel, çağdaş, macera ve özel öğrenme amaçlı olmak üzere, dört gruba, yaş gurubuna göre ise, 0-3 yaş, 4-6 yaş ve 7-12 yaş şeklinde üç gruba ayrılır.

Literatur araştırması neticesinde Tebriz'in kent parklarını konu alan bu yönde çalışma yapılmadığı saptanmıştır. Bu yüzden Tebriz'in en büyük kent parkı olan, tarihi ve kültürel öneme sahip Elgöli Parkının çalışma sahası olarak seçilmesi anlamlı bulunmuştur.

Saha çalışması iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada Elgöli parkı gözlemlere dayalı olarak sosyal ve fiziksel faktörler çerçevesinde değerlendirilmiş, bu aşamada TSE standartları referans alınmıştır. İkinci aşamada, bir anket formu aracılığı ile, Elgöli parkı kullanıcılarının mekana ilişkin düşünceleri ve parkın çocukların fiziksel ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkileri sorgulanarak çok değişkenli istatistik analiz metodlarla incelenmiştir.

Saha çalışması neticesinde, Elgöli Parkının yoğun bir kullanıma sahip olduğu görülmüştür. Her yaş gurubundan insanlar açık ve temiz havada, ağaçlık bir mekanda boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla rekreasyonel faaliyetlerde bulunmaktadır. Araç ve yaya girişleri kısmen birbirinden ayrılmıştır. Ancak, parkın batı tarafında yer alan girişi haricinde bütün girişler toplu taşıma duraklarına uzak kalmaktadır.

Yayalara özel yürüme yolları genişlikleri uygun ölçülerde bulunmuştur ve tekerlekli sandalye kullanan engelli bireylerin rahatça dönüşleri için fazlasıyla yeterlidir. Ancak yürüyüş yolundaki yer döşemesinde görme engelliler için yol güzergahının bulunmasını sağlayacak hissedilebilir yüzeyler bulunmamaktadır. Ayrıca yaya ve taşıt yolların kenarındaki bulunan su kanallarının derinliği ve kanallarda ızgara olmaması nedeniyle hem park etmek isteyen araçlara hem de yürüyen insanlara özellikle engelliler için oldukça fazla tehlike oluşturmaktadır. Parkın içinde, bütün yaş gurupları ya da engelli her türlü bireyin her noktaya rahatlıkla ulaşmasını sağlayacak bir sirkülasyon düzenlemesi oluşturulmuştur.

Parkta bulunan rampaların eğimleri, genişliği ve uzunluğu çok uygundur ve tekerlekli sandalye kullanıcıları için yeterli bulunmuştur. Bu parkta rampaların yüzeylerinin pürüzlü, stabil, kaymaz ve sert bir yapıya sahip olması, engelli bereylerin kullanımına uygundur. Ancak, görm engelliler için tüm rampaların başında ve sonunda farklı dokuda alan bulunmamaktadır. Ayrıca, Parkın göl bölgesinin çevresinde bulunan merdivenlerin uzun olması nedeniyle merdiven kenarlarında rampa bulunmamaktadır. Bu yüzden parkın güney doğusunda yer alan ve araç trafiğine kapalı Sağlık Caddesi hem, yürüyüş yolu olarak, hem de engelli

bireyler için parkın üst bölgelerine erişmelerini sağlayacak uzun ve az eğimli bir rampa olarak işlev görmektedir.

Elgöli parkında farklı bölgelerde bulunan merdivenlerin basamak, rıht ve saha ölçülerinin ve kullanılan malzeme türlerinin uygun olduğu görülmektedir. Otoparklarda engelli bireylerin araçları için ayrılmış engelli otoparkı mevcut değildir.

Elgöli parkında, Birinci oyun alanı, Otizm Parkı, ikinci oyun alanı ve Eğlence parkı olarak adlandırılan dört adet çocuk oyun alanı vardır. Genel olarak parkın büyüklüğüne oranla oyun alanları sayıca ve alan büyüklüğü bakımından yetersizdir. Ayrıca, hiçbir oyun alanında yaş gruplarına göre bir ayırım yapılmadığı, bu yüzden oyun alanlarının her yaş gurubundaki çocuklar için uygun olmadığı görülmüştür. Oyun alanlarındaki malzeme seçimi uygundur ancak ikinci oyun alanının oyun elemanlarının form açısından çocukların kullanımı için güvenli değildir. Eğlence parkı dışındaki diğer oyun alanlarının, zemin kaplaması çocukların düşme ve sakatlanma risklerine karşı kauçuktur. Özellikle ikinci ve birinci oyun alanlarındaki oyun elemanlarının sayısı ve çeşitliği yetersizdir. Eğlence parkındaki elemanlar, büyük yaş grubundaki kullanıcılara uygundur ve küçük yaş grubundaki çocuklar için daha az seçenek bulunmaktadır. Hiçbir oyun alanında engelli çocuklara özel oyun elemanlarının bulunmaması, oyun alanlarının önemli sorunlarından birisidir. Bu durum engelli çocukların oyun alanlarını kullanmasını kısıtlamaktadır. Otizm parkı ve ikinci oyun alanı Elgöli parkının en önemli işlev alanlarından uzak bulunduğu dolayısı bu oyun alanına ulaşmak için uzun mesafe yürümek gerekmektedir. Özellikle bu iki oyun alanına erişim, toplu taşıma araçlarını kullanan bireyler için sorunludur.

Saha çalışmasının ikinci bölümünde yapılan analitik değerlendirmeler, kullanıcıların Elgöli Parkı hakkındaki düşüncelerine dair önemli sonuçlar vermektedir. Parkı kullanım gerekçelerinin başında “ Çocuğun özgürce oyun oynaması” seçeneği gelmektedir. İkinci ve üçüncü sıradaki “ Piknik yapmaya uygun olması” ve “ Açık havada zaman geçirmek” yanıtları da birbirini destekler niteliği ile Elgöli Parkının aile fertlerinin açık havada bir araya gelme noktası olduğunu ortaya koymaktadır. “Çocuk oyun alanlarına gitmek” seçeneğinin beklenenden daha düşük olması ailelerin bu parktaki oyun alanlarını çocukları için ve uygun görmediklerini göstermektedir.

Görüşülen ebeveynler Elgöli Parkındaki çocuk oyun alanların sayıca az, içindeki oyun elemanların kalitesi ve çeşitliği bakımından yetersiz, farklı yaş gruplarındaki çocuklar açısından yetersiz veya güvensiz bulmaktadır. Oyun alanlarının engelli çocuklara özel oyun elemanları içermemesi ve görüşülen engelli çocukların ailelerinin Elgöli Parkında en çok çocuk oyun alanlarında sorunlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır.

Yetişkinlerin parkı kullanım amaçları ile ilişkili olarak, parkta en çok kullanılan işlev olanaklarının oturma ve dinleme alanları ile göl kenarındaki yürüyüş alanları olduğu bulunmuştur. Bu nedenle, çocuklar özgürce oynanan koşmak, top oynamak gibi fiziksel aktiviteleri oyun alanlarının dışında gerçekleştirmektedir.

Çocukların yaş gurubu büyüdükçe ebeveynlerin çocuklarının Elgöli parkında daha özgürce oynaya bildikleri yönündeki görüşü güçlenmektedir. Parkın genel kullanıma açık olması ve ailelerin çocuklarına korumacı yaklaşımı neticesinde küçük yaş gurubundaki çocukların özgürlüğü kısıtlanmaktadır.

Çocuğun parka getirildiği süre uzadıkça, buna paralel yaşı da büyümekte, aynı zamanda çocuk ortama da alışmaktadır. Bunun neticesinde kendisini parkta daha özgür hissetmekte, fiziksel ve sosyal gelişimindeki ilerleme daha belirgin olmaktadır.

Sonuç olarak, Elgöli Parkı erişilebilirlik açısından kısmen sorunlar içermektedir; Park bir bütün olarak çocukların sosyal ve fiziksel gelişiminde olumlu etkilere sahiptir, ancak içerisinde yer alan oyun alanları yetersizlikler barındırmaktadır; Bu durum çocuk gelişimindeki olumlu etkileri kısıtlamakta ve oyun alanlarının ebeveynler tarafından az tercih edilmesine neden olmaktadır. Elde edilen bu bilgiler ışığında gerçekleştirilecek düzenlemeler hem parkın erişilebilirliğini arttıracak, hem de çocuk gelişimi üzerindeki olumlu katkılarını çoğaltacaktır.

KAYNAKÇA

- Akkülâh, A.T.** (2008). Oyun Alanları Güvenlik Standartlarının Araştırılması Ve Nenehatun Parkı Örneğinde İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Albayrak, B.** (2006). Çorum kenti mevcut alan kullanım kararları ve açık-yeşil alan verilerinin değerlendirilmesi üzerinde bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Armutlulu, İ. H.** (2008). İşletmelerde Uygulamalı İstatistik, Alfa, İstanbul.
- ASPB.** (2013). Özel Bakım Merkezlerinde Engelli Bireyler İçin Erişilebilirlik Uygulama Kılavuzu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmet Genel Müdürlüğü.
- Bahadır, B.** (2014). Parlarda Erişilebilirliğin Engelliler Açısından İrdelenmesi: İstanbul Göztepe 60.Yıl Parkı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bal, A.** (2005). Zonguldak kenti yeşil alan sistemindeki çocuk oyun alanlarının durumunun peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Bowerman, B. L., O'Connell, R. T., Murpree, E. S., Orris, J. B.** (2013). İşletme İstatistiğinin Temelleri, Çeviren: Neyran Orhunbilge, Nobel, Ankara.
- Boyacı, E.** (2010). Ülkemizde Kent Parkı İşlevlerini Belirleyen Etmenler, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Canlı, A.G.** (2014). Gelişen Dünyada Çağdaş Çocuk Oyun Alanları, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çakıcı, I.** (2002). Golf Sahalarının Çevresel Etkilerinin Belek Örneğinde İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çay, R.D.** (2006). Çocuk Oyun Alanlarının İç Mekan Ve Yakın Çevrede Oluşumu, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anasant Dalı, Ankara.
- Çetin, G.** (2003). Üsküdar İlçesi'ndeki Çocuk Oyun Alanlarının Yeterlilik Ve Kalite Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DEB.** (t.y). Dünya Engelliler Birliği Akreditasyon Merkezi, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Kılavuzu, <https://www.ustad.worlddisabilityunion.org>, Erişim Tarihi: 20.12.2015.
- Demir, Z.** (2004). Düzce'nin Yeni Kentleşme Sürecinde Açık ve Yeşil Alanlara Yeni Fonksiyonlar Kazandırılması, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eslami, F.** (2009), Tebriz Güzeller Şehiri, İran, Tebriz (Farsça).
- Etlî, B.** (2004). Edirne İli Merkez İlçe yeşil alan sisteminin peyzaj mimarlığı ilkeleri yönünden irdelenmesi, Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi.

- Gökçe, D.** (2012). Antalya Atatürk Kültür Parkı Örneğinde Parkların Engelli Bireyler Tarafından Kullanım Olanakları, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Akdeniz.
- Güriş, S. ve Astar, M.** (2015). Bilimsel Araştırmalarda SPSS İle İstatistik, İstanbul.
- Gürsakal, N.** (2013) Çıkarımsal İstatistik, Dora, Bursa.
- Hacıhaloğlu, K.** (2012). Kentsel Yeşil Alan Sistemi İçinde Kıyı Parklarının Düzenleme İlkeleri, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hasol, D.** (2012). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları,12. Baskı, İstanbul.
- İBB.** (2012). Herkes İçin Erişilebilir ve Kullanılabilir Fiziksel Çevre ve Yapılar İçin Ek Teknik Şartname.İstanbul.
- İslamoğlu, A. ve Alınacı, Ü.** (2014). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, İstanbul.
- Kart, N.** (2002). Emirgan parkında kullanıcıların memnuniyet derecelerinin değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kasmai.M.** (2010). Climate And Architecture, İran, Tehran (Farsça).
- Keleş, R.,** 1980. Kentbilim Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Khamachi, B.** (2007). Benim şehrim Tebriz, İran, Tebriz (Farsça).
- Kızıldere, A.E.** (2009). Sanat Akımları Açısından Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Başlıca Parklar (19.yüzyıl - 21.yüzyıl Arası), Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kurşun, S.** (2014). Tekerlekli Sandalya Kullanan Engellilerin Kentsel Mekanları Kullanım Olanaklarının İrdelenmesi; Özgürlük Parkı Örneği, Kadıköy-İstanbul, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Bartın.
- Kuşuloğlu, D.D.** (2013). İstanbul Kadıköy İlçesindeki Çocuk Oyun Alanlarının Nitel Ve Nicel Açından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Maasumi, A.** (1999). Tebriz şehri, İran, Tahran (Farsça).
- Mutlu, A.** (2009). Türkiye’de Bedensel Engelli Çocukların Anaokulu Ortamında Karşılaştıkları Fiziksel Ve Sosyal Engeller, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- ÖİB.** (2010). Yerel Yöntimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara.
- Önder, S.** (1997). Konya kenti açık ve yeşil alan sisteminin saptanması üzerinde bir araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ören, Ö.** (2015). Kent Parklarının Engelli Standartları Açısından Değerlendirilmesi (Recep Yazıcıoğlu Ve Adalet Parkları- Denizli), Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale University, Denizli.
- Özdemir, B.** (2013). Konya İlinde Bulunan Bazı Kent Parklarının Kullanıcı Tercihleri Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, selçuk Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özdingiş, N.** (2007). İstanbul Kent Parklarının Bedensel Özürlüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özkır, A.** (2007). Kent Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Öztañ, Y.** (1968). Ankara Şehri Ve Çevresi Yeşil Saha Sisteminin Peyzaj Mimarlığı Prensipleri Yöñünden Etüd Ve Tayini. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Öztürk Levend T.** (2008). İstanbul ili BayrampaŐa ilçesi açık ve yeşil alanlarının nitelik ve nicelik açıısından irdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi FenBilimleri Enstitüsü, Konya.
- Newbold, P.** (1995). İşletme ve İktisat için İstatistik, 4. basımdan çeviri, çeviren: Ümit Őenesen, Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Polat, A.T.** (2001). Kent parkı kavramı ve Konya için örnek bir çalışma, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Rahnemayeshahsavar, N.** (2003). Tebriz Tarihini en eski Şehiri, İran, Tebriz (Frasça).
- Sardarinia, S.** (2002). Tebriz İlkle Şehiri, İran, Tebriz (Farsça).
- Sıvaoglu, P.** (2012). Milli Park Kullanıcılarının Algısal Değerlendirmesi: Marmara Bölgesi Örneği, Doktora Tezi, İstabnul Teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TSE.** (1991). Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları, Ts 9111, Türk Standartları Enstitüsü Yayınları.
- TSE.** (1999). Şehir İçi Yollar-Özürlüler İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerinde Tasarım Kuralları, Ts 12576. TSE Enstitüsü Yayınları.
- Türkan, E.E.** (2009). Balıkesir Kentin Çocuk Oyun Alanlarının İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yıldızcı, A.C.** (1982). Kentsel Yeşil Alan Planlaması Ve İstanbul Örneği, Doçentlik tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Yılmaz, Ő.** (2010). Çocuk Oyun Alanlarının İlköğretim Çağındaki Kullanıcılarca Değerlendirilmesi Ve Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun,S.** (2005). Kırsal ve Kentsel alanlardaki Parklarda Kullanıcı Memnuniyeti; Gölcük Ormanıçı Dinleme Alanı ve İnönü Parkı Örneği, yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, fen Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Url-1** <<https://www.aza.org>>, Erişim Tarihi: 04.01.2016
- Url-2** <<https://www.nasrnews.ir>>, Erişim Tarihi: 02.06.2016.
- Url-3** <<http://www.adventureplayground.org.uk>>, Erişim Tarihi: 20.09.2016.
- Url-4** <<http://www.landezine.com>>, Erişim Tarihi: 19.10.2016.
- Url-5** <<http://www.earlychildhoodeducationzone.com>>, Erişim Tarihi: 19.10.2016.
- Url-6** <<http://www.ourism.tabriz.ir>>, Erişim Tarihi: 27.12.2016.
- Url-7** <<http://iranrehberi.net>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-8** <<https://pa.wikipedia.org>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-9** <<https://www.amar.org.ir>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-10** <<http://www.irannaz.com>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-11** <<http://www.akharinnews.com>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-12** <<http://www.citypedia.ir>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-13** <<http://www.citymity.com>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-14** <<http://www.persianv.com>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-15** <<http://www.asriran.com>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-16** <Tebriz Modern, <http://tabrizmodern.blogfa.com>>, Erişim tarihs:01.02.2017
- Url-17** <Tourism Online, <http://www.tourisonline.com>>, Erişim tarihs:01.02.2017.

- Url-18** <[http://istatistik.gen.tr/t-testi-nin-spss-ile-uygulanmas-ve yorumlanmas](http://istatistik.gen.tr/t-testi-nin-spss-ile-uygulanmas-ve-yorumlanmas)>, Erişim tarihiş:14.02.2017.
- Url-19** <<http://www.sefatas.com>>, Erişim tarihiş:10.03.2017.
- Url-20** <<http://www.yankiyazgan.com>>, Erişim tarihiş:10.03.2017.

EKLER

EK A: Anket formu

EK A: Anket formu

TEBRİZ ELGÖLİ PARKI'NIN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ SOSYAL VE FİZİKSEL ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Bu araştırma İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalında yürütülen, “ÇOCUKLARIN SAĞLIKLI SOSYAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİNDE ERİŞİLEBİLİR KENT PARKLARININ ETKİSİ: İRAN'DA TEBRİZ EL-GÖLİ PARKI ÖRNEĞİ” Konulu Yüksek Lisans tezinde kullanmak üzere uygulanmaktadır. İlgi ve desteğiniz için teşekkür ederim.

GÖRÜŞME BİLGİLERİ

Tarih:..... Konum:.....

BÖLÜM I: GENEL BİLGİLER

I.a. Kişisel Bilgiler

1. Görüşülen kişinin çocukla yakınlık derecesi:

Ebeveyni Büyük Ebeveyni Yakın Akrabası Bakıcı Aile Dostu

2. Cinsiyet: Kadın Erkek

3. Görüşülen kişi çocukla ne sıklıkta zaman geçiriyor?

Her Gün Haftada 1-2 gün Ayda 1-2 gün Ayda 1'den az

4. Çocuk genellikle Elgöli parkına kiminle gelir?

Ebeveyni Büyük Ebeveyni Yakın Akrabası Bakıcı Aile Dostu

5. Ailedeki çocuk sayısı:.....

6. Çocuğun ailedeki konumu:

Tek çocuk En büyük çocuk Ortanca çocuk En küçük çocuk

7. Çocuğun yaşı:.....

8. Çocuğun cinsiyeti: Kız Erkek

9. Ebeveynlerin eğitim durumu:

Anne:

Okur-yaza değil Okur- yazar İlk okul mezunu Orta okul mezunu
Lise mezunu Ön-lisans mezunu Lisans Yüksek lisans ve üstü

Baba:

- Okur-yazar değil Okur-yazar İlk okul mezunu Orta okul mezunu
 Lise mezunu Ön-lisans mezunu Lisans Yüksek lisans ve üstü

Çocuğu parka getiren kişi:

- Okur-yazar değil Okur- yazar İlk okul mezunu Orta okul mezunu
 Lise mezunu Ön-lisans mezunu Lisans Yüksek lisans ve üstü

10. Ebeveyleerin mesleği:

Anne: Baba:.....

I.b. Ailenin Refah Düzeyi

11. Konut sahipliği: Kendi mülküm Kira Diğer.....

12. Konut tipi:

- Müstakil ev bahçeli Müstakil ev bahçesiz Apartman dairesi Site

• **Özel araç sahipliği:** Yok Var Özel aracınız varsa sayısı:

13. Oturduğunuz semt:.....

I.c. Parka erişim ve parkı kullanım bilgileri

14. Elgöli parkına nasıl gelirsiniz:

- Özel araç Yaya olarak Taksiyle Toplu taşımayla Diğer.....

15. Elgöli parkına ne kadar sürede ulaşıyorsunuz:

- 15dakikadan az 16-30 dakika 31-45 dakika 46-60 dakika Daha fazla

16. Elgöli parkına neden / hangi amaçla gelirsiniz (Birden fazla şıkı işaretleyebilirsiniz):

- Kolay ulaşılabilir olduğu için Yürüyüş yolları bulunduğu için
 Ağaçlık yeşil bir alan olduğu için Piknik yapmaya uygun alanları olduğu için
 Spor olanakları bulunduğu için Aile fertleriyle gitmeye uygun olduğu için
 Emniyetli olduğu için Çocuğun özgürce oyun oynaması için
 Açık havada zaman geçirmek için Arkadaşlarla buluşmak için
 Sesiz sakin olduğu için Parktaki olanaklardan yararlanmak için
 Sabah yürüyüş için Cafe-restaurlara gitmek için
 Eğlence parkına gitmek için Çocuk oyun alanlarına gitmek için

17. Çocuğunuzu kaç yıldır Elgöli parkına getiriyorsunuz?

- 1 yıldan az 1-2 yıl 2-3 yıl 3-4 yıl 4 yıldan fazla

18. Elgöli Parkına ne sıklıkta gelirsiniz:

- Her gün Haftada 1-2 gün Ayda 1-2 gün Ayda birden az İlk defa

19. Elgöli parkında ne kadar vakit geçiriyorsunuz:

- 1saatten az 1-2 saat 2-4 saat 4-6 saat 6 saatten fazla

BÖLÜM II: ELGÖLİ PARKI HAKKINDAKİ TERCİH VE DÜŞÜNCELER

II.a. Yetişkinlere İlişkin Sorular

20. Elgöli parkında en çok hangi işlev alanlarını kullanıyorsunuz:

- Oturma ve dinleme alanları Göl kenarındaki yürüyüş alanları Kafe-restoranlar
 Spor alanları Eğlence parkı Oyun alanları

21. Sizce Elgöli parkındaki eksikler ve sorunlar neledir (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz):

- Bakımsızlık Oturma birimleri Bitkilerin yetersizliği Kafe-restoranlar
 Güvenlik Kalabalık ve gürültü Spor olanakları Çocuk oyun alanları
 İnsan davranışları Parkın tahrip edilmesi Parkta sunulan hizmetler
 Yer döşemeleri Bilgi verici, yönlendirici levhalar Kent mobilyaları
 Diğer.....

22. Sizce Elgöli parkında özurlülerin en çok karşılaştığı sorunlar nelerdir:

- Merdiven ve rampalar Tesislere erişim Yaya Yolları Yer döşemeleri
 Oturma ve dinleme alanları Kent mobilyalarının konumlanması Oyun alanları

• Aşağıdaki ifadelere, ne derecede katıldığınızı belirtiniz:

1:Hiç Katılmıyorum 2:Biraz Katılıyorum 3:Ne Katılıyorum, Ne Katılmıyorum 4:Katılıyorum 5:Kesinlikle Katılıyorum	1	2	3	4	5
23. Elgöli Parkı içerisindeki yaya dolaşımı herkes için güvenli ve uygundur (özellikle yaşlılar, hamileler, özurlüler, çocuklar, vs):					
24. Elgöli parkı işlev ve kullanım olarak yeterlidir:					
25. Elgöli parkından genel olarak memnunum:					

II.b Çocuğa İlişkin Sorular

26. Çocuğunuz genellikle Elgöli Parkının hangi işlev alanında vakit geçiriyor:

- Oturma ve dinleme alanları Göl kenarındaki yürüyüş alanları kafe-restoranlar
 Spor alanları Eğlence parkı Oyun alanları

27. Elgöli parkında çocuğunuz en çok hangi fiziksel aktiviteyi gerçekleştirir:

- Top oynama Bisiklete binmek Paten kaymak Oyun alanında oynamak
Koşmak Diğer.....

• **Aşağıdaki ifadelere, ne derecede katıldığınızı belirtiniz:**

1:Hiç Katılmıyorum 2:Biraz Katılıyorum 3:Ne Katılıyorum, Ne Katılmıyorum 4:Katılıyorum 5:Kesinlikle Katılıyorum	1	2	3	4	5
28. Elgöli parkında siz ve çocuğunuz kendinizi rahat ve güvenli hissediyorsunuz:					
29. Çocuğunuz Elgöli parkında özgürce oyun oynayabiliyor:					
30. Elgöli parkındaki çocuk oyun alanları yeterlidir:					
31. Çocuğunuz Elgöli parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun fiziksel gelişiminde ilerleme gözlemlediniz:					
32. Çocuğunuz Elgöli parkına getirdiğinizden beri, çocuğunuzun sosyal gelişiminde ilerleme gözlemlediniz:					

BÖLÜM 3: OYUN ALANI

33. Çocuğunuz Elgöli parkında en çok hangi oyun alanını tercih ediyor:

- Birinci oyun alanı İkinci oyun alanı Otizm oyun alanı Eğlence parkı

34. Çocuğunuz Elgöli parkındaki oyun alanlarında ne kadar vakit geçiriyor:

- 15dakikadan az 16-30 dakika 31-45 dakika 46-60 dakika Daha fazla

35. Çocuğunuz en çok hangi oyun elemanını ile zaman geçiriyor:

- Kaydırak Salıncak Tahterevalli Zıpzıp Tırmanma kuleler

• **Aşağıdaki ifadelere, ne derecede katıldığınızı belirtiniz:**

1:Hiç Katılmıyorum 2:Biraz Katılıyorum 3:Ne Katılıyorum, Ne Katılmıyorum 4:Katılıyorum 5:Kesinlikle Katılıyorum	1	2	3	4	5
36. Bu oyun alanındaki elemanlar yeterlidir:					
37. Bu oyun alanındaki elemanlar çocuğunuzun yaş grubuna uygundur					
38. Bu oyun alanı temiz ve bakımlıdır:					
39. Bu oyun alanındaki oyun elemanları özürllü çocuklara uygundur:					
40. Bu oyun alanındaki oyun elemanları malzeme ve form (biçim) açısından çocuğunuz için güvenlidir:					

41. Sizce çocuğunuz bu oyun alanında kendini rahat ve güvenli hissediyor:					
42. Çocuğunuz bu oyun alanındaki elemanları yardım almadan kullanabilmektedir					
43. Çocuğunuz oyun elemanlarınıilk zamanlara göre daha aktif kullanabilmektedir					
44. Çocuğunuz bu oyun alanındaki elemanlarla oynamakta istekli ve heveslidir:					
45. Çocuğunuz oyun alanında arkadaşları ve diğer çocuklarla uyumludur:					
46. Çocuğunuz genellikle oyun alanında diğer çocuklarla beraber oynar:					
47. Çocuğunuz oyun alanını kullanan engelli çocuklarla oynar (zaman geçirir)					
48. Çocuğunuz oyun alanını kullanan engelsiz çocuklarla oynar (zaman geçirir)					
49. Çocuğunuz oyun alanında oyun elemanlarıyla oynamak için kendi sırasını bekler:					
50. Genel olarak değerlendirdiğinizde bu oyun alanı çocuğunuz için uygundur:					

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Aysan DANESHARASTEH

Doğum Tarihi: 31.03.1990

Doğum Yeri: Tebriz/ İran

E-posta: aysandanesha@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- Lisans: 2012, İran Tebriz Azad Univeritesi, Mimarlık fakültesi, Mimarlık bölümü
- Yüksek lisans: Öğrenci, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Mimarlık Program

MESLEKİ DENEYİM:

- 2012-2013 Pol Builder İnşaat Şirketi, Mimarlık Bölümü, Mimar, İran, Tebriz.
- 2015-2017 Tersim Mokhtesat İnşaat Şirketi, Mimarlık Bölümü, Mimar, İran, Tebriz.

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

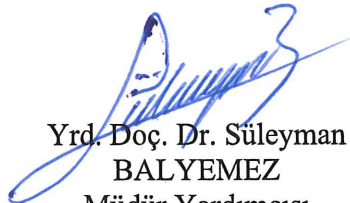
Sayı : 78605903-020-4885
Konu : Etik Kurul Onay Hk.

05/08/2016

Sayın Aysan DANESHARASTEH

Enstitümüz Y1413.050007 numaralı Mimarlık Ana Bilim Dalı Mimarlık Tezli Yüksek Lisans programı öğrencilerinden Aysan DANESHARASTEH 'in "ÇOCUKLARIN SAĞLIKLI SOSYAL VE FİZİKSEL GELİŞİMİNDE ERİŞİLEBİLİR KENT PARKLARININ ETKİSİ: İRAN'DA TEBRİZ ELGÖLİ PARKI ÖRNEĞİ " adlı tez çalışması gereği "Tebriiz Elgölu Parkının Çocuklar üzerindeki Sosyal ve Fiziksel Etkilerinin Araştırılması " anketini İnan İslam Cumhuriyeti Tebriz Şehrinde bulunan Elgöli parkı kullanıcılarına ve ebeveynlerine uyguladığı anket ve ölçeklerin 18.06.2016 tarih ve 2015/12 İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyon Kararı ile etik olarak uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Yrd. Doç. Dr. Süleyman
BALYEMEZ
Müdür Yardımcısı

